Digitized by Google

ARCHIMEDIS OPERA:
APOLLONII PERGÆI
CONICORUM
LIBRI IIII.
THEODOSII
SPHÆRICA:

METHODO NOVA

ILLUSTRATA, & Succinctè DEMONSTRATA.

PER

Is. BARROW, Exprofeſſorem *Lucaſianum* CANTAB.
& Societatis Regiæ Soc.

ACCEDUNT EJUSDEM

LECTIONES
OPTICÆ, & GEOMETRICÆ.

LONDINI,
Excudebat *Guil. Godbid*, vœneunt apud *Rob. Scott*, in vico
Little Britain. 1675.

BIBLIOTECA NAZIONALE "VITTORIO EMANUELE III" - NAPOLI

Digitized by Google

ARCHIMEDIS OPERA:

Methodo Nova Illuſtrata, & Succinctè DEMONSTRATA.

Per ISAACUM BARROW,

Ex-profeſſorem Lucaſianum *Cantab.* & Soc. Regiæ Soc.

LONDINI,

Excudebat *Guil. Godbid*, vœneunt apud *Robertum Scott*, in vico Little-Britain. 1675.

Digitized by Google

Digitized by Google

Lectori.

VEtuſtos authores, ſcientiarum parentes, abi interitu ſalvos præſtari, poſterorum intereſſe videtur, nè ingrati audiant. Neque tametſi quæ continent pleraque novis artificiis vel promptiùs elici, vel conciſiùs aſtrui poſſint, fructu penitus deſtituitur illorum lectio. Nam amænum imprimìs videtur quibus à fundamentis tantum in faſtigium evectæ ſunt ſcientiæ diſpicere; tum haud inutile fuerit deguſtare fontes, è quibus cuncta fermè recentiorum inventa dimanârunt; iſtorum quippe perquam ingenioſas atque ſubtiles perſequendo vel æmulando methodos horum emicuit induſtria. Porrò ſincerum demon-

Digitized by Google

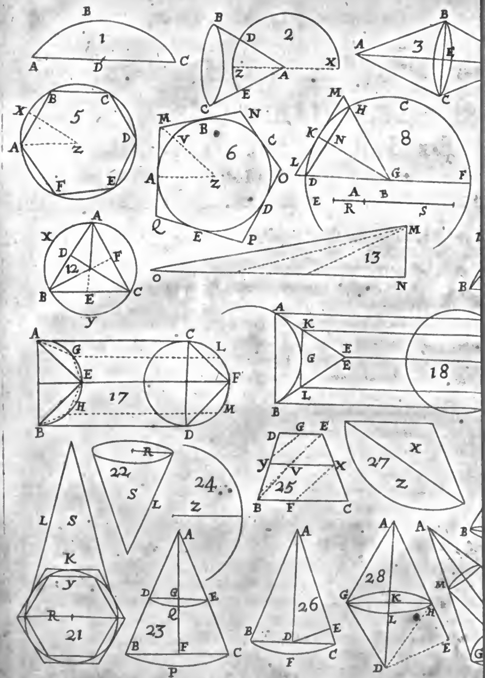
ſtrandi guſtum ac peritiam non aliunde quis opinor felicius hauſerit, quàm ex iis, quorum in theorematis deducendis præcipuæ relucent ſolertia ac elegantia; quas ut nemo tranſgredi poſſit, ità vix aſſequi quiſquam valeat ab illorum Scriptis peregrinus: Ut taceam, cùm à poſteris hæc ſcripta ſuis firmandis præſternantur, allegentúrque paſſim, illorum referre qui hæc ſtudia tractant, ea præſtò ad manum, nè dicam ad unguem, habere: Id ut promptè tibi ſuccedat, & quàm exiguo impendio, præſtitura videtur hæc editio; ſaltem præ illis, quæ enormi juxta mole ſpiſſæ ac pretio caræ hactenus proſtant; ſin hæc nihilominus diſpliceat, det ille quæſo tibi pænas, qui amicitiâ præpotenter abuſus, me nequicquam reclamante, protruſit hæc crepundia, luci publicæ minimè nata vel debita. Vale.

PLUTARCH. *in vita* MARCELLI.

Pag. 307.

A*Tqui eos ſpiritus* Archimedes, *eam altitudinem ingenii, tantáſque præceptorum divitias tenuit, ut quum per ea nomen atque opinionem ſibi paraviſſet non humanæ ſed divinæ ſcientiæ, nullum de his relinquere commentarium ſuſtinuerit: verùm illa in parandis machinamentis induſtria, atque adeo omni quæ ad uſum ſe applicaret, & ad utilitatem, arte pro humili & ſordida repudiata, in iis tantùm poſuerit ſtudium ſuum, quæ præclara & eximia per ſe, neque ulli adſtricta neceſſitati eſſent, non conferenda quidem cum aliis, ſed quæ certamen excitent cum materia demonſtrationi, quum illa mole & ſpecie, exquiſita hæc certitudine & vi excellat incredibili: neque enim implicatiores in geometria & contortas magis quæſtiones, in ſimplicioribus liquidioribúſque conſcriptas elementis invenias. Id dexteritati illius ingenij alij attribuunt: alij ad laborem referendum putant potius indefatigatum, quo quidvis eum efficere veriſimile ſit facilè & citra ſudorem potuiſſe. Nam ſi quæras, per te non invenias demonſtrationem illius quæſtionum: Ubi didiceris, potuiſſe putes te eam vel tua ſponte invenire, adeo ſtrata eſt via atque expedita, quæ ad id quod intendit demonſtrare perducit. Quare non ſunt rejicienda illa quæ de eo feruntur, à ſua quadam & familiari* Archimedem *perpetuò demulcitum Sirene, & cibi oblivisci & corporis curam relinquere ſolitum: quúmque raperetur ſubinde invitus ad ungendum corpus & ad balneum in foco figuras geometricas exarare: & dum ungeretur, ducere digito lineas, tanta illum dulcedine artis captum & revera inflammatum fuiſſe. Quum autem multa, & præclara inveniſſet, dicitur ab amicis & propinquis petiſſe ut vitâ defuncti cylindrum ſphæram complectentem ſepulcro imponerent, inſcriberéntque proportionem, quatenus ſolidum continens excedat contentum. Atque is* Archimedes *quum eſſet, invictum ſe urbémque, quantum in ipſo eſſet, præſtitit.*

Digitized by Google

ARCHIMEDIS
De Sphæra & Cylindro
LIBER PRIMUS.

Archimedes Doſitheo Salutem.

ANtea quidem miſi quæ contemplando invenimus, ipſorum adſcribentes Demonſtrationes; veluti *quòd omnis portio comprehenſa ſub recta linea, & rectanguli Coni ſectione ſeſquitertia eſt trianguli habentis eandem baſim ac portio, æqualemque altitudinem.* Jam quorundam incidentium Theorematum elaboravimus Demonſtrationes, quæ ſunt hujuſmodi. Primò quidem *quòd Sphæræ ſuperficies quadrupla ſit maximi circuli eorum qui in ipſa ſunt.* Secundum verò *quòd cujuſque portionis ſphæræ ſuperficiei æqualis eſt circulus, cujus radius æquatur rectæ à vertice portionis ductæ ad peripheriam circuli, qui baſis eſt portionis:* adhæc, *quòd omnis ſphæræ cylindrus, baſin quidem habens eandem maximo, eorum qui in ſphæra ſunt, circulo, altitudinem verò parem diametro ſphæræ, cùm ipſe ſphæræ ſeſquialter ſit, tum ſuperficies ejus ſuperficiei ſphæræ ſeſquialtera.* Hæc quidem natura præceſſerant circa dictas figuras demonſtranda, nec tamen ab iis, qui ante nos Geometriæ incubuerunt animadverſa ſunt; ut intelliget quiſquis circa has figuras propoſita theoremata cum demonſtrationibus contulerit. * Sicut & recepta multa eorum, quæ *Eudoxus* circa Solida ſpeculatus eſt; veluti *quòd omnis pyramis tertia pars eſt priſmatis baſim habentis eandem cum pyramide,*

Peſſimè depravatus locus: lego, ταῦτα μὲν τῇ φύσει προϋπῆρχεν περὶ τὰ εἰρημένα σχήματα· οὐ μέντοι γέγονεν ὑπὸ τῶν πρὸ ἡμῶν περὶ γεωμετρίαν ἀνεσχημένων τεθεωρημένα, καὶ νοήσει δὲ αὐ--

* *pro* καὶ ἀπὸ *lego* ὥσπερ.

pide, & parem altitudinem: quodque conus omnis ſubtriplus eſt Cylindri baſin habentis eandem cum Cono, ac æqualem altitudinem: quippe cùm etiam hæc ex natura rei priùs ineſſent hiſce figuris, etſi complures ante *Eudoxum* fuerant haud contemnendi Geometræ, contigit tamen ea ab omnibus ignorata fuiſſe, neque perſpecta à quoquam. Licebit autem illis, qui poterint, circa hæc diſpicere. Ex uſu quidem fuiſſet & vellem hæc, adhuc ſuperſtite *Conone*, edita fuiſſe: hunc enim arbitramur imprimis idoneum fuiſſe hæc expendere, & appoſitam de iis ſententiam proferre; bonum factum verò cenſentes etiam * aliis Mathematum *ſtudioſis & peritis* impertire, mittimus tibi Demonſtrationes adſcribentes, de quibus fas erit iis, qui in Mathematicis verſantur, diſpicere. Vale.

Pro τὸ πάντων ἴδεσθαι lego ὑπὸ πάντων ἀγνοηθῆναι.

Pro τῆνων lego τῆνον.

Pro αὐτοῖς lego ἄλλοις.

ADſcribuntur primò tam Axiomata quàm Adſumpta ad demonſtrationes ipſorum.

Definitiones & Hypotheſes.

I. Sunt quædam in plano lineæ curvæ terminatæ, quæ illarum terminos conjungentium rectarum vel totæ, ad eaſdem partes ſunt, vel nihil habent ad alteras.

Scholium.

Lineæ curvæ (vel flexæ, καμπύλης γραμμῆς) nomine deſignatur non tantùm linea ubique continuóque curva, ſed & quomodocunque inflexa; ſeu mixta è rectis & curvis, ſeu tota è rectis compoſita. Quomodo perimeter figuræ cujuſvis rectilineæ; vel ejus quæcunque pars angulum includens, eſt linea καμπύλη. Siquidem rectè *Eutocius*. Ἴσιον δὲ ὅτι καμπύλας γραμμάς καλεῖ οὐχ ἁπλῶς τὰς κυκλικὰς ἢ κωνικὰς, ἢ ἀνάκλασιν ἐχούσας τὴν ὁμοίαν, ἀλλὰ πᾶσαν ἐν ἐπιπέδῳ γραμμὴν παρὰ τὴν εὐθεῖαν καμπύλην ὀνομάζει, μὴ ἀνδὲ γραμμὴν ἐν ἐπιπέδῳ τὴν ὁπωσοῦν συντιθεμένην, ὥστε καὶ ἐξ εὐθειῶν σύγκειται &c. Hujuſmodi verò curvarum aliquas adſumit vel totas ad eaſdem rectarum, quæ terminos ipſarum connectunt, partes jacere, vel ſaltem nihil ad diverſas ſitum habere. Sit exemplo peripheria circularis A B C, cujus terminos connectat recta

Fig. 1. A C, liquet totam lineam A B C ſupra rectam A C attolli ad partes B.

B. Sin accipiatur in chorda A C punctum D, lineæ mixtæ D A B C pars quidem aliqua A B C verſùs partes B ſupra C D (terminos D,C connectentem) jacet, alia pars A D ſecundum ipſam C D protractam (*κατ' αὐτὴν* in ſequenti definitione, hoc eſt ita ut ei congruat) ſita eſt, nulla verò pars intra C D, ad partes ipſi B contrarias, deprimitur.

II. Ad eaſdem verò partes cavam appello ejuſmodi lineam, in qua * ſumptis utcunque duobus punctis, quæ iis interjacent rectæ vel omnes ad eaſdem lineæ partes cadunt, vel aliquæ quidem ad eaſdem, quædam verò ſecundum *ipſam, ſed ad diverſas nulla. **lego ἂν (expletivum) pro ἐπί.* * *aut*, ſupra ipſam.

Schol. Huic intelligendæ ſubobſcuræ definitioni reſpiciatur & expendatur antecedentis huic præſtructæ hypotheſis explicatio; cui tantùm adjiciam certum eſſe cavitatis in eaſdem partes continuatæ ſignum, ſi nulla recta lineam pluribus quàm duobus punctis ſecet.

III. Haud abſimiliter ſunt quædam ſuperficies terminatæ, non quidem ipſæ in plano, ſed terminos *habentes (ſuos) in plano; & plani in quo terminos habent, vel totæ ad eaſdem partes ſunt, vel nihil habent ad alias. ** lego ἔχουσι pro ἔχειν.*

IV. In eaſdem verò cavas ejuſmodi voco ſuperficies, in quibus ſi duo ſumantur puncta, quæ punctis interjacent rectæ vel omnes ad eaſdem ſuperficiei partes cadunt, vel quædam ad eaſdem, quædam verò ſecundum illas, in diverſas autem nulla.

Schol. Qui primas duas capit, has intelliget hypotheſes nullo negotio.

V. *Sectorem verò ſolidum* appello, quando ſphæram conus ſecat verticem habens ad centrum ſphæræ, comprehenſam figuram tum à coni ſuperficie, tum à ſuperficie ſphæræ intra conum.

Ut ſi B A C ſit conus, cujus vertex A centrum ſphæræ; figura D A E contenta ſuperficie conicâ D A E, & ſphæricâ ſuperficie D E, erit ſector ſolidus. Fig. 2.

Fit verò ſector ſolidus D A E ex rotatu ſectoris circularis D A Z circa radium A Z; poſito arcu D Z = Z E. unde aliter definiri poſſit. Nota, quod detracto ſectore D A E, reſiduum è ſphæra D X E ſubinde *καταχρηστικῶς* dicatur Sector ſphæricus, hemiſpherio major. *vid. ſchol.* 51. *hujus.*

VI. *Rhombum verò ſolidum* voco, quando duo coni eandem baſim habentes vertices habent ad utramque partem plani baſis, ita ut ipſorum axes in directum jaceant, ab ambobus conis compoſitam figuram ſolidam.

Talis eſt figura B A C D conſtans duobus conis B A C, B D C, quorum communis baſis eſt circulus B C, & axis A D tranſiens per centrum E. Fig. 3.

 Hæc

Hæc autem adſumo.

Axiomata.

I. Linearum eoſdem terminos habentium minimam eſſe rectam.

II. Alias verò lineas ſi in eodem plano exiſtentes eoſdem terminos habeant, inæquales eſſe; quando ſcilicet ambæ ad eaſdem partes cavæ ſunt, & vel una tota comprehenditur ab *altera, & à recta eoſdem cum illa terminos habente, vel aliqua comprehenduntur, aliqua verò communia habet: & minorem eſſe illam quæ comprehenditur.

* *deleo* ὅπερα-*νίας.*

Fig. 4.

Sint exemplo lineæ A C B, A D E B, hiſce conditionibus prædita; quòd nempe ſunt in eodem plano, & eoſdem terminos A, B habent, & ad eaſdem partes cavæ ſunt; & A C B tota comprehenditur ab A D E B & recta A B, erit A C B minor quam A D E B. Item, linea mixta Z A C B minor eſt lineâ Z A D E B, quia Z A communis eſt, & reliqua A C B comprehenditur ab A D E B, ut prius.

Hoc pronunciatum ab Editoribus hactenus acceptum eſt peſſimè; in duo quippe diſcerpunt, unum veritate, alterum & ſenſu caſſum. Vide *Rivaltum*, & ſtupe.

III. Similiter & ſuperficierum eoſdem terminos habentium, ſi in plano terminos habeant, minorem eſſe quæ plana eſt.

IV. Alias verò ſuperficies etiam eoſdem terminos habentes, ſi in plano ſint termini, inæquales eſſe, modo ſint ambæ ad eaſdem partes cavæ, & vel una ſuperficies tota comprehenditur ab altera, & a ſuperficie eoſdem cum ipſa terminos habente, vel aliquæ (partes) comprehenduntur, aliquas vero communes habet: & majorem eſſe illam, quæ comprehenditur.

Itidem & hoc Axioma perquam ineptè & abſurdè diſpertitur in duo. Cæterùm ſi ſecundum probè perceperis, etiam hoc facilè aſſequeris. Lucem fœnerabunt quæ infrà ſæpius occurrent Exempla.

V. Quinetiam inæqualium linearum & inæqualium ſuperficierum, ac inæqualium ſolidorum *majus excedere minus eo quod ſibi (aliquoties) adjunctum ſuperare poſſit deſignatum quodvis *ad ſe rationem habens.

* *lego* μεῖζον *pro* μεταξὺ

* *vel* ſibi homogeneum; *vel* eorum quæ comparari poſſunt.

Ut ſi linea A C lineam A B exſuperet lineâ B C, linea B C toties accipi poteſt (ſeu taliter multiplicari) ut quamvis lineam (puta Z C) excedat. Sequitur ex *def. V. Elementi V.

* *vel* IV.

Hiſce ſuppoſitis,

Prop.

* *Prop. I.*

* *Perperam vulgò pronunciatis accenſetur.*

Si circulo (A D F) *inſcribatur polygonum* (A B C D E F) *liquet inſcripti polygoni perimetrum minorem eſſe circuli peripheriâ.*

Nam ſingulum latus, ut A B, minus eſt arcu (A B) quem ſubtendit; & conſequenter ſimul omnia latera arcubus ſimul omnibus minora ſunt, hoc eſt tota perimeter polygoni totâ circuli peripheriâ. Fig. 5. *2 ax. hujus.*

Coroll. 1. Eâdem planè ratione quomodocunque diviſo arcu quolibet (A D) & ductis ſubtenſis (A B, B C, C D); totus arcus omnibus ſubtenſis major eſt.

Coroll. 2. Sinus rectus arcu ſuo minor eſt, hoc eſt à centró Z ductâ Z Y X ad A B perpendiculari, eſt A Y $\sqsupset$ arc A X.
Nam A Y B (2 A Y) $\sqsupset$ A X B (2 A X).

Prop. II.

Si circa circulum (ABCDE) *deſcribatur polygonum* (MNOPQ), *polygoni circumſcripti perimeter circuli perimetro major erit.* Fig. 6.

Nam linea compoſita A M + B M major eſt arcu A B, & B N + C N major arcu B C; ac ita de cæteris: quare tota circumſcriptæ figuræ perimeter, totâ circuli peripheriâ major eſt. *2 ax. huj.*

Corol. 1. Simili ratione quomodocunque diviſo arcu quovis, circumductæ tangentes arcu toto majores ſunt.

Corol. 2. Tangens arcu ſuo major eſt, nempe ductis Z A, Z M, eſt A M $\sqsubset$ A Y. Nam A M + B M (2 A M) $\sqsubset$ A Y B (2 A Y).

Prop. III.

Datis duabus magnitudinibus inæqualibus (A, B), *poſſibile eſt duas rectas inæquales invenire, ita ut major recta ad minorem habeat minorem rationem, quàm major magnitudo* (A) *ad minorem* (B). Fig. 7.

Multiplicetur A—B, per numerum aliquem (puta N) donec producta magnitudo, quam voco X, exſuperet B. tum aſſumptâ quâvis rectâ R, ſit R. S :: 1. N :: A—B. X. Dico R+S, & S eſſe lineas quæſitas. Nam ob B $\sqsupset$ X, erit A—B. B. $\sqsubset$ (A—B. X ::) R. S. unde componendo erit A. B $\sqsubset$ R+S. S: *Q.E.F.* *5 ax. huj.* *conſtr.* 8. 5.

Prop.

Prop. IV.

Fig. 8. 9. *Datis duabus magnitudinibus inæqualibus* (A,B) *& circulo* (CDEF), *poſito circulo polygonum inſcribi, aliudque circumſcribi, ita ut circumſcripti latus ad latus inſcripti minorem habeat rationem, quàm magnitudo major* (A) *ad minorem* (B).

a 3 *hujus.* b 1. 10. *el.* [a]Fiat O P. O Q :: A. B. & deſcripto ſuper O P ſemicirculo adaptetur O Q, & conjungatur P Q. tum [b] biſecetur circumferentia C D E F, & ejus ſemiſſis D C F, & hujus ſemiſſis C D, ac ita continuò, donec angulus D G K, ſemiſſis anguli D G H ſit æqualis angulo P O R $\sqsupset$ ang P O Q. pérque K ducatur tangens L M occurrens radiis G D, G H protractis in L,M; tum conjungatur D H. à biſectione liquet rectam L M latus eſſe polygoni circulo circumſcriptibilis, & D H latus polygoni inſcriptibilis. Jam ob angulos D G N,
c *conſt.* R O Q [c] pares, & angulos G N D, O Q R rectos, erunt trigona
4. 6. & 8. 5. D G N, R O Q ſimilia. quare G D (G K). G N :: O R. O Q $\sqsupset$
15. 5. O P. O Q. atqui G K. G N :: L K. D N :: L M. D H. ergo L M. D H $\sqsupset$ (O P. O Q [c] $\sqsupset$) A. B. *Q.E.F*

Prop. V.

Rurſus ſi fuerint duæ magnitudines inæquales, & ſector poteſt circa ſectorem polygonum deſcribi, & aliud inſcribi, ut latus circumſcripti ad inſcripti latus minorem habet rationem, quàm major magnitudo ad minorem.

Eodem planè modo conficitur, quo antecedens.

Prop. VI.

Fig. 10. 11. *Dato circulo* (G) *biniſque magnitudinibus inæqualibus* (A,B), *circulo polygonum circumſcribere, & aliud inſcribere, ita ut circumſcriptum ad inſcriptum minorem habeat rationem, quàm major magnitudo* (A) *ad minorem* (B).

a 3 *hujus.* b 13. 6. c 4 *hujus.* [a]Fiat linea X. Z $\sqsupset$ A. B; & inter X ac Z reperiatur media proportionalis Y; [c] tum circulo dato inſcribatur polygonum, aliúdque circumſcribatur, ita ut hujus latus L M ad illius latus D H minorem habeat rationem, quàm X ad Y. Dico factum. Nam ratio L M ad
d *cor.* 20. 6. D H duplicata [d] (hoc eſt ratio figuræ circumſcriptæ ad inſcriptam) minor

Digitized by Google

minor eſt ratione X ad Y duplicatâ, hoc eſt ratione X ad Z; quæ minor eſt ratione A ad B. ergo factum. *conſt.*

Corollarium. Prop. VII.

Quin ſimiliter demonſtremus, quòd duabus inæqualibus magnitudinibus datis, & ſectore, poſſit circa ſectorem polygonum deſcribi, & aliud ei ſimile inſcribi, ita ut circumſcriptum ad inſcriptum minorem rationem habeat, quàm major magnitudo ad minorem.

Lemma. Prop. VIII.

Manifeſtum & hoc, quòd, ſi detur circulus vel ſector, & ſpatium aliquod, poſſint circulo vel ſectori polygona æquilatera inſcribendo, & adhuc continuò reliquis ſegmentis, ſupereſſe quædam ſegmenta circuli vel ſectoris, quæ minora ſint propoſito ſpatio.

* Hæc enim tradita ſunt in Elementis. * *vid.* 2. 12.

Prop. IX.

*Eſt autem demonſtrandum quòd & circulo dato (vel ſectore) (A) & ſpatio (B) poſſit circumſcribi polygonum circulo (vel ſectori), * ita ut relicta à circumſcriptione ſegmenta minora ſint dato ſpatio.* * *hoc eſt exceſſus polygoni ſupra circulum.*

[a] Circulo figura circumſcribatur, quam voca C; & alia inſcribatur, quæ vocetur I, ſic ut C. I −⊐ A −|− B. A. Dico factum. Nam ob A [b] ⊏− I; [c] erit C. A −⊐ (C. I [d] −⊐) A −|− B. A. unde dividendo C − A. A −⊐ B. A. [e] adeóque C − A −⊐ B. ergo factum.

a 6 *hujus.*
b 9. *ax.* 1.
c 8. 5.
d *conſt.*
e 10. 5.

Prop. X.

Si cono Iſoſceli (V A X B Y C Z) inſcribatur pyramis (V A B C) æquilateram habens baſim (A B C), ſuperficies ejus, exceptâ baſe, æquatur triangulo (M N O), habenti quidem baſin (NO) æqualem perimetro baſis (A B C), altitudinem verò (M N) perpendiculari (V D) demiſſæ à vertice (V) ad baſis unum latus (A B). Fig. 12. 13.

Nam ducantur V E, V F etiam lateribus B C, C A perpendiculares, & quia triangula A V B, B V C, C V A ſibi mutuò [a] æquilatera ſunt, *erunt perpendiculares V D, V E, V F inter ſe pares. ergo triangulum, cujus baſis æquatur ipſis A B, B C, C A ſimul acceptis, & altitudo a *hypoth.*

Digitized by Google

b 38. 1. c *conſt.& hyp.* altitudo uni perpendicularium V D, [b] æquatur triangulis A V B + B V C + C V A; [c] hoc eſt triangulum M N O æquatur ſuperficiei pyramidis exceptâ baſe. *Q. E. D.*

Prop. XI.

Fig. 14. *Si circa conum Iſoſcelem* (V D E F) *deſcribatur pyramis* (VABC), *ſuperficies Pyramidis demptâ baſe, æquatur triangulo, habenti baſin æqualem perimetro baſis* A B C, *altitudinem verò coni lateri* (V D).

a 18. *def.* 11. b 18. 11. c 18. 3. d 4. *def.* 11. e 3. *def.* 11. Sit V Z axis coni, & à centro Z ad contactum D ducatur recta Z D; & ob V Z [a] rectam plano A B C, etiam triangulum V Z D plano A B C [b] rectum eſt: at verò tangens A D [c] perpendicularis eſt ipſi Z D (communi ſectioni planorum V Z D, A B C) [d] ergo A D perpendicularis eſt plano V Z D, & [e] conſequenter lineæ V D; ergo V D (coni latus) eſt altitudo trianguli V A B. Eâdemque ratione coni latus eſt altitudo trianguli V A C, & omnium, quibus conſtat lateratis coni ſuperficies. [f] ergo triangulum, cujus baſis eſt A B + B C + C A, altitudo latus coni, f 38. 1. [f] æquatur triangulis coni ſuperficiem conſtituentibus. *Q. E. D.*

Prop. XII.

Fig. 15. *Si in coni Iſoſcelis* (V A B) *circulum* (A B C D) *qui baſis eſt coni inciderit recta* (C D) *ab ejus autem terminis ducantur rectæ* (C V, D V) *ad coni verticem* (V); *triangulum* (C V D) *ab incidente, & ad verticem ductis comprehenſum, minus eſt coni ſuperficie* (C A V B D) *ductis ad verticem interceptâ.*

Biſecetur arcus C A B D in E, & ducantur rectæ C E, D E, V E. a 1. 6. b 20. 1. liquétque triang C V E + D V E [a] ⊏ C V D; quia C E + D E [b] ⊏ C D, & altitudo communis eſt: ſit exceſſus X, primò (ſuppone) non minor ſegmentis C E, D E: & quia ſuperficies conica C V E + c 3. *ax. huj.* ſegm. C E [c] major eſt incluſo triangulo C V E (communis enim terminus eſt ſubtenſa C E); & ſimiliter conica ſuperficies D V E + ſegm. D E ⊏ triang D V E, erit conjunctè conica ſuperf. C V D + ſegmenta C E, D E ⊏ triang C V E + D V E; magiſque conica ſuperf. C V D + X ⊏ triang. C V E + D V E d *hyp.* [d] = triang C V D + X. unde ſublato communi X, erit con. ſuperf. C V D ⊏ triang C V D. Sin X minor ſit ſegmentis C E, D E biſecentur arcus C E, D E, & e 8 *hujus.* ipſorum ſemiſſes, [e] donec reſidua ſegmenta C A, A E, D B, B E mi-

Digitized by Google

nora ſint exceſſu X. túmque ductis rectis A C, A E, A V; B D, B E, B V; [c] erit ut priùs, con. ſuperf. C V A + ſegm C A $\sqsubset$ triang C V A. & con. ſuperf. A V E + ſegm A E $\sqsubset$ triang A V E; adeóque conjunctè con. ſuperf. C V E + ſegm. C A, A E $\sqsubset$ triang C V A + A V E; $\sqsubset$ triang C V E. Simili ratione con. ſuperf. D V E + ſegm. D B, B E $\sqsubset$ triang D V E; conjunctéque con. ſuperficies C A V B D + ſegm. C A, A E, D B, B E $\sqsubset$ triang C V E + D V E [d] = triang C V D + X. Unde cùm ſegm. C A + A E + D B + B E $\sqsupset$ X, erit con. ſuperf. C A V B D $\sqsubset$ triang C V D. *Q.E.D.*

Ita τῆς ἀκριβείας ergò rem ex ſe ſatis claram demonſtrat *Archimedes*, ut & tres ſequentes non minùs αὐτοφανεῖς & αὐτοπίστους: nimirum abhorret is à multiplicandis extra neceſſitatem axiomatis & poſtulatis.

Prop. XIII.

Si ducantur rectæ (A C, B C) *tangentes circulum* (A D B) *qui baſis eſt coni* (V A D B) *in eodem quo circulus exiſtentes plano, & ſibimet occurrentes; à contactibus verò* (A, B) *& ab occurſu* (C) *ad coni verticem* (V) *ducantur rectæ* (A V, B V, C V); *triangula* (A V C, B V C) *à tangentibus & ad coni verticem adjunctis* (*comprehenſa*) *majora ſunt coni ſuperficie abſumptâ ab ipſis.* Fig. 16.

Biſecetur arcus A B in D, & per D ducatur tangens E F, & connectantur V E, V F; [a] éſtque E C + F C $\sqsubset$ E F; quare addito a 20. 1.
communi A E + B F, erit A C + B C $\sqsubset$ A E + E F + B F. b 1. 6.
[b] proinde triang A V C + B V C $\sqsubset$ triang A V E + B V F + E V F (quandoquidem communis eſt horum triangulorum altitudo). Sit exceſſus X, non minor ſegmentis A E D, B F D: jam quia pyramidica ſuperficies E A V B F, cujus baſis eſt trapezium E A B F, [c] major c 4. ax. huj.
eſt incluſâ conicâ ſuperficie A V B, cum ſegmento A D B (communi exiſtente termino perimetro trianguli A V B); & ſubtrahendo commune ſegmentum A D B triangula A V E, E V F, B V F cum ſegmentis A E D, B F D majora ſunt conicâ ſuperficie A V B D: magis igitur triangula A V E, E V F, B V F cum X majora ſunt eâdem d hyp.
ſuperficie; [d] hoc eſt triang A V C + B V C $\sqsubset$ con. ſuperf. A V B D. Sin X minor ſit ſegmentis A E D, B F D, biſecentur arcus A D, B D, & ipſorum ſemiſſes, ac ita continuò [e] donec reſidua ſegmenta A L G, e 9 hujus.
G K G, D M H, H N B minora evaſerint quàm X, & ductis rectis V L, V K, V M, V N ſimiliter procedet demonſtratio ac in præcedenti.

Digitized by Google

Prop. XIV.

Fig. 17. *Si in ſuperficie recti cylindri* (A C D B) *ſint duæ rectæ* (A C, B D), *cylindri ſuperficies* (A C F D B F A) *rectis intercepta, major eſt parallelogrammo* (A C D B) *comprehenſo rectis* (A C, B D) *in ſuperficie cylindri, & illis* (A B, C D) *quæ terminos ipſarum conjungunt.*

Biſecentur arcus A B, C D in E, F; & ducantur A E, B E, C F, D F: & ob A E + E B [a] $\sqsubset$ A B, [b] erit pgr. A E F C + B E F D $\sqsubset$ pgr A B D C (exiſtente pari omnium altitudine): ſit X exceſſus non minor primò ſegmentis A E, B E, C F, D F; jam cylindrica ſuperficies A E B D F C + ſegm. A E B, C F D [c] $\sqsubset$ pgr. A E F C, B E F D + triang. A E B, C F D (communi exiſtente termino parallelogrammo A B C D) ergo ſubtrahendo commune triang. A E B + C F D, erit cylindrica ſuperf. A E B D F C + ſegment. A E, B E, C F, D F $\sqsubset$ pgr. A E F C + B E F D [d] = pgr. A B C D + X. quare cùm X ſit æqualis, aut minor ſegmentis iſtis, liquet cylindricam ſuperficiem A E B D F C majorem eſſe pgr. A B C D.

a 20. 1.
b 1 6.
c 4 ax. hujus.
d hyp.

Sin X ſegmentis iſtis minor ſit, biſecentur arcus A E, B E, C F, D F, & ipſorum ſemiſſes, [e] donec reſidua ſegmenta A G, G E, E H, H B, C L, L F, F M, M D minora ſint ipſo X: tum ductis rectis, ut in figura, erit (ut prius) $\left\{\begin{array}{l}\text{pgr A G L C + G E F L} \sqsubset \text{pgr A E F C.}\\ \text{pgr. B H M D + H E F M} \sqsubset \text{pgr B E F D.}\end{array}\right.$ Et quia Cylindrica ſuperf. A E B D F C + ſegm. A E B, C F D $\sqsubset$ pgr. A G L C, G E F L, B H M D, H E F M + rectilin. fig. A G E H B, C L F M D (communi exiſtente termino parallelogrammo A B D C) ergò, ſubtractis communibus iſtis figuris rectilineis, cylindrica ſuperf. A E B D F C + ſegm. A G, G E, E H &c. $\sqsubset$ pgr. A G L C, G E F L, B H M D, H E F M $\sqsubset$ pgr. A E F C + B E F D = pgr. A B D C + X. Unde cùm X ſegmentis iſtis major ſit, liquidò patet cylindricam ſuperficiem A E B D F C majorem eſſe parallelogrammo A B D C. *Q. E. D.*

e 8 hujus.
conſ.

Prop. XV.

Fig 18. *Si in ſuperficie recti cujuſdam cylindri ſint duæ rectæ* (A C, B D) *à terminis verò rectarum ducantur quædam* (A E, B E, & C F, D F) *tangentes circulos, qui baſes ſunt cylindri, in eodem exiſtentes plano, & concurrentes; parallelogramma* (A E F C, B E F D) *comprehenſa ſub tangentibus & lateribus cylindri, majora erunt cylindri ſuperficie, intercepta rectis* (A C, B D) *quæ ſunt in ſuperficie cylindri.*

Bi-

Digitized by Google

Biſecentur arcus A G in B, & ducatur tangens K G L; & erigantur K M, L N parallelæ axi cylindri, & connectatur M N: & liquet eſſe pgr. A E F C + B E F D ⊏ pgr. A K M C + K L N M + B L N D (quia, [a]ut priùs, A E + B E ⊏ A K + K L + B L). a *in 13 hujus*.
Sit exceſſus X, non minor primò ſegmentis A K G, B L G, C M H, D N H. Et quia ſuperficies compoſita ex parallelogrammis A K M C, K L N M, B L N D & trapeziis A B L K, C D N M [b]⊏ cylind ſuperf. A G B D H C + ſegm. A G B, C H D (communi exiſtente termino parallelogrammo A B D C) erunt, ſubtractis communibus ſegmentis A G B, C H D, reſidua pgr[a] A K M C. K L N M, B L N D + ſegm. A K G, B L G, C M H, D H N ⊏ cylindrica ſuperfic. A G B D H C. quare magis pgr. A K M C, K L N M, B L N D + X ([c]hoc eſt pgr. A E F C, B D F G) ⊏ cylind ſuperf. AGBDHC. b *4 ax. huj.* c *hyp.*
Q.E.D.

Sin X minor ſit dictis ſegmentis, biſecentur arcus A G, B G, ducantúrque tangentes, [d]uſque dum ſegmenta fiant minora quàm X; & ſimili tenore quo priùs demonſtratio progredietur. d *9 huj.*

Corollaria.

Hiſce verò demonſtratis, è prædictis liquet,

1. Quòd ſi cono Iſoſceli pyramis inſcribatur, pyramidis ſuperficies, excluſâ baſi, minor eſt ſuperficie coni, demptâ quoque baſi.

Nam ſingula pyramidem continentia triangula ſunt minora ſingulis ſuperficiebus conicis, quas intercipiunt & ſubtendunt. ergo illa ſimul his ſimul minora ſunt, hoc eſt ſuperficies pyramidis ſuperficie coni. *12 hujus.*

2. Et quòd ſi cono Iſoſceli pyramis circumſcribatur, ſuperficies pyramidis, exceptâ baſi, major eſt ſuperficie coni, baſi quoque ſeclusâ. *13 hujus.*

3. Item apparet ex oſtenſis, quòd ſi cylindro recto priſma inſcribatur, priſmatis ſuperficies è parallelogrammis compoſita minor eſt ſuperficie cylindri, ſine baſi.

Minus enim eſt ſingulum priſmatis parallelogrammum ſuperficie cylindricâ, quam abſcindit. *14 hujus.*

4. Et quòd ſi cylindro recto priſma circumſcribatur, priſmatis ſuperficies, parallelogrammis conſtans, major eſt ſuperficie cylindri, ſepoſitâ baſi. *15 hujus.*

Hactenus ad ſequentes demonſtrationes utilia lemmata præſtravit; ad principalia jam progreditur Theoremata.

Digitized by Google

Prop. XVI.

Fig. 19. 20.

Omnis cylindri recti ſuperficies (S), *excluſâ baſi, æqualis eſt circulo, cujus radius* (A) *proportione medius eſt inter cylindri latus* (L), *& baſis diametrum* (2R).

Si neges, eſto primùm $S \sqsubset \odot A$; & circa circulum A deſcribatur figura (quæ vocetur C), & inſcribatur ſimilis altera (quæ dicatur I) [a]ita ut $C.\,I \sqsupset S.\,\odot A$. tum cylindri baſi circumſcripta concipiatur figura ſimilis ipſi C, quæ nominetur K: ejúſque perimeter dicatur P. Jam ob $2R.\,A$ [b] :: $(A.\,L$ [c] ::) $2A.\,2L$; vel antecedentes dimidiando $R.\,A :: A.\,2L$. erit [d] $Rq.\,Aq.$ (hoc eſt $K.\,C$) :: $R.\,2L$ [e] :: $\frac{R}{2}.\,L :: $ [f] $\frac{RP}{2}.\,LP$; ergo cùm ſitq; $K = \frac{RP}{2}$. [h] erit $C = LP$. [k] ergo $LP.\,I \sqsupset S.\,\odot A$. atqui $LP \odot A$. [l] $\sqsupset LP.\,I$. ergo magis $LP.\,\odot A \sqsupset S.\,\odot A$. [m] unde $LP \sqsupset S$. hoc eſt ſuperficies priſmatis ſuperſcripti minor eſt ſuperficie cylindri, contra 4 Coroll. præcedentis. ergo non eſt $S \sqsubset \odot A$.

a 6 *hujus.*
b *hyp.*
c 15. 5.
d *cor.* 20. 6.
e 1. 12.
f 1. 6.
g
h 14. 5.
k *conſt.*
l 8. 5.
m 10. 5.
n *priùs.*

Sin dicatur $S \sqsupset \odot A$, [a]fiat $C.\,I \sqsupset \odot A.\,S$. & inſcripta concipiatur baſi cylindri figura ſimilis ipſi I, quæ dicatur Y, ejúſque perimeter P. tum ob $Y.\,I$ :: [e] $Rq.\,Aq$ [n] :: $\frac{RP}{2}.\,LP$; & Y [g] $\sqsupset \frac{RP}{2}$, [h] erit $I \sqsupset LP$. Verùm $C.\,I$ [b] $\sqsupset \odot A.\,S$ [l] $\sqsupset C.\,S$. [m] adeóque $S \sqsupset I$. ergo magis $S \sqsupset LP$. hoc eſt ſuperficies cylindri minor eſt inſcripti priſmatis ſuperficie, contra 3. coroll præcedentis. ergo non eſt $S \sqsupset A$. Supereſt igitur, ut ſit $S = \odot A$. *Q. E. D.*

Corollaria.

1. Cylindricæ ſuperficies ſuper æqualibus baſibus conſtitutæ ſe habent ut latera, vel altitudines.
2. Cylindricæ ſuperficies æquè altæ ſe habent ut diametri baſium.
3. Cylindrica ſuperficies rationem habent compoſitam è rationibus laterum & diametrorum.
4. Similes cylindricæ ſuperficies rationem habent laterum, vel diametrorum duplicatam.
5. Æqualium ſuperficierum cylindricarum latera & diametri proportione reciprocantur; & converſè, ſi reciprocentur hæc proportione, iſtæ ſunt æquales.

Cùm

Digitized by Google

Cùm enim cylindricæ ſuperficies ſe habeant ut circuli, quibus æquantur; & circuli ut quadrata radiorum; & hæc quadrata æquentur rectangulis ex latere & diametro cylindrorum; & iſta rectangula dictas habeant paſſiones (ut in elementis oſtenditur) ergo hæc patent.

Prop. XVII.

Omnis coni Iſoſcelis ſuperficies (S) *abſque baſi, æquatur circulo, cujus radius* (A) *mediam habet proportionem inter coni latus* (L) *& baſis circularis radium* (R). Fig. 21.

Si neges, ſit primò S ⊏ ⊙ A: & circulo A circumſcribatur figura C, & inſcribatur altera I [a]ſic ut C. I :: ⊐ S. ○ A; tum baſi coni circumſcribatur quoque figura ſimilis ipſi C, quæ vocetur K, ejúſque ſemi-perimeter appelletur P. Jam quia R. A [b]:: A. [illegible] [c]erit Rq. Aq. ([d]id eſt K. C) :: R. L [e]R P. L P; ergò quum ſit K = R P, [f]erit C = L P. [g]quare L P. I ⊐ S. ⊙ A: [h]ſed L P. ⊙ A ⊐ L P. I, ergo magis L P. ⊙ A ⊐ S. ⊙ A. unde L P. ⊐ S. [i]hoc eſt ſuperficies pyramidis cono circumſcriptæ conicâ ſuperficie minor eſt; contra priùs oſtenſa, in 2. coroll. 15 hujus.

Sed ſecundò ſit S ⊐ ⊙ A. [a]fiatque C. I ⊐ ⊙ A. S. & coni baſi inſcribatur figura Y, ſimilis ipſi I, cujus ſemiperimeter appelletur ϖ. Jam Y. I [d]:: Rq. Aq [c]:: R. L :: [e]R ϖ. L ϖ. & [*]Y ⊐ R ϖ. unde I [f]⊐ L ϖ. atqui C. I. ⊐ ○ A. S [h]⊐ C. S. & conſequenter S [k]⊐ I ⊐ L ϖ. [m]hoc eſt ſuperficies coni minor eſt ſuperficie pyramidis cono inſcriptæ, itidem contra demonſtrata, in 1. Coroll. 15. hujus.

a 6 *hujus.*
b *hyp.*
c *cor.* 20. 5.
d 1. 12.
e 1. 6.
*
f 14. 5.
g *hyp.*
h 8. 5.
k 10. 5.
l 11. *hujus.*
m 10 *hujus.*

Corollaria.

1. Conicæ ſuperficies ad æquales Baſes poſitæ ſunt ut diametri baſium.
2. Conicæ ſuperficies æquè altæ, vel æqualia latera habentes ſunt ut diametri baſium.
3. Conicæ ſuperficies rationem habent compoſitam è rationibus laterum & diametrorum.
4. Similes conicæ ſuperficies habent duplicatam laterum vel diametrorum rationem.
5. Æquales conicæ ſuperficies quoad latera & diametros proportione reciprocantur; & converſè.

Prop.

Digitized by Google

Prop. XVIII.

Fig. 22. *Omnis coni Iſoſcelis ſuperficies* (S) *eandem ad baſin rationem habet, quam coni latus* (L) *ad baſis radium* (R).

a 1.6. b cor. 2. 12. c 17 hujus. Nam L. R [a] :: (L R. Rq [b] :: ⊙ rad. $\surd$ L R. ⊙ R. ([c] hoc eſt ::) S. ⊙ R. *Q.E.D.*

Prop. XIX.

Not. *in hoc & ſequentibus triangula conos repræſentantia cenſentur per axes trajecta.* *Si conus Iſoſceles* (A B C) *ſecetur plano* (D Q E) *baſi* (B P C) *parallelo, parallelis planis intercepta coni ſuperficiei* (D B C E) *æquatur circulus, cujus radius* (Z) *mediam habet proportionem inter coni latus* (D B) *parallelis planis interjectum, & æqualem utrique radio* (F B + G D) *circulorum* (B P C, D Q E) *qui in parallelis ſunt planis.*

Fig. 23. 24. Nam ob D B. Z [a] :: Z. B F + D G, [b] erit $Zq = DB \times : BF + DG = AB - AD \times : BF + DG$ [c] $= AB \times BF + AB + DG - AD \times BF - AD \times DG = AB \times BF - AD \times DG$ (eſt enim $AB \times DG$ [d] $= AD \times BF$, ob AB. BF [e] :: AD. DG). [f] ergo ⊙ rad Z = ⊙ rad $\surd AB \times BF$ — ⊙ rad $AD \times DG$. Verùm ⊙ rad $\surd AB \times BF$ [g] = ſuperf. A B C; & ⊙ rad $\surd AD \times DG$ [g] = ſuperf. A D E. ergo ⊙ rad Z æquatur ſuperficiei D B C E. *Quod E. D.*

a hyp. b 17.6. c ſch. 1.2. d 16.6. e 4.6. f cor. 2. 12. g 17. hujus.

Fig. 25. *Coroll.* Hinc ſi recta Y X biſecet latera D B, E C; erit circulus radio $\surd DB \times YX$ æqualis ſuperficiei conicæ D B C E.

Nam ductis rectis Y G, B E, F X; ob $DG = \frac{DE}{2}$, & $DY = \frac{DB}{2}$, erunt Y G, B E parallelæ; ergo in pgr. G Y U E eſt $YV = GE$. Simili diſcurſu eſt $VX = BF$. unde $YX = GE + BF$.

Prop. XX.

Fig. 26. *Si duo ſint coni Iſoſceles* (B A C, X Z), *& unius ſuperficies* (B A C) *æqualis ſit alterius baſi* (Z); *& quæ à baſis centro* (D) *ad coni latus* (A C) *ducitur perpendicularis* (D E) *altitudini* (X) *æquetur; æquales erunt coni* (B A C, X Z).

a hyp. b 7.5. c 4.6. d 18 hujus. e 7.5. & hyp. f 11.5. Nam ductâ A D, ob X = [a] D E, erit A D. X [b] :: A D. D E [c] :: A C. C D (ſunt enim ſimilia triangula rectangula A D E, A C D) [d] :: ſuperf. B A C. baſ. B F C [e] :: Z. baſ. B F C [f] :: A D. X. Itaque cum

Digitized by Google

cùm reciprocentur proportione baſes & altitudines conorum B A C, g 15.12.
Z X, ii ſunt æquales. *Q.E.D.*

Prop. XXI.

Omni Rhombo (G A H D) *ex Iſoſcelibus conis* (G A A, G D H) Fig. 27. 28.
compoſito, æquatur conus (X Z) *habens quidem baſin* (Z) *æqualem ſuperficiei unius coni* (G A H) *eorum qui Rhombum continent, altitudinem verò* (X) *æqualem perpendiculari* (D E) *ductæ à vertice* (D) *alterius coni* (G D H) *ad prioris coni latus unum* (A H).

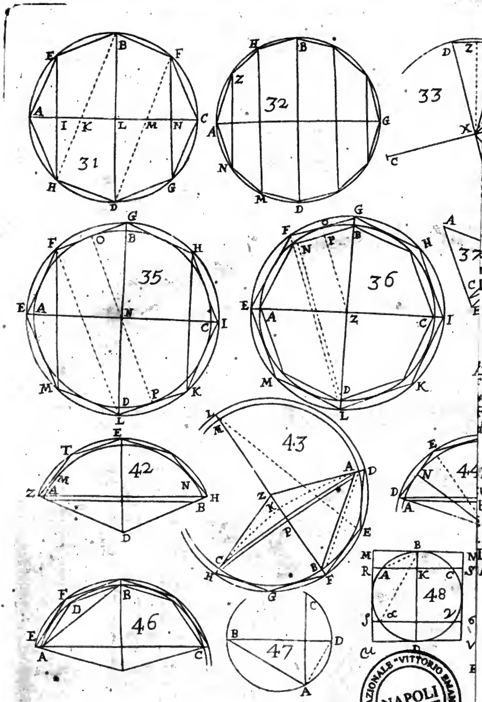
Nam ob X[a] = D E, eſt A D. X[b] :: A D. D E[c] :: A H. K H[d] :: ſu- a *hyp.*
perf. G A H. baſ G L H[e] :: Z. baſ G L H. quare conus cujus altitu- b 7. 5.
do[f] æquatur rectæ A D, & baſis circulo G L H æquatur cono X Z c 4. 6.
(ob reciprocam nempe proportionem A D. X :: Z. G L H). atqui d 18 *hujus.*
conus altitudine A D, baſis G L H æquatur Rhombo A G D H e *hyp.* & 7. 5.
(nam con G D H. con G A H[g] :: D K. A K, & componendo Rhomb f 15. 12.
A G D H. con G A H :: A D. A K[g] :: con {alt A D. / baſ G L H.} con GAH.) g 14. 12.
[h]ergo Rhombus A G D H æquatur cono X Z. *Q.E.D.* h 1. *ax.* 1.

Prop. XXII.

Si conus Iſoſceles (B A C) *ſecetur plano* (G H) *baſi* (B C) *parallelo, à circulo verò facto* (G H) *deſcribatur conus* (G D H) *verticem habens baſis centrum* (D): *factus autem Rhombus* (G A H D) *auferatur à toto cono* (B A C), *reſiduo æquatur conus* (X Z), *habens quidem baſin* (Z) *æqualem ſuperficiei conicæ* (G B C H) *parallelis planis interceptæ; altitudinem verò* (X) *æqualem perpendiculari* (D E) *ductæ à baſis centro* (D) *ad coni latus unum* (A C). Fig. 29.

Conus enim, cujus altitudo eſt D E, & baſis æqualis ſuperficiei
G B C H [a]æquatur differentiæ duorum conorum habentium eandem a 21. 12.
altitudinem D E, & baſes æquales ſuperficiebus A B C, A G H, hoc
eſt differentiæ coni A B C, & Rhombi A G D H (per duas præcedentes). quare conus X Z iſti differentiæ æquatur. *Q.E.D.*

Prop.

m-
elo;
er-
mbo
tur
ciei
nem
DH)
fici-
enti-
nicis
DN.
l ac
F G)
uo po-
F G)
dimi-
E H,
ubus,
BLK,
A ::
NC.
D +
A C:
Prop.

BIBLIOTECA NAZIONALE "VITTORIO EMANUELE III" NAPOLI

Digitized by Google

Prop. XXV.

Si circuli ſegmento (F A G) *inſcribatur polygonum* (FBEAHDG) *latera habens, exceptâ baſe, æqualia, & numero paria; ducantur verò rectæ* (E H, B D) *parallelæ baſi, connectentes latera polygoni, omnes ductæ cum dimidia baſe* (E H + B D + F N) *ad ſegmenti altitudinem* (A N) *eandem habent rationem, quam habet illa* (C E), *quæ à diametro circuli ad polygoni latus ducitur, ad polygoni latus* (A E). Fig. 31.

Nam, prorſus ut in præcedenti, eſt C E. E A :: E I. A I :: H I. I K :: B L. L K :: D L. L M :: F N. M N [a] :: E H + B D + F N. A N [a] :: C E. E A. *Q.E.D.* [a 12. 5. 16. 6.]

Coroll. *A N × C E = E A × : E H + B D + F N.

Prop. XXVI.

Sit in ſphæra maximus circulus A B G D, eíque inſcribatur polygonum æquilaterum, multitudo autem laterum ipſius menſuretur à quaternario; ſint verò A G, B D diametri: quòd ſi manente diametro A G circumvolvatur circulus A B G D, polygonum continens; liquet quòd peripheria ejus ſecundùm ſphæræ ſuperficiem feretur. Anguli verò polygoni, præter eos qui ad puncta A, G ſecundùm peripherias ferentur circulorum in ſphæræ ſuperficie deſcriptorum, & rectorum circulo A G B D. Diametri autem ipſorum erunt rectæ polygoni angulos conjungentes, ad B D parallelæ. Aſt polygoni latera ſecundum conos quoſdam ferentur; nempe A Z, A N ſecundùm ſuperficiem coni, cujus quidem baſis erit circulus circa diametrum Z N, vertex autem punctum A. Sed H Z, M N ſecundùm ſuperficiem quandam conicam ferentur, cujus quidem baſis eſt circulus circa diametrum H M, vertex verò punctum, in quo occurrent productæ H Z, M N ſibi mutuò & ipſi G A. Quinetiam H B, M D ferentur juxta conicam ſuperficiem, cujus baſis eſt circulus circa diametrum B D ad circulum A B G D rectus, vertex autem punctum in quo conveniunt B H, D M, ſecum invicem, & cum recta G A. Haud abſimiliter in altero ſemicirculo, latera ſecundùm ſuperficies conicas deferentur, itidem hiſce conſimiles. Ita quidem inſcripta erit ſphæræ figura quædam prædictis ſuperficiebus conicis comprehenſa, cujus ſuperficies minor erit ſuperficiè ſphæræ. Diviſâ enim ſphærâ plano per BD recto ad circulum A B G D, ſuperficies alterius hemiſphærii, & ſu- 4 ax. huj.

 perficies

Digitized by Google

perficies inſcriptæ ipſi figuræ eoſdem terminos habent in eodem plano; nam utriuſque ſuperficiei terminus eſt ſuperficies circuli, qui circa diametrum B D circulo A B G D rectus; ſúntque ambæ ad eaſdem partes cavæ, atque ipſarum una ſuperficies comprehenditur ab altera, ac plano habenti eoſdem cum ipſo terminos. Haud aliter ſuperficies figuræ in altero hæmiſphærio minor eſt ſuperficie hemiſphærii: tota igitur ſuperficies figuræ, quæ in ſphæra, minor eſt ſuperficie ſphæræ.

Prop. XXVII.

Fig 31. *In ſphæram inſcripta figuræ* (A E B F C G D H) *ſuperficies æquatur circulo, cujus radius poteſt rectangulum comprehenſum ſub figuræ latere* A E, *& rectâ* (E H + B D + F G) *æquali omnibus latera figuræ conjungentibus, paralleliſque duo figuræ latera ſubtendenti* (E H).

a 17. *hujus.*
b *cor.* 2. 12.
c 19 *hujus.*
d 3. *ax.* 1.

Nam ⊙ rad $\surd$ A E $\times \frac{EH}{2}$ [a] = ſuperf conica E A H. [b] quare ⊙ rad $\surd$ A E $\times$ E H = 2 ſuperf. E A H. Item (ſimili pacto) ⊙ rad $\surd$ B E $\times$: B D + E H [c] = 2 ſuperf. B E H D. [d] ergo ⊙ rad $\surd$. A E $\times$: E H + B D + F G = 2 ſuperf. E A H + B E H D = ſuperf. A E B F C G D H A.
(A E. / F G)

* *hac, & cor.* 24. *hujus.*

Coroll. * Hinc ⊙ rad $\surd$ A C $\times$ C E = fig. A E B F C G D H A.

Prop. XXVIII.

In ſphæram inſcriptæ figuræ ſuperficies (I) *conicis ſuperficiebus contenta, minor eſt quàm quadrupla maximi circuli* (A B C D) *eorum qui ſunt in ſphæra.*

a *Coroll.* 27 *h.*
b *cor.* 2. 12.

Nam ſuperf. I [a] = ⊙ rad $\surd$ A C $\times$ C E ⊐ ⊙ rad A C [b] = 4 ⊙ rad A L.

Prop. XXIX.

Fig. 33. *In ſphæram inſcriptæ figuræ* (A F H D C B G E) *ſuperficiebus conicis contenta, æqualis eſt conus* (K) *baſin quidem habens circulum æqualem ſuperficiei figuræ inſcriptæ in ſphæram, altitudinem verò æqualem perpendiculari* (X Z) *à ſphæræ centro* (Z) *in polygoni latus unum ductæ.*

Ducantur radii X E, X F, X G, X H, & connectantur anguli ab A utrinque æquè remoti rectis E F, G H. Eſtque Rhombo E X F A

[a]æqualis

[a]æqualis conus baſe conicâ ſuperficie E A F, altitudine X Z. Item, a 21 hujus.
productis G E, H F ad Q; ſi ex Rhombo G X H Q ſubducatur
Rhombus E X F Q, reſiduo E G X H F [b]æquabitur conus baſe ſuper- b 23 hujus.
ficie conicâ E G H F, altitudine quoque X Z. Similiter, productis
B G, D H ad P, ſi ex cono B P D ſubtrahatur Rhombus G X H P, re-
ſiduo G B X D H [c] æqualis erit conus, cujus baſis æquatur conicæ c 22 hujus.
ſuperficiei B G H D, altitudo rurſus ipſi Z X. Idem erit in reliquo
hemiſphærio B C D. ergo cùm hiſce conis omnibus [d] æquetur conus d 11. 12.
K; is ſolido quoque inſcripto æquabitur. *Q.E.D.*

Prop. XXX.

Inſcripta ſphæra figura conicis ſuperficiebus contenta minor eſt quàm quadrupla coni (M) *baſin quidem habentis æqualem maximo circulo eorum qui in ſphæra, altitudinem verò æqualem radio ſphæræ.*

Nam coni K, in præcedente, [a] baſis minor eſt quàm quadrupla cir- a hyp. & 29. h.
culi maximi, & ejus quoque altitudo X Z minor radio ſphæræ; ergo 11, 12.
quadruplus coni M major eſt iſto cono K; hoc eſt figurâ inſcriptâ.
Q.E.D.

Prop. XXXI.

Sit in ſphæra maximus circulus ABGD. Circa verò circulum ABGD deſcribatur polygonum æquiangulum & æquilaterum; multitudo autem laterum ipſius menſuretur à quaternario. Circulo autem circumſcriptum polygonum comprehendat circulus circumſcriptus E Z H T, circa idem centrum exiſtens ac ABGD. Manente verò EH circumvolvatur planum EZHT, in quo polygonum & circulus. Liquet igitur quòd quidem peripheria circuli ABGD ſecundùm ſphæræ ſuperficiem deferetur, ipſius autem E Z H T peripheria ſecundùm ſuperficiem alterius ſphæræ minori concentricæ feretur: contactus autem, ad quos latera tangunt, circulos deſcribunt rectos circulo ABGD in minori ſphæra. Anguli verò polygoni, præter illos qui ad puncta E, H, ſecundùm peripherias circulorum feruntur in majoris ſphæræ ſuperficie deſcriptorum, ad circulum E Z H T rectorum; verùm latera polygoni ſecundùm conicas ſuperficies, utique ſicut in præcedentibus. Erit igitur figura comprehenſa à ſuperficiebus conicis, minori ſphæræ circumſcripta, majori verò inſcripta. Quòd autem circumſcriptæ figuræ ſuperficies major ſit ſuperficie ſphæræ, ſic oſtendetur Eſto enim K D diameter alicujus circuli eorum, qui in minori ſunt ſphæra, exiſtenti- Fig. 34.

bus K, D punctis ad quæ duo latera circumſcripti polygoni tangunt circulum A B G D; diviſâ nempe ſphærâ plano per K D ad circulum A B G D recto, etiam ſuperficies deſcriptæ circa ſphæram figuræ dividetur à plano: utriuſque enim ſuperficiei terminus eſt circumferentia circuli, qui eſt ſuper diametrum K D ad circulum A B G D rectus; ſúntque ambæ ad eaſdem partes cavæ, & earum altera continetur ab altera ſuperficie, ac plano eoſdem terminos habenti. Minor
4 ax. hujus. igitur eſt comprehenſa portionis ſphæricæ ſuperficies ſuperficie figuræ circa ipſam deſcriptæ. Similiter & reliquæ portionis ſphæricæ ſuperficies minor eſt ſuperficie figuræ ipſi circumſcriptæ. Patet igitur quòd tota ſuperficies ſphæræ minor eſt ſuperficie figuræ circa ipſam deſcriptæ.

Prop. XXXII.

Fig. 35. *Superficies deſcripta circa ſphæram figura* (E F G H I K L M) *æqualis eſt circulus, cujus radius poteſt æquale rectangulo comprehenſo ſub polygoni uno latere* (E F), *& rectæ æquali omnibus polygoni angulos connectentibus* (F M + G L + H K), *parallelis alicui* (F M) *ſubtendentium polygoni latera.*

Centro enim N (quod ſphæræ centrum eſt) per angulos polygoni deſcribatur circulus: huic inſcripta eſt figura E F G H I K L M. Ergo patet res ex 27 hujus.

Coroll. Ductâ F L eſt ⊙ rad. $\sqrt{FL \times GL}$ = ſuper. EFGHIKLM. ibid.

Prop. XXXIII.

Figura circa ſphæram deſcripta ſuperficies major eſt quàm quadrupla maximi in ſphæra circuli (A B C D).

a cor. 15. 1. Nam (in figura præcedenti) à centro N ad contactus oppoſitos
b hyp. O, P ducantur rectæ N O, N P ([a]quæ quidem in directum jacent, ob
c 34. 1. angulos G N O, L N P [b]æquales); connexâ verò F L, ſunt FL.OP
d 47. 1. [c]pares (ob O F, P L [b]parallelas ac pares) quare cùm G L [d] ⊏ F L,
e cor. 27 huj. erit $\sqrt{GL \times FL}$ ⊏ O P. adeóque circulus radio $\sqrt{GL \times FL}$ ([e]hoc eſt ſuperficies figuræ E F G H I K L M) major eſt circulo cujus radius O P, [f]hoc eſt quadruplo circuli cujus radius N O, hoc eſt qua-
f cor. 2. 12. & 4. 2. druplo A B C D *Q.E.D.*

Coroll. Nota eſſe L F, P O pares.

Digitized by Google

Prop. XXXIV.

Circa minorem ſphæram (A B C D) *deſcriptæ figuræ æqualis eſt conus, baſim quidem habens circulum æqualem ſuperficiei ipſius figuræ, altitudinem verò æqualem radio ſphæræ.*

Nam figuræ iſti circumſcribendo circulum E G I L, patet ex 29. hujus.

Prop. XXXV. Coroll.

Figura ſphæræ minori circumſcripta major eſt quàm quadrupla coni, baſin quidem habentis maximum in ſphæra circulum, altitudinem verò radium ſphæræ.

Patet conferendo duas proximè antecedentes.

Prop. XXXVI.

Si ſphæræ inſcripta ſit figura (A N B C D), *& alia circumſcripta* (E F G I L) *ſub ſimilibus polygonis, ad eundem modum quo priùs conſtructis circumſcriptæ figuræ ſuperficies, ad ſuperficiem inſcriptæ, duplicatam rationem habet ejus, quam latus* (G F) *circumſcripti maximo circulo polygoni, ad latus* (B N) *polygoni eidem circulo inſcripti. Ipſa verò figura circumſcripta, ad figuram inſcriptam, rationem habet ejuſdem rationis triplicatam.* Fig. 36.

Nam 1° ductis D N, L F, ob ſimilitudinem figurarum eſt angulus a 4. 6.
G L F æqualis angulo B D N. adeóque rectangula triangula G L F, b 1. 6.
B D N ſunt ſimilia. & G L. L F [a]:: B D. D N. Eſt autem G L q. G L c 20. 6.
× L F [b]:: G L. L F [a]:: B D. D N [b]:: B D q. B D × D N. & permutan- d cor. 2. 12.
do G L q. B D q ([c]hoc eſt G L. B D, bis, [a] vel G F. B N, bis) :: G L e ſch. 7. 5. &
× L F. B D × D N [d]:: ⊙ rad √ G L × L F. ⊙ rad √. B B × D N cor. 27 hujus.
([e] hoc eſt) :: ſuperf. E F G I L. ſuperf. A N B C D. *Q.E.D.*

2. Ducatur Z O, à centro Z ad tactum O. Eſtque conus, [f] cujus f 34 hujus.
baſis eſt ⊙ rad √ G L × L F, & altitudo Z O, [f] æqualis corpori cir- g 29 hujus.
cumſcripto. [g] Conus autem baſe ⊙ rad √ B D × D N, altitudine Z P, h 24. def 11.
æquatur corpori inſcripto. Hi coni [h] ſimiles ſunt, (quia Z O. Z P [a]:: k 15. 5.
G O. B P [k]:: G F. B N :: [l] √ G L × L F. √ B D × D N.) ergo ſunt l priùs & 22 6.
hi coni (hoc eſt iſta corpora) in triplicata ratione ipſarum Z O, Z P, m 12. 12 &
vel G F, B N. *Q.E.D.* 15. 5.

Prop.

Digitized by Google

Prop. XXXVII.

Fig. 37.

Omnis ſphæræ ſuperficies (S) *quadrupla eſt maximi circuli, eorum qui ſunt in ſphæra.*

a 3 *hujus.*
b 4 *hujus.*
c 8. 5. & 31 *h.*
d 36 *hujus.*
e *conſt.*
f 17. 6.
g *conſt.*
h 10. 5.
* *ut priùs.*
k 26 *hujus.*
& 8. 5.

Circulus maximi in ſphæra circuli quadruplus dicatur X: & primò ſi fieri poteſt, ſit X $\sqsupset$ S. Fiat autem, utcunque G. H [a] $\sqsupset$ S. X. & ſphæræ circumſcribantur ac inſcribantur figuræ, (quales innuunt præcedentia) ſic ut [b]latus D E. B C $\sqsupset$ G. $\surd$ G H. Harum verò figurarum ſuperficies appellentur Y, Z. Eſtque S. Z [c] $\sqsupset$ Y. Z. [d]$=$ D E. B C, bis [e]$\sqsupset$ G. $\surd$ G H bis [f]$=$ G. H [g] $\sqsupset$ S. X. [h]ergo Z $\sqsubset$ X. hoc eſt inſcriptæ figuræ ſuperficies major eſt quadruplo maximi in ſphæra circuli, contra 28 hujus.

Sin verò dicatur X $\sqsubset$ S. fiat G. H [a]$\sqsupset$ X. S. ac D E. B C [b]$\sqsupset$ G. $\surd$ G H. éſtque Y. S [k]$\sqsupset$ Y. Z [*] $\sqsupset$ G. H [g] $\sqsupset$ X. S. [h]unde Y $\sqsupset$ X; hoc eſt circumſcriptæ figuræ ſuperficies minor eſt quadruplo maximi in ſphæra circuli, contra 31 hujus. Reſtat igitur, ut ſit X $=$ S. *Q.E.D.*

Hoc nobiliſſimum Theorema (cum eo, quo univerſale redditur, ſubſequente ad Prop. XLIX.) inter *Archimedis* (dicam, an omnia quotquot fuerunt Geometrarum) inventa familiam ducit, cùm inveniendi ſubtilitate, tum rei elegantiâ, ſed & utilitate diffuſâ.

Coroll. Circulus, cujus radius æquatur diametro ſphæræ, adæquat ſphæræ ſuperficiem.

Lemma. Sint duæ quæcunque rectæ L, M; oportet invenire alteram N, ita ut ſit L: M $\sqsubset$ L. N, ter. Fiat L. P :: P. M. & L. N :: N. P. Erit L. M $=$ L. P, bis $=$ L. N quater $\sqsubset$ L. N, ter.

Prop. XXXVIII.

Omnis ſphæra (A) *quadrupla eſt coni* (K) *baſim quidem habentis æqualem maximo circulo eorum qui in ſphæra, altitudinem verò radium ſphæræ.*

a 3 *hujus.*
b *Lemma præced.*
c 4 *hujus.*
d 8. 5.
e 36 *hujus.*
g *conſt.*
h 10. 5.
* *priùs.*

Si fieri poteſt, ſit primùm A $\sqsubset$ 4 K. Fiat A. 4 K [a] $\sqsubset$ L. M [b] $\sqsubset$ L. N, ter: tum figuræ circumſcribantur & inſcribantur (quæ vocentur Y, Z) ita ut latus D E. B C [c]$\sqsupset$ L. N. Eſtque A. Z [d]$\sqsupset$ Y. Z [e]$=$ D E. B C, ter [g]$\sqsupset$ L. N, ter [g]$\sqsupset$ L. M [g] $\sqsupset$ A. 4 K. [h]ergo Z $\sqsubset$ 4 K. contra 30 hujus.

Sin dicas eſſe 4 K $\sqsubset$ A. ſit 4 K. A [a]$\sqsubset$ L. M [b]$\sqsubset$ L. N, ter. & DE. B C [c]$\sqsupset$ L. N. tum erit Y. A. $\sqsupset$ [d]Y. Z [*] $\sqsupset$ L. M. [g]$\sqsupset$ 4 K. A. [h]quare

Digitized by Google

[h]quare Y ⊐ 4 K. contra 35 hujus. Ergo potiùs eſt ſphæra A = 4 K. *Q.E.D.*

Coroll. Hemiſphærium æquatur duplo cono ad eandem baſin & æquè ſibi alto; vel cono ad eandem baſin & altitudinem habenti duplam.

Prop. XXXIX. Coroll.

Hiſce verò præmonſtratis liquet, quòd omnis cylindrus (A B C D) *baſim quidem habens maximum in ſphæra circulum* (A B), *altitudinem verò* (A D) *æqualem diametro ſphæræ, ſeſquialter eſt ſphæra* (FGHK); *& quòd ſuperficies iſtius cylindri cum baſibus ſeſquialtera quoque eſt ſuperficiei ſphæræ.* Fig. 38.

Nam per E (ſphæræ centrum) ductâ F H ad A B parallelâ, & junctis E A, E B; eſt [a] 14. 12.

1. $\frac{1}{6}$ Cyl A B C D[a] = $\frac{1}{3}$ Cyl A B H F[b] = con A E B[c] = $\frac{1}{4}$ ſph. F G H K. [d] ergo Cyl A B C D. Sph F G H K :: 6. 4 :: 3. 2. [b] 10. 12. [c] 38 *hujus.* [d] *ſch.* 15. 5.

2. Superf. cyl A B C D[e] = ⊙ rad $\sqrt{AD \times DB}$ = ⊙ rad A B [f] = 4 ⊙ F G H K [g] = ſuperf. ſphæræ. ergo ſuperf A B C D + 2 ⊙ F G H K. ſuperf. ſphæræ :: 6. 4 :: 3. 2. [e] 16 *hujus.* [f] 4. 2. & 2 *cor.* 12. [g] 37 *hujus.*

Prop. XL.

Secetur ſphæra plano non per centrum, ſitque in ipſa maximus circulus A E Z ſecans perpendiculariter planum ſecans. Inſcribatur autem portioni A B C polygonum æquilaterum, & parilaterum, exceptâ baſe A B. Haud abſimiliter ac antehac, ſi manente G Z circumducatur figura, anguli quidem D, E, A, B ferentur ſecundùm circulos, quorum diametri D E, A B; latera verò *figuræ ſecundùm conicas ſuperficies; eritque facta figura ſolida conicis ſuperficiebus comprehenſa, baſin quidem habens circulum, cujus diameter A B, *verticem autem C: quinimò ut in præcedentibus, ſuperficiem habebit minorem ſuperficie portionis comprehendentis. Siquidem tam portionis quàm figuræ idem in plano terminus eſt circumferentia circuli, cujus diameter A B, & ad eaſdem cavæ ſunt ambæ ſuperficies, & una ab altera comprehenditur. Fig. 39.

**lego* χώματος *pro* τμήματος.

**lego* κορυφὴν *pro* κορυφῇ.

ax. 4 *hujus.*

Prop. XLI.

Superficies inſcripta in ſphæræ portionem figura (A D F B G E C) *æqualis eſt circulo, cujus radius poteſt æquale rectangulo comprehenſo ſub uno latere* (B F) *polygoni in maximi circuli ſegmentum* (A B C) *inſcripti,* Fig. 40.

Digitized by Google

inſcripti, & recta (F G + D E + A K) *æquali omnibus ad ſegmenti baſin* (A C) *parallelis, cum ſemiſſe diametri baſis.*

a 17 *hujus.* Nam ⊙ rad $\sqrt{}$ B F × F H [a] = ſuperſ con F B G & ⊙ rad $\sqrt{\frac{DF}{BF}}$
b 19 *hujus.* ×: H G + D I [b] = ſuperſ. D F G E. Item ⊙ rad $\sqrt{\frac{DA}{BF}}$ ×: I E +
A K [b] = ſuperſ A D E C. [c] ergo conjunctè ⊙ rad $\sqrt{}$ B F ×: F G +
c {1. 2. cor. 2. 12. 1. ax 1.} D E + A K = ſuperſ F B G + D F G E + A D E C = ſuperſ A D F B G E C, *Q.E.D.*

Coroll. Ductâ L F, erit ⊙ rad $\sqrt{}$ B K × L F = ſuperſ ADFBGEC.
d *cor.* 25 *huj.* Nam B F ×: F G + D E + A K [d] = B K × L F.

Prop. XLII.

Sphæra portioni inſcripta figuræ ſuperficies (S) *minor eſt circulo, cujus radius æquatur ducta* (B A) *à portionis vertice* (B) *in circumferentiam circuli* (A C) *qui baſis eſt coni.*

a *cor.* 8 6. & 17. 6. b *cor.* 2. 12. c *cor. prac.* Nam B K × L F ⊐ B K × L B [a] = B Aq. [b] ergo ⊙ rad B K × L F ([c] hoc eſt S) ⊐ ⊙ rad AB.

Prop. XLIII.

Fig. 41. *Portioni inſcripta figura* (A D B E C) *conicis ſuperficiebus contenta cum cono* (A F C) *baſin quidem eandem habente cum figura, verticem verò ſphæræ centrum* (F), *æquale eſt cono* (K) *baſin habenti parem ſuperficiei figuræ, altitudinem verò perpendiculari* (F G) *à ſphæra centro* (F) *in unum polygoni latus* (A D) *deductæ.*

a 21 *huj.* b 23 *hujus.* c 11. 12. Conus enim baſe ſuperficie D B E, [a] altitudine F G æquatur Rhombo D F E B. [b] Item conus, cujus baſis æquatur ſuperficiei A D E C; altitudo ipſi F G æquatur fruſto A D F E C: iſti ſimul coni adæquant conum K; hic Rhombus & fruſtum conſtituunt figuram inſcriptam cum cono A F C. ergò con K = fig A D B E C + con A F C. *Q.E.D*

Schol. Procedunt hæc circa portionem hemiſphærio minorem. In majori A Y C ſubtrahendus eſt conus A F C, ut ſit con K = fig. A Y C—con A F C nempe ſi figura latus habens A D toti circulo inſcribi poſſit; vel ſi arcus A D circulum dimetiri poſſit, alias non ſuccedit. Similis eſt diſcurſus; quid plura? Idem in ſequentibus intelligendum, analogiâ bene ſervatâ.

Digitized by Google

Coroll. Conus, cujus baſis æquatur circulo radium habente parem rectæ B C à vertice portionis ad baſis circumferentiam ductæ, & altitudo radio ſphæræ, ſuperat inſcriptam figuram cum cono A F C.

Hujus enim coni tam *baſis, quàm altitudo ſuperant baſim & altitudinem coni K. * *42 hujus.*

Prop. X L I V.

Sit ſphæra, & in ipſa maximus circulus A B C, & ſemicirculo abſcindatur rectâ A B; ſitque centrum D; ac à centro D ad A, B connectantur D A, D B: & circa factum ſectorem deſcribatur polygonum, & circa ipſum circulus; habebit utique centrum idem cum circulo A B C: quòd ſi manente E K circumductum polygonum in idem denuò reſtituatur, deſcriptus circulus ſecundùm ſphæræ ſuperficiem feretur; & anguli polygoni circulos deſcribent, quorum diametri polygoni angulos jungunt paralleli exiſtentes ipſi A B. Puncta verò juxta quæ minorem circulum contingunt polygoni latera in minori ſphæra circulos deſcribunt, quorum diametri erunt quæ tactus conjungunt parallelæ exiſtentes ad A B, latera verò ſecundùm conicas ſuperficies ferentur, & erit circumſcripta figura conicis ſuperficiebus contenta, cujus baſis qui ſuper Z H circulus. Superficies autem dictæ figuræ major eſt ſuperficie minoris portionis, cujus baſis qui circa A B circulus: ducantur enim tangentes A M, B N. ſecundùm conicam ergo ſuperficiem ferentur; & à polygono A M T E N B genita figura majorem habebit ſuperficiem, quàm portio ſphæræ, cujus baſis eſt qui circa diametrum A B circulus: nam in uno eodémque plano terminum habent circulum qui ſuper diametrum A B; & à figura continetur portio. Sed facta ab ipſis Z M, H N ſuperficies conica major eſt facta ab ipſis M A, N B; major enim eſt Z M quàm M A (rectum quippe *ſubtendit), ac N H, quàm N B; quando verò hoc fuerit, major eſt ſuperficies ſuperficie: hæc enim in lemmatis oſtenſa ſunt. Liquet igitur quòd circumſcriptæ figuræ ſuperficies major eſt ſuperficie portionis minoris ſphæræ. Fig. 42.

* Z A M. *Facilè deducitur ex 19 huj.*

Prop. X L V. Coroll.

Et patet quòd ſuperficies circumſcripta ſectori figura æquatur circulo, cujus radius poteſt comprehenſum & ab uno latere polygoni, & ab omnibus conjungentibus angulos, & præterea ſemiſſe baſis dicti polygoni. Fig. 43.

Nam * circumſcripta figura, majoris ſphæræ portioni inſcripta eſt. Unde liquet ex *antedictis.

* Pro ἐγγεγραμμένην leg. περιγεγ. * 41 hujus.

E *Prop.*

Prop. XLVI.

Fig. 43. *Superficies* (S) *figuræ* (D E F G H) *circa ſectorem* (Z A B C) *deſcriptæ major eſt circulo, cujus radius æquatur ductæ* (B A) *à vertice* (B) *portionis in circumferentiam circuli* (A C) *qui baſis eſt portionis.*

a cor. 41 huj. Circa figuram deſcribatur ſphæra D F H L; & connectantur re-
b cor. 33 huj. ctæ D H, F D, L E. eſtque S [a] $=$ ⊙ rad $\sqrt{}$ L E × F P $=$ ⊙ rad $\sqrt{}$
c hyp. & 4. 6. B M × F P ([b] ob L E $=$ B M) $\sqsubset$ ⊙ rad $\sqrt{}$ B M × B K. (eſt enim
d 14. 5. (6. F P. B K [c] :: F D. B A :: [c] Z D. Z A. adeóque F P [d] $\sqsubset$ B K). atqui
e cor. 8. & 17. ⊙ rad $\sqrt{}$ B M × B K [e] $=$ ⊙ rad B A. ergo S $\sqsubset$ ⊙ rad B A. *Q.E.D.*
cor. 2. 12.

Prop. XLVII.

Fig. 44. *Quinetiam circumſcripta ſectori figura* (D E F G H) *cum cono* (D Z H), *cujus quidem baſis eſt circulus circa diametrum* (D H) *vertex verò centrum* (Z) *æqualis eſt cono, cujus quidem baſis æqualis eſt ſuperficiei figuræ, altitudo autem perpendiculari* (Z N) *à centro ad latus ductæ, quæ utique æqualis eſt radio ſphæræ.*

Figuræ circumducatur ſphæra D E F G H; & liquet propoſitum ex 43 hujus.

Corollarium.

Hinc apparet circumſcriptam figuram cum cono D Z H majorem eſſe cono, baſim quidem habente circulum cujus radius æquatur illi (B A) quæ à vertice (B) portionis minoris ſphæræ ad circumferentiam ducitur circuli (A C), qui baſis eſt portionis; altitudinem verò æqualem radio minoris ſphæræ.

a 46. & 47 h. Nam baſis hujus coni [a] minor eſt baſe coni, qui æquatur circumſcriptæ figuræ, altitudo autem æqualis.

Prop. XLVIII.

Fig. 45. Sit rurſus ſphæra, & in ipſa maximus circulus; ac ſemicirculo minor portio A B C, & centrum D; & ſectori A B C inſcribatur polygonum parilaterum, & huic ſimile circumſcribatur, ſintque latera lateribus parallela; & circa polygonum circumſcriptum deſcribatur circulus; & ſimiliter ac in præcedaneis manente H B circumlati circuli figuras efficiant à conicis ſuperficiebus circumſeptas; demon-

ſtrandum

Digitized by Google

ſtrandum eſt quòd circumſcriptæ figuræ ſuperficies ad inſcriptæ ſuperficiem duplicatam habet rationem, quam latus circumſcripti polygoni ad latus inſcripti. Figura verò cum cono triplicatam habet rationem ejuſdem.

Nam circulus, cujus radius æquatur potenti rectangulum ex parallelis ad E Z cum dimidia E Z, & latere E K, [a] æquatur ſuperficiei circumſcriptæ: & circulus, cujus radius æquatur potenti rectangulum ex parallelis ad A C cum dimidia A C, & latere A L, [b] æquatur ſuperficiei inſcriptæ. Hæc autem rectangula * ſimilia ſunt (ob polygonorum ſimilitudinem) adeóque [d] ſeſe habent, ut quadrata ex lateribus E K, A L: quare & dicti circuli (hoc eſt ſuperficies circumſcripta, & inſcripta) [c] ſe habent ut quadrata ex E K, A L, [d] hoc eſt in duplicatâ ratione ipſarum E K, A L.

a 45 *hujus.*
b 41 *hujus.*
* 4. 6.
d 20. 6.
e *cor.* 2. 12.

2. Ducatur D M perpendicularis ad latera E K, A L. Et quoniam conus, habens baſim æqualem ſuperficiei polygoni circumſcripti, altitudinem D M, [f] æquatur circumſcripto ſolido cum cono E D Z. & conus, cujus baſis æquatur ſuperficiei polygoni inſcripti, altitudo ipſi D N, [g] æquatur ſolido inſcripto cum cono A D C. Sunt autem radii baſium horum conorum (ut mox vidimus) ſicut latera E K, A L, [h] hoc eſt, ut altitudines D M, D N: [k] ergo hi coni ſimiles ſunt; adeóque [l] ſunt in triplicatâ ratione radiorum ſuorum, hoc eſt ipſarum E K, A L. & [m] proinde ſolida iſtis æqualia (circumſcriptum cum cono E D Z, & inſcriptum cum cono A D C) ſunt in eadem ratione triplicata. *Q. E. D.*

f 47 *hujus.*
g 43 *hujus.*
h 4. 6.
k 24. *def.* 11.
l 12. 12.
m 7. 5.

Prop. XLIX.

Cujuſcunque ſphæricæ portionis (A B C) *hemiſphærio minoris ſuperficies* (S) *æqualis eſt circulo* (X) *cujus radius æquatur ductæ* (B A) *à portionis vertice* (B) *ad circumferentiam circuli* (A C) *qui baſis eſt portionis ſphæricæ.* Fig. 46.

Si neges, eſto primùm $\odot X \sqsupset S$. tum portioni circumſcribantur & inſcribantur figuræ (quarum ſuperficies appellentur Y, Z) ſic ut latus E F. A D bis (vel E Fq. A Dq) [a] $\sqsupset \odot X . S$. Jam $S . X$ [b] $\sqsubset$ E Fq. A Dq [c] $= Y . Z$. [d] $\sqsubset S . Z$ unde X [e] $\sqsupset Z$, contra 42 hujus.

Sin dicatur $X \sqsubset S$. ſit E Fq. A Dq [a] $\sqsupset X . S$. éſtque $X . S$. [b] $\sqsubset$ E Fq. A Dq [c] $= Y . Z$ [f] $\sqsubset Y . S$. unde X [e] $\sqsubset Y$, contra 46 hujus.
Itaque potius, ut hæ vitentur repugnantiæ, eſt $\odot X = S$. *Q. E. D.*

a 5 *hujus.*
b *conſt.*
c 48 *hujus.*
d 44 *hujus.* & 8. 5.
e 10. 5.
f 40 *huj.* & 8. 5.

Digitized by Google

Prop. L.

Fig. 47. 48. *Quinimò ſi portio* (A B C) *major ſit hemiſphærio, ſimiliter ejus ſuperficies æqualis erit circulo, cujus radius æqualis eſt rectæ* (B A) *à portionis vertice deductæ ad circumferentiam circuli qui baſis eſt portionis.*

a *coroll.* 38 *b.* b 49 *hujus.* c *cor.* 2. 12 & 3. *ax.* 1. Ductâ enim diametro B D, & connexâ D A; erit circulus radio D B [a] æqualis ſuperficiei totius ſphæræ; & circulus radio D A [b] æqualis ſuperficiei portionis A D C. Detrahatur hic ab illo, [c] ſuperėſtque circulus radio B A æqualis reſiduæ portioni A B C. *Q.E.D.*

Corollaria.

1. Cujuſvis portionis ſuperficies (A B C) æquatur curvæ ſuperficiei cylindri (M R S N) habentis eandem altitudinem, vel axem (B K), & diametrum (R S) parem radio ſphæræ.

a 16 *hujus.* Nam ſuperf. cylindrica M R S N [a] æquatur circulo, cujus radius $\surd$ M R $\times$ R S, vel $\surd$ B K $\times$ B D, hoc eſt B A (nam B K, B A, B D ſunt

b 49 & 50 *b.* $\div$) [b] id eſt æquantur ſuperficiei portionis A B C. Hinc

2. Superficies portionum A B C, A D C ſe habent ut axes K B K D. Nam cylindricæ ſuperficies ipſis æquales M R S N, μ R S ρ [d], ſe habent ut latera R M, R μ, hoc eſt ut B K, K D.

3. Sphæricarum quarumvis portionum, ſuperficies axibus ſuis proportionales ſunt.

d 1. *cor.* 16. *b.* Nam & cylindricis ſuperficiebus quibus æquantur [d] hoc convenit.

4. Sphærica ſuperficies A α γ C parallelis planis A C, α γ interceptа æquatur cylindricæ ſuperficiei R ϱ σ S iiſdem planis interceptæ.

Nam ſi à ſuperficie cylindrica ϱ N, cui æquatur ſphærica ſuperf. α B γ ſubtrahatur cylindrica ſuperf, R N, cui æquatur ſphærica ſuperficies A B C, remanebit ſuperf. cylind. ϱ S æqualis ſuperf ſphæricæ A α γ C.

5. Zonæ, ſeu ſuperficies ſphæricæ parallelis planis interceptæ ſuis axibus proportionales ſunt.

Quia nempe cylindris, quibus æquales ſunt, id convenit.

Prop. LI.

Fig. 49. *Cuicunque ſphæræ ſectori* (G A B C, *vel* S) *æqualis eſt conus* (K) *baſin quidem habens æqualem ſuperficiei portionis* (A B C) *ad ſectorem pertinentis, altitudinem verò parem radio ſphæræ.* *Si*

Digitized by Google

Si neges, eſto primùm S ⊏ K. fiátque S. K [a] ⊏ L. M [b] ⊏ L. N a 3 *hujus.*
ter. tum portioni circumſcribantur & inſcribantur figuræ X. Y, ſic b *lem. ad* 37 *h.*
ut latus E F. A D [c] ⊐ L. N. Eſtque S. Y + con A G C [d] ⊐ X + c 5 *hujus.* d 8. 5.
con E Z G. Y + con A G C [e] = E F. A D, ter [f] ⊐ L. N, ter [f] ⊐ e 48 *hujus.*
L. M [f] ⊐ S. K. [g] ergo Y + con A G C ⊏ K; contra coroll. 43æ f *conſt.*
hujus. g 10. 5.

Sin dicatur K ⊏ S. Fiat K. S [a] ⊏ L. M [b] ⊏ L. N ter; & reliqua, ut priùs. & ob X + con E G Z. [d] Y + con A Z G ⊐ * L. M * *priùs.*
[f] ⊐ K. S [h] ⊐ K. Y + con A G C. [g] erit X + con E G Z ⊐ K, con- h 8. 5.
tra coroll. 47æ hujus. quin potiùs eſt con K = ſector S. *Q.E.D.*

Schol. De ſectore ſphærico minori directè procedit demonſtratio, ſed infertur: idem facilè de majori. Nam quia conus, cujus baſis æquatur toti ſphæræ ſuperficiei, altitudo radio ſphæræ totam ſphæram exæquat; & conus, cujus baſis æquatur ſuperficiei portionis A B C, altitudo itidem radio ſphæræ, ſectorem A G C B adæquat: detracto hoc cono ab illo, reſtabit conus, habens baſim æqualem reliquæ ſuperficiei ſphæricæ, altitudinemque parem radio ſphæræ, æqualis reſiduo ſectori majori.

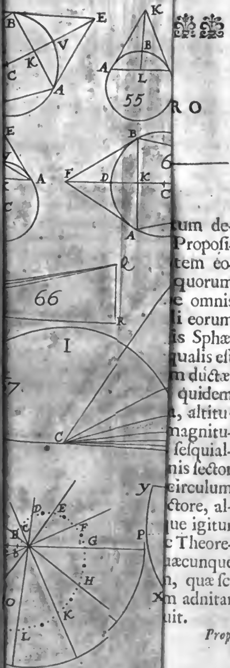
Corollaria.

1. Hinc ſector (A G C B) æquatur cono, cujus altitudo ſphæræ radio, baſis æquatur circulo radium habenti parem ſubtenſæ B A.

2. Portio ſphærica (A B C) æquatur iſti cono, dempto vel addito cono A G C; (addito, ſi portio major ſit hemiſphærio, dempto ſi minor:) ſi ſector hemiſphærio æquetur, cum portione coaleſcit.

Portionem ſphæricam cum cono methodo aliâ comparat *Archimedes*, in libro de Conoidibus & Sphæroidibus. Nam ſphæræ & portionibus ejus convenit, quicquid iſtic de ſphæroide ſphæroidiſque portionibus oſtenditur, reſpectivè.

ARCHI-

R O

6

tum de-
Propoſi-
tem eo-
quorum
e omnis
li eorum
is Sphæ-
qualis eſt
m ductæ.
quidem
a, altitu-
magnitu-
ſeſquial-
nis ſector
circulum
ctore, al-
que igitur
c Theore-
uæcunque
n, quæ ſc.
m adnitar
uit.

Prop.

Prop. I.

Sphærâ datâ ſpatium planum invenire æquale ſuperficiei ſphæræ.

Hoc verò manifeſtum eſt, è prædictis Theorematis oſtenſum. Quadruplum enim maximi in ſphæra circuli planum ſpatium eſt, & æquale ſuperficiei ſphæræ.

Prop. II.

Secundum erat: *Dato cono vel cylindro* (A C) *ſphæram invenire cono, vel cylindro parem.* Fig. 50. 51.

Analyſis. Factum ſit; ſit nempe X diameter ſphæræ æqualis cylindro A C, cujus diameter A B, latus B C. Fiat B C. B D :: 2. 3. quare cylindrus A D [a]ſeſquialter erit cylindri A C, [b]hoc eſt ſphæræ ad diametrum X. ergo cylindrus A D [c]æquatur cylindro, cujus diameter, & altitudo æquantur ipſi X. [d]ergo erit A Bq. Xq :: X. B D. unde B D * $= \frac{X\ cub.}{A\ Bq}$ at verò A B, X, $\frac{Xq}{AB}$, $\frac{X\ cub.}{ABq}$ ſunt ∺. quare componitur ſic: ſit B C $= \frac{2}{3}$ B D. ([a]unde cylindrus A C $= \frac{2}{3}$ cyl. A D); & inter A B, B D reperiantur duæ mediæ proportionales X, Y, erit X diameter ſphæræ æqualis cylindro A C. Nam ſphæra X eſt $\frac{2}{3}$ cylindri, cujus diameter & altitudo æquantur ipſi X; hic autem æquatur cylindro A D; quia eſt X. B D :: A B. Y :: A Bq. Xq. ergo ſphæra ad diametrum X æquatur cylindro A C. *Q. E F.*

[a] 14. 12.
[b] *hyp.*
[c] 39. 1 *hujus.* & 1 *ax.* 1.
[d] 15. 12.

[a] 14. 12.
[b] 39. 1. *hujus.*

Scholium.

Hoc problema ſolidum eſt, ad ipſius quippe ſolutionem exigens, ut duæ mediæ proportionales inveniantur; quod præſtare nequit Geometria communis, regulâ tantùm utens & circino; per conicas ſectiones, & aliis compluribus modis effici poteſt; de quibus hic taceo.

Prop. III.

Omnis ſphæræ portioni (B V A) *æquatur conus* (B E A) *habens quidem baſim* (B A) *portioni communem, altitudinem verò rectam* (KE), *quæ ad portionis altitudinem* (K V) *eandem rationem habet, quam compoſita è ſphæræ radio* (C V) *& reliquæ portionis altitudine* (KD) *ad reliquæ portionis altitudinem* (KD). Fig. 52.

Nam

a hyp. Nam ob K E. K V [a]:: K D + C V. K D ; erit dividendo V E. K V :: C V. KD ; & permutando V E. C V :: K V. K D ; & componen-
b 14. 12. do C E. C V ([b]hoc eſt. $con\left\{\begin{array}{l}\text{baſ. rad } KB.\\ \text{alt. } CE\end{array}\right.$ $con.\left\{\begin{array}{l}\text{baſ. rad } KB.\\ \text{alt. } CV.\end{array}\right)$ ::
c 20. 6. D V. K D [c]:: D Vq. D Bq [d]:: V Bq. K Bq :: [e] $con\left\{\begin{array}{l}\text{baſ. rad } VB.\\ \text{alt. } CV.\end{array}\right.$
d 8, & 22. 6.
e 11. 12. $con\left\{\begin{array}{l}\text{baſ. rad } KB\\ \text{alt. } CV.\end{array}\right.$ ergo [f] erit $con\left\{\begin{array}{l}\text{baſ. rad } KB\\ \text{alt } CE\end{array}\right. = con\left\{\begin{array}{l}\text{baſ. rad } VB\\ \text{alt } CV\end{array}\right.$
f 9. 5. [g] = port B V A + con B C A. auferatur utrinque $con\left\{\begin{array}{l}\text{baſ. rad. } KB\\ \text{alt. } CK\end{array}\right.$
g 1. & 2 cor. 51. huj.
h 14. 12. & 3. ax. 1. = con B C A ; [h]reſtabit $con\left\{\begin{array}{l}\text{baſ rad } KB\\ \text{alt. } KE\end{array}\right.$ = port. ABC. *Q E D.*

Si portio major ſit hemiſphærio, idem planè diſcurſus adhibetur, niſi quòd hìc utrinque ſit addendus conus B C A, ſicut iſtic aufertur.

Corollarium.

Hinc facile eſt datæ portioni, ad eandem baſin, æqualem conum conſtituere ; faciendo ſc. KD. K D + C V :: K V. K E ; eritque K E quæſiti coni altitudo. Tertium Problema hoc erat :

Prop. IV.

Fig. 53. *Datam ſphæram* (B V A D) *plano ſecare, ita ut portionum ſuperficies ad ſe rationem habeant, eandem datæ* (X *ad* Y).

a 2 cor. 50. 1 h. b 10. 6. Quia ſuperficies ſphæricæ [a]ſe habent ut axes ; liquet ſi diameter ſphæræ [b]ſecetur ad K, ut ſegmenta V K, K D ſint in ratione X ad Y, & per K ducatur planum B A ad ipſam V D rectum , eſſe ſuperficiem B V A ad ſuperficiem B D A, ut V K ad K D, vel X ad Y ; & proinde factum eſſe quod poſtulatur.

Prop. V.

Fig. 54. *Datam ſphæram* (B V A D) *plano ita ſecare, ut portiones ſphæra rationem habeant eandem datæ* (X *ad* Y).

Analyſis. Factum ſit ; ſecet nempe planum B A ſphæram, ita ut portiones B V A, B D A habeant rationem X ad Y ; & ſit V D portionum axis ; ſintque V D = *d.* *C V = *r.* D K = *a.* unde K V =

*C centrum ſphæræ.

$2r - a$. Jam ſi DK. DK + CV :: KV. KE, hoc eſt $a. a + r :: 2r - a$. KE $= \frac{2rr + ra - aa}{a}$. [a]erit conus BEA æqualis portioni BVA. a 3 *hujus.*
Item ſi [a] VK. VK + CV :: KD. KF; hoc eſt $2r - a. 3r - a :: a. \frac{3ra - aa}{2r - a} =$ K, [a]erit conus BFA æqualis portioni BDA. [b] ergo X. Y b *hyp.* & 7. 5.
:: con BEA. con BFA [c] :: KE. KF :: $\frac{2rr + ra - aa}{a} . \frac{3ra - aa}{2r - a}$ :: X. c 14 12.
Y. quare (ducendo in ſe extrema & media) erit $\frac{3xra - xaa}{2r - a} = \frac{2yrr + yra - yaa}{a}$; & (utrumque latus multiplicando per $2r - a$ & a) erit $3xraa - xa^3 = 4ry^3 - 3yraa + ya^3$. & (tranſponendo) $3xraa + 3yraa - xa^3 - ya^3 = 4yr^3$. & (utrinque dividendo per $x + y$) $3raa - a^3 = \frac{4yr^3}{x+y} = \frac{{}^*yrdd}{x+y}$ (*ſubſtituendo dd pro $4r^2$). & faciendo $x + y.$ * 4. 2.
$y :: r. p = \frac{yr}{x+y}$, erit $3raa - a^3 = pdd$. hoc eſt, æquationem hanc, ad analogiſmum redigendo, $3r - a. p :: dd. aa$. hoc eſt CV + KV. $\frac{Y \cdot CV}{Y + X}$ :: VDq. DKq. qui ipſiſſimus eſt analogiſmus ad quem rem deduxit *Archimedes*, (quod, ut hoc obiter moneam, ſatis prodit qualem is analyſin uſurpârit; nam huc eum deveniſſe varias iſtas proportionum compoſitiones, diviſiones, alternationes, & inverſiones, quas oſtentat, adhibendo, penè ſupra fidem ſit: quod ſi feciſſet, caſui potiùs imputandum eſſet, quàm arti, quòd in genuinas inciderit ſolutiones, & hoc ei conſtanter obtigiſſe, vix concipi poteſt.

Ipſum Problema quod attinet, liquet illud eſſe ſolidum, nec in eo genere facillimum effectu; integram pollicetur Author ejus reſolutionem & compoſitionem, at quòd præſtiterit non apparet. Ei ſupplendo defectui nonnullas *Eutocius* bene longas & laborioſas exhibet conſtructiones, per conicarum utique ſectionum occurſus, quas nos omittimus. Præ illis concinnam & expeditam conſtructionem tradit Excellentiſſimus *Hugenius*, in primo Problematum illuſtrium, quam vide ſis; vel adhibeas ipſe generalem *Carteſii* methodum, quam pro conſtruendis hujuſmodi problematis edocet, in Geometriæ ſuæ tertio.) Nos Authoris inſiſtentes veſtigiis ſuppoſitâ hujus analogiſmi effectione, problema ſic componimus.

Fiat X + Y. Y :: C V. P ; & ſecetur D V in K, ita ut ſit C V + K V. P :: V Dq. K Dq. & per K tranſeat planum ipſi V D rectum. Dico factum. Nam ſit C V + D K. D K :: K E K V. & C D + V K. V K :: K F. K D, eritque dividendo C V. D K :: V E. K V. & C D. V K :: D F. K D. permutandóque C V. V E :: D K. K V :: DF. CD. inverséque componendo C E. C V (C D) :: C F. D F. & tam antecedentes quàm conſequentes conjungendo E F. C F :: C F. D F. un-
a 20. 6. de E F. D F [a]:: C Fq. D Fq :: D Vq. D Kq (erat enim priùs C D. D F :: K V. D K ; adeóque componendo C F. D F :: D V. D K).
b conſt. atqui D Vq. K Dq [b] :: C V + K V. P. [c]ergo E F. D F :: C V + K V.
c 11. 5. P. quinetiam fuit C V + V K. V K :: K F. K D ; & converſione rationis C V + V K. C V :: K F. D F ; ſeu inverſè CV. CV + V K ::
d conſt. & 11. 5. D F. K F. ergo ex æquo perturbatè C V. P :: E F. K F. [d] id eſt X + Y. Y :: E F. K F. & diviſim X. Y :: E K. K F [e] :: con B E A. con BFA
e 14. 12.
f conſt & 3 h. [f] :: port B V A port B D A :: X. Y. *Q.E.F.*

Lemma, pro ſequenti.

Fig. 55. 56. Sint coni D M F, G O I æquales ſimilibus ſphæricis portionibus D E F, G H I (ad eaſdem baſes conſtitutis) ; dico conos hos aſſimilari.

Nam productis axibus M N R, O P T ſint ſphærarum centra Q, S. & ob portionum ſimilitudinem erit E N. N R :: H P. P T. & antecedentes dimidiando Q R. N R :: S T. P T. componendóque Q R +
a 3 hujus. N R. N R :: S T + P T. P T. [a] hoc eſt M N. E N :: O P. H P. at
b 24 def. 11. rurſus, ob portionum ſimilitudinem, eſt E N. N D :: H P. P G. ergo ex æquali M N. N D :: O P. P G. [b]ergo coni D M F, G O I ſunt ſimiles. *Q.E.D.*

Prop. VI.

Fig. 57. *Datæ ſphæræ portioni* (D E F) *ſimilem, alterique datæ* (A B C) *æqualem conſtituere.*

Analyſis. Sit G H I portio quæſita, fiántque coni A K C, D M F, G O I æquales portionibus A B C, D M F, G O I, ſingulæ ſingulis
a 1. ax. 1. ordine. [a] Quare con G O I = con A K C. & [b]idcirco A Cq. G Iq ::
b 15. 12.
* c lemm præc. P O. L K. * unde $\frac{A\,Cq \times L\,K}{G\,Iq}$ = P O. Item ob [c] ſimilitudinem co-
d 24 def. 11.
e 7. 5. norum D M F, G O I [d] eſt DF. NM :: GI. PO :: [e] GI. $\frac{ACQ \times L\,K}{G\,Iq}$

:: G I

:: G I cub. A Cq × L K. quare $\frac{DF \times ACq \times LK}{NM} = GI$ cub. &(dividendo per A Cq) $\frac{DF \times LK}{NM} = \frac{GI\ cub}{ACq}$. atqui AC, GI, $\frac{GIq}{AC}$, $\frac{GI\ cub}{ACq}$ ſunt ∺. ergo G I eſt prima duarum inter A C, & $\frac{DF \times LK}{NM}$ mediarum proportionalium.

Vides & hoc problema eſſe ſolidum, utpote quod deſideret inventionem duarum mediarum proportionalium; quâ ſuppoſitâ ſic conſtruetur. [a]Fiant coni A K L, D M F pares datis portionibus A B C, D E F. ſitque M N. K L :: D F. Z $= \frac{KL \times DF}{MN}$. & inter A C, Z reperiantur proportione mediæ G I, & X. Circa G I verò deſcribatur portio circularis G H I continens angulum G H I = ang D E F. [b] erit portio G H I, quam quæris. Nam faciendo conum G O I parem portioni G H I, quia portiones G H I, D E F [c] ſimiles ſunt, [d] erunt & coni G O I, D M F ſimiles. quare P O. G I [e]:: M N. D F :: [f] K L. Z. & permutando P O. K L :: G I. Z [f]:: A C. X [g] :: A Cq. G I q. ([h]ſc. ob A C, G I, X, Z ∺). itaque reciprocam habent coni G O I, A C K baſium & altitudinum proportionem; [k] ergo coni GOI, ACK [h](hoc eſt portiones G H I, A B C) æquantur. *Q.E.F.*

a 3 *hujus.*
b 33. 3.
c *conſtr.*
d *lemm. præc.*
e 24 *def.* 11.
f *conſt.* & 16. 5.
g 20. 6.
h *conſt.*
k 15. 12.

Prop. VII.

Datis duabus ſphæræ portionibus (A B C, D E F) [*ſive ejuſdem, ſive non*] *invenire ſphæræ portionem, quæ quidem datarum uni* (D E F) *ſimilis erit, ſuperficiem verò habebit alterius portionis* (A B C) *ſuperficiei parem.* Fig. 58. 59. 60.

Analyſis. Sit portio G H I qualis exponitur. unde cùm portionum G H I, A B C ſuperficies æquentur, [a]erit circulus radio H I æqualis circulo ad radium B C; & proinde H I = B C. Item ob ſimilitudinem ſuperficierum D E F, G H I, erit E F. E R :: H I (vel B C). H T: hinc Syntheſis. Fac E F. E R :: B C. H T. & ſit H T diameter ſphæræ; & ſecetur H T in P, [d] ita ut ſit H P. P T :: E N. N R; & per P tranſeat planum G I ad H T rectum: liquet portionem G H I fore ſimilem ipſi D E F; & eſſe H I. H T [e] :: E F. E R [f]:: B C. H T. adeoque eſſe H I = B C. & idcirco circulum radio H I [g] æquari circulo ad radium B C; [h] hoc eſt ſuperficiem ſphæricam G H I ſuperficiei A B C. *Q.E.F.*

a 49. & 50. 1 *h.*
d 10. 6.
e *conſt.* & *cor.* 8. 6.
f *conſt.*
g 9. 5.
h 49. & 50. 1 *h.*

Digitized by Google

Prop. VIII.

Fig 61. *A data ſphæra* (B V A D) *plano abſcindere portionem* (B V C), *ita ut portio ad conum* (B V C) *habentem eandem cum portione baſim* (B A) *& æqualem altitudinem* (V K) *habeat rationem datam* (X *ad* Y).

Quæſita portio ſit B V A, & conus B V A; quibus axis communis V K; in quo protracto centrum ſphæræ, C; ponatur autem co-
a 3 *hujus.* nus B E A æqualis portioni B V A; [a] unde C D + K D. K D :: E K.
b 14. 12. V K [b] :: con B E A. B V A [c] :: X. Y. dividendóque X—Y. Y :: C D.
c *conſt.* & 7. 5. K D. unde componitur ſic: fiat X—Y. Y :: C D. K D. (adeóque componendo erit X. Y :: CD + KD. KD); per K verò tranſeat planum B A ad V D rectum; túmque ſi fiat conus æqualis reſectæ porti-
a 14. 12. oni B V A, erit E K. V K ([a]id eſt con B E A. con B V A) [b] :: C D +
b 3. *hujus.* c *prius* K D. K D [c] :: Y. X. [d] adeóque port. B V A. con B V A :: Y. X.
d *conſt.* & 7. 5. *Q.E.F.*

Lemma.

Sint utcunque A ⊏ B, & C ⊏ D. Erit A + D. B + D. ⊏ A + C. B + C.

Nam A × : C—D ⊏ B × : C—D; hoc eſt A C—A D ⊏ B C—B D. & tranſponendo A C + B D ⊏ B C + A D. ergo utrinque adjungendo A B + C D, erit A C + B D + A B + C D ⊏ B C
a *ſch.* 1. 2. + A D + A B + C D, [a] hoc eſt A + D × : B + C ⊏ B + D ×
* *ſch.* 16. 6. A + C. * quare A + D. B + D ⊏ A + C. B + C.

Prop. IX.

Fig. 62. *Si ſphæra* (B V A D) *plano ſecetur non per centrum, major portio* (B V A) *ad minorem* (B D A) *rationem quidem habet minorem quàm *duplam ejus, quam habet majoris portionis ſuperficies ad ſuperficiem minoris; majorem verò quàm ſeſquialteram.*

a 3 *hujus.* Sit conus B E A = port. B V A. & conus B F A = port. B D A.
* διπλάσιον. [a]quare C D + K D. K D :: E K. V K. & dividendo C D. K D :: E V.
b *ſch.* 17. 6. c 5. 2. V K [b] ⊏ V K. C D (quia C Dq [c] ⊏ K D × V K) [d]ergo E V ⊏ V K,
d 14. 5. & E V × C D [b] ⊏ V Kq. [e]Eſt verò C D + V K. K F [f] :: V K. K D
e 3 *h.* & 16. 5. :: E V. C D * ⊏ E V + V K—C D + V K (E K. C D + V K).
f *prius* & 15. 6. * —5. [b]ergo Qu: C D + V K ⊏ K F × E K. & [h] proinde Q : C D + V K.
h 8. 5. K Fq ⊏ K F × E K. K Fq. [k] hoc eſt V K q. K Dq ⊏ E K. K F, hoc
k *ſup.* & 1. 6. eſt

Digitized by Google

eſt [l] duplicata ratio ſuperficierum BVA. BDA major eſt [m] ratione conorum BEA, BFA; vel portionum BVA, BFA. quod erat primum.

Porro fiat Xq = EV × CD [p] ⊏ VKq; & quia EV. X [q] :: X. CD; [r] erit EV + X. X + CD :: X. CD. [s] ergo Qu: EV + X. Qu: X + CD :: Xq. CDq [t] :: EV. CD. verùm EV + VK. CD + VK [u] ⊏ EV + X. CD + X. (quia $\frac{EK}{EV ⊏ CD}$ & X [x] ⊏ VK). ergo EKq. Qu. CD + VK. ⊏ EV. CD [x] :: CD + VK. KF. pone Z, CD + VK, Y, KF eſſe ∺, ergo Zq. Qu: CD + VK [t] :: Z. Y [y] :: CD + VK. KF [x] ⊐ EKq. Qu: CD + VK. [z] quare Z ⊐ EK. atqui ratio Z ad KF [α] ſeſquialtera eſt rationis CD + VK ad KF. [β] ergo ratio EK ad KF ([γ] hoc eſt coni BEA ad conum BFA, [δ] vel portionis BVA ad portionem BDA) major eſt ſeſquialterâ rationis CD + VK ad KF, [x] vel VK ad KD, [ε] hoc eſt ſuperficiei ſphæricæ BVA ad BDA. ergo ſecundò quoque propoſitum conſtat.

l 3 *cor.* 50 *huj.*
m 14. 12.
p *ſupra.*
q 17. 6.
r 16. & 18 5.
s 22. 6.
t 20. 6.
u *lemm. præc.*
x *ſupra.*
y 16. 5.
z 10. 5.
α *conſt.*
β 8. 5.
γ 14. 12.
δ *conſt.* & 7. 5.
ε 3 *cor.* 50 *h.*

Prop. X.

Sphæricarum portionum (ABC, DEF) *ſub æquali ſuperficie contentarum maximum eſt hemiſphærium* (ABC). Fig. 63, 64.

Sint coni AGC, DHF æquales portionibus ABC, DEF. quare KG [a] = 2KA. [b] & EM + LO. LO :: LH. LE. ſit M centrum ſphæræ DEF, & EN = BK. ergo 2ENq = 2KAq [c] = BAq [d] = EDq [e] = OE × EL [f] = 2EM × EL; quare ENq [g] = EM × EL. ergo EN media cadit inter puncta M, L; unde EN × NO [h] ⊏ EL × LO. Additis igitur hinc inde æqualibus ENq, & EM × EL; erit EN × EO ([k] hoc eſt EN × NO + ENq) ⊏ EL × LO + EM × EL [l] = LH × LO. [m] ergo EN. LH ⊏ LO. EO [o] :: ODq. EOq [p] :: DLq. EDq [q] :: DLq. 2KAq. & antecedentes duplicando 2EN (KG). LH ⊏ 2DLq. 2KAq [r] :: DLq. KAq. Ponatur igitur KZ. LH :: DLq. KAq. [s] eritque KZ ⊐ KG; [t] & ideo conus AZC ⊐ con AGC. [u] hoc eſt conus DHF minor cono AGC, [x] vel portio DEF minor portione ABC. *Q.E.D.*

a *cor.* 38. 1 *b.*
b 3 *hujus.*
c 47. 1.
d *hyp.* 1. & 49 *vel* 50 *hujus.*
e *cor.* 8. & 17 6.
f *conſt.* & 1. 2.
g 6. *ax.* 1.
h *cor.* 5. 2.
k 3. 2.
l *ſupra* & 16. 6.
m *ſch.* 16 6.
o *cor.* 8 *et* 20. 6.
p *cor.* 8. *et* 22 6.
q *ſupra* & 7. 5.
r 15. 5.
s 10. 5. t 14. 12. & 14. 5. u 15. 12. x *conſt.*

Digitized by Google

De CIRCULI *Dimenſione.*

Lemma.

Fig. 65. POlygonum ordinatum G H I K L M circulo circumſcriptum æquatur triangulo, cujus baſis eſt ambitus polygoni, altitudo verò radius N P.

Nam radius N P ad contactum ductus tangenti G H perpendicularis eſt; & ſi ductis rectis N G, N H, N I, N K, N L, N M polygonum reſolvatur in triangula, erit radius N P communis omnium altitudo,[a] proindeque triangula ipſa æqualia erunt;[a] ergo triangulum
a 1. 6. baſin habens parem ſummæ laterum G H, H I, I K &c. altitudinem verò N P æquabitur illis omnibus, hoc eſt toti polygono circumſcripto.

Similiter polygnum A B C D E F inſcriptum circulo æquatur triangulo, cujus baſis eſt ambitus polygoni, altitudo verò perpendicularis N O è centro in unum aliquod latus ducta.

Prop. I.

In fig. præced. *Omnis circulus* (N) *æqualis eſt triangulo* (Q R S), *cujus radius*
Fig. 66. (N P) *æqualis eſt uni lateri* (Q R) *circa rectum angulum, perimeter verò baſi* (R S).

b 1. 1. de ſph. & cyl. Si negas ſit primò triang Q R S $\sqsupset$ ⊙ N. Circulo N[a] inſcribatur polygonum ordinatum A B C D E F, ita ut ⊙ N — polyg ABCDEF $\sqsupset$ ⊙ N — triang Q R S; quare polyg A B C D E F $\sqsubset$ triang Q R S; & quoniam ambitus polygoni [b] minor eſt perimetro circuli, hoc eſt ipſâ R S, ſit ei æqualis R T; & connectatur Q T; cùm itaque ſit
c lemm. præc. R Q $\sqsubset$ N O,[c] erit polyg A B C D E F $\sqsupset$ triang Q R T $\sqsupset$ Q R S. verùm erat polyg A B C D E F $\sqsubset$ triang Q R S, quæ repugnant.

Sin velis eſſe triang Q R S $\sqsubset$ ⊙ N; circulo circumſcribatur poly-
d 2. 1. de ſph. & cyl. gonum G H I K L M[a] $\sqsupset$ triang Q R S; [d] ejus perimeter circuli perimetro major eſt, ſit æqualis R V, & connectatur Q V; [c] ergo polyg G H I K L M = triang Q R V $\sqsubset$ triang Q S R; at erat polyg G H I K L M $\sqsupset$ triang Q R S, quæ repugnant.

Ergo

Digitized by Google

Ergò potiùs circulus triangulo Q R S æquatur ; *Q. E. D.*

Brevius. Circulus eſt quaſi polygonum ordinatum infinitilaterum , in quo radius eſt perpendicularis ad latera, peripheria verò ſumma laterum ; unde conſtat è præmiſſo lemmate propoſitum.

Coroll. Si circumferentia dicatur ϖ, diameter δ, radius r, erit $\odot = \frac{r\varpi}{2} = \frac{\varpi}{\delta} rr$.

Lemma. Sit A. B $\sqsubset$ C. D ; & B = D ; erit A $\sqsubset$ C. Nam ſit [a] A. E :: C. D. [a] ergò E $\sqsubset$ B ; hoc eſt E $\sqsubset$ D ; [b] quare A $\sqsubset$ C. a 10. 5. b 14. 5.

Prop. II.

Omnis circuli pe[illegible]*meter* (ϖ) *tripla eſt diametri* (A D, *vel* δ) , *& præterea excedit minori quidem quàm* $\frac{1}{7}$ (*vel* $\frac{10}{70}$) , *majori verò quàm* $\frac{10}{71}$ *diametri.*

Pars prima.

Dico fore $\varpi . \delta \sqsupset 3\frac{1}{7} . 1$. Ducatur tangens A D ; ſitque $\frac{2}{3}$ rect = $\angle$ A C D = 2 $\angle$ A C E = 4 $\angle$ A C F = 8 $\angle$ A C F = 16 $\angle$ A C H = 32 $\angle$ A C K. quare 2 ang A C K = $\frac{1}{96}$ 4 rect ; unde 2 A K × 96 eſt ambitus polygoni circulo circumſcriptibilis, circulo circumferentia major ; itaque ſi 2 A K × 96 $\sqsupset$ $3\frac{1}{7}$ A B , [*] liquet hæc pars ; id verò ſic oſtenditur : * 8. 5.

Ob ang A C E = $\frac{1}{3}$ rect. eſt C E [a] = 2 E A ; & ob ang. A C E = 2 A C F , eſt C E. C A [b] :: E F. F A ; & componendo C E + C A. C A :: E A. F A ; permutandóque C E + C A. E A :: E A. F A : ſimili diſcurſu eſt a 3 cor. 12. 13. b 3. 6.

$$\left.\begin{matrix} CF \\ CG \\ CH \end{matrix}\right\} + CA. \begin{matrix} FA \\ GA \\ HA \end{matrix} :: CA. \left\{\begin{matrix} GA. \\ HA. \\ KA. \end{matrix}\right.$$

Ponatur C E = 306 ; quare E A = 153 , ac [c] C A ($\sqrt{}$ C Eq — E Aq) = $\sqrt{}$ 93636 — 23409 = $\sqrt{}$ 70227 $\sqsubset$ $\sqrt{}$ 70225 = 265. [d] ergo 571 (306 + 265). 153. $\sqsupset$ C E + C A. E A :: C A. F A ; itaque poſito F A = 153 = $\sqrt{}$ 23409 , [e] erit C A $\sqsubset$ 571 = $\sqrt{}$ 326041 ; adeóque C Fq $\sqsubset$ 23409 + 326041 = 349450 $\sqsubset$ 349428 $\frac{42}{64}$ = q. 591 $\frac{1}{8}$. c 47. 1. d 8. 5. e lemm. præc.

Hinc 1162 $\frac{1}{8}$ (591 $\frac{1}{8}$ + 571). 153 [d] $\sqsupset$ C F + C A. F A :: C A. G A ; quare poſito jam G A = 153, [e] erit C A $\sqsubset$ 1162 $\frac{1}{8}$. = $\sqrt{}$ 1350534 $\frac{21}{64}$; & ideo C G q $\sqsubset$ 23409 + 1350534 $\frac{21}{64}$ = 1373943 $\frac{21}{64}$ $\sqsubset$ 1373720 $\frac{42}{64}$ = q. 1172 $\frac{1}{8}$.

Igi-

Digitized by Google

Igitur $2334\frac{1}{4}$ ($1172\frac{1}{8} + 1162\frac{1}{8}$). 153 [d] $\sqsupset$ CG + CA. GA ::
CA. HA; ergo ſi rurſus ponatur HA = 153; [e] erit CHq $\sqsubset$
q. 153 + q. $2334\frac{1}{4}$ = 23409 + $5448723\frac{1}{16}$ = $5472132\frac{1}{16}$
$\sqsubset$ $5472028\frac{1}{16}$ = q. $2339\frac{1}{4}$. Itaque denuo $4673\frac{1}{2}$ ($2339\frac{1}{4}$ +
$2334\frac{1}{4}$). 153 [d] $\sqsupset$ CH + CA. HA :: CA. KA; ergo ſi ponatur KA
= 153, [e] erit CA $\sqsubset$ $4673\frac{1}{2}$; quare AB. 2KA $\sqsubset$ $4673\frac{1}{2}$. 153.
f 15. 5. vel inverſè 2 KA. AB $\sqsupset$ 153. $4673\frac{1}{2}$. [f] ergo 94 × 2KA. AB $\sqsupset$
94 × 153. $4673\frac{1}{2}$; hoc eſt $\sqsupset$ 14688. $4673\frac{1}{2}$ $\sqsupset$ $14688\frac{6}{7}$. $4673\frac{1}{2}$ ::
$3\frac{1}{7}$. 1. quare liquet prima pars.

Pars ſecunda.

Dico fore $\pi . \delta$ $\sqsubset$ $3\frac{10}{71}$. 1. Sit $\frac{1}{6}$ π = arc AD = 2 arc AE =
4 arc AF = 8 arc AG = 16 arc AH; quare AH = $\frac{1}{96}$ π; unde
96 AH eſt ambitus inſcriptibilis polygoni perimetro circuli minor;
* 8. 5. quòd ſi igitur ſit 94 AH. AB. $\sqsubset$ $3\frac{10}{71}$. 1; * liquebit fore magis $\pi . \delta$
$\sqsubset$ $3\frac{10}{71}$. 1. illud verò ſic conſtat.
Fig. 59. Ducantur rectæ BD, BE, BF, BG, BH; & AD, AE, AF, AG,
AH; & ob ang ABD = 2 ABE, eſt DB. BA [h] :: DX. KA; &
h 3. 6. componendo DB + BA. BA :: DA. KA; permutandóque DB
k 4. 6. + BA. DA :: BA. KA [k] :: BE. EA. (nam ob [l] ſimilia triangula
l 27. 3. EBA, EAK eſt BA. KA [h] :: BE. EA).
Simili diſcurſu eſt EB } EA. BF. FA.
FB } + BA. FA. :: BG. GA.
GB } GA. BH. HA.

Sit BA = 1560. ergo CA (DA) = 780; & DBq (BAq —
m 8. 5. ADq) = 1825200 $\sqsupset$ 1825201 = q. 1351. [m] ergo 2911 (1560
+ 1351). 780 $\sqsubset$ DB + BA. DA :: BE. EA; quare ſi pona-
n lemm. frac. tur EA = 780, [n] erit BE $\sqsupset$ 2911; & BAq (BEq + EAq) $\sqsupset$
9082321 $\sqsupset$ q. $3013\frac{3}{4}$.

[m] Quare $5924\frac{3}{4}$ ($2911 + 3013\frac{3}{4}$). 780. (hoc eſt 1823. 240)
$\sqsubset$ EB + BA. EA :: BF. FA; unde ſi FA ponatur 240, [n] erit
BF $\sqsupset$ 1823. & BAq (FAq + BFq) $\sqsupset$ 3380929 $\sqsupset$ q.
$1838\frac{9}{11}$.

Unde iterum $3661\frac{9}{11}$ ($1823 + 1838\frac{9}{11}$). 240 (hoc eſt 1007.
66) [m] $\sqsubset$ FB + BA. FA :: BG. GA; quare poſito GA = 66,
[n] erit BG $\sqsupset$ 1007; & BAq (GAq + BGq) $\sqsupset$ 1018405 $\sqsupset$ q
$1009\frac{1}{6}$.

Itaque denuo $2016\frac{1}{6}$ ($1007 + 1009\frac{1}{6}$). 66 [m] $\sqsubset$ GB + BA.
GA :: BH. HA; unde ſi ponatur HA = 66, [n] erit BH $\sqsupset$ $2016\frac{1}{6}$;
& BAq (HAq + BHq) $\sqsupset$ $4069284\frac{1}{36}$ $\sqsupset$ q. $2017\frac{1}{4}$. ergo BA.

AH

A H ⊐ $2017\frac{1}{4}.66$; vel inversè A H. B A ⊏ $66.\ 2017\frac{1}{4}$. [p] quare p 15. 5.
96 A H. B A ⊏ $94 \times 66.\ 2017\frac{1}{4}$ (hoc eſt, $6336.\ 2017\frac{1}{4}$ :: $3\frac{1137}{8069}$. 1.) quare 96 A H. B A ⊏ $3\frac{1137}{8069}$. 1 ⊏ $3\frac{10}{71}$. 1. unde conſtat propoſitum.

Coroll. Hinc $\pi.\ \delta$ :: 22. 7, ferè.

Prop. III.

Circulus ad ſuæ diametri quadratum rationem habet eandem (ferè), quam 11 *ad* 14.

Nam $\delta\pi.\ \delta\delta$ [a] :: $\pi.\ \delta$ [b] :: 22. 7. ergo $\frac{\delta\pi}{4}$ (⊙). $\delta\delta$ :: $\frac{22}{4}.\ 7$ :: $\frac{44}{4}.\ 14$ (hoc eſt) :: 11. 14.

a 1. 6.
b cor. 2. huj.

Cyclometriam longiùs, & ad majorem *ἀκρίβειαν* promovit poſteriorum induſtria. Conſulantur *Vietæ*, *Ludolphi à Ceulen*, *Metii*, *Snellii*, *Hugenii* lucubrationes: ad craſſiores ſaltem uſus ſufficit hæc *Archimedea* Circuli dimenſio.

G *De*

De Spiralibus, *ſeu* Helicibus.

Archimedes Doſitheo S.

T*Heorematum ad Cononem tranſmiſſorum*, pro quibus aſſiduè literis à me contendis ut demonſtrationes conſcribam, plerorumque quidem ſcriptas habes in iis quas *Heraclides* pertulit; ipſorum verò quaſdam etiam in hoc libello ſcriptas ad te mitto. Nè mireris autem, quòd poſt diutiorem temporis moram eorum demonſtrationes edimus. Hoc enim accidit fieri, quia priùs voluerim iis exhibere, qui in Mathematicis occupantur, & ea libenter perſcrutari volunt: * quales enim in *Geometria* ſpeculationes, non bene tractabiles initio viſæ, tempore elaboratæ perfectiorem accipiunt? *Conon* certè non ſufficiens ipſorum inquiſitioni tempus nactus vitam commutavit, obſcuritate involuta relinquens; cùm & hæc omnia reperiſſet, & alia multa perveſtigâſſet, longiuſque promoviſſet *Geometriam*: ſcimus enim in illo fuiſſe non mediocrem Mathematum peritiam, nec non induſtriam eximiam: à *Cononis* autem exceſſu cùm anni plures effluxerint, Problematum nullum à quovis percepimus ſolicitari. Volo autem eorum unumquodque ſingillatim producere * * * ut redarguantur qui præ ſe ferunt omnia inveniſſe, nullam proferentes eorum de-

vel quot: fortè legendum πόσα τινὰ.

Hic in editis libris interſeruntur hæc verba: ϗ γὸ συμβαίνει δύο τινὰ τῶν ἐν ἀυτῷ μὲν κεχωρισμένα· πέλας δὲ ποτ' ἐσσομένω. *quorum mentem aſſequi nequeo. Locus procuidubio mendoſus & mutilus: è conjectura ſic interpolata redderem: lego* ϗ γὸ συμβαίνει δύο τινὰ τῶν ἐν ἀυτῷ εἶναι κεχωρισμένα· πέλας δὲ ποτθήσομεν. Contigit enim duo quædam eorum quæ in illo (*Cononis* ſcripto) ſeparatim appoſita ſunt, falſa eſſe; * ποτίθει τὸ περσίδει, *vel* περσίθειν. *Habetur apud Theocr. Idyl.* 14 *v.* 45. *imò infra hic. prop* 4. quæ quidem ultimo in fine proponemus, ut &c.

mon

monſtrationem, *interdumque quæ impoſſibilia ſunt profitentes inveniſſe: hæc autem quænam Problemata ſunt; & *quorum miſſas habes demonſtrationes; & quænam in hoc libro perlata *comprobamus*, tibi declarabo. Primum itaque Problematum fuit: *Sphærâ datâ, ſpatium planum invenire ſphæræ ſuperficiei æquale:* quod quidem primò manifeſtum evaſit *edito de Sphæra libro*; quippe cùm oſtenſum ſit, *quòd omnis ſphæræ ſuperficies quadrupla eſt maximi circuli eorum qui in ſphæra*; liquet quomodo poſſibile ſit invenire planum ſpatium æquale ſuperficiei ſphæræ. Secundum verò: *Dato cono vel cylindro, ſphæram invenire æqualem cono vel cylindro.* Tertium verò: *Datam ſphæram plano ſecare, ita ut ejus portiones inter ſe præſtitutam habeant rationem.* Quartum autem: *Datam ſphæram plano ſecare, ita ut ſuperficiei portiones aſſignatam inter ſe rationem habeant.* Quintum verò: *Datam ſphæræ portionem datæ ſphæræ portioni aſſimilare.* Sextum verò: *duabus ſphæræ, ſeu ejuſdem ſeu diverſæ, portionibus datis, invenire ſphæræ portionem quandam, quæ ſit ipſa quidem uni ſegmentorum ſimilis, ſuperficiem verò æqualem habeat ſuperficiei alterius portionis.* Septimum: *A data ſphæra portionem reſecare plano, ita ut portio ad conum baſin habentem eandem cum portione, & altitudinem æqualem præſtitutam habeat rationem, non majorem illa, quam habent tria ad duo.* Horum quidem modò dictorum omnium demonſtrationes pertulit *Heraclides.* Quod autem poſt hæc ſeparatim appoſitum: falſum erat; eſt autem hujuſmodi: *Si ſphæra plano ſecetur in inæqualia portio major ad minorem duplicatam habet rationem ejus, quam habet major ſuperficies ad minorem.* Quod verò hoc falſum ſit, ex antea miſſis manifeſtum eſt. Quin ſeorſim iſtis adſcrip- 9 *II. de ſph.*
tum erat & hoc: *Si ſphæra plano ſecetur inæqualiter, ad rectos diametro cuidam ex iis qui in ſphæra, portio major ad minorem eandem obtinebit rationem, quam diametri pars major ad minorem:* *Ibid.*
major enim portio ſphæræ ad minorem ha-

* ἃ ποθ', *lego* αἵ ποθ'.

* τίνων ᾶν, *deleo* ᾶν.

bet minorem quidem quàm duplicatam rationem ejus quam habet major ſuperficies ad minorem, majorem verò quàm ſeſquialteram. Erat verò ſepoſitorum problematum ultimum etiam falſum: *quòd, ſi ſphæra alicujus diameter ſecetur, ita ut quod à majori ſegmento ſit quadratum triplum ſit quadrati, quod à ſegmento minori, perque ſectionis punctum actum planum diametro perpendiculare ſphæram ſecet, erit talis ſpecie figura, qualis eſt major ſphæra portio, maxima portionum quarumvis aliarum æqualem habentium ſuperficiem. Quòd autem hoc ſit falſum, conſtat ex antea miſſis theorematis*: etenim demonſtratum eſt, *quòd hæmiſphærium maxima eſt portionum, ſub æquali comprehenſarum ſuperficie.* Poſt hæc verò de cono propoſita ſunt & hæc: ſi rectanguli coni ſectio manente diametro circumvolvatur, ita ut diameter ſit axis; à rectanguli coni ſectione deſcripta figura vocetur *Conoides*; & ſi conoideam figuram planum contingat; plano verò contingenti ductum parallelum aliud planum conoidis aliquam portionem abſcindat, abſciſſæ quidem portionis baſis appelletur planum abſcindens, vertex verò punctum, ad quod aliud planum *conoides* tangit. Quinetiam ſi dicta figura plano ſecetur ad axem recto, quod ſectio quidem circulus erit perſpicuum eſt; *Quòd verò reſecta portio ſeſquialtera erit coni baſin habentis eandem cum portione, & æqualem altitudinem*, demonſtrare oportet. Ac ſi *Conoidis* duæ portiones planis reſecentur utcunque ductis, quòd equidem ſectiones erunt *oxygoniorum conorum* ſectiones, patet; ſiquidem reſecantia plana non ſint ad axem recta: quòd verò portiones hanc inter ſe rationem habent, quam potentiâ inter ſe habent quæ ab ipſarum verticibus ducuntur axi parallelæ uſque ad ſecantia plana, demonſtrandum eſt. Horum autem demonſtrationes *ita tibi mandantur: poſt iſta verò de *Helice* propoſita fuerunt hæc. Eſt verò quaſi genus aliud problematum, *nihil habens commune cum prædictis: de

vid. 26.

* *οὕτω. forte ſubeſt aliquid errati.*

* *lego ἐπίκοινον ἔχοντα pro ἐπικείνων, ἐόντα.*

de quibus in hoc ipſo libello demonſtrationes tibi conſcripſi. Sunt autem hæc: [illa ſubjungit, quæ habentur infrà in Prop. 24. 18. 27. 28.] Horum à me, & aliorum de Helice demonſtrationes in hoc libello ſcribuntur.

PRæmittuntur autem, ſicut & aliis Geometricis, *quæ uſum habent ad ipſorum demonſtrationem. Aſſumo verò & in his, ex iis quæ in libris extant antehac editis, hæc lemmata. *Inæqualium linearum &c.

* *Innuit II. primas propoſitiones, quæ lemmaticæ ſunt, et ſequentium demonſtrationi præſtratæ.* * *Vide 5. ax. libri I. de ſph. & cyl.*

Prop. I.

Si in aliqua linea (A G) *feratur punctum quoddam æquè ſibi ipſi velociter latum, & ſumantur in illa duæ lineæ* (A B, B G); *ſumptæ eandem inter ſe rationem habebunt, quam tempora, in quibus punctum rectas tranſierit.* Fig. 69. 70.

Tempora repræſententur à rectis $\alpha\beta, \beta\gamma$. & * ſumantur B M, B N utcunque multiplices rectarum B A, B G; & $\beta\mu, \beta\nu$ pariter multiplicia temporum $\beta\alpha, \beta\gamma$: & quia motus [a] æquè veloces ſunt, erit $\beta\mu$ tempus motûs continuati per B M; & $\beta\nu$ tempus motûs per B N. Quòd ſi recta B M major ſit rectâ B N, liquet (ob motûs ſuppoſitam ἰσοταχείαν) eſſe tempus $\beta\mu$, quo peragitur B M, majus tempore $\beta\nu$, quo peragitur B N; & ſimili ratione ſi B M $\underset{\sqsupset}{=}$ B N, eſſe correſpondenter $\beta\mu \underset{\sqsupset}{=} \beta\nu$. [d] unde erit A B. B G :: $\alpha\beta. \beta\gamma$. *Q. E. D.*

* *poſt.* a *hyp.* d *5 def. V.*

Prop. II.

Si duorum punctorum utroque ſecundùm lineam quandam, non per unam eandem, æquè ſibimet velociter lato; ſumantur in utraque linea duæ lineæ (A B, B C, & L M, M N) *& tùm primæ* (A B, L M) *in æqualibus temporibus a punctis tranſigantur, tum etiam ſecundæ* (B C, M N); *eandem inter ſe rationem habebunt ſumptæ lineæ.* Fig. 71. 72.

Lationis per A B, & L M tempus ſit X; & lationis per B C, M N tempus ſit Y; eſtque A B. B C [a] :: (X. Y [a] ::) L M. M N. *Q. E. D.*

a *1 hujus. Prop.*

Digitized by Google

Prop. III.

Datis quotlibet circulis, recta ſumi poteſt major circumferentiis circulorum.

a per aliquam 41 elem.
b 2.1. de ſph.

Circulis [a]circumſcribantur polygona quævis, [b] liquet rectam eorum perimetris æqualem circulorum excedere circumferentias.

Prop. IV.

Datis duabus lineis inæqualibus rectâ (R) *& circuli circumferentia* (P), *ſumi poteſt recta, minor quidem datarum linearum majore, major autem minore.*

a 5 ax. 1. de ſph.
b conſtr.
c 7 ax. 1.
d 4. ax. 1.
e 5. ax. 1.

Hoc è quantorum homogeneitate, & adeò ab exceſſûs diviſibilitate ſatis perſpicuum eſt. Sed cum auctore, ſit alterutra R major; & exceſſus R—P multiplicatus per aliquem numerum N [a]excedat R. Erit $R - \frac{R}{N} \sqsubset P$. Nam quia $R - P \times : N$ [b]$\sqsubset R$. [c]erit $R - P \sqsubset \frac{R}{N}$ ergo transponendo R [d]$\sqsubset \frac{R}{N} + P$. [e] & $R - \frac{R}{N} \sqsubset P$. *Q.E.F.*

Prop. V.

Fig. 73.

Dato circulo, & recta (B T) *tangente circulum, poteſt à circuli centro* (A) *duci recta* (A T) *ad tangentem, ita ut à tangente & circuli circumferentia intercepta recta* (D Γ) *ad radium* (A D) *minorem rationem habeat, quàm circuli arcus* (B D) *qui eſt inter contactum* (B) *& eductam* (A T) *ad datam quamcunque circuli circumferentiam* (P).

a 3 hujus.
Fig. 74.
a 4. 6.
b 1. ax. 1. de ſph. & 8. 5.
c conſt. & 8. 5.

Accipiatur recta quapiam X [a]major quàm P; & agatur diameter N M ad B Γ parallela, cui occurrat recta B D ſecans circulum in D, ita ut intercepta D F major ſit quàm X (id quod fieri poteſt, quoniam ſic interceptæ ab M versùs partes F creſcunt ad infinitum). Jam trajectâ A T per D, dico factum. Nam Γ D. D A ([a]:: B D. D F [b]$\sqsupset$ arc B D. D F [c]$\sqsupset$ arc B D. X) [c]$\sqsupset$ arc B D. P.

Prop. VI.

Fig. 75.

Dato circulo, & in circulo rectâ (Z D) *quæ ſit minor diametro, poteſt à circuli centro* (A) *ad peripheriam projici recta* (A G) *ſecans datam*

tam

tam in circulo rectam (Z D), *ita ut recta* (G H) *inter peripheriam & rectam in circulo datam comprehenſa ad conjunctam* (G Z) *à termino* (G) *projecta, qui eſt in peripheria ad alteram extremitatem* (Z) *data in circulo recta, præſtitutam habeat rationem* (R *ad* S); *modò tamen data ratio minor ſit ea, quam habeat dimidia* (Z E), *data in circulo ad ductam è centro ipſi perpendicularem* (A E).

Ducatur diameter N M ad D Z parallela, cui occurrat tangens ZS, a 29. 1.
& connectatur A Z; & ob angulos A Z E, Z A S [a]pares, & [b] rectos b *hyp* & 16.3.
Z E A, A Z S, erunt triangula Z E A, A Z S ſimilia. [c] unde A Z. c 4. 6.
Z S :: Z E. A E [d]⊏ R. S. fiat R. S :: A Z. X; [e] ergo X ⊏ Z S. Igi- d *hyp.* e 10. 5.
tur ſi per Z (quod fieri poſſe *conſtat) tranſeat recta, ſecans circulum * *Id nos alibi,*
in G, ſic ut inter diametrum & G intercepta G K æquetur ipſi X (ſe- *quo modo fieri*
cabit autem ad partes D, quia G K ⊏ Z S, & angulum S Z M nulla *poſſit, oſtendi-*
ſecet major quam S Z); & connectatur A G; quoniam G H. G Z *mus.*
:: [c]G A (Z A). G K [f]:: Z A. X [g] R. S [h]:: G H. G Z, conſtat propoſi- f *conſt.* & 7.5. g *conſtr.*
tum. * h 11. 5.

* *ſch. ad 6. Vides conditionem apponi meritò: nam ſi eſſet* G H. G Z (*vel* G A. G S) :: R.S :: Z E. A E :: Z A. Z S. *eſſent* G S, Z S *æquales*; q. f. n

Prop. VII.

Iiſdem datis, & rectâ (D Z) *protractâ poteſt è centro recta* (A H) *educi, ita ut quæ* (G H) *fuerit inter peripheriam & protractam ad conjunctam* (G Z) *à termino intercepta ad terminum protractæ propoſitam habeat rationem* (R *ad* S), *dummodo data ratio major fuerit eâ, quam habet dimidia* (Z E) *data in circulo ad ductam è centro ipſi perpendicularem* (A E). Fig. 75.

Ducatur enim tangens Z S, & connectatur A Z, & cætera ut in a 4.5.
præcedenti. Eſtque Z A. Z S [a]:: Z E. A E [b]⊐ R. S. fiat R. S :: Z A. b *hyp.*
X; erit ideo X ⊐ Z S. itaque ducatur Z K, ita ut intercipiatur G K c *conſt.* & 7.5.
= X (quod conſtat fieri poſſe intra angulum A Z S) éſtque G H. G Z d *conſt.*
[a]:: A G (A Z) G K [c]:: A Z. X [d] :: R. S :: [e] G H. G Z. ergo factum. e 11.5.

Prop. VIII.

Dato circulo, & in circulo rectâ (Z D) *quæ minor diametro, & aliâ* (Z S) *tangente circulum ad in circulo datæ terminum* (Z), *poteſt à circuli centro* (A) *projici recta quædam* (A L), *ita ut pars ejus* (H G) *accepta inter circumferentiam circuli, ac datam in circulo rectam ad* Fig. 76.

partem

partem (L Z) *à tangente interceptam habeat propoſitum rationem* (R *ad* S); *ſiquidem data ratio ſit minor eâ quam habet ſemiſſis* (Z E) *data in circulo ad ductam è circulo ipſi perpendicularem* (A E).

a 4. 6. b *hyp.* c 10. 5. d 5. 4. e 4. 6. f 16. 6. g 35. 3. h 7. 5. k 1. 6. l *conſt.* & 7. 5. m 35. 3. & 16. 6. n 7. 5. o 11. 5. p 19. 5. q *conſt.*

Sit diameter N M ad D Z parallela, tangenti L Z occurrens in S; fiátque R. S :: A Z. Z T. unde cùm ſit A Z. Z S [a] :: Z E. A E [b] $\sqsupset$ R. S. [c] erit Z T $\sqsubset$ Z S. Per puncta A, S, T [d] ducatur circulus, quem ſecet A Z producta in Y, ducatúrque A X, ſic ut L X = Z Y (quod fieri poſſe conſtat ad alteras partes diametri AP, tranſeuntis inter Z, T; ob Z T $\sqsubset$ Z S, & angulum A Z T rectum) hæc autem (A X) tangentem ſecet in L, circulum primò poſitum in G, rectam Z D in H. Dico factum.

Nam L A. H A :: [e] L S. Z S. [f] unde L A × Z S = H A × L S. Item L T × L S [g] = L A × L X. [h] quare L T × L S. H A × L S ([k] L T. H A) :: L A × L X. L A × Z S [k] :: L X. Z S [l] :: Z Y. Z S [m] :: Z T. Z A [n] :: Z T. A G. [o] :: L T. H A [p] :: Z T — L T. A G — H A (hoc eſt) :: L Z. G H. ac invertendo G H. L Z :: (Z A. Z T [q] ::) R. S. *Q.E.F.*

Prop. IX.

Fig. 77. *Iiſdem datis, ac in circulo datâ lineâ* (D Z) *protractâ, poteſt è centro circuli ad protractam educi recta* (A H); *ita ut quæ* (G H) *eſt inter peripheriam & productam ad interceptam* (L Z) *ex tangente ad contactum, præſignatam ſortiatur rationem* (R *ad* S), *ſi modò data ratio major ſit eâ, quam habet data in circulo ſemiſſis* (Z E) *ad ductam ipſi è centro perpendicularem* (A E).

Conſtruitur & demonſtratur eodem prorſus modo quo præcedens; tantùm hîc faciendo A Z. Z T :: R. S, evadit Z T $\sqsupset$ Z S; & inde recta A H occurrit circulo infra tactum ad partes S. quid plura?

Vides in duobus his problematis deſiderari, ut intercipiatur L X = Z Y, id quod præſtari poteſt ope primæ conchoidis, cujus polus A, chorda S T, ſagitta Z Y; ejus enim cum circulo A S T interſectio determinabit punctum X. at per conicas quoque ſectiones idem effici poteſt, utpote ſolidum Problema.

Prop. X.

Fig. 78. *Si lineæ quotcunque ponantur deinceps æquali ſeſe excedentes* (a, b, c, d, e, f) *fuerit autem exceſſus æqualis minimæ* (a); *& aliæ lineæ ponantur, multitudine quidem æquales illis, magnitudine verò ſingulæ æ-*

quales

Digitized by Google

quales maxima (f); *quadrata ab æqualibus maximæ aſſumentia quadratum ex maxima, & comprehenſum (rectangulum) à minima & æquali omnibus ſeſe æqualiter excedentibus, tripla erunt omnium quadratorum ab illis, quæ ſeſe excedunt.* $7ff + fa + ea + da + ca + ba + aa = 3aa + 3bb + 3cc + 3dd + 3ee + 3ff.$

Clariùs forſan & breviùs exprimatur, ſi ſit quæcunque ſeries æqualiter ſe continuò excedentium, incipiens à puncto (ſeu nihilo) incluſivè, tripla ſumma quadratorum ex his adæquabitur ſummæ quadratorum è totidem æqualibus maximæ, unà cum rectangulis è minima in omnes.

Nam ſumma quadratorum è tot æqualibus [m] maximæ eſt. m 4. 2.

	ff	
o $a.b.c.d.e.f$	$aa + ee + {}^*2ae$	$({}^*2ae.$
o 1.2.3.4.5.6.	$bb + dd + {}^*2bd$	$({}^*4ad.$ ob $b = 2a.$
6.5.4.3.2.1.o.	$cc + cc + {}^*2cc$	$({}^*6ac.$ ob $c = 3a.$
	$dd + bb + {}^*2db$	$(8ab.$ ob $d = 4a.$
	$ee + aa + {}^*2ea$	$(10aa.$ ob $e = 5a.$
	ff	

Item $ff^* = {}^n6af\dagger = {}^naf + 2ae + 2ad + 2ac + 2ab + 2aa = ff.$

Similiq; diſcurſu, $ae + 2ad + 2ac + 2ab + 2aa = ee$

$ad + 2ac + 2ab + 2aa = dd$ * ob $f = 6a.$

$ac + 2ab + 2aa = cc$ † ob $5f = 2e + 2d + 2c + 2b + 2a.$

$ab + 2aa = bb$

$aa = aa$

Horum ſumma eſt, $af + 3ae + 5ad + 7ac + 9ab + 11aa.$ n 1. 2.

Quæ quidem ſumma excedit ſummam rectangulorum ſupra poſitam per $af + ae + ad + ac + ab + aa$. quod ſi igitur adjiciatur hic exceſſus ſummæ quadratorum ſuprà collocatæ, perſpicuum eſt conflari $3aa + 3bb + 3cc + 3dd + 3ee + 3ff$. Conſimilis diſcurſus cuilibet accommodari poſſit linearum multitudini.

Corollaria.

1. Itaque conſtat hinc quòd omnia quadrata ab æqualibus maximæ eorum quæ ab æqualiter ſeſe excedentibus minora ſunt, quàm tripla.

2. Reliquorum verò dempto maximæ quadrato majores ſunt quàm tripla, hoc eſt eſſe $(ff \sqsubset 3aa + 3bb + 3cc + 3dd + 3ee,$ quia ſcilicet $ff = 6af \sqsubset af + ae + ad + ac + ab + aa$, adeóque ex ſuperiore æquatione hinc auferendo $ff + af + ae + ad + ac + ab + aa,$

illinc

illinc $2ff$ remanebit $6ff = 3aa + 3bb + 3cc + 3dd + 3ee + ff$.

3. Quinetiam ideo ſi ſimiles figuræ deſcribantur, tum ab omnibus ſeſe æqualiter excedentibus, tum ab æqualibus maximæ; figuræ ab æqualibus maximæ minores quidem erunt quàm triplæ earum, quæ ab æqualiter ſeſe excedentibus, reliquarum verò demptâ figurâ quæ fit à maxima majores quàm triplæ: nam quadratorum & ſimilium figurarum eadem prorſus eſt ratio.

Schol. Hinc pro cognoſcenda quadratorum cujuſcunque progreſſionis Arithmeticæ ſumma regulæ emergunt notatu dignæ.

1. Si ſeries incipiat ab o, primúſque poſt o terminus ſit a, ultimus verò (ſeu maximus) ſit f; & terminorum numerus dicatur n; erit $\frac{nff}{3} + \frac{nfa}{6}$ (vel $\frac{2nff + nfa}{6}$) æqualis ſummæ quadratorum. Nam $\frac{nf}{2}$ æquatur ſummæ terminorum (id clariſſimè cernis in hujuſce propoſitionis figura) ergo $nff + \frac{nfa}{2}$ æquatur triplæ ſummæ quadratorum.

Hinc erit tripla ſumma quadratorum. ad ſummam quadratorum è totidem æqualibus maximo. ut $f + \frac{a}{2}$ ad f, vel ut $1 + \frac{a}{2f}$ ad 1.

2. Si ſeries incipiat ab o, & primus ab eo terminus ſit 1; erit ſumma quadratorum $\frac{nff}{3} + \frac{nf}{6}$. (è priore).

Hinc ſumma quadratorum tripla, ad ſummam quadratorum è totidem æqualibus maximo, ut $2n-1$ ad $2n-2$.

Nam $nff + \frac{nf}{2} . nff :: f + \frac{1}{2} . f :: n-1+\frac{1}{2} . n-1$ (ob $f = n-1$) $:: n-\frac{1}{2} . n-1 :: 2n-1 . 2n-2$.

Item illa ad hanc ſe habet ut $1 + \frac{1}{2n-2}$ ad 1.

3. Eodem poſito, erit ſumma quadratorum $\frac{2n^3 - 3n^2 + n}{6}$; vel $\frac{n^3}{3} - \frac{nn}{2} + \frac{n}{6}$. Nam ob $n-1 = f$ erit $nn - 2n + 1 = ff$. quare $2nff = 2n^3 - 4nn + 2n$. & $nf = nn - 1$ quæ collecta dant $2n^3 - 3nn + n$.

4. In quacunque Progreſſione, ſi minimus terminus ſit a, exceſſus x erit ſumma quadratorum $\left.\begin{matrix} naa - nn \\ -n \end{matrix}\right\} a\, x + \frac{2n^3 - 3nn + n}{6} xx$.

Nam

Nam ſumma quadratorum eſt

$a.\ a+x.\ a+2x.\ a+3x$

$$\begin{array}{l} aa+0+0 \\ aa+2ax+xx \\ aa+4ax+4xx \\ aa+6ax+9xx \\ \hline \end{array}$$

Summa $\left.\begin{array}{r} naa+{}^{*}nn \\ -\ n \end{array}\right\} ax \quad \dfrac{+2n^3-3nn+n}{6}\,xx$

* Nam ſumma 0.2.4.6. $= nn - n$.

5. Ex his porro colligitur in iſtis progreſſionibus quæ à nihilo incipiunt, quo major eſt terminorum numerus, eò quadratorum ex inæqualibus ſummam triplicatam, ad æqualitatem cum ſumma quadratorum è totidem æqualibus maximo propiùs accedere, nam ſi pro f ſubſtituatur ea major quilibet g, quia $1+\frac{a}{2g} \sqsupset 1+\frac{a}{2f}$ liquet triplam ſummam quadratorum ex illis quorum maximus terminus eſt g, minus inæqualem eſſe ſummæ quadratorum è totidem æqualibus maximo, quam ubi maximus terminus eſt f.

6. Adeóque ſi numerus terminorum infinitus ſit, tripla ſumma quadratorum ex inæqualibus juſtè adæquabitur quadratis è maximo, nam ſi ultimus terminus ſit Z, erit $\frac{a}{zz}=0$ quia a ad z (nedum ad zz) nullam habebit proportionem. Cæterùm fontem hic uberrimum aperuit *Archimedes*, à quo plurimi in fundum Mathematicum fluvii redundârunt.

Pertentando colligetur iſthoc hoc pacto.

Series 1ª.	0. 1. tripla 3. 2 * 1 ══ 2.	ratio $1\frac{1}{2}$. 1.	Eodem modo procedit ratio ad infinitum, verſus æqualitatem vergendo.
Series 2ª.	0. 1. 4 : tripla 15 3 * 4 ═══ 12	ratio $1\frac{1}{4}$. 1.	
Series 3.	0.2.4.9. tripla 42 4 * 9 ═══ 36	ratio $1\frac{1}{6}$. 1.	
Series 4.	0.1.4.9.16. tripla 90. 5 × 16 ═══ 80.	ratio $1\frac{1}{8}$. 1	

Prop. XI.

Si lineæ continuò ponantur quotlibet (ZA, ZB, ZC, ZD) *æquali ſeſe excedentes; & aliæ lineæ ponantur* (*ZD, ZE, ZF) *multitudine quidem unâ minores æqualiter ſeſe excedentibus, magnitudine verò ſingulæ æquales maximæ* (ZD); *quadrata omnia ab æqualibus ma-*

*vel ZE, ZF, ZG.

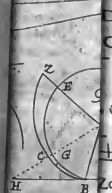
H 2 *xima*

Digitized by Google

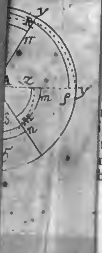
e mini-
adratum
maxima,
uo maxi-
equaliter
m ratio-

+ FAq
F A : +
+ A Z *:
uia ſcili-
A ; b&
D Zq +
C Zq +
FZ +

G A ⊏
BAq ;
+ GAq
Zq. CZq
Z + FZ
EZ +

m ab inæ-
guræ om-
ſeſe exce-
m quadra-
maxima
ac

ac minima, & tertiæ parti ejus quod eſt ab exceſſu, quo maxima exſuperat minimam; ad eas vero quæ ab iiſdem ſunt figuras ſine illa quæ à maxima, majorem eâdem ratione.

Schol.

Si D A = Z A, vel Z D = 2 Z A, liquet eſſe $ZDq. ZD \times ZA + \frac{DAq}{3} :: 12. 7.$ [a] vel $3ZDq. 3ZD \times ZA + DAq :: 12. 7.$ Nam $3ZDq$ [b] $= 12 ZAq.$ & $3ZD \times ZA$ [c] $= 6 ZAq$, & DAq [d] $= ZAq.$ a 15. 5. b 4. 2. c 1. 6. d hyp.

Definitiones.

I.

Si in plano recta linea (A Z) *manente altero termino* (A) *æquali velocitate circumlata, reſtituatur denuo* (*iſtuc*) *unde profecta eſt; ſimul verò cum linea circumducta feratur punctum æquèvelociter ſibi ipſi, ſecundùm rectam* (A Z), *incipiens à manente termino* (A); *punctum helicem deſcribet.* Fig. 80.

Schol.

Itaque ſi dividatur recta A Z in quotcunque partes æquales A *b*, *bc*, *cd*, &c. & circumferentia à puncto B deſcripta in partes totidem æquales, ac ductis à centro A ad circumferentiæ diviſiones radiis, auferantur AB, AC, AD, &c ipſis A *b*, A *c*, A *d* &c ordine æquales, per puncta A B, C, D &c. tranſibit helix. Et hic modus eſt helicem deſcribendi.

II.

Vocetur itaque recta quidem terminus (A) *qui manet ipsâ circumductâ, principium Helicis.*

III.

Linea verò **ſitus, à quo cœpit recta* (A Z) *circumferri, principium revolutionis.* * *vel potiùs ipſa linea primò poſita.*

IV.

Recta, (A Z) *quam quidem in prima revolutione perambulârit punctum in recta latum, prima vocetur; illa verò* (Z Y) *quam in ſecunda revolutione confecerit idem punctum, ſecunda; & conſimiliter aliæ juxta revolutionum numeros pariter denominentur.* Fig. 81.

V.

Spatium verò ſub helice (A B Z) *in prima revolutione deſcriptâ, & rectâ* (A Z) *quæ prima eſt, dicatur primum; quod autem continetur ab helice* (Z Q Y) *per ſecundam revolutionem deſcriptâ, & rectâ ſecundâ* (Z Y) *ſecundum vocetur; aliáque deinceps eodem modo nominentur.*

Not. Nonnunquam ſpatium ſecundum dicitur incluſo primo, jux-

* in 27 tra?. h. ta definitionem hanc; at *ſubinde ſecundum dicitur, excluſo primo; & ita de reliquis.

VI.

Et deſcriptus circulus, centro quidem puncto (A) *quod eſt principium Helicis, intervallo verò rectâ* (A Z) *quæ prima eſt, primus appelletur; deſcriptus autem centro quidem eodem, intervallo verò* (A Y) *duplâ rectâ, ſecundus vocetur; & alii continuò poſt hos ad eundem modum.*

VII.

Fig. 82. *Ac ſi à puncto* (A) *quod eſt principium Helicis ducatur aliqua recta quædam linea* (A B); *quæ ſunt ad hujus rectæ partes eaſdem* (F Z) *versùs quas revolutio fit, antecedentia vocentur, quæ verò ad alteras* (E A) *conſequentia.*

Prop. XII.

P[illegible] 10 IV. Fig 83. *Si in helicem* (A B C D E Z) *unâ revolutione deſcriptam ab helicis principio* (A) *incidant rectæ quotlibet* (A B, A C, A D, A E) *æquales inter ſe angulos facientes: æqualiter ſeſe excedunt.*

Sint exceſſus C R, D S, E T; & centro A per Z ducatur circulus, ad quem protrahantur A B, A C, A D, A E; & ob angulos

M A N, N A O, O A P pares, [a]liquet arcus M N, N O, O P æ-

a 26.3. quari. [b]ergo & tempora per M N, N O, O P æquantur, [c]hoc eſt

b 1 hujus. tempora per R C, S D, T E. [b]ergo ipſæ R C, S D, T E æquantur.

c 1 def. huj. *Q E D.*

Lemma.

Fig. 84. In triangulo B A C recta A G biſecet angulum B A C, erit $AB + AC, \sqsubset 2AG$.

Per

Per G ducatur KL ad AG perpendicularis; & per B fiat BH ad KL parallela. Eſtque BK[a] $= HL$. ergo $LC \sqsubset BK$. (Nam CG. GB[b] :: CL. LH.) ergo $AL + LC + AL (AK) - KB \sqsubset AL + AK$ hoc eſt $AC + AB \sqsubset AK + AL$ [c]$\sqsubset 2AG$.

a 2. 6.
b 3. 6.
c 47. 1.

Prop. XIII.

Si recta linea (BC) *contingat helicem* (ABZ), *in uno tantùm puncto continget.*

Tangat enim, ſi fieri poteſt, duobus in punctis B, C; & connectatur BC; & angulum BAC biſecet recta AG, occurrens helici in D; tangenti in G. eſtque $AC - AD$ [a]$= AD - AB$. quare $AC + AB$ [b]$= 2AD$. Sed $AC + AB$ [c]$\sqsubset 2AG$. ergo $AD \sqsubset AG$. ergo punctum G eſt intra helicem; & proinde BC non tangit ſpiralem, contra hypotheſin.

a 12 *hujus.*
b 2 *ax.* 1.
c *lemm præc.*

Prop. XIV.

Si in helicem (ABCZ) *primâ revolutione deſcriptam incidant duæ rectæ* (AB, AC) *à puncto* (A) *quod eſt principium helicis, & producantur ad circumferentiam primi circuli* (ZMNO) *eandem inter ſe rationem habebunt in helicem incidentes* (AB, AC) *quam circuli arcus* (ZMN, ZMO) *qui ſunt inter helicis terminum* (Z), *& terminos* (N, O) *à productis ad peripherias factos, ſumptis in antecedentia arcubus, ab helicis termino* (Z).

Papp. XIX. 4. Fig. 86.

Eſt enim recta AB ad rectam AC, [a]ut tempus per AB ad tempus per AC; [b]hoc eſt tempus per arcum ZMN ad tempus per arcum ZMO, [a]hoc eſt ut arcus ZMN ad arcum ZMO.

a 1 *hujus.*
b 1 *def. hujus*

Coroll. Eodem diſcurſu quæcunque partes rectarum ad ſe ſunt, ut arcus eodem tempore peracti; & totus radius ad quamcunque partem ipſius ſe habet, ut tota peripheria ad arcum eodem tempore pervolutum.

Prop. XV.

Et ſiquidem in helicem (AZBCY) *ex ſecunda revolutione deſcriptam inciderint rectæ* (AB, AC) *ab helicis principio* (A); *eandem rationem habebunt rectæ* (AB, AC) *quam dictæ peripheriæ* (ZMN, ZMO) *poſt acceptas integras circumferentias.*

Fig. 87.

Rur-

a 1 *hujus.* Rurſus enim eſt recta A B ad A C, [a] ut tempus per A B ad tempus
b 1 *def. hujus.* per A C, [b] hoc eſt ut tempus per totam circumferentiam, & arcum Z M N ad tempus per totam circumferentiam, & arcum Z M O, [a] hoc eſt ut tota circumferentia cum arcu Z M N ad totam circumferentiam cum arcu Z M O.

Sch. Eodem modo, de partibus oſtendetur, ut in *Coroll.* præcedentis, quod & ad ſequentia extendetur.

Nota verò poſſe dictarum peripheriarum rationes in quovis circulo circa centrum A deſcripto computari: rectæ enim A Z, A N, A O protractæ ſimiles perpetuo peripherias abſcindent.

Coroll. Eodem oſtendetur modo quòd ſi in helicem ex tertia revolutione deſcriptam inciderint rectæ, eandem inter ſe rationem habebunt, quam dicti arcus poſt totas circumferentias bis ſumptas: quin & ſimiliter quæ in alias helices incidunt, demonſtrantur eandem habere rationem, quam dicti arcus poſt integras circumferentias toties acceptas, quotus eſt numerus revolutionum unitate minutus, etiamſi altera incidens in terminum helicis cadat.

Prop. XVI.

Fig. 88. *Si helicem* (A B Z) *ex prima revolutione deſcriptam contingat recta linea* (S T); *& à contactu* (B) *connectatur ad punctum* (A) *quod eſt principium helicis; inæquales erunt anguli* (A B S, A B T) *quos facit tangens ad connexam; & quidem* (A B T), *qui in antecedentia, obtuſus eſt; qui verò* (A B S) *in conſequentia, acutus.*

Centro A per B ducatur circulus B D E G; liquet helicem extra
a 1 *def hujus.* hunc cadere verſus partes T, [a] quia verſus illas creſcunt ad helicem du-
b 16. 3. ctæ rectæ; unde angulus A B T angulo ſemicirculari A B D, & [b] proinde quovis acuto major eſt. Sit itaque, ſi fieri poteſt, rectus; [b] quam-
c 5 *hujus.* obrem B T tangit circulum B D E; unde [c] duci poterit recta A T ſecans tangentem in T, & circulum D, ita ut intercepta D T ſit ad radium A D in minori ratione, quàm arcus B D, ad arcum E G B. Occurrat A B circulo primo Z M N in N, & A D eidem in O, ac helici
d 4 *cor* 33 6. in H. eſtque componendo A T. A D ⊐ (arc E G B D. arc E G B [d] ::
e 4 *hujus.* arc Z M N O. arc Z M N [e] :: A H. A B [f] ::) A H. A D. [g] unde A T
f 7. 5. ⊐ A H; adeóque tangens intra helicem cadet, nec ideo tanget; quæ
g 10 5. repugnant. quin potiùs angulus A B T obtuſus eſt, quique deinceps A B S acutus.

Digitized by Google

Coroll.

Haud abſimiliter oſtendetur, ſi & tangens helicem ad terminum (Z) contingat, idem evenire.

Prop. XVII.

Quinimò ſi helicem è ſecunda revolutione deſcriptam recta contingat, idem accidet.

Prorſus eâdem methodo demonſtratur quâ præcedens, niſi quòd hic loco prop. 14. adhibeatur prop. 15. hujus.

Coroll.

Eadem verò evenient, etiam ſi tangens ad finem helicis contingat.

Item ſimiliter oſtendetur, quòd ſi ex quacunque revolutione deſcriptam helicem recta quædam linea tangat, etiamnum ad finem ejus, inæquales efficiet angulos ad conjunctam à tactu ad principium helicis; & eum quidem qui in antecedentia eſt, obtuſum, illum verò qui in conſequentia, acutum.

Prop. XVIII.

Si helicem (A Z B) *ex primâ revolutione deſcriptam tangat recta linea* (P Z) *ad helicis terminum* (Z); *à puncto autem* (A) *quod eſt in principio helicis, ducatur quædam* (A P) *revolutionis principio* (A Z) *perpendicularis, ducta* (A P) *tangenti occurret; & quæ eſt inter tangentem ac principium ſpiralis recta* (AP) *æqualis eſt circuli peripheriæ* ●. Fig. 89.

Quòd tangens occurrat perpendiculari A P, patet; * quia angulus A Z B eſt acutus. Porro * *16 hujus.*

Sit recta A O major peripheria ●; & ducatur O Z; dico O Z ſecare helicem infra Z, vel ad antecedentia helicis Nam fiat A E ad O Z perpendicularis; ducatur autem A H, ſecans O Z protractam in H, & circulum in G, [a]ita ut ſit intercepta G H ad chordam Z G, Z A ad ● (id fieri poteſt, quia Z A. ●. [b]⊏ Z A. A O, [c] vel Z E. A E). Secet autem A H helicem in B. Et quia G H. arc Z G [b]⊐ (G H. chord Z G [d]::) Z A. ●. erit permutando G H. $\left|\begin{matrix}\text{Z A.}\\ \text{A G}\end{matrix}\right.$ ⊐ arc Z G. ●. ergo componendo A H. A G. ⊐ (● -|- arc Z G. arc Z G [e]::) A B. A G. [f]quare A B ⊏ A H. ergo punctum H eſt intra helicem, & proinde O Z ſecat helicem. a *6 hujus.* b *hyp.* & *8. 5.* c *4. 6.* d *conſt.* e *15 hujus.* f *10. 5.*

Digitized by Google

Fig 90.

g hyp. & 8. 5.
h 7 hujus.
k conſt.
l 8. 5. & 2.
c r 2. 1. de ſ[illegible]h.
m cor. 14 huj.
n 10. 5.

Sit ſecundò AQ minor quàm ϖ, dico quoque ductam QZ helicem ſecare: nam ducatur tangens ZT, & AE ad ZQ perpendicularis; & quia AZ. ϖ [g] ⊐ AZ. AQ; [h] duci poſſit recta AL, ita ut HG inter ZQ, & circulum poſita ſe habeat ad ZL, partem tangentis abſciſſam, ut AZ ad ϖ; ſecet autem AL helicem in B. Et quia AZ. ϖ [k] :: HG ZL [l] ⊐ HG. arc ZG. erit permutando AZ (AG). HG. ⊐ ϖ. arc. ZG [m] :: AG. BG. [n] ergo HG ⊏ BG. unde punctum H eſt intra helicem: & proinde QZ helicem ſecat. Quum igitur nulla QZ ad perpendicularem AP ducta peripheriæ inæqualem abſcindens tangat helicem, liquet illam quæ tanget, peripheriæ æqualem abſcindere. *Q. E. D.*

Fig. 91.

o 4. 6.
* 7. 5.
p cor. 14. huj.
q hyp.
r 14. 5.

Dico porro, ſi AP = ϖ, ductam PZ helicem tangere. Sumatur enim in DZ quodvis punctum H, & per ipſum ducatur AH occurrens helici in B, circulo in G; & demittatur HK ad PA parallela; centro autem A per K ducatur circulus KRV, helicem ſecans in R; & per R ducatur radius AS. Eſtque PA. HK [o] :: AZ. KZ [*] :: AZ. RS [p] :: ϖ. arc ZS. ergo quum PA [q] = ϖ, [r] erit HK = arc. ZS. verùm HK ⊐ arc ZG. ergo arc ZS ⊐ arc ZG. [m] unde AR ⊏ AB. ergo quum AH ⊏ AR vel AK, liquet punctum H extra helicem cadere. quare tota DZ extra ipſam cadit.

Figuræ hæ debitas proportiones non ſervant, nè lineæ nimiùm appropinquantes ſeſe obſcurent.

s 4. 6.
t 7. 5.
u 15 hujus.
x 14. 5.

In protractâ porro PZ ſumatur quodvis punctum *h*, & per ipſum ducatur A*k* ſecans helicem in *b*, circulum in *g*. Item ab *e* demittatur *ek* ad AZ perpendicularis, & centro A per *k* ducatur circulus *krv* helicem ſecans in *r*; ducatúrque recta A*r*, circulo primo occurrens in *s*. éſtque ut priùs AP. *hk* [s] :: AZ. ZK [t] :: AZ. S*r* [u] :: ϖ. arc ZS. [x] unde *hk* = arc Z*s*. Atqui *hk* ⊏ arc Z*g*. ergo arc Z*s* ⊏ arc Z*g*. quare A*r* ⊏ A*b*. verùm A*h* ⊏ A*k* = A*r*. ergo magis A*h* ⊏ A*b*. ergo punctum *h* eſt extra helicem. unde planè concluditur totam PZ utcunque productam extra helicem poni, ipſámque proinde contingere.

Ita *ſubtiliſſimum hoc Archimedis theorema*, cum ejus converſo, demonſtravimus oſtenſivè; quod maluimus facere, tum quia præſtantior eſt hic demonſtrandi modus, tum quo meliùs authoris ipſius methodus innoteſceret. Siquidem duæ primæ partes *Archimedis* principiis inſiſtunt; tertiam nos excogitavimus, quæ monſtrat quàm facilè, quámque perſpicuò theorematis hujus converſum demonſtrari poſſit, adeóque quomodo potuit inveniri.

Prop.

Prop. XIX.

At ſi ſpiralem (A Z Y) *ex ſecunda revolutione deſcriptam ad terminum contingat recta, & à principio ſpiralis ducatur quædam* (A O) *ad rectos revolutionis principio* (A Y),[*] *occurret ipſa contingenti; eritque recta quæ eſt inter tangentem, & principium ſpiralis, dupla peripheria ſecundi circuli* (π). Fig. 92. [*] per 17 huj.

Sit enim O A ⊏ 2 π. [a] unde A Y, Z π. ⊏ A Y. O A [b]:: Y E. A E (ductâ ſcilicet A E ad O Y perpendiculari) [c] ergo rurſus duci poſſit recta A H ſecans O Y protractam in H, & circulum in G, ita ut ſit intercepta G H ad chordam G Y, ut A Y ad 2 π. ſecet igitur A H ſpiralem in B. Et quia G H. arc Y G [a] ⊐ G H. chord Z G [d]:: A Y. 2 π; erit permutando G H. A Y ⊐ (arc Y G. 2 π [e]::) G B. A Y. [f] ergo G H ⊐ G B. & proinde punctum H eſt intra helicem. Unde O Y non continget helicem. Similirer, ſi ponatur Q A ⊐ Q π, imitando præcedentis ratiocinium, demonſtrabis ductam Q Y helicem non tangere: quapropter quæ tangit Y P duabus peripheriis æqualem A P abſcindet. *Q. E. D.*

[a] 8. 5.
[b] 4. 6.
[c] 6 hujus.
[d] conſt.
[e] ſch. 15 huj.
[f] 10. 5.

Sed & unico argumento, ſicut in præcedenti, demonſtrari poſſit converſum hujus, nempe ſi A P = 2 π, rectam P Y tangere helicem: tu rem expende; mihi conſtitutum eſt à repetitionibus temperare.

Coroll.

Eodem modo demonſtrabitur, quòd ſi helicem in qualicunque revolutione deſcriptam recta quædam tangat in helicis termino, & à principio helicis educta, revolutionis principio perpendicularis, occurrat tangenti, multiplex hæc erit peripheriæ circuli, juxta revolutionum numerum denominati, eodem numero.

Prop. XX.

Si helicem (A B Z) *in prima revolutione deſcriptam tangat recta linea* (B P) *non ad finem helicis; à contactu verò* (B) *ad principium helicis conjungatur recta* (B A) *& centro quidem* (A) *principio helicis, intervallo autem conjuncta* (A B) *deſcribatur circulus* (B E F); *à principio autem helicis ducatur quædam* (A P) *à contactu ad initium helicis connexæ* (A B) *perpendicularis; occurret illâ contingenti; eritq; recta* (A P) *occurſui, & helicis principio interjecta, æqualis peripheriæ* Fig. 93.

Digitized by Google

(E F B) *quæ eſt inter contactum, & ſectionem, ubi deſcriptus circulus ſecat principium revolutionis; in antecedentia acceptâ peripheriâ à puncto* (E) *quod eſt in principio revolutionis.*

Coroll. 14. & not. 15.

Nihil facilius eſt, quàm præcedentes diſcurſus huc applicare: nota tantùm, ſi ducatur quæpiam A C ſecans helicem in C, circulum in G, fore AG. G C :: arc EFB. arc BG. Cætera ſponte fluent:
A B
quid plura? —— ἐχθρὸν δέ μοι ἐστι
Αὖθις ἀριζήλως εἰρημένα μυθολογεύειν.

Coroll.

Quinetiam eodem pacto demonſtrabitur, ſi in ſecunda circumvolutione deſcriptam helicem contingat recta, non ad finem helicis, alia verò eadem conſtruantur, quòd rectæ contingenti occurrentis pars, intercepta à principio helicis, æqualis eſt toti deſcripti circuli peripheriæ, & præterea illi, quæ eſt inter dicta puncta, ſimiliter ſumptâ peripherjâ. Et porro ſi ex quacunque revolutione progenitam *helicem* contingat aliqua recta, non ad terminum helicis; alia verò eadem diſponantur, quòd recta dictis punctis interjecta, ſit multiplex quædam peripheriæ deſcripti circuli ſecundum numerum proximè minorem eo, ſecundùm quem revolutiones dicuntur., & inſuper æqualis arcui inter dicta puncta ſimiliter ſumpto.

Prop. XXI.

Fig. 94.

Sumendo ſpatium comprehenſum ſub helice (A B C D E F G L Z) *in prima revolutione deſcripta, & prima in principio revolutionis recta* (A Z); *poſſibile eſt ipſi figuram planam circumſcribere, aliámque inſcribere, è ſimilibus compoſitam ſectoribus, ita ut circumſcripta inſcriptâ major ſit quocunque propoſito ſpatio* (X).

9 1.

Radii quotlibet primi circuli circumferentiam [a] æquâliter partiant (ordiendo ab Z) occurrentes helici punctis A, B, C, D, E, F, G, L, Z. tum centro A per hæc puncta ducantur arcus *b* B ς, *c* C ϰ, *d* D δ, *e* E ε, *f* F φ, *g* G γ, *l* L λ, *z* Z: itaque vides circumſcriptam helici figuram A *b* B *c* C *d* D *e* E *f* F *g* G *l* L *z* Z conflatam è ſectoribus ſimilibus *b* A *b*, *c* A C, *d* A D, *&c.* Vides etiam alteram A B ς C ϰ D δ E ε F φ G γ L λ inſcriptam, conſtantémque ſectoribus B A ς, C A ϰ, D A δ *&c.* qui totidem ſunt, & æquales ſectoribus figuræ circum-

b 33. 6.

ſcriptæ, excepto maximo *z* A Z. ([b] nam ſector ς A B = *b* A B; &
ϰ A C

Digitized by Google

$\varkappa$ A C = c A C, *&c*). Itáque ſi circulus [a]biſectione (vel aliâ æquali ſectione) continuò diviſus fuerit, ita ut ſector z A Z tandem evadat minor dato ſpatio X [c] (id quod fieri poteſt), liquet hoc modo fieri poſſe quod proponitur. c 1. 10.

Coroll.

Hinc patet, quòd poſſibile ſit circa dictum ſpatium figuram, qualis dicta eſt, deſcribere, ita ut circumſcripta figura ſpatium ſuperet exceſſu minori quocunque propoſito ſpatio: & rurſus, aliam inſcribere, ita ut ſimiliter ſpatium ſuperet figuram minori quocunque propoſito ſpatio.

Sch. Nota radios A B, A C, A D, A E, *&c.* ſeſe æqualiter excedere; & exceſſus æquari minimo A B. 12 *hujus.*

Prop. XXII.

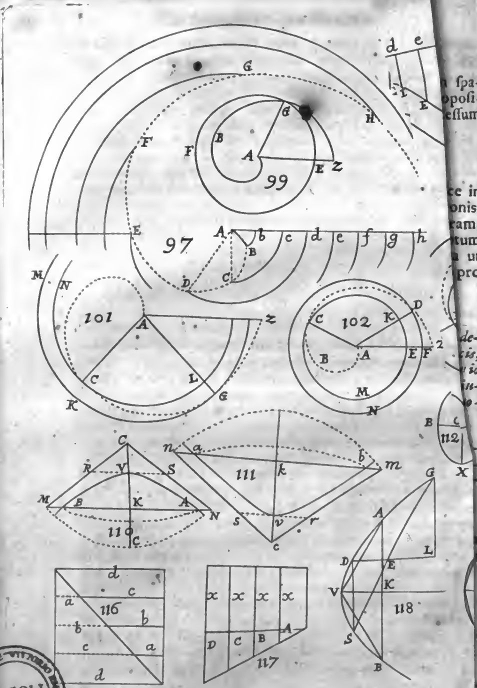
Sumendo ſpatium comprehenſum ſub helice (Z M N O P R Y) *per ſecundam revolutionem deſcriptâ, & recta* (Z Y) *quæ eſt ſecunda in principio revolutionis, poteſt ipſi figura plana circumſcribi, ſimilibus è ſectoribus compoſita, necnon alia inſcribi, ſic ut circumſcripta inſcriptam excedat minori quàm propoſito quovis ſpatio* (X). Fig. 95.

Radii quotlibet ſecundum circulum [a]æqualiter diſpertiant, occurrentes helici punctis Z, M, N, O, P, R, Y; per quæ, centro A, deſcribantur arcus $Z\zeta$, m M μ, n N ν, o O ω, p P ϖ, r R, y Y; unde helici circumſcriptam habemus figuram A m M n N o O p P r R y Y conſtantem ſimilibus ſectoribus m A M, n A N. o A O, *&c.* & inſcriptam aliam A $Z\zeta$ M μ N ν O ω P ϖ R ρ conſtantem totidem ſectoribus Z A ζ, M A μ, N A ν, *&c.* Et cùm ſit ſector m A M [b]= M A μ, & n A N [b]= N A ν, & ita continuò, liquet exceſſum figurarum eſſe penes ſectores Z A ζ primum inſcriptæ, & y A Y, ultimum circumſcriptæ (nam reliqui hujus reliquis illius æquantur). atqui continuâ biſectione [c]fieri poteſt, ut ſit rector y A Y ⊐ X; túmque fortiùs erit ſect y A Y − Z A ζ ⊐ X. quare conſtat propoſitum. a 9. 1. b 33. 6. c 1. 10.

Schol. Rurſus nota radios A Z, A M, A N, *&c.* æquali exceſſu procedere, & maximum A Y duplum eſſe minimi A Z. 12 *hujus.*

Coroll.

Digitized by Google

a ſpa-
poſi-
ceſſum

ce in
onis,
ram,
tum
a ut
pro

de-
cis,
in-

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE III - NAPOLI

Dico primò, non eſt $\frac{1}{3}\odot\alpha \sqsubset S$. Nam ſi affirmas helici [a]circumſcribatur figura A *b* B *c* C *d* D Z, juxta præſcriptum 21æ hujus, quæ dicatur φ, ita ut ſit $\varphi - S \sqsupset \frac{1}{3}\odot\alpha - S$: [b]vel $\varphi \sqsupset \frac{1}{3}\odot\alpha$. Cùm verò radii A B, A C, A D *&c.* [c]ſeſe æqualiter excedant, & exceſſus æquetur minimo A B, & ſectores (ad ipſos) ſimiles ſint, [d] erunt tot ſectores æquales maximo *z* A Z, quot ſunt omnes inæquales, minores triplo inæqualium, hoc eſt circulus α minor triplo figuræ φ; vel $\frac{1}{3}\odot\alpha \sqsupset \varphi$. at priùs affirmâſti eſſe $\frac{1}{3}\alpha \sqsubset \varphi$. ergo tibi contradicis.

a cor. 21 huj.
b 4 ax. 1.
c ſchol. 21 h.
d 3 cor. 10 h.
e 4 & 5 ax. 1.

Dico ſecundò, non eſſe $\frac{1}{3}\odot\alpha \sqsupset S$; ſi hoc affirmas, helici [a]inſcribatur figura A B *c* C *k* Z, quæ vocetur ψ, etiam juxta 21 hujus, ita ut $S - \psi \sqsupset S - \frac{1}{3}\odot\alpha$; [c] vel $\frac{1}{3}\alpha \sqsupset \psi$. atqui ſectores omnes æquales ſectori *z* A Z [d] majores ſunt triplo totidem inæqualium ſine *z* A Z, hoc eſt $\odot\alpha \sqsubset 3\psi$, vel $\frac{1\odot\alpha}{3} \sqsubset \psi$. at priùs erat $\frac{1}{3}\alpha \sqsupset \psi$, quæ repugnant.

Hoc etiam bellè declarat Pappus in 21. IV.

Reſtat igitur, ut ſit $\frac{1}{3}\odot\alpha = S$. *Q. E. D.*

Schol.

Hoc directè perſpicitur è ſcholio ad 10 hujus. Cùm enim ſectores figuræ circumſcriptæ vel inſcriptæ procedant ut 0, 1, 4, 9, 16 *&c.* (in duplicata ſcilicet radiorum proportione) & quò deſinant in ſpatium helicis, eorum numerus fit infinitus, ideo totidem eorum maximo æquales, hoc eſt totus circulus, eorum omnium triplus eſt, hoc eſt ipſius ſpatii, ab helice comprehenſi, triplus.

Eleganter hoc etiam colligitur methodo indiviſibilium. Dividatur enim radius A Z in partes quotlibet æquales punctis *b, c, d, e, f, g, h*; & centro A per iſta puncta deſcribantur arcus *b* B, *c* C, *d* D, &c. occurrentes helici punctis B, C, D, E, F, G, H. Eſtque arcus *c* C quadruplus arcûs *b* B (ob radium *c* A duplum radii *b* A, & angulum *c* A C duplum anguli *b* A B), & arcus *d* D noncuplus arcûs *b* B; & ſic perpetuò juxta ſeriem 0, 1, 4, 9, 16 &c. uſque ad maximum *zz*. quare ſi numerus horum arcuum infinitus ſit (vel ſi per omnia radii A Z puncta tranſeant) erit eorum ſumma ſubtripla totidem æqualium maximo; hoc eſt radii ducti in circumferentiam circuli Z Z, hoc eſt dupli circuli ZZ. ergo ſpatium ex iis conſtans eſt $\frac{2}{3}$ circuli ZZ, & reliquum intra helicem eſt $\frac{1}{3}$ ejuſdem. Exhinc patet magna ſpiralem inter & parabolen affinitas; nam ſi A X ſit axis *parabolæ* A B C D E F G H Z, cujus vertex A, tangens A Z, & per puncta diviſionum *b, c, d,* &c. ducantur ad axem parallelæ A B, *c* C, *d* D &c. Erit *c* C = 4 *b* B

Fig. 97.

Fig. 98.

Digitized by Google

bB, & $dD = 9\,bB$ &c. $dD = 16\,bB$; eâdemque ſic perpetuò ratione ſicut in ſpirali; adeò quidem ut ſi recta bB hîc æquetur arcui bB iſtic; ſint omnes rectæ cC, dD &c. arcubus reſpectivis cC, dD &c æquales. unde ſpiralis nihil eſt aliud quàm parabole, cujus parallelæ axi rectæ in circulares arcus, circa verticem A veluti centrum, contorquentur. Unde non adeò mirum eſt innumeras ſpiralis affectiones cum paſſionibus parabolæ conſpirare. Mihi ſufficiet hoc obiter ſubnotâſſe; qui plura volet, adeat *Gregorium Vincentium*, *Cavallerium*, *Torricellium*, alioſque.

Coroll.

Fig. 99. Simili planè diſcurſu, ſi à centro A ducatur in primæ revolutionis helicem recta quævis A G; & centro A per G deſcribatur circulus E F G, occurrens revolutionis principio A Z in E; erit ſpatium concluſum helice A B G, & rectâ A G ſubtriplum ſectoris A E F G A.

Prop. XXV.

fig. 95. *Spatium* (Σ) *ſub ſpirali* (Z M N O P R Y) *& recta* (Z Y) *ſecunda in principi: revolutionis ad ſecundum circulum* ($\mathfrak{C}$) *hanc habet ratio-*
* *ſchol. 11 h.* *nem, quam habet 7 ad 12;* quæ eadem eſt, quam habent utraque ſimul, quodque comprehenditur ſub radio ſ. cundi circuli* (A Y), *& radio primi circuli* (A Z), *& tertia pars quadrati, quod ab exceſſu* (Z Y) *quo radius ſecundi circuli excedit radium primi circuli, ad quadratum à radio ſecundi circuli.*

Si fieri poteſt, ſit primò $\odot$ rad $\surd$ AY $\times$ AZ $+ \frac{1}{3}$ ZYq $\sqsubset \Sigma$.
a cor. 22 huj. [a]Circumſcribatur igitur ſpatio figura (quam voca φ) conſtans ſectoribus, qualis in 22 hujus, ita ut $\varphi - \Sigma \sqsupset \odot$ rad $\surd$: AY $\times$ AZ $+ \frac{1}{3}$ ZYq $- \Sigma$. [b]vel $\varphi \sqsupset \odot$ rad $\surd$ AY $\times$ AZ $+ \frac{1}{3}$ ZYq. Cùm verò re-
b 4. ax. 1. ctæ AZ, AM, AN, AO &c. [c] ſeſe æqualiter excedant, & ſuper iis
c ſch. 22 huj. (exceptâ minimâ AZ) conſtituti ſimiles ſectores componant figuram
d cor. 11 huj. φ, & totidem æquales maximo y AY conficiant circulum $\mathfrak{C}$; [d]erit $\odot \mathfrak{C}$.
e cor. 2. 12. $\varphi \sqsupset$ AYq. AY $\times$ AZ $+ \frac{1}{3}$ ZYq [e] :: $\odot \mathfrak{C}$. $\odot$ rad $\surd$: AY $\times$ AZ $+ \frac{1}{3}$
f 10. 5. ZYq. [f]quare $\varphi \sqsubset \odot$ rad $\surd$: AY $\times$ AZ $+ \frac{1}{3}$ ZYq. Erat verò $\varphi \sqsupset \odot$ rad $\surd$ AY $\times$ AZ $+ \frac{1}{3}$ ZYq, quæ repugnant.

Sin dicatur $\odot$ rad $\surd$: AY $\times$ AZ $+ \frac{1}{3}$ ZYq $\sqsupset \Sigma$. Inſcribatur figura ψ, [a]ita ut ſit $\Sigma - \psi \sqsupset \Sigma - \odot \surd$: AY $\times$ AZ $+ \frac{1}{3}$ ZYq. [e] quare $\odot$
e 4 & 5. ax. 1. rad $\surd$: AY $\times$ AZ $+ \frac{1}{3}$ ZYq $\sqsupset \psi$. atqui hîc ſectores ſimiles ad AZ, AM, AN &c. ſine maximo y AY conſtituunt figuram ψ, & totidem maximo pares circulum $\mathfrak{C}$. ergo $\odot \mathfrak{C}$. $\psi \sqsubset \odot \mathfrak{C}$. $\odot$ rad $\surd$: AY $\times$ AZ

$\times AZ + \frac{1}{3} ZYq$. & proinde $\not\sqsupset \odot$ rad $\surd: AY \times AZ + \frac{1}{3} ZYq$. quod itidem prædictis repugnat.

Quin igitur potiùs eſt $\odot$ rad $\surd: AY \times AZ + \frac{1}{3} ZYq = \Sigma$. unde $\Sigma . \odot \beta :: AY \times AZ + \frac{1}{3} ZYq . ZYq$ * $:: 7 . 12$. *Q.E.D.* * *ſch. 11 huj.*

Coroll.

Eodem autem modo demonſtrabitur, quòd comprehenſum ſpatium ſub helice per quamcunque revolutionem deſcripta, & rectâ eodem numero, quo revolutio, denominatâ, ad circulum itidem eodem numero denotatum, quo revolutiones; rationem habet, quam utraq; ſimul, quódque ſub radio circuli ejuſdem numeri, & radio circuli numero, qui unitate minor ſit numero revolutionum, denominat; & tertia pars quadrati quod ab exceſſu, quo excedit radius majoris circuli dictorum radium minoris è dictis circuli ad quadratum radii majoris circuli dictorum. Nempe ſpatium $\alpha\beta\gamma$ ſe habebit ad circulum tertium, ut $AX \times AY + \frac{1}{3} YXq$ ad AXq; & ſpatium $\alpha\beta\gamma\delta$ ſe habebit ad circulum quartum, ut $AV \times AX + \frac{1}{3} XVq$ ad AVq.

Coroll.

Hinc ipſa ſpatia inter ſe erunt ut $\frac{AZq}{3}$, $AY \times AZ + \frac{ZYq}{3}$, $AX \times AY + \frac{YXq}{3}$, $AV \times AX + \frac{XVq}{3}$ &c. Nam ſp. $\alpha = \frac{AZq}{3} \times \frac{\odot \alpha}{AZq}$.

& ſp. $\beta = AY \times AZ . + \frac{ZYq}{3} \times \frac{\odot \beta}{AYq}$. & ſp. $\gamma = AX \times AY + \frac{YXq}{3} \times \frac{\odot \gamma}{AXq}$.

at $\frac{\odot \alpha}{AZq} = \frac{\odot \beta}{AYq} = \frac{\odot \gamma}{AXq}$ &c.

Hinc confici poſſit Tabella rationes exprimens quas habent ſpatia *helicibus*, & *rectis* comprehenſa ad circulos ejuſdem ordinis, & ad ſe invicem, quæ talis eſt. (quod ſi horum ſpatiorum primum ſubtrahatur è ſecundo, ſecundum è tertio, & ita deinceps, reliqua ſe habebunt juxta columnam ultimam; quæ nempe ſpatia reſpicit propoſitio 27ª ſubſequens).

Digitized by Google

	Circuli.	*Spatia.*	*Reſidua.*
1.	3	1	1 α.
2.	12	7	6 β.
3.	27	19	12. γ
4.	48	37	18. δ
5.	85	61	24
6.	108	91	30
7.	147	127	36
8.	192	169	42
9.	243	217	48
10.	300	271	54

Prop. XXVI.

Fig. 96. *Comprehenſum ſpatium* (C A G) *ſub helice* (C G) *quæ minor eſt deſcriptâ in una revolutione, non habens terminum principium helicis* (A), *& rectis* (A C, A G) *à terminis ejus ad principium helicis ductis, ad ſectorem* (K A G) *radium quidem habentem æqualem majori* (A G) *ductarum à termino ad principium helicis, arcum verò* (G K) *ductis rectis interceptum, ad eaſdem partes cum helice; hanc habent rationem quam habent utraque ſimul, quodque continetur ſub rectis* (A G, A C) *à terminis ad principium ſpiralis ductu, & tertia pars quadrati ab exceſſu quo major dictarum ſuperet minorem ad quadratum majoris* (A G) *à terminis ad principium helicis conjunctarum.*

Sector ipſi K A G ſimilis & cujus radius ſit $\surd$: A G × A C + $\frac{1}{3}$
a cor. 23 h. C Kq vocetur ξ: &, ſi fieri poteſt, ſit ξ major ſpatio C A G. [a] Circumſcribatur figura qualis in 23 hujus, (quæ nominetur φ) ita ut ſit
b 4. ax. 1. φ — ſp. C A G $\sqsupset$ ξ — ſp C A G. [b] vel φ $\sqsupset$ ξ. Cùm verò ſint rectæ A C, A D, A E &c. æquali progredientes exceſſu, à quibus præterquam à minima A C, deſcripti ſimiles ſectores componunt figuram φ, totidémque æquales maximo faciunt ſectorem K A G, [c] erit ſect KAG.
c cor. 11 huj. φ $\sqsupset$ A Gq. A G × A C + $\frac{1}{3}$ C Kq :: ſect K A G. ξ. unde φ $\sqsubset$ ξ.
A K.
contra conſtructionem.

Sin

Sin dicatur ſpatium C A G majus dicto ſectore ξ, [a] inſcribatur figura quædam ψ, ita ut ſp C A G — ψ $\sqsupset$ ſp. C A G — ξ; adeóque $\xi \sqsupset \psi$. atqui jam ſect K AG. ψ $\sqsubset$ ſect K A G. ξ. unde contra conſtructionem, $\psi \sqsupset \xi$. Ut hæc igitur vitentur abſurda, erit ξ = ſp C A G; & idcirco ſp C A G. ſect K A G :: ſect ξ. ſect K A G :: A G × A C + $\frac{1}{3}$ C Kq. A Gq. *Q. E. D.*

Coroll.

Spatium K C G. C A G :: A C × C K + $\frac{2}{3}$ C Kq. A G × A C + $\frac{1}{3}$ C Kq.

Nam A Kq [a] = A Cq + 2 A C × C K + C Kq. Pro A Cq + A C × C K [b] ſubſtituatur æquale A C × A K; eſtque A Kq = A C × A K + A C × C K + C Kq. ergò ſect K A G. ſp C A G [c] :: A C × A K + A C × C K + C Kq. A G × A C + $\frac{1}{3}$ C Kq. & dividendo A G

ſp K C G. ſp C A G :: A C × C K — $\frac{2}{3}$ C Kq. A G × A C + $\frac{1}{3}$ CKq.

a 4. 2.
b 3. 2.
c 27 *hujus* &

Prop. XXVII.

Spatiorum comprehenſorum ſub helicibus & rectis, quæ in revolutione, tertium quidem (γ) *ſecundi* (ζ) *duplum eſt, quartum verò* (δ) *triplum, quintum autem quadruplum; & perpetuò ſubſequens ſecundum numeros qui deinceps, multiplex eſt ſecundi ſpatii; primum verò ſpatium* (α) *ſexta pars eſt ſecundi* (ζ). *Vid. not. ad 5 def. hujus. fig. ad coroll. 25.*

Clariſſimè patet horum veritas è tertia columna tabellæ ſuprapoſitæ, è 25 [a] deducta. quid plura?

Prop. XXXVIII.

Si in helice (A C G Z) *ex una quacunque revolutione deſcripta ſumantur duo puncta* (C, G) *quæ non ſunt ipſius termini, à ſumptis verò punctis connectantur recta* (A C, A G) *ad helicis principium* (A); *& centro quidem principio helicis, intervallis verò* (A C, A G) *ductis à punctis ad principium helicis deſcribantur circuli* (C L N, K G M) *ſpatium* (K G C) *comprehenſum ſub majori arcu* (K G) *intercepto rectis* (A C, A G) *& helice rectis iiſdem interjectâ, & rectâ* (C K) *productâ, hanc habebit rationem ad ſpatium* (L C G) *comprehenſum ſub minori arcu* (L C), *& eadem helice & rectâ* (G L) *connectente terminos ipſorum, quem radius* (A C) *minoris circuli cum duabus tertiis exceſſus* (C K) *quo radius majoris circuli excedit minoris circuli radium* Fig. 101.

 ad

Digitized by Google

ad radium minoris circuli cum una tertia parte ejuſdem exceſſus (CK).

a cor. 27 *b.* Nam ſp. K G C. ſp. C A G [a] :: A C × C K + $\frac{2}{3}$ CKq. AK × AC
b 26 *hujus.* + $\frac{2}{3}$ CKq. & ſp C A G. ſect K A G[b] :: A G × A C + $\frac{2}{3}$ C Kq AGq;
c *ſch.* 2. 12 ac ſect. K A G. ſect. C A L [c] :: A Gq. A Cq. ergo ex æquo ſp KGC.
d *ſch.* 19. 5. ſect C A L :: A C × C K + $\frac{2}{3}$ C Kq. A Cq. [d] ergo ſp K G C. ſp
* 3, 2. & 3 *ax.* 1. C A G — ſect. C A L :: A C × C K — $\frac{2}{3}$ C Kq. $\frac{AK \times AC + \frac{2}{3} CKq}{A}$
f 1. 6. — A Cq: hoc eſt ſp K G C. ſp L C G :: A C × C K + $\frac{2}{3}$ C Kq. *AC × C K + $\frac{2}{3}$ C Kq [f] :: A C + $\frac{2}{3}$ CKq. A C + $\frac{1}{3}$ C Kq. *Q.E.D.*

Theorema.

Pappus 22. IV. *Si ab helicis* A B Z *principio ducantur utcunque rectæ* A D, A C,
Fig. 102. *erunt ſpatia* A B D A, A B C A *inter ſe, ut cubi è rectis* A D, A C.
a cor. 24 *hujus.* & 15. 5. Centro A per D, C ducantur circuli F N D, E M C ſecantes A Z in E, F; éſtque ſpatium A B D A. A B C A [a] :: ſect. A F N D A.
b 20. *def.* 5. A E M C A [b] = A F N D A. A E M K A + A E M K A. AEMCA
c *ſch.* 2. 12. = [c] A Dq. A Kq + [c] A D. A K = A D cub. | A K cub.
| A C cub.

Pappus 35. IV. *Per helicem cùm alia difficilia Geometriæ Problemata, tum hoc præcipuum conficitur.*

Problema.

Fig 103. *Datum (angulum, vel) arcum* Z M G *ſecare in datam rationem.*

Ducantur à centro A rectæ A Z, A C, & A G ſecet helicem ABZ in C; & ratio A E ad A C æquetur datæ, & centro A per E duca-
a cor. 14. *huj.* tur arcus circuli E B ſecans helicem in B; & ab A per B ducatur re-
b 7. 5. cta A B F; & liquet eſſe arc Z M F. arc F G [a] :: (A B. E C [b] ::) A E.
c *conſtr.* E C, [c] hoc eſt in data proportione.

DE

De Conoidibus & Sphæroidibus.

Archimedes Doſitheo, S.

MItto ad te conſcriptas à me hoc in libello cùm reliquorum Theorematum Demonſtrationes, quas inter priùs miſſas non habebas, tum aliorum poſtea repertorum, quæ quidem ſæpe jam antea aggreſſus contemplari, cùm difficultatis aliquid habere videretur ipſorum inventio, ferè deſperavi; quamobrem neque cum aliis edita ſunt, quæ proponebantur: poſtea verò diligentiùs iis incumbens, inveni de quibus hæſitaveram. Erant autem è prioribus Theorematis reliqua circa *Conoides rectangulum* propoſita, hæc verò jam tandem inventa verſantur circa *Conoides hyperbolicum*, & *figuras Sphæroides*, quarum aliquas quidem oblongas, alias verò oblatas voco.

Definitiones, & *Hypotheſes.*

DE *Conoide utique rectangulo ſupponebantur hæc.*

(Nota: è planis conum diverſimodè ſecantibus ortas in coni ſuperficie lineas, quas *Apollonium Pergæum* ſequuti *Parabolam*, *Hyperbolam*, & *Ellipſim* jam appellitant, vetuſtiores Geometræ nominârant ſectiones *coni rectanguli*, *obtuſanguli*, *acutanguli*; quia ſcilicet, opinor, ſectiones haſce tantùm in cono recto, ſecto à plano ad crus trianguli per axem recto conſiderârunt; quomodo ſemper in cono rectangulo procreabitur *parabola*, in obtuſangulo *hyperbola*, in acutangulo *Ellipſis*, ut nempe ſi B V A ſit triangulum per axem coni, ſitq; D E communis ſectio plani ſecantis cum triangulo B V A, & V D plano Fig. 104. 105. 106.

Digitized by Google

plano ſecanti recta ſit, ac ideo angulus V D E rectus; conſtat ſi angulus V rectus ſit, eſſe D E ad V A parallelam, adeóque ſectionem eſſe *parabolam*; ſin angulus V ſit obtuſus, liquet E D cum A V producta convenire ſupra verticem coni, adeóque ſectionem eſſe *hyperbolam*; quòd ſi angulus V fuerit acutus, patet D E occurſuram ipſi V A intra verticem, ac idcirco ſectionem fore *ellipſim*. Talis mihi videtur primitùs impoſitorum iſtorum nominum, * quæ paſſim uſurpat *Archimedes* ratio: nos verò tam brevitati quàm perſpicuitati conſulentes ubique pro deſuetis iſtis & jam minus appoſitis vocabulis uſitatiora ſubſtituemus & commodiora nomina *parabola, hyperbola, ellipſis,* quod certè monitum oportere videbatur.)

* *Quamvis haud penitus ignotas Archimedi fuiſſe ſectiones haſce etiam in cono ſcaleno ſatis patet ex 8 & 9 hujus libri, ubi & ellipſis nomen expreſſum habetur.*

I. Si *parabola* manente diametro circumducta reſtituatur denuò unde proceſſerat; â parabola interceptam figuram appellari *conoides parabolicum*; & *axem* quidem illius vocari *manentem diametrum*: *Verticem* verò punctum, quo axis occurrit ſuperficiei conoidis.

Exempli gratiâ, *conoidis* B V A producti è revolutione ſemi-parabolæ B V K circa diametrum V K, axis eſt V K, vertex V.

Fig. 107. II. Si *conoides parabolicum* contingat planum, tangenti autem plano ductum parallelum aliud planum conoidis aliquam portionem abſcindat; interceptam à ſectione conoidis in abſcindente plano planum appellari *baſin abſciſſæ portionis*: *verticem* verò punctum, ad quod alterum planum *conoides* tangit: *Axem* verò ex ducta per verticem ad conoidis axem parallela interceptam in portione rectam.

Parabolicum conoides B V A tangat planum D T in D; & huic parallelum planum G S ſecet; ſitque recta D E *conoidis axi* V K parallela; ſit portio S D G, cujus *baſis* S H G, *vertex* D; *axis* D E.

* *Contemplanda verò proponebantur hæc; quòd &c. ſubjicit prop.*

III. *De *conoide verò hyperbolico* præſtruebamus hæc: ſi in plano ſit *hyperbola*, ejúſque diameter, & ſectionis **aſymptoti*, diametro autem manente circumductum planum in quo ſunt dictæ lineæ reſtituatur unde proceſſerat; de *hyperbolæ aſymptotis* perſpicuum eſt, quòd conum *Iſoſcelem* intercipient, cujus vertex erit punctum, in quo *aſymptoti* conveniunt, *axis* verò *diameter manens*: ab *hyperbola* verò interceptam figuram vocari *conoides hyperbolicum*; *Axem* verò diametrum qui manet; *Verticem* autem punctum, in quo axis occurrit ſuperficiei conoidis: Conum verò ab *hyperbola aſymptotis* interceptum, conoidis continentem dici: rectam verò conoidis, & coni ipſum continentis verticibus interjectum axi accedentem nominari.

* *τὰς ἔγγιστα vocat author, nos uſitatum jam nomen ſubrogamus.*

Fig. 108.

Si *e g. hyperbola* B V A cum *aſymptotis ſuis* C M, C N circa diametrum C V K revolvatur, fiet *conoides hyperbolicum* B V A, ipſumq; com-

complectens *conus* M C N, cujus *vertex* C, *axis* C K; ipſius autem *conoidis axis* eſt V K, *vertex* V, axi accedens V C.

IV. Et ſi *conoides hyperbolicum* tangat planum, tangenti autem plano parallelum aliud planum portionem abſcindat conoidis; planum quidem à ſectione conoidis in abſcindenti plano interceptum appellari *baſin* portionis abſciſſæ; *verticem* verò punctum quo planum tangens contingit conoides: Axem verò ex ducta per verticem portionis, & verticem coni conoides continentis interceptam in portione rectam, & dictis verticibus interjectam axi accedentem nuncupari. Fig. 104.

E. G. Conoides hyperbolicum B V A tangat planum T D in D, & huic parallelum S G ſecet, & per hyperbolæ centrum C ducatur recta C D E; erit facta portio S D G, cujus baſis S H G, vertex D, axis D E, axi accedens D C.

V. *Parabolica* utiq; *conoidea* omnia*ſimilia ſunt. *Hyperbolicorum* verò *conoideon* iſta vocentur ſimilia, quorum continentes coni ſunt ſimiles.

* *Utique ſimilitudinem lato ſenſu capit, aliàs omnia parabolica conoidea non magis ſibi ſimiles ſunt quàm omnes coni.*

Hinc colligitur *hyperbolarum ſimilium* definitio ex *Archimedis* ſententia; nempe, Hyperbolæ ſimiles ſunt, quarum figuræ ſimiles, vel quarum latera ſunt proportionalia * Fig. 110. 111.

* *vel, quarum diametri conjugata ſunt proportionales.*

Sed intellige figuras ad axes ſolos, non ad alias diametros (ſaltem ad ſimiles diametros, hoc eſt eas quæ æquales cum ordinatim applicatis angulos faciunt) conſtitui.

Sint enim hyperbolæ B V A, *b v a*; quarum aſymptoti C M, C N, & *cm*, *cn*; axes C K, *ck*, quibus perpendiculares M N, *mn*; & his parallelæ R S, *r s* per vertices V, *v* ductæ, adeóque tangentes. Sit verò C K, M N :: *ck*, *mn*. ergo coni conoidea hyperbolica, ex hyperbolarum B V A, *b v a* circa axes C K, *ck* revolutione progenita, continentes ſunt ſimiles. Sint autem hyperbolæ B V A latera T. R. & hperbolæ *b v a* latera *t*, *r*. & quia T. R :: C Vq. V Rq :: C Kq. K Mq :: Q.*ck* Q.*km* :: Q.*cv*. Q.*vr* :: *t.r.* liquet eſſe T. R. :: *t.r.* ergo ſimilium hyperbolicorum conoideon hyperbolis convenit habere latera proportionalia. Hæ verò ex *Archimedis* ſententia ſimiles cenſentur.

De *ſphæroidibus* verò *figuris* hæc ſuppoſuimus.

VI. Si *ellipſis* manente majori diametro circumducta reſtituatur eò unde proceſſerat, deſcriptam ab ellipſe figuram appellari *ſphæroides oblongum*. Quòd ſi manente minori diametro circumducta ellipſis reſtituatur unde proceſſit, deſcriptam ab ellipſe figuram vocari *ſphæ-*

Proponitur autem contemplandum quod hic ſubjicit Prop.

ſphær.ides prolatum: utriuſque verò ſphæroidis *axem* appellari manentem diametrum: *verticem* verò punctum, quo axis occurrit ſuperficiei ſphæroidis: *centrum* verò dici punctum axis medium, & diametrum, ductam per centrum axi perpendicularem.

Sit *e.g. ellipſis* V B X A, cujus major diameter V X minorem B A ſecet pependiculariter in C; ſi circa V X revolvatur *ellipſis*, fiet *ſphæroides oblongum*, cujus *axis* V X, *vertices* V, X; *diameter* B A; ſin vero circa B A rotetur, procreabitur *ſphæroides prolatum*, cujus *axis* B A, *vertices* B, A, *diameter* V X, *centrum* verò utriuſque eſt punctum C.

Fig. 113. V I I. Et ſi utrumvis *ſphæroides* contingant parallela plana, non ſecantia; tangentibus autem planis parallelum ducatur aliud planum, ſecans ſphæroides; productarum quidem portionum *baſin* appellari quod à ſphæroidis in plano ſecanti ſectione intercipitur: *vertices* autem puncta, ad quæ parallela plana *ſphæroides* contingunt: *Axes* verò, quæ è recta vertices connectente in portionibus intercipiuntur, rectas.

Sphæroides videlicet Q S D G tangant parallela plana D T, Q Y, & his parallelum planum S H G ſecet; cui occurrat tactus connectens D Q in E; erit ſectio S H G baſis; & D, Q vertices; & DE, Q E axes portionum S D G, S Q G.

V I I I. Similes verò dici *ſphæroides figuras*, quarum axes diametris proportionales ſunt.

Hinc ex *Archimedis* ſententia *ſimiles ellipſes* definiuntur, quarum axes conjugati ſunt proportionales; vel quarum ad axes figuræ ſimiles, vel quarum latera proportionalia.

I X. Similes verò dici *ſphæroideon*, & *conoideon* figurarum portiones, ſiquidem à ſimilibus figuris ablatæ ſunt, & baſes ſimiles habent, & axes ipſorum vel baſium planis recti exiſtentes, vel cum homologis baſium diametris æquales facientes angulos, eandem inter ſe rationem habent, quam homologi baſium diametri.

Sint nempe portiones B V A, *bva* à ſimilibus conoidibus vel ſphæ-
Fig. 114. roidibus dereptæ, quarum axes V K, *vk* cum baſium diametris B A,
115. *ba*; & H F, *hf* æquales faciant angulos; & ſit V K. *vk* :: B A *ba* :: H F. *hf*; juxta definitionem hanc ſimiles erunt hæ portiones.

Proponitur & de ſphæroideis hæc ſpeculari, quod *&c.* (ſubjicit prop. . . . .)

Dictis verò theorematis demonſtratis per ipſa reperiuntur complura cum theoremata tum problemata, quale eſt hoc: quòd *ſimilia ſphæroidea*, nec non *ſimiles ſphæroideum*, ac *conoideum* portiones *triplicatam*

inter

Digitized by Google

inter ſe rationem habent axium. Et, *quòd in ſphæroidibus figuris æqualibus quadrata diametrorum proportione reciprocantur axibus*; &, *ſi in ſphæroidibus figuris quadrata diametrorum reciprocentur axibus æqualia ſunt ſphæroidea. Problema* verò hujuſmodi: *A datâ portione ſphæroidis aut conoidis, portionem abſcindere plano ad datum planum parallelo, ita ut abſciſſa portio æquetur dato cono, vel cylindro, vel datæ ſphæræ.* Præmittentes igitur & *theoremata*, & **epitagmata* ad eorum demonſtrationes uſum habentia, poſtea tibi *problemata* conſcribemus. Vale.

* *hoc eſt, Propoſitiones Lemmaticas, vel ſubſidiarias.*

X. Si *conus* plano ſecetur in omnia coni latera incidenti, ſectio vel *circulus* erit vel *ellipſis*: & ſiquidem igitur ſectio ſit *circulus*, liquet interceptam ab ipſo portionem verſus verticem coni, fore conum. Si verò ſectio ſit *ellipſis*, è cono ad verticem dirempta figura dicatur *abſegmentum* coni: Abſegmenti verò baſis dicatur *planum* ab *ellipſe* comprehenſum: *vertex* verò punctum, quod & coni *vertex* eſt: *Axis* verò à vertice coni ad centrum ellipſis connexa recta. *ἀπότμημα.*

X I. Ac, ſi *cylindrus* duobus planis parallelis ſecetur in omnia cylindri latera incidentibus, ſectiones vel *circuli* erunt, vel *ellipſes æquales*, & mutuò ſibi ſimiles. Siquidem igitur ſectiones circuli fiant, patet quòd reſecta à cylindro figura inter parallela plana, cylindrus erit: ſin verò ſectiones fiant *ellipſes*, abſumpta à cylindro figura inter parallela plana cylindri ſegmentum vocetur: *baſes* autem ſegmenti vocentur plana ſub *ellipſibus* comprehenſa: *Axis* autem recta *ellipſium* centra connectens. (Erit autem hæc in eadem recta cum axe cylindri.)

Hæc clara ſunt, nec explicationem deſiderant. Videntur autem loco ſuo excidiſſe; nos ea certè non immeritò definitionibus ac hypotheſibus accenſemus. Non ſunt *epitagmata*, quæ pollicetur *Archimedes*, ut exiſtimat non nemo.

Prop. I.

Si quotlibet ſint magnitudines (a, b, c, d) *æquali ſeſe excedentes, ſit autem exceſſus æqualis minimæ* (a), *& aliæ magnitudines multitudine quidem æquales his, magnitudine verò æquales maximæ* (d); *omnes magnitudines, quarum unaquæque æquatur maximæ, omnium quidem æqualiter ſeſe excedentium minores erunt quàm duplæ; reliquarum autem ſive maximâ majores quàm duplæ.* Fig. 116.

Digitized by Google

Nam ſumma omnium æqualium maximæ eſt

$$\begin{array}{c} d \\ c \mid a \\ b + b \\ a + c \\ \hline \end{array}$$

hoc eſt $d + 2c + 2b + 2a$; quæ ſumma deficit à dupla omnium per maximam d, & reliquarum duplam eodem exceſſu ſuperat.

Schol.

0.3.6.9.
9.6.3.0.
9.9.9.9.

1. Si quantorum talis ſeries (hoc eſt Arithmeticè proportionalium) incipiat à o (ſeu nihilo) & maximus terminus ſit d, numerus autem terminorum dicatur n; ſumma terminorum erit $\frac{nd}{2}$. quæ propoſitio nihil fermè differt ab hac *Archimedea*.

$a + 0.$
$a + 1x.$
$a + 2x.$
$a + 3x.$

2. Sit quælibet ſeries Arithmeticè proportionalium, in qua minimus terminus ſit a communis exceſſus x, & numerus terminorum dicatur n; liquet omnium ſummam eſſe $na + \frac{nn - n}{2}x$.

Nam hæc ſumma conſtat ex ſerie æqualium, & ſerie arithmetica à nihilo incipiente, cujus maximus terminus eſt $nx - 1x$.

Prop. II.

Si quotvis magnitudines (A, B, C, D) *aliis magnitudinibus multitudine æqualibus* (E,F,G,H) *binæ binis, prout ordine diſponuntur, proportionales ſint* A.B::E.F *&* B.C :: F.G *&c*); **referantur verò tam primæ magnitudines ad alias magnitudines* (K, L, M) *vel omnes, vel ipſarum aliquæ in quibuſvis rationibus, (ita ut) homologæ ſint in iiſdem rationibus* (A.K :: E. N. & B. L :: F. O *&c.*) *Omnes primæ magnitudines ad omnes quibuſcum conferuntur, eandem rationem habebunt, quam omnes poſteriores magnitudines ad omnes quas ipſæ reſpiciunt.*

* *rationem habeant.*

A.B.C.D. E.F.G.H.
K.L.M. N.O.P.

Nam ob K. A [a]:: N.E. & A.B [b]::E.F. & B.L [b] :: F.O. erit ex æquo K.L :: N.O. Similique diſcurſu L.M :: O.P. Eſt autem A + B + C + D. A [c]:: E + F + G + H.E. & A. K [b]:: E. N. & K. K + L +

a *hyp & cor. 45*
b *hyp.*
c 18. 5.

Digitized by Google

$+ M$[c] $:: N. N + O + P.$ ergo ex æquo $A + B + C + D. K + L + M :: E + F + G + H. N + O + P.$ *Q.E.D.*

Prop. III.

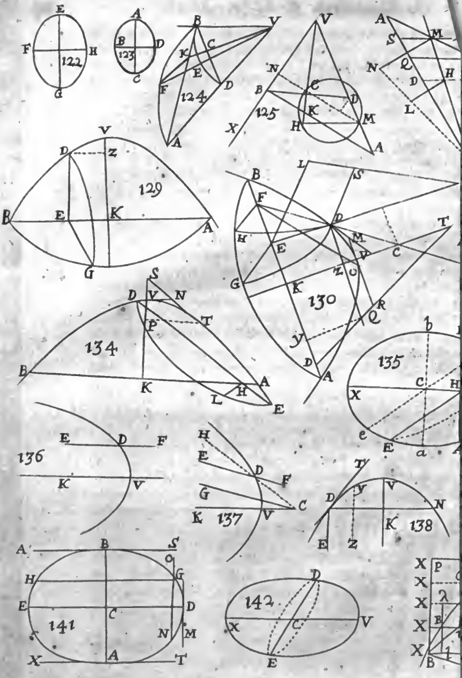
Si quotcunque ſint lineæ (X) *æquales inter ſe, & earum unicuique ſpatium applicetur excedens figurâ quadratâ, latera verò* (A,B,C,D) *exceſſuum æquali ſeſe excedant, & ſit exceſſus æqualis minimo* (A); *ſint verò etiam alia ſpatia, multitudine quidem æqualia his, ſed magnitudine ſingula æqualia maximo* ($DX + Dq$): *hæc ad omnia quidem alia ſpatia minorem habebunt rationem eâ, quam habet æqualis utrique ſimul & lateri maximi excedentis quadrati, & uni æqualium, ad æqualem utrique ſimul, & tertiæ parti lateris maximi excedentis quadrati, & ſemiſſi unius æqualium; ad reliqua verò ſpatia ſine maximo majorem rationem habebunt, eâdem ratione.* Fig. 117.

Hoc eſt (ſi linearum multitudo dicatur n, & inæqualium ſpatiorum aggregatum dicatur Z) erit $nDX + nDq, Z \sqsupset X + D. \frac{1}{2}X + \frac{1}{3}D.$ &, $nDX + nDq. Z -: DX + Dq \sqsubset X + D. \frac{1}{2}X + \frac{1}{3}D.$

1. Nam quia [a]ſunt AX, BX, CX, DX ut A, B, C, D; hoc eſt juxta primam hujus[b], erit $AX + BX + CX + DX \sqsubset \frac{nDX}{2}$. [c] item $Aq + Bq + Cq + Dq \sqsubset \frac{nDq}{3}$. eſt verò Z [d]$=$ $AX + Aq + BX + Bq + CX + Cq + DX + Dq$. [e] ergo $nDX + nDq. Z \sqsupset (nDX + nDq. \frac{nDX}{2} + \frac{nDq}{3} ::) X + D. \frac{X}{2} + \frac{D}{3}.$ *Q.E.D.*

a 1. 6.
b 1 hujus.
c 1 cor. 10. de Helic.
d hyp.
e 8. 5.

2. Porro, quia $AX + BX + CX$ [b]$\sqsupset \frac{nDX}{2}$, & $Aq + Bq + Cq$ [f]$\sqsupset \frac{nDq}{3}$. [e] erit $nDX + nDq. AX + Aq + BX + Bq + CX + Cq$ ([d]hoc eſt $nDX + nDq. Z -: DX + Dq$) [e]$\sqsubset nDX + nDq. \frac{nDX}{2} + \frac{nD}{3} :: X + D. \frac{X}{2} + \frac{D}{3}.$ *Q.E.D.* f 2 cor. 10 de helic.

VA,
rtio-
baſim

metri
) per-
DE.
D E.
e ho-
ſcurſu
V A,

icula-

culum
(VX)
majo-

Si ne-
ſcrip-
aliud
μ D,
B M,
D V
unde
oc eſt
DM.
B C.
quare
ſe ha-
BA,
[k] er-
go.

go polygonum circuliZ ellipſis polygono æquatur; Sed majus erat toto ſpatio elliptico, quæ repugnant. Similis continget repugnantia, l 9. ax. 1.
ſi dicatur ellipſis major circulo Z; inſcribendo ſcilicet ellipſi figuram quæ major ſit circulo Z, & per ejus angulos ducendo perpendiculares D M μ. E N ν, &c. & inſcribendo circulo Z figuram ſimilem ipſi V ν μ ϵ X; unde demonſtrabitur figura ellipſis æqualis figuræ circuli Z, quæ tamen toto circulo Z major ponebatur: ergo potiùs circulus Z ellipſi æquatur. Hinc ellipſis ſe habet ad circulum V ϵ X α, [p] ut circulus Z ad circulum V ϵ X α, [q] hoc eſt ut Zq [r] vel V X × B A ad V Xq, [s] hoc eſt ut B A ad V X. *Q.E.D.*

p 7. 5.
q 2. 12.
r hyp.
s 1. 6.

Facilè colligitur hoc viâ indiviſibilium. Quoniam ϵ Cq. μ Dq :: X C × ϵ V. X D × D V :: B Cq. M Dq. erit ϵ C. B C :: μ D. M D :: ν E. N E. [*] :: ϵ C + μ D + ν E. B C + M D + N E. & omnes ϵ C, μ D, ν E componunt ſemicirculum V ϵ X, omnes verò B C, M D, N E conficiunt ſemiellipſim V B X; ergo ſimicirculus ad ſemiellipſim ſe habet ut ϵ C ad B C; vel ut ϵ α ad B A.

21. 1. Apoll.
* 12. 5.

Prop. VI.

Omne ſpatium comprehenſum ab ellipſe (V B X A) *ad quemlibet circulum* (Z) *eandem habet rationem, quam comprehenſum ab ellipſis diametris* (V X, B A) *rectangulum ad quadratum* (Zq) *diametri circuli* Fig. 121.

Nam ell. V B X A. ⊙ V ϵ X α [a] :: B A. V X [b] :: B A × V X. V Xq & ⊙ V ϵ X α. ⊙ Z [c] :: V Xq. Zq. ergo ex æquo ell. V B X A. ⊙ Z :: B A × V X. Zq. *Q.E.D.*

a 5. hujus.
b 1. 6.
c 2. 12.

Prop. VII.

Sub ellipſibus (A B C D, E F G H) *comprehenſa ſpatia eandem inter ſe rationem habent, quam comprehenſa ab ellipſium diametris rectangula* (A C × B D, E G × F H) *inter ſe.* Fig. 122. 123.

Sit quivis circulus diametro Z; éſtque A C × B D. Zq [a] :: ellipſ. A B C D. ⊙ Z. & Zq. E G × F H [a] :: ⊙ Z. ellipſ E F G H, ergo ex æquo A C × B D. E G × F H :: ellipſ A B C D. E F G H. *Q.E.D.* a 6 hujus.

Coroll.

Hinc liquet comprehenſa ſub ellipſibus ſimilibus ſpatia homologorum diametrorum quadratis proportionalia fore.

Nempe

Nempe poſito fore A C. B D :: E G. F H; erit ellipſ A B C D. E F G H :: A Cq. E Gq :: B Dq. F Hq. Nam A C × B D. B Dq :: A C. B D :: E G. F H :: E G × F H. E Hq. & permutando AC × BD. E G × F H :: B Dq. F Hq, hoc eſt ellipſ A B C D. E F G H :: BDq. F Hq, vel A Cq. E Gq.

Lemmata.

I.

Fig. 124. Sit conus Scalenus, in quo B V A triangulum per axem rectum baſi
B F A; recta vero V K biſecet angulum B V A, & B D ſit ad V K
perpendicularis; ſi igitur per B D tranſeat planum B E D triangulo
B V A rectum, [a]patet ellipſim fieri, cujus centrum C minor axis B D;
a 13. 1 *Apol.* quòd ſi ducatur C E ad B D perpendicularis in dicto plano B E D,
b 4 *def.* 11. erit C E ſemiaxis major; & C E plano V B A [b]recta erit, [c]adeóque
c 18. 11. planum per V C, C E plano V B A quoque rectum erit. Producatur
d 19. 11. V E, occurrens baſi coni in F, & connectatur F K. [d] liquet F K (com-
e 6. 11. munem nempe ſectionem planorum (B F A, V C E) rectam eſſe pla-
f 3. *def.* 11. no V B A; [e]adeóque parallelam ipſi C E, [f] & perpendicularem ipſi
B A. Eſt [g]igitur K Fq (B K × K A). V Kq :: C Eq. C Vq. Hæc ana-
g 4. & 22. 6. lyſis eſt *Archimedei* quòd ſubſequitur *problematis*, perſpicuitatis ergò
appoſita; quali ſimilem decimæ propoſitionis intelligentiæ condu-
centem, hujus exemplo, tibi deducendam relinquimus.

II.

Fig. 125. Recta V C biſecet angulum B V A, & B D ad V C perpendicularis
ſit; oportet per B ducere rectam B A occurrentem rectæ V C pro-
tractæ in K, ita ut V Kq ad B K × K A rationem habeat datam V Cq
ad Tq.

Fiat V C. T [a]:: T. C H; & ad C H [b] deſcribatur ſegmentum cir-
a 13. 6. culi capiens angulum æqualem angulo C V B, & fecerit iſte circulus
b 35. 3. rectam V D in M; & ductis M C N, M H, fiat B A ad N M paral-
c *conſt.* & 15. 1 lela. Dico factum. Nam ob [c]æquiangula triangula C V N, C M H,
d 4. 6. erit V C. M C[d]:: C N. C H. unde M C × C N [e] = V C × C H [f] =
e 16. 6. Tq. Eſt autem V Cq. C M × C N [g]:: V Kq. K B × K A. [h] ergo
f *conſt.* & 17. 6. V Cq. Tq :: V Kq. K B × K A. *Q.E.F.*
g *ſch.* 23. 6.
h 7. & 11. 5. Not. debet eſſe T ⊏ B C. quia quum angulus C D M ſit [l]æqualis
l *conſt.* & 5. 1. angulo C B X, [m]hoc eſt major angulo C N B, [n]erit M C. C D ⊏
m 16. 1. C B. C N. [o] adeóque M C × C N ⊏ C D × C B, hoc eſt Tq ⊏
n *ſch.* 6. 6. B Cq.
o *ſch.* 16. 6.

Prop.

Digitized by Google

Prop. VIII.

Datâ ellipſe, & lineâ (C V) *à centro* (C) *ellipſis excitatâ, ad planum, in quo eſt ellipſis, rectâ, poteſt inveniri conus, qui verticem habeat excitatæ lineæ terminum* (V) *in cujus ſuperficie ſit ellipſis data.* Fig. 126.

Sit B D minor axis , & ſemiaxis major ſit T. Jungantur B V, a *Lemm præc.*
D V, & [a]fiat Tq. C Vq :: B K × K A. V Kq (quod fieri poteſt, quia T
⊏ B C). Erit B A diameter baſis coni, cujus vertex V, qui complectitur datam ellipſim.

Sit enim punctum quodvis L in ellipſe, à quo demittatur L H perpendicularis ad B D [b](adeóque recta plano V B D, cui rectò inſiſtit b 4. *def.* 11.
planum ellipſis). producatur V H M, & aſſurgat M N plano V B A
recta, dicti coni ſuperficiem attingens in N. Ducantur denuò per K,
M rectæ P Q, R S ad B D parallelæ. Eſtque Tq. C Vq [c] :: B K × c *conſt.*
K A. V Kq. & C Vq. C Bq :: K Vq. K Pq :: K Vq. K P × K Q. ergo d 4. & 21 6. e 7. 6.
ex æquo Tq. C Bq ([f]hoc eſt H Lq. B H × H D) :: B K × K A. K P × f 21. 1 *Apoll.*
K Q [g] :: B M × M A. R M × M S. Item B H × H D. H Vq [g] :: R M g *ſch.* 23. 6.
× M S. M Vq. ergo rurſus ex æquo H Lq. H Vq :: B M × M A. h 35. 3. & 7. 5.
M Vq. ([h]hoc eſt) :: M Nq. M Vq. [l]unde H L. H V :: M N. M V. l 22. 6.
[m] quare V L N eſt recta linea ; [n]adeóque punctum L in ſuperficie coni. Similíque ratione tota ellipſis eſt in eadem ſuperficie. *Q.E.F.* m *conv.* 4. 6. n 1. *1. Apoll.*

Prop. IX.

Datâ ellipſe & lineâ (C V) *ab ellipſis centro* (C) *non rectò excitatâ in plano, quod per unam diametrum* (B D) *aſſurgit rectum plano, in quo eſt ellipſis ; poteſt inveniri conus, verticem habens excitatæ terminum* (V), *in cujus ſuperficie erit data ellipſis.* Fig. 127.

Conjungantur V B, V D, & fiat V A = V B ; & connexâ B A,
per C ducatur E F ad B A parallela. Sit autem T altera ſemidiameter
datæ ellipſis ; & [a]fiat E C × C F. Tq :: B Aq. Sq ; tum in plano per a 13. & 12. 6.
B A ad planum V B A rectò [b]deſcripta ſit ellipſis, cujus axes A B, S. b 54. *1 Apol.*
Hanc complectatur conus habens verticem V (juxta præcedentem ;
is quoque datam ellipſim comprehendet. Sumatur enim in data ellipſe quodvis punctum L, à quo ducatur L H perpendicularis rectæ B D
[c] adeóque recta plano B V D) & extendatur V H M ; & M N re- c 4 *def.* 11.
cta plano B V A (hoc eſt in plano repertæ ellipſis) coni ſuperficiem
attingat in N ; & per M ducatur R S ad B D parallela. Eſtque Tq.

E C.

Digitized by Google

d *conſt.*
e 15. 5.
f 21. *1 Apoll.*
g *ſch.* 23. 6.
h 22. & *conv.* 46.

EC × CF [d]:: Sq . BAq [e]:: $\frac{1}{4}$SQ, $\frac{1}{4}$ BAq :: [f] MNq. BM × MA. Item EC × CF. BC × CD [g]:: BM × MA. RM × MS. ergo ex æquo Tq. BC × CD ([f] hoc eſt HLq. BH × HD) :: MNq. RM × MS. [g] quinetiam BH × HD. VHq :: RM × MS. VMq. ergo rurſus ex æquo HLq. VHq :: MNq. VMq. [h] unde patet punctum L eſſe in latere VN coni; ſimilíque jure tota ellipſis eſt in ſuperficie dicti coni. *Q. E. F.*

Nota, ſi EC × CF = Tq, fore BA diametrum circuli, ſeu baſis dicti coni.

Prop. X.

Fig. 128. *Datâ ellipſe, & lineâ* (CD) *ab ellipſis centro* (C) *erectâ in plano, quod ab una diametro* (AB) *excitatur rectum plano, in quo eſt ellipſis; poteſt inveniri cylindrus, axem habens in directum excitatæ lineæ* (CD), *cujus in ſuperficie erit data ellipſis.*

a *ſch.* 2. 6.
b 4. *def.* 11.
c *hyp.*
d 21. *1 Apol.*
e *ſch.* 23. 6.
f 9. 5.
g 35. 3.
h *conſt.* & 4. *def.* 11.
k 6. 11.

Ducantur AF, BG ad CD parallelæ, quas perpendiculariter ſecet recta FDG; & ob AC = CB, [a] eſt FD = DG. Jam Si FG alteræ ellipſis diametro NO æquetur, erit circulus centro D per F, G deſcriptus, & rectus plano FABG, baſis cylindri, quem deſideramus. Sit enim quodvis punctum H in ellipſe; [b] à quo ducatur HK ad AB [b] perpendicularis, & per K ducatur KL ad CD parallela; & ſit LM ad FG perpendicularis. & quoniam HKq. NCq [c] (FDq) :: [d] AK × KB. ACq [e]:: FL × LG. FDq; erit HKq [f] = FL × LG [g] = LMq. ergo HK, LM ſunt pares. Sed & ambæ [h] rectæ ſunt plano FABG; [k] adeóque parallelæ. ergo liquet punctum H eſſe in latere dicti cylindri per M ducto.

Quòd ſi NO major ſit quàm FG, fiat FP = NO; erit FP diameter baſis cylindri, itidem rectæ plano FDC. quod è ſimili conſtabit diſcurſu.

l *ſch.* 47. 1.
m 18. 11.
n 4. *def.* 11.
o 3. *def.* 11.
p 28. 1.
q *conſtr.*
r 10. 11.
s 4. & 22. 6.

Sin demùm ſit NO minor quàm FG, [l] fiat DX = √: DFq — CNq. & plano ACX recta erigatur XR = CN, & connectatur DR; erit circulus radio DR, in plano FDR deſcriptus, baſis cylindri, qui datam ellipſim complectetur. Nam ſtantibus, quæ priùs adſumpta ſunt, ducantur LS ad FG, & ST ad KL protractam perpendiculares. Et quia plana RXD, FDX ſibi mutuò [m] recta ſunt, [n] erit FD recta plano RXD, [o] adeóque lineæ RD; [p] ergo RD, SL parallelæ ſunt. Sed & DX, LT [q] parallelæ ſunt. [r] ergo triangula RDX, SLT ſimilia ſunt. [s] Quamobrem eſt STq. SLq ([g] FL × LG)

Digitized by Google

× L G) :: R Xq. R Dq (D Fq.) nam eſt R Dq [t] = D Xq + XRq [t] 47. 1.
[q] = D Fq — C Nq + C Nq = D Fq). Item F L × L G. A K × K B [c] ::
F Dq. A Cq. ergo ex æquo S Tq. A K × K B :: R Xq [q] (N Cq)
A Cq [d] :: H Kq. A K × K B. [f] quare S Tq = H Kq. ergo cùm ſint
S T, H K parallelæ (perpendiculares enim ſunt ambæ plano FAKLT.
Nam planum S T L [u] rectum eſt plano F L T; adeóque S T ei re- u 15. 11.
cta) ſitque punctum S in ſuperficie dicti cylindri, erit H in eadem, &
pari ratione tota data ellipſis. *Q. E. F.*

Prop. XI.

Quòd quidem omnis conus ad conum compoſitam habeat rationem ex rationibus baſium & altitudinum demonſtratum eſt ab anteceſſoribus; ſch. 15. 12. *& non abſimili modo demonſtratur quòd abſegmentum omne coni ad abſegmentum coni rationem habet compoſitam è rationibus baſium & altitudinum. Necnon quòd omne ſegmentum cylindri tripla ſit abſegmenti conici baſim habentis eandem cum ſegmento, & æqualem altitudinem*: 10. 12. *eadem ſcilicet eſt demonſtratio cum illa, quòd omnis cylindrus triplus eſt coni baſin habentis eandem cum cylindro, & æqualem altitudinem.*

Scholium.

Etiam hæc ſimili diſcurſu eliciantur.

1. Æquè alta ſegmenta cylindrica, & conica, baſibus proportionalia ſunt. *Vid.* 11. 12.
2. Segmenta ad æquales baſes conſtituta ſunt inter ſe ut altitudines. 14. 12.
3. Æqualium ſegmentorum proportione reciprocantur baſes & altitudines. 15. 12.

Similia ſegmenta triplicatam habent rationem homologorum in baſibus diametrorum, (vel axium ſuorum). 11. 12.

Prop. XII.

Si conoides parabolicum ſecetur plano (D V K) *per axem* (V K) *vel ad axem parallelo* (D E G); *fiet coni ſectio eadem illi, quæ figuram intercipit; diameter autem ipſius erit communis ſectio* (V K *vel* D E) *planorum; ejus* (D E G) *quod figuram ſecat, & ejus* (V D E K) *quod per axem ducitur rectum ſecanti plano. quòd ſi etiam ſecetur plano ad axem recto* (B G A) *ſectio erit circulus, habens centrum* (K) *in axe.* *Pars I.* A. Fig. 129.

M Quod

Quòd plano per axem procreetur parabola eadem illi cujus circumductu fiebat conoides, quódque plano ad axem recto intercipiatur circulus, in axe centrum habens, ſatis ex ipſa conoidis generatione perſpicuò conſtat. Quòd autem ſectio D G ſit parabola, primò poſitæ æqualis ſic oſtendetur. Sumatur in ſectione quodvis punctum G, à
a 4. def. 11. quo ducatur G E ad D E perpendicularis, [a]adeóque recta plano V D E
b 4. 11. (cui nempe planum D E G rectum ponitur). Per E ducatur B A ad
c 8. 11. D E, vel V K perpendicularis; [b]ergo D E plano per B E, E G recta
d 35. 3. eſt; [c] ergo axis V K eidem rectus eſt; quare B G A eſt circulus ad
e 5. 2. diametrum B A. Sit demum R parameter parabolæ B V A, & duca-
f 3. ax. 1. tur D Z ad V K perpendicularis. Eſtque EGq [d] $= BE \times EA$ [e] $=$
g 11. 14. el. $BKq - EKq$ [f] $= BKq - DZq$. Eſt verò BKq [g] $= R \times VK$, &
h 1. ax. 1. DZq [g] $= R \times VZ$; [f] adeóque $BKq - DZq = R \times ZK = R \times DE$.
k conv. 11. [h] ergo $EGq = R \times DE$. [k] unde ſectio D G erit parabola, cujus pa-
l. Apol. rameter R. *Q.E.D.*

Pars 2. B. *Si conoides hyperbolicum ſecetur plano* (D V K) *per axem* (V K) *vel*
Fig. 130. *ad axem parallelo* (D E G) *vel* (*plano* D F H) *per coni conoides complectentis verticem* (C) *erit ſectio hyperbole; ſiquidem per axem eadem erit ei quæ figuram concepit; ſin æquidiſtanter axi, ſimilis illi; at ſi per verticem coni conoides complectentis, diſſimilis ei. diameter autem ſectionis erit communis ſectio* (V K, *vel* D E, *vel* D F) *planorum; ejus quod ſecat figuram, & ejus quod per axem ducitur rectum ſecanti plano. Quòd ſi ſecetur plano* (B G A) *ad axem recto ſectio erit circulus habens centrum in axe.*

Quòd ſectio (D V K) per axem hyperbolam reddit illam, quæ conoides ipſum progenuit; & quod planum axi rectum intercipiat circulum, ſatis evidens eſt. Quòd ſi D E ſit axi parallela; ſint T V, V R latera hyperbolæ D V K, & à D ducatur D Z ad V K parallela; & protractâ E D fiat $DX = TZ + VZ$ ($TV + 2VZ$). & $TV . VR :: XD . DS$; faciant verò T V, V R, & X D, D S angulos utcunque; & connexæ T R, X S producantur. Sumatur jam in ſecti-
a hyp. & 4. def. 11. one punctum quodvis G; à quo ducatur G E ad D E, [a] (adeóque ad planum D V K) perpendicularis; & per E ducatur B A ad V K per-
b 35. 3. pendicularis, & E L ad D S parallela; denique per puncta Z, K du-
c 5. 2. cantur Z Q, K P ad V R parallelæ. Eſtque jam EGq [b] $= BE \times EA$
d 11. 14. el. [c] $= BKq - EKq = BKq - DZq$ [d] $= VK \times KP - VZ \times ZQ$.
e 1. 6. verùm (ductâ Q Y ad V K parallelâ) eſt $VK \times KP$ [e] $= VZ \times ZQ$

$+$

Digitized by Google

+ YP + QY × KP = VZ × ŻQ + VZ × YP + QY × KP. f 25 ax. 1.
[f] ergo EGq = VZ × YP + QY × KP. eſt autem [g] XD, DS :: g conſt.
TV. VR. [h] hoc eſt XE. EL :: QY. YP; (vel) :: DE. YP. [k] ade- h 4.6. & 11.5.
óque EL × DE = XE × YP [l] = TK + VZ × YP [c] = TK × YP k 16.6.
+ VZ × YP (hoc eſt) = QY × KP + VZ × YP; (ob TK. KP l conſt.
[m] :: QY. YP; [k] adeóque TK × YP = QY × KP) [n] ergo EGq = m 4.6.
EL × DE. [o] quare liquet punctum G eſſe in hyperbola, cujus latera n 1. ax. 1.
XD, DS, diameter DE; quæ quidem hyperbola ſimilis eſt ipſi o conv. 12. 1 Apol.
BVA, quia XD. DS [l] :: TV. VR. *Q.E.D.*

Coroll. $XD = TV + VZ = 2CZ.$

$$DS = VR + \frac{VR}{TV} 2VZ.$$

Quòd verò plani ſectionem attinet per centrum C ductam, producatur FDC ad N, ita ut ſit CN = CD; & ſectionem DVK tangant rectæ VM, DM; & ſumpto in ſectione DF puncto quovis H ducatur HF ad DF perpendicularis, (adeóque recta plano FDVK) & per F ducantur BA ad VK perpendicularis, & FO ad DM pa-
rallela. Eſtque BF × FA. (FHq). FOq [p] :: MVq. MDq. ergo p 16. 3 Apoll.
ordinatim applicatarum FH in ſectione DH quadrata [q] ſe habent ut q 16.5.
quadrata FO in ſectione DO, [r] hoc eſt ut rectangula NFD. [s] ergo r 21. 1 Apoll. & cor. 51. 1.
DH eſt hyperbole, cujus ND eſt axis tranſverſus. quia verò EGq s conv. 21.
[t] ⊏ FHq; & XE × ED ⊐ NF × FD (quia DE ⊐ DF & XD 1. Apoll.
= 2CZ ⊐ 2CD) non erit EGq. XE × ED :: FHq. NF × FD; [u] hoc t cor. 5. 2.
eſt non erunt harum ſectionum latera ſibi proportionalia; nec ideo u 21. 1. Apoll.
ſimiles erunt. ergo cùm ſectio DG [y] ſit ipſi BVA ſimilis; erit ſectio y priùs.
DH eidem diſſimilis. *Q.E.D.*

Si quodvis ſphæroides ſecetur plano (VBXA) *per axem* (VX) *vel ad axem parallelo* (DEL) *ſectio erit ellipſis, ſiquidem per axem, ipſa illa quæ figuram concepit; ſin æquidiſtanter axi, ſimilis ei; diameter verò ſectionis erit communis ſectio* (DE) *planorum; ejus nempe quod ſecat figuram, ejuſq; quod per axem ducitur rectum ſecanti plano: quinetiam ſi ſecetur plano recto ad axem, ſectio circulus erit, habens centrum in axe.* *Pars* 3. C. Fig. 131.

Primum & ultimum è *ſphæroidis* ortu ſatis liquidò verificantur.

 Porro

a 16. 3 *Apol.* b *conv.* 32. *I. Apol.* & 33. 1. *elem.* c 4 & 22. 6. d 11. 5. e *conv.* 21. *I. Apol.* f *conſtr.* g 15. 5.

Porro recta A V connectat axium (A B, V X) terminos A, V; & ducatur E S ad A V, & D S ad A B parallelæ. Sumatur autem utcunque punctum L in ſectione, à quo ducatur L H ad D E perpendicularis; & per H recta M N ad V X perpendicularis. demum rectæ A T, V T ſectionem V A X contingant. Eſtque M H × H N (H Lq) D H × H E [a] :: V Tq. A Tq [b] :: C Aq. C Vq [c] :: D Sq. D Eq. [d] :: H Lq. D H × H E. [e] ergo ſectio D L E eſt ellipſis, cujus axes ſunt D E, D S; & ſimilis ipſi V B X A; quia D S. D E [f] :: C A. C V [g] :: B A. V X.

Pars 4. D. Fig. 132.

Si dictarum figurarum qualibet plano (B V A) *per axem* (V K) *ſecetur; à punctis* (G) *in ſuperficie figuræ extra ſectionem exiſtentibus ductæ ad planum ſecans perpendiculares* (G E), *intra figuræ ſectionem cadent.*

a 18 11. b *priùs.* c 38. 11.

Per G ducatur planum axi, [a] (adeóque plano per axem) rectum; [b] ergo communis ſectio B A erit diameter circuli B G A. [c] & perpendicularis G E cadet in B A. * ergo punctum E eſt intra ſectionem B V A. Cunctis his ſubjecit *Archimedes:* Horum omnium perſpicuæ ſunt demonſtrationes. Ita viſum illi ἰξυδιεχεῖ. Nos tamen lucem iis qualemcunque conati ſumus accommodare; non nemo certè ſpiſſas tenebras offudit. (Cui placet immani tædio vexari, *Rivaltum* adeat in hæc commentantem, ipſiúſque deſiderio, ni fallor, abundè ſatisfiet).

Prop. XIII.

Fig. 133.

Si conoides paraboli cum plano ſecetur, neque per axem (V K) *nec æquidiſtanter axi, ſectio* (D L E) *erit ellipſis. Diameter autem ejus major, erit recta* (D E) *intercepta in conoide à facta ſectione planorum & ejus quod figuram ſecat, & ejus quod per axem tranſit rectum ſecanti plano: minor autem diameter æqualis erit diſtantiæ* (D F) *ductarum à majoris diametri terminis axi parallelarum* (D Q, E F).

a *hyp.* & 4 *def.* 11. b 35. *I Apol.* c 2. 6. d 7. 5. e 4. & 22. 6. f 16. 3. *Apol.* g 11. 5. h 21. *I Apol.*

Capiatur enim in ſectione punctum quodvis L, à quo ducatur L H ipſi D E, [a] adeóque plano V D E, perpendicularis. & per H ducatur B A axi perpendicularis. Rectæ porro T S ad D E, & V N ad B A parallelæ tangant ſectionem D V E, & ducatur T P ad V K perpendicularis. Eſtque ob V S [b] = P V, [c] etiam N S = N T. [d] ergo N Sq. N Vq [e] (hoc eſt :: D Eq. D Fq) N Tq. N Vq [f] :: D H × H E. B H × H A (hoc eſt) :: D H × H E. H Lq [g] :: D Eq. D Fq. ergo ſectio D L E habet proprietatem ellipſis, cujus axes D E, D F. *Q. E. D.*

Prop.

Digitized by Google

Coroll. QH (æqualis dimidiæ diſtantiæ) eſt ſemiaxis minor.

Prop. XIV.

Si conoides hyperbolicum ſecetur plano (DEL) *coincidenti omnibus lateribus coni conoides complectentis, non ad rectos axi* (VK) *ſectio erit ellipſis, ejus autem major diameter erit illa* (DE) *quæ intercipitur à conoide à facta ſectione planorum & ejus quod ſecat figuram, & ejus quod per axem ducitur rectum ſecanti plano.* Fig. 134.

Nam eâdem factâ præparatione, qualis in præcedenti, monſtrabitur fore ſemper DH × HE. HLq :: NTq. NVq. [a] unde ſectio erit ellipſis, & diameter ejus DE, major quidem alterâ, quia PV [b] $\sqsubset$ VS; [c] adeóque TN $\sqsubset$ NS [d] $\sqsubset$ NV.

a conv. 21. 1 Apol.
b cor. 36. 1 Ap.
c 2.6. & 14.5.
d 19. 1.

Coroll. Si fiat TN, NV :: ED. M. erit M altera diameter.

Prop. XV.

Si oblongum ſphæroides ſecetur plano (DEL) *non recto ad axem* (VX), *ſectio erit ellipſis. Diameter autem ipſius major erit illa* (DE) *quæ intercipitur in ſphæroide à facta planorum ſectione, ejuſque quod ſecat figuram, & illius quod per axem ducitur ſecanti plano rectum.* Fig. 135.

Quòd ſectio ſit ellipſis, cujus diameter DE non ſecus quàm in præcedentibus facilè apparet. Quòd verò DE ſit major è diametris, hinc (admiſſis quæ prius) patet, Per centrum C ducantur *ba* axi VX perpendicularis, & *de* ad BA parallela. Et quoniam quadrata ex *de*, *ba* [a] ſe habent, ut NTq ad VNq, hoc eſt ut DEq ad quadratum alterius diametri, & ſit *de* major quàm *ba*, erit DE major altera diametro. *Q.E.D.*

a 16. 3. Apoll.

Coroll. I.

Siquidem prolatum ſphæroides plano ſecetur; alia quidem eadem erunt, ſed intercepta in ſphæroide linea (qualis DE) minor erit diameter.

II.

Ex iiſdem quoque patet in omnibus figuris, quòd ſi parallelis planis ſecentur ipſarum ſectiones ſimiles erunt.

Nam quadrata è perpendicularibus LH ad comprehenſa ſub ſegmentis DH, HE rectangula ſemper eaſdem obtinebunt rationes, æquales

Digitized by Google

æquales ſcilicet ei, quam habent V Nq ad N Tq.

Coroll. III.

Si fiat T N. N V :: E D. M. erit M altera diameter.

Prop. XVI.

Fig. 136. *In conoide parabolico à quibuſcunque punctis* (D) *in ſuperficie conoidis ductis ad axem* (V K) *parallelis* (F D E), *quæ* (B F) *in eaſdem partes ducuntur, ad quas ſunt ejus gibba, cadent extra conoides, quæ verò ad alteras* (DE) *intra.*

a 12 *hujus.* b 26. *1 Apol.* c *hyp.*

Nam ſi per E F & axem V K ducatur planum, [a] faciet parabolam, [b]extra quam D F tota cadet, & D E intra; quia eſt F E ad V K parallela.

Prop. XVII.

Fig. 137. *In conoide hyperbolico, à quibuſcunque punctis* (D) *in ejus ſuperficie, ductis rectis* (F D E) *parallelis alicui rectæ* (C G) *quæ eſt in conoide, ductæ per coni conoides complectentis verticem* (C), *quæ* (D F) *ad eaſdem partes ducuntur, ad quas ſunt ipſius gibba, cadent extra conoides, quæ* (D E) *ad alteras, intra.*

a 12 *hujus.* B. b 47. *1 Apol*

Nam ſi per C G, & D E ducatur planum [a]fiet hyperbola; cujus centrum C, [b]ergo ducta C D H, & C G erunt diametri; quapropter D E his intercidens tota ad partes E intra, verſùs F verò extra ſectionem cadet.

Prop. XVIII.

Fig. 138. *Si figuras conoides tangat planum* (D T) *non ſecans conoides, in uno tantùm puncto tanget; & per tactum* (D) *& axem* (V K) *ductum planum* (D V K) *rectum erit tangenti plano* (D T).

a 8 *def.* 11. b 12 *hujus.* c 10. *I Apol.* d 7. 11. e 12 *hujus.* f *priùs.* g 18. 3.

Si fieri poteſt, tangat planum D T etiam in Y, & per puncta D Y ducantur rectæ D E, Y Z axi parallelæ; itaque ductum per has planum aut per axem tranſit, aut [a]ei parallelum eſt; inque conoidis ſuperficie ſectionem [b]efficit coni, [c]quam recta D Y ſecat; cùm igitur D Y [d] ſit in plano D T, hoc ſecabit conoides, adverſùs hypotheſin.

Porro ducatur D N axi perdendicularis; [e] hæc diameter erit circuli ad planum D V K recti, cujus cum tangenti plano communis ſectio ſit recta D T; hæc igitur circulum tanget ([f] nec enim ſecat) [g]unde

de D T ad D N perpendicularis erit, & proinde [h]recta plano D V K. *h 4 def. 11.* ergo planum quodque per D T, adeóque planum tangens [k]rectum *k 18. 11.* erit plano D V K. *Q.E.D.*

Coroll. Quævis in plano tangenti recta conoidi occurrens tangit conoides; & quamlibet in conoidis ſuperficie factam ſectionem. Nam ſi recta conoides ipſum, aut in ejus ſuperficie factam ſectionem aliquam ſecaret, planum (contra hypotheſin) ſecaret conoides.

Prop. XIX.

Si ſphæroidon figurarum quamlibet tangat planum, figuram non ſecans, in uno ſolùm puncto tanget; quodque per tactum, & axem ducitur planum, tangenti plano rectum erit.

Prorſus eodem modo demonſtratur quo præcedens.

Prop. XX.

*Si (*conoideon aut) ſphæroideon figurarum qualibet ſecetur plano per axem* (V X) *& ſectionem contingens ducatur recta quædam* (D T), *& per tangentem erigatur planum plano ſecanti rectum, continget figuram in eodem puncto* (D), *in quo & recta* (D T) *coni ſectionem tangit.* Fig. 139.

** Ita puto ſcripſiſſe Archimedem.*

Nam ſi fieri poteſt alibi tangat dictum per D T planum, puta in G; *a 38. 11.* & à G ducatur G E recta plano D V X; [a]cadet hæc in ipſam D T; *b 38. 11.* [b]unde punctum E [c]erit intra coni ſectionem, contra hypotheſin. *c 12. huj. D.*

Prop. XXI.

Si figurarum ſphæroidon aliquam duo plana parallela (R T, B S) *contingant, contactus jungens* (B A) *per ſphæroidis centrum* (C) *tranſibit.* Fig. 140.

Planum per B, & axem V X plano tangenti B S [a]rectum eſt; [b]adeóque plano A T. planum per A, & axem tangenti plano A T [b]rectum eſt; [b]ergo plana B V X, A V X aut parallela ſunt, aut coincidunt; [c]non illud, ergo hoc. Igitur communes plani B V A X cum tangentibus planis ſectiones B S, A T [d]parallelæ ſunt; & [e]tangunt ellipſim B V A X, [f]ergo recta B A per centrum tranſit. *Q.E.D.*

a 19 huj.
b ſch. 14. 11.
c 8. def. 11.
d 16. 11.
e hyp & cor. 18 hujus,
f conv. 27. 2 Apol.

Prop.

Digitized by Google

Prop. XXII.

Fig. 141.

Si figurarum ſphæroidum quamcunque contingentia ducantur duo parallela plana (B S, A T) *ducatur autem per ſphæroideos centrum* (C) *planum aliquod* (D E) *tangentibus parallelum; quæ per effectam ſectionem ducuntur tactus conjungenti* (B A) *parallela* (D M) *extra ſphæroides cadent.*

a 16. 11.
b 21 *hujus.*
c *hyp.*
d 12. *hujus. C.*
e *cor.* 18. *huj.*
f *conv.* 27. 2 *Apol.*
g 47. 1 *Apol.*
h 32. 1 *Apol.*

Sumatur in ſectione punctum quodvis D, & per B A ac D ducatur planum, cujus cum parallelis planis communes ſectiones ſint rectæ S R, D E, T X. hæ igitur [a]parallelæ ſunt; & D E per centrum tranſit, quia centrum eſt tam in [b]recta B A, quàm in [c]plano per D E) & ſectio B D A E eſt [d]ellipſis (aut fortè circulus) & B S, A T hanc ſectionem [e]tangunt, adeóque B A, D E ſunt [f]diametri [g]conjugatæ, [h]ergo quæ per D ducitur ad B A parallela (D M) tangit ſectionem B D A E adeóque ſphæroides ipſum. *Q.E.D.*

Prop. XXIII.

Fig. 142.

Omnis figura ſphæroides (V D X E) *ſecta plano* (D E) *per centrum* (C) *bipertitur à plano, cùm ipſa, tum ſuperficies ejus.*

Operam ludat, opinor, qui rei tam claræ lucem conetur addere. Sanè ſi (ducto per axem V X plano ad planum D E recto) ſemi-ellipſes D V E, D X E ſimiles ſint & æquales, quidni eodem modo portiones ſphæroides D V E, D X E æquentur & aſſimilentur penitus? ſibi congruent utique: plura tædet.

Prop. XXIV.

Fig. 143.
* lego σχῆμα pro τμῆμα.
* lego ἐχόντων συγκειμένων, pro ἐχόντων τῶν συγκειμένων.

Datâ cujuſcunque conoidis portione (B V A) *reſectâ plano* (B O A) *recto ad axem* (V K) (*vel cujuſlibet ſphæroidis non majoris dimidio ſphæroide portione ſimiliter abſciſſâ*) *poſſibile eſt figuram ſolidam inſcribere, & aliam circumſcribere, è cylindris æquè altis *compoſitam, ita ut figura circumſcripta ſuperet inſcriptam minori quàm propoſitâ quâcunque ſolidâ magnitudine* (Z).

a 12 *hujus.*

Secetur conoides plano per axem ad planum B O A recto, [a]faciente coni ſectionem B V A; & ſuper circulum B O A conſtituatur cylindrus B P Q A, habens eundem cum conoide axem V K; qui quidem

dem

Digitized by Google

dem, *æquiſecto axe in punctis N,M,L, [b]ſic dividatur ut ſit cylin- b 1. 10. & 11
drus B X X A, altitudine K L, minor dato ſolido Z. Per diviſionum 12. *
verò puncta L, M, N ducantur rectæ X S ad B A parallelæ, ſectioni
occurrentes punctis B, A; per quæ ducantur rectæ *l* λ, *m* μ, *n* ν ad
V K parallelæ. Jam circa axem V K circumvolutâ figurâ B κ λ μ ν ν μ
λ κ A liquet [c]effici figuram conoidi circumſcriptam, conſtantem è cy- c 21. *def.* 11.
lindris B κ, B λ, B μ, B ν æquè altis (nam rectæ κ B, λ B, μ B *&c*
[d]cadunt extra conoides; & rectæ B A ſunt [a]diametri circulorum d 16, 17, 22 *h.*
parallelorum ipſi B O A; & altitudines K L, L M *&c* [e]æquantur). e *conſt.*
Item circumductâ figurâ *l m n* B A *n m l*, patet inſcriptam eſſe conoidi
figuram, itidem è cylindris æquè altis compoſitam; (nam rectæ *l* B,
m B, *n* B intra ſectionem jacent *&c*) quia verò cylindrus B *l* [f]æqua-
tur cylindro B λ, & cylindrus B *m* cylindro B μ, & [f]cylindrus B *n* f 11. 12.
cylindro B ν; liquet circumſcriptam excedere inſcriptam cylindro
B κ, hoc eſt minore quàm ſolido Z. *Q.E.F.*

Coroll. Cylindrus B κ eſt exceſſus figuræ circumſcriptæ ſupra
inſcriptam.

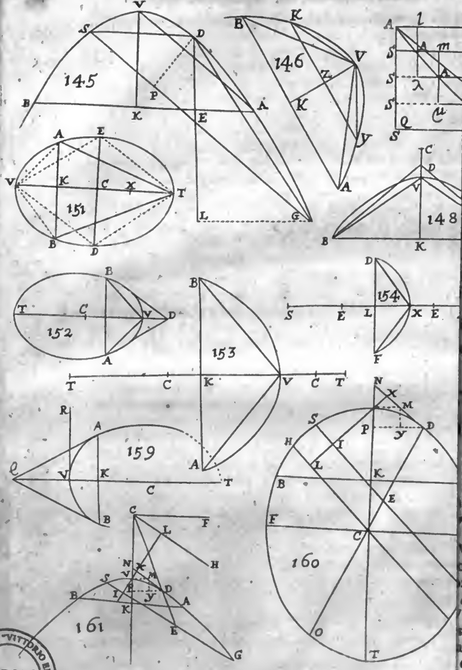
Prop. XXV.

***Datâ conoidis cujuſcunque portione* (B O A) *reſectâ plano* (B O A) *non rectâ ad axem* (*vel ſphæroidis cujuſlibet non majoris dimidio ſphæroide ſimiliter reſectâ*) *poteſt ipſi figura ſolida inſcribi, aliáque circumſcribi, ita ut figura circumſcripta inſcriptam excedat minori, quàm propoſitâ quacunque magnitudine ſolidâ* (Z).** Fig. 143.

Secetur conoides plano per axem ad planum B O A recto: [a]ita ut a 12. *hujus.*
fiat coni ſectio B V A, cujus communis cum plano B O A ſectio B R b 13, 14, 15 *h.*
[b]erit diameter ellipſis B O A. ſectionem vero B V A [c]tangat recta c *ſch* 53. 2 *Ap.*
R Q ad B A parallela in V; à quo [d]ducatur ſectionis diameter V K. d 10. 1.
Super ellipſe verò B O A [e]conſtituatur ſegmentum cylindricum e 10. *hujus.*
B P Q A, habens axem K V: æquiſecetur autem V K in punctis f 1. 10.
L, M, N, ita ut ducto per L plano ad B O A parallelo, [f]ſit ſegmentum
cylindricum B κ κ A minus dato ſolido Z. Per dicta porro diviſio-
num puncta ducantur rectæ X S ad B A parallelæ, ſectioni occurren-
tes punctis B, A; unde ductis per B A planis ad ipſum B O A paral-
lelis (hoc eſt rectis plano B V A) [b]fient ellipſes, quarum diametri BA;
ad quas utrinque [c]conſtituantur cylindrica ſegmenta B *l*, B λ; B *m*,
B μ *&c.* quorum axes K L, L M, M N *&c* æquales inter ſe. Fa-
ctum conſtat, ut in præcedente; quid plura?

His prælibatis, *demonſtremus quæ de figuris propoſita ſunt. *(*Subjicit Archimedes*)

Digitized by Google

ti-
an-
oni
di-
it
rip-
ut
hoc
mæ
ho-
imo
quæ
eſt
iam
m A
VK.
ona-
rum
l A,
N;
s co-
alem
Cor.

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE III
NAPOLI

Cor. Conoidis parabolici portio dimidia eſt cylindri ad æqualem baſin & æquè alti.

Cor. 2. Hinc datâ parabolici conoidis portione rectò abſciſſâ, facilè reperitur æqualis ei conus, aut cylindrus, Fig. 144.

Si protrahatur axis K V ad D, ut ſit D V $= \frac{1}{2}$ K V. erit conus B D A $= \frac{3}{2}$ con B V A $=$ port B V A.

Schol.

Indiviſibilium methodo facilè deducitur hæc propoſitio. Sit enim V N $= a$, U K $=$ A; parameter r, vel R. éſtque

$$\left.\begin{array}{l} BNq = ra \\ BMq = 2ra \\ BLq = 3ra \\ BKq = RA \end{array}\right\}$$

$^{\alpha}$ Summa eſt $\frac{RAA}{2}$ ergo ſumma circulorum B A eſt $\frac{\varpi}{\delta}\, \frac{RAA}{2}$. *Conus B V A eſt $\frac{\varpi}{\delta}\, \frac{RAA}{3}$. ergo.

α ſch. 1 huj.

* hoc eſt $\frac{BKq \times VK.}{3}$

Prop. XXVII.

Quinetiam ſi plano (B O A) *non rectò ad axem à conoide parabolico reſecetur portio* (B V A)*, ſimiliter ſeſquialtera eſt ſegmenti coni* (B V A) *baſin habentis eandem cum portione, & axem eundem.* Fig. 145.

Si fieri poteſt, ſit port B O A $\sqsubset \frac{3}{2}$ ſegm B V A, portioni circumſcribantur & inſcribantur figuræ (quæ dicuntur $\varphi\ \psi$) conſtantes ſegmentis cylindricis, juxta 25 hujus, ita ſcilicet ut $\varphi - \psi \sqsupset$ port B V A —ſegm B V A. unde erit $\psi \sqsubset \frac{3}{2}$ ſeg B V A. Sunt autem ſegmenta cylindrica Bκ, Bλ, Bμ, Bν, [a] ut baſes ſuæ ellipticæ, [b] hoc eſt ut B Kq, B Lq, B Mq, B Nq, [c] hoc eſt ut axes B K, B L, B M, B N, [d] hoc eſt rurſus juxta hypotheſin primæ hujus; [e] quare ſegm $\frac{BPQA}{2} \sqsubset \psi$, [f] hoc eſt $\frac{3}{2}$ ſegmenti conici B V A $\sqsubset \psi$; quod oſtenſis repugnat: Sin dicatur port B V A $\sqsupset \frac{3}{2}$ ſegm B V A, itidem conſequetur abſurda contradictio, ſicut in præcedenti. Ergo potiùs eſt port B V A ſeſquialtera ſegmenti conici B V A. *Q. E. D.*

a ſch. 11 huj.
b cor, 7. huj.
c 20. 1 Apol.
d conſtr.
e 1 hujus.
f 11 hujus.

Hinc quoque facilè reperiatur ſegmentum conicum aut cylindricum (vel etiam conus, & cylindrus) æquale ejuſmodi portioni.

Digitized by Google

Prop. XXVIII.

Fig. 145. *Si conoidis parabolici duæ portiones* (B V A, S D G) *reſecentur planis, altera quidem* (B V A) *recto ad axem, altera verò* (S D G) *obliquo, ſint verò portionum axes* (V K, D E) *æquales; portiones erunt æquales.*

Secetur conis plano per axem ad planum SG recto, [a] faciente ſectio-
a 12 *bujus.* A. nes BVA, SDG; quarum diametri VK, DE; connectantur autem V B,
b *hyp.* V A, & DS, DE; & ducantur GL ad DE (protractum) & D P ad S G
c *cor* 4. *bujus.* perpendicularis. & propter DE [b] = VK, [c] eſt G L = AK. [d] unde GE.
d 7. 5. G L) ([e] hec eſt D E, D P, [d] vel V K, D P) :: G E. A K [f] :: G E ×
e 4. 6. A K. A Kq. [g] Sunt verò G E, & G L, vel A K ſemiaxes ellipſis, quæ
f 1. 6. baſis eſt portionis S D G; [h] adeóque G E × A K ad A Kq, ut hæc el-
g 13 *bujus.* lipſis ad circulum radio A K. ergo ut altitudo V K ad altitudinem
h 6 *bujus.* D P, [k] ita eſt reciprocè baſis ſegmenti conici S D G ad conum B V A.
k 11. 5. [l] ergo conus B V A ſegmento conico S D G æquatur, [m] & ideo portio
l *ſch.* 11 *buj.* B V A portioni S D G. *Q.E.D.*
m 26 & 27 *b.*
& 15. 5.

Proop. XXIX.

Fig. 146. *Si conoidis Parabolici duæ portiones reſecentur planis, quomodocunque ductis, portiones ad ſe mutuò rationem habebunt eandem, quàm quadrata axium ſuorum.*

Per axem conoidis ducatur planum, quod efficiat ſectionem; in
a 28 *bujus.* cujus axe ſumanrur à vertice rectæ V K, V Z datarum portionum
b 15. 5. & 26 axibus æquales, & ducantur B A, X Y ad V K perpendiculares: [a] ſunt
27 *bujus.* igitur portiones B V A, X V Y æquales datis; hæ verò ſe habent
c *ſchol* 15. 12. invicem [b] ut coni B V A, X V Y, [c] hoc eſt in compoſita ratione baſi-
d 2. 12. um & altitudinum, hoc eſt in ratione compoſita ex rationibus [d] B Kq
e 21. 1 *Apol.* ad X Zq, & V K ad V Z; [e] hoc eſt compoſita ex rationibus V K ad
f 23. 6. V Z, & VK ad VZ; hoc eſt, [f] ut V Kq ad V Z q, [g] hoc eſt ut qua-
g *conſt.* & 7. 5. drata axium datarum portionum. *Q.E.D.*

Prop. XXX.

Fig. 147. *Omnis hyperbolici conoidis portio* (B Y A) *reſecta plano* (B O A) *recto ad axem, ad conum* (B V A) *habentem baſim eandem cum portione, & æqualem altitudinem, hanc habet rationem, quam habet æqualis* (K Y) *& axi* (V K) *portionis, & triplæ* (V Y) *axi accedentis*

(V C)

Digitized by Google

(V C) *adæqualem* (X T) *utrique & axi portionis, & dupla* (V T) *accedentis axi.*

Sit aliquod Z. con B V A :: K Y. K T ; & ſi fieri poteſt ſit pri- a 24 *hujus.*
mò Z $\sqsupset$ port B V A. [a]Portioni circumſcribantur & inſcribantur
figuræ (quæ dicantur φ, & ψ) utraque conſtans cylindris, juxta 24
hujus, ita ut ſit $\varphi - \psi \sqsupset$ port B V A — Z ; *adeóque Z $\sqsupset \psi$; ſunt
autem cylindri B κ, B λ, B μ, B ν ad ſe, [b]ut baſes, [c]hoc eſt ut B Kq, b 11. 12.
B Lq, B Mq, B Nq, [d] hoc eſt ut rectangula T K V, T L V, T M V, c 2. 12.
T N V, ([e]hoc eſt ut T V + V K × V K ; T V + V L × V L, T V d 21. *I Apol.*
+ V M × V M, T V + V N × V N) [f]hoc eſt juxta hypotheſin ter- e 1. 6.
tiæ hujus ; ergo [g]cylindrus B Q (æqualis ſummæ maximorum B κ) f *conſt.*
ad figuram inſcriptam ψ (æqualem ſummæ inæqualium cylindrorum g 2 *hujus.*
dempto maximo) ſe habet, ut rectangula totidem æqualia maximo h 3 *hujus.*
T K V ad inæqualia rectangula T L V, T M V, T N V, [h]hoc eſt in k 15. 5.
majore ratione quàm K T ad $\frac{1}{3}$ K V + $\frac{1}{2}$ V T, hoc eſt in majore ra- l *conſt.*
tione quàm cylindrus B Q ad Z (nam eſt $\frac{KT}{3}$. $\frac{KV}{3}$ + V C [k] :: (KT. m *conſt. & cor.* 4. 5.
K V + 3 V C [l] :: K T. K Y [m] :: con B V A. Z [n] ::) cyl $\frac{BQ}{3}$. Z ; [o] a- n 10. 12. * o
deóque K T. $\frac{KV}{3}$. + V C :: cyl B Q. Z) [p]ergo $\psi \sqsupset$ Z ; quod re- p 10. 5. q 24 *hujus.* r 3 *hujus.* s *priùs.*
pugnat priùs oſtenſis. Sin dicatur Z $\sqsubset$ port B V A ; [q]fiat $\varphi - \psi$
$\sqsupset$ Z — port B V A , *adeóque $\varphi \sqsupset$ Z ; & quia cyl B Q. φ [r] $\sqsupset$ KT. t 10. 5.
$\frac{1}{3}$ K V + $\frac{1}{2}$ V T [s] :: cyl B Q. Z ; [t]erit $\varphi \sqsubset$ Z quod itidem repug-
nat. ergo potiùs eſt Z = port B V A. *Q.E.D.*

Schol.

Hinc facilè reperitur conus æqualis datæ hyperbolici conoidis portioni (B V A).

Fiat K V + 2 V C. K V + 3 V C :: K V. K D. Eſtque con BDA. Fig. 148.
con B V A :: K D. K V :: K V + 3 V C. K V + 2 V C :: port
B V A. con B V A. unde con B D A = port B V A.

Schol.

Indiviſibilium methodo faciliùs tranſigitur hoc negotium.

Sint

Sint $VN = a$. $VK = A$. eſt

α 12. 1 *Apoll.* $BNq^{\alpha} = ra + \frac{r}{t} aa$

$BMq^{\alpha} = 2ra + \frac{r}{t} 4aa$

$BLq^{\alpha} = 3ra + \frac{r}{t} 9aa$

$BKq^{\alpha} = RA + \frac{R}{T} Aq.$

β *ſchol.* 1 *huj.* γ *ſch.* 10. *de helic.* Summa $^{\beta}\frac{RAA}{2} + {}^{\gamma}\frac{R}{T}\frac{AAA}{3}$

*hoc eſt $\frac{\pi}{\delta}$ Ergo ſumma circulorum B A, eſt $\frac{\pi}{\delta} \times : \frac{RAA}{2} + \frac{R}{T}\frac{A^3}{3}$. At conus

×: BKq×VK. δ 10. 12. ζ 15. 5. B V A $^{\delta}$eſt $\frac{\pi}{\delta} \times : \frac{RAA}{3} + \frac{R}{T}\frac{AAA}{3}$. Horum verò $^{\zeta}$eadem eſt ratio quæ $\frac{3T}{2} + A$ ad $T + A$ (quod patet iſtas ſummas multiplicando per 3T & dividendo per RAA). Et hoc, opinor, modo *Archimedes* hanc proportionem adinvenit.

Prop. XXXI.

Quinimò ſi non recto ad axem plano reſecetur portio hyperbolici conoidis, ad ſegmentum coni, baſin habentis eandem cum portione, eundemque axem, hanc habebit rationem, quam æqualis utrique, axi nempe portionis cum tripla accedentis axi, ad æqualem ambabus, axi nempe & dupla accedentis axi.

Probatur ut antecedens, niſi quòd pro circulis hîc ellipſes habeantur. Confer Propoſ. 27.

Prop. XXXII.

Fig. 149. *Omnis figuræ ſphæroideos plano reſectæ per centrum (K) recto ad axem (V T) dimidium (B V A) duplum eſt coni B V A) baſin habentis eandem cum portione, & eundem axem.*

a 24 *hujus.* b *ut in priorib.* Si fieri poteſt ſit 2 con B V A $\sqsupset$ port B V A; portioni [a]circumſcribantur & inſcribantur figuræ (quas pro more voco φ & ψ) ita ut ſit φ — ψ $\sqsupset$ port B V A — 2 con B V A; [b]ac ideo 2 con B V A $\sqsupset$ ψ.

Sunt

Sunt autem cylindri Bϰ, Bλ, Bμ, Bν ad ſe [c] ut B Kq, B Lq, B Mq, c 11. 12.
B Nq, [d] hoc eſt ut rectangula T K V, T L V, T M V, T N V, [e] hoc d 21. 1 Apol.
eſt ut V Kq, V Kq—KLq, V Kq—K Nq, V Kq—K Nq; ergo cy- e 5. 2. f 2 hujus.
lindrus BQ [b] (æqualis ſummæ cylindricorum æqualium maximo Bϰ) g 8. 10.
ad figuram ↓ [b] (æqualem ſummæ inæqualium dempto maximo) [c] ſe h 2 cor. 10 de helic.
habet ut totidem V Kq, ad reliqua V Kq—V Lq, V Kq—V Mq, V Kq
—V Nq, [g] hoc eſt in majori ratione quam tot V Kq ad V K q, VKq— k 10. 12.
V Lq, V Kq—V Mq, V Kq—V Nq, [g] hoc eſt in majori ra- l 10. 5.
tione quàm tot V Kq ad tot V Kq—$\frac{1}{3}$ V Kq (quia $\frac{\text{tot } VKq}{3}$ [h] $\sqsubset$
V Lq + V Mq + V Nq) hoc eſt quàm tot V Kq ad tot $\frac{2}{3}$ V Kq,
hoc eſt quàm 3 ad 2, [k] hoc eſt quàm cylindrus B Q ad duplum coni
B V A. [l] unde fig ↓ $\sqsupset$ 2 con B V A. verùm erat 2 con B V A $\sqsupset$ ↓,
quæ repugnant.

Quòd ſi dicatur 2 con B V A $\sqsubset$ por B V A; [m] fiat φ—↓ $\sqsupset$ 2 con m 24 hujus.
B V A—2port B V A; adeóque φ $\sqsupset$ 2 con B V A. verùm contra, n 26. 5.
priorem diſcurſum invertendo, [n] patet eſſe 2 con B V A ad cylindrum o priùs, & 2 h.
B Q in minori ratione quàm V Kq, V Kq—V Lq, V Kq—V Mq, p 10. 5.
V Kq—V Nq ad tot VKq, [o] hoc eſt quàm figura φ ad cylindrum BQ,
[p] adeóque eſſe 2 con B V A $\sqsupset$ φ, quod repugnat. Quin potiùs ergo
eſt port B V A = 2 con B V A. *Q.E.D.*

Per indiviſibilia: ſit V N = *a*, V K = A.

$$BNq^{\alpha} = ra - \frac{r}{t}aa.$$ α 13. 1 Apol.

$$BMq^{\alpha} = 2ra - \frac{r}{t}4aa.$$

$$BLq^{\nu} = 3ra - \frac{r}{t}9aa.$$

$$BKq^{\alpha} = RA - \frac{R}{T}AA.$$

[ε] Summa eſt $\frac{RAA}{2}$ [γ] $\frac{R}{T}\frac{AAA}{3}$. & ſumma circulorum B A eſt $\frac{\pi}{\delta}$: ε 1 hujus. γ ſch. 10. helic.
$\frac{RAA}{2} - \frac{R}{T}\frac{A^3}{3}$. At verò conus B V A [δ] eſt $\frac{\pi}{\delta}$: $\frac{RAA}{3} - \frac{R}{T}\frac{A^3}{3}$ (quia δ 10. 11. ζ 13. 1 Apol.
B Kq [ζ] = RA + $\frac{R}{T}$AA). ergo cùm iſta ſumma [θ] ſit ad hanc ut $\frac{3}{2}$F — θ 15. 5.
A ad T—A (ut patet utramque ducendo in T, & dividendo per
RAA)

Digitized by Google

λ *hyp.*
μ 11. 5.

RAA) hoc eſt in præſente caſu ut 2 ad 1) λ quia $\frac{T}{2} = A$) μ erit portio B V A ad conum B V A, ut 2 ad 1.

Prop. XXXIII.

Quinetiam ſi ſphæroïdes plano non recto ad axem per centrum ſecetur, ſimiliter dimidium ſphæroidis duplum erit ſegmenti coni baſin habentis eandem cum portione, eundemque axem.

Non abludit demonſtratio ab illa præcedentis: confer propoſ. 27 & 31.

Prop. XXXIV.

Fig. 149. *Omnis figuræ ſphæroidis* (B V A T) *plano ſectæ recto ad axem* (VT) *non per centrum* (C) *portio minor ad conum* (B V A) *baſin habenti eandem cum portione, & axem eundem* (V K) *hanc habet rationem, quàm utraque* (V C + K T) *& ſemiſſis axis ſphæroidis, & axis majoris portionis ad axem* (T K) *majoris portionis.*

Vides in præcedente ſecundùm indiviſibilia proceſſu, qui generalis eſt, & ad quaſlibet portiones (etiam hemiſphæroide majores) æquè ſpectat, eſſe portionem B V A ad conum B V A, ut $\frac{3T}{2}$—A ad T-A, hoc eſt ut V C+K T ad K T. *Q.E.D.*

Sin *Archimedis* ſtrictiorem diſcurſum aves cognoſcere; ſit aliquod Z. con B V A :: V C + K T. K T. & ſi fieri poteſt, ſit primò port B V A ⊏ Z. Portioni verò B V A [d] rurſus circumſcribantur figuræ φ, Ψ, ita ut φ—Ψ ⊐ port B V A—Z; ac [b] inde Z ⊐ Ψ. Sunt verò cylindri Bκ, Bλ, Bμ, Bν ad ſe [e] ut rectangula BKV, B L V, BMV, BNV; adeóque cylindrus B Q ad inſcriptam figuram Ψ, [f] ut tot rectangula T K V ad rectangula T L V, T M V, T N V.

d 24 *hujus.*
e *ut in præced.*
f 2 *hujus.*

Eſt verò

$$\begin{cases} TK \times KV^* = TL \times LV + 2CK \times KL + KLq. \\ TK \times KV^* = TM \times MV + 2CK \times KM + KMq. \\ TK \times KV^* = TN \times NV + 2CK \times KN + KNq. \\ TK \times KV^* = TK \times KV = 2CK \times KV + KVq. \end{cases}$$

*Nam exceſſus rectangulorum T K V, T L V [g] eſt C Lq—CKq [h]= CKq + 2 C K × KL + KLq—CKq = 2 CK + KL + KLq &c.

g 5. 2.
h 4. 2.

Se

Se verò habet ſumma juxta 3^{am} hujus; [k] adeóq; tot æqualia maximo $2CK \times KV + KVq$ ad omnia inæqualia ſe habent in minori ratione, quàm $2CK + KV$ ad $CK + \frac{1}{3}KV$; hoc eſt quàm KT ad $CK + \frac{1}{3}KV$.

$$\left\{\begin{array}{l} 2CK \times KL + KLq. \\ 2CK \times KM + KMq \\ 2CK \times KN + KNq. \\ 2CK \times KV + KVq. \end{array}\right\}$$ k 3 *hujus.*

[l] ergo per converſionem rationis tot æqualia maximo ſunt ad ſeipſa demptis his inæqualibus (hoc eſt omnia rectangula TKV ad ipſa TLV, TMV, TNV) in majori ratione, quàm KT ad KΓ dempto $CK + \frac{KV}{3}$; hoc eſt quàm KT ad $CV - \frac{KV}{3}$. [m] ergo cyl BQ.Ψ $\sqsubset$ $KT.CV - \frac{KV}{3}$. Eſt verò cyl BQ.Z [n] :: 3 con BVA.Z [o] :: $3KT.VC + KT$ :: $KT.VC + \frac{KV}{3}$ (nam $VC + KT = 3VC - VK$). [m] ergo Ψ $\sqsupset$ Z, contrà quàm priùs evictum eſt. l 26. 5. m 10. 5. n 10. 12. o hyp.

Quòd ſi dicatur eſſe Z $\sqsubset$ port BVA, fiat φ — Ψ [p] $\sqsupset$ Z — port BVA, ac ideo φ $\sqsupset$ Z. Jam (oſtenſis inſiſtendo) eſt cyl BQ ad figuram circumſcriptam φ, [q] ut tot rectangula TKV (quot ſunt cylindri Bx in BQ) ad rectangula TKV, TLV, TMV, TNV. verùm tot rectangula TKV([r] hoc eſt tot $2CK \times KV + KVq$) ad ſummam p 24 *hujus.* q *ut in præc.* r *priùs.*

$$\left\{\begin{array}{l} 2CK \times KL + KLq \\ 2CK \times KM + KMq \\ 2CK \times KN + KNq \end{array}\right\}$$

[s] ſe habent in majori ratione quàm $2CK + KV$ ([r] vel KT) ad $CK + \frac{1}{3}KV$. & ideo dicta rectangula TKV ad ſeipſa demptâ hac ſummâ ([r] hoc eſt ad rectangula TKV, TLV, TMV, TNV) [t] in minori ratione erunt quàm KT ad $CV - \frac{KV}{3}$, [r] hoc eſt quàm cyl BQ ad Z. [u] quare cyl BQ.φ $\sqsupset$ cyl BQ.Z. quare φ $\sqsubset$ Z. quod iterum repugnat. ergo potius eſt Z = port BVA. *Q.E.D.* s 3 *hujus.* t 26. 5. u 10. 5.

Prop. XXXV.

Quinetiam ſi ſphæroides plano non recto ad axem ſecetur, neque per centrum, minor ejus portio ad ſegmentum coni baſin habentis eandem cum portione axemque eundem hanc rationem habebit, quam ſimul utraque & dimidia ejus, quæ connectit vertices factarum portionum, & axis majoris portionis ad axem majoris portionis.

Rurſus eſt port BVA ad conum BVA, ut $VC + KT$ ad KT. Simili modo demonſtratur, ut præcedens, adhibendo ellipſes pro circulis, ut in 27 hujus; quare tædio parcimus.

Prop. XXXVI.

Fig. 151. *Cujuſcunque figuræ ſphæroideos* (B V A T) *plano ſecta recto ad axem major portio* (B T A) *ad conum* (B T A) *habentem eandem cum portione baſin, & eundem axem* (T K), *hanc habet rationem, quam æqualis* (G K) *ambabus ſimul & dimidio* (C V) *axis ſphæroidis, & minoris portionis axi* (K V) *habet ad axem* (K.V) *minoris portionis.*

Agatur planum D E per centrum ; & compleantur coni B V A, D V E: Sint verò T F = T C ; & V K. V C :: V C. V X. Eſtque jam con D V E con B V A. [a]= (V C. V K + D Cq. B Kq = V C. V K + [b] V Cq. T K × K V [c] = V X. V C + V Cq. T K × K V [c] = V X × V C . V Cq + V Cq. T K × K V [c] =) V X × V C. T K × K V. item con B V A. port B V A [f] :: T K. K F [d] :: T K × K V. K F × K V. ergò ex æquo eſt con D V E. port B V A :: V X × V C . K F × K V. & antecedentes quadruplando [g] ſphærois D V E. port B V A :: [h] V X × G F. K F × K V. & dividendo port B T A. port B V A :: V X × G F — K F × K V. K F × K V (hoc [k] eſt) :: V X × G K + K X × K F. K F × K V. (nam eſt V X × G F [l] = V X × G K + V X × K F = V X × G K + [l] K V × K F + K X × K F ; adeóque V X × G F — K F × K V = V X × G X + K X × K F). Item eſt port B V A. con B V A [f] :: F K. T K. [l] :: K F × K V . T K × K V ; & con B V A. con B T A [m] :: K V. T K :: T K × K V. T Kq. ergo rurſus ex æquo eſt port B T A. con B T A :: V X × G K + K X × K F. T Kq. Quoniam verò eſt V X. V C [n] :: V C . V K :: [o] V X — V C. V C — V K (hoc eſt) :: C X. K C. & componendo V C + V K. V K :: K X. K C ; hoc eſt G K. V K ([l] vel V X × G K. V X × V K) :: K X. K C ([l] vel K X × K F. K C × K F). & [p] proinde G K. V K :: V X × G K + K X × K F. V X × V K + K C × K F. eſt verò demùm V X × V K + K C × K F [q] = V Cq + K C × K F = V Cq + : T K — V C × : T K + V C [r] = V Cq + : T Kq — V Cq = T Kq. [s] ergo G K . V K :: (V X × G K + K X × K F. T Kq [t] ::) port B T A. con B V A. *Q. E D.*

a ſch 12.
b 21. 14 el.
c conſt.
d 1. 6.
e 20. def. 5.
f 34 huj.
g 32 hujus.
h conſtr. & 1. 6.
k 7. 5.
l 1. 2.
m 11. 12.
n conſt.
o 19. 5.
p 12. 5.
q 17. 6.
r cor. 5. 2.
s 7. 5.
t prius.

Hujuſce diſcurſûs tædium qui voluerit declinare, per generalem propoſ. 34æ diſcurſum ſibi patiatur ſatisfieri.

Prop.

Digitized by Google

Prop. XXVII.

Quinetiam ſi ſphæroides (B V A T) *ſecetur plano non recto ad axem, neque per centrum, major ejus portio* (B I A) *ad ſegmentum coni baſin habentis eandem cum portione, & eundem axem, hanc habebit rationem, quam utraque ſimul* (K G) *æqualis nempe dimidiæ* (C V) *vertices connectentis factarum portionum, & axi* (K V) *minoris portionis, ad axem minoris portionis.*

Eodem ferè modo demonſtratur quo antecedens, pauculis, quæ res ipſa ſponte ſuggeret, immutatis.

Coroll.

Ex his facilè reperiatur conus cuilibet datæ ſphæroidis portioni (B V A) æqualis. Fig. 152.
a 11. 12.

Fiat nempe K T. V C + K T :: K V. K D. & compleantur coni B V A. B D A; éſtque con B V A. con B D A [a]:: K V. K D [b]:: K T. V C + K T [c]:: con B V A. port B V A. [d]ergo con B D A = port B V A. *Q. E. F.*
b *conſt.*
c 34. 35, 36. 37 *hujus.*
d 9. 5.

His ſubjiciemus ea, quæ è dictis conſectari ſubinnuit *Archimedes* in præloquio ad hunc librum ſuo.

Prop. XXXVIII.

Similes ſphæroideon & conoideon portiones (B V A, D X F) *triplicatam inter ſe rationem habent axium ſuorum* (V K, X L). Fig. 153. Fig. 154.

Sint C, E centra figurarum, & T, S axium extrema; & [a]quia eſt K B. K V :: L D. L X; [b]liquet conos B V A, D X F eſſe ſimiles, [c]adeóque triplicatam habere rationem diametrorum, vel axium V K, X L, (unde ſtatim patet portiones B V A, D X F, ſi parabolicæ fuerint, habere quoque triplicatam eorundem axium rationem; in reliquis autem) ob figurarum ſimilitudinem [e]ipſarum latera proportionalia ſunt, [f]hoc eſt T K × K V. K Bq :: S L × L X. L Dq. ergo ex æquo eſt T K × K V. K Vq :: S L × L X. L Xq. [g]hoc eſt T K. V K :: S L. L X. & per converſionem rationis T K. T V :: S L. S X. adeóque T K. C V :: S L. E X. & componendo T K. T K + C V :: S L. S L + E X [k]hoc eſt con B V A. port B V A :: con D X F. port D X F. ergo permutando con B V A. con D X F :: port B V A. port
a *hyp.* & 9 *def. hujus.*
b 24. *def.* 11.
c 12. 12.
d 26, 27 *hujus,* & 15. 5.
e *hyp.* & 5. 8. *hujus.*
f 21. 1 *Apoll.*
g 1. 6. & 11. 5.
k 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, *hujus.*

11.5. BXF. ergo portiones BVA, DXF triplicatam quoque rationem habent axium VK, SL. *Q.E.D.*

Coroll. Hinc ſimiles integræ figuræ ſphæroides triplicatam axium rationem habent.

Nam ex hoc generali diſcurſu ipſarum dimidiæ portiones ita ſe habent.

Prop. XXXIX.

Fig. 155. Fig. 156. *In ſphæroidibus figuris æqualibus* (BVAT, DXFS) *quadrata è diametris* (BA, DF) *proportione reciprocantur axibus; &, ſi quadrata diametrorum reciprocentur axibus, æqualia ſunt ſphæroidea.*

a 32. *hujus.* b 15. 12. c 15. 5.

Si ſphæroides æquales ponantur, erunt ipſarum [a]ſubquadrupli coni BVA, DXF æquales; [b]adeóque erit BAq. DFq :: EX.CV [c]:: SX. TV. *Q.E.D.*

Sin ponatur eſſe ST. TV ([c]hoc eſt EX. CV) :: BAq. DFq. [b]erunt ideo coni BVA, DXF pares; ac adeò horum [d]quadruplæ ſphæroides æquabuntur. *Q.E.D.*

Prop. XL.

Fig. 157. Fig. 158. *A data ſphæroidis aut conoidis portione* (BVA) *portionem abſcindere plano ad datum planum parallelo, ita ut abſciſſa portio æquetur dato cono* (ZXY).

* *Not.* XP eſt altitudo coni, & ZY diameter baſis, ZP radius.
a 26 *hujus.*
b 7.5.
c *conſt.* & *
d 1. 6.
e *conſt.* & 7.6.
f 11. *1 Apol.*
g 11. 5.
l *ſch. ad fin. ult. 2 Apoll.*
k 28 *hujus.*

1. In parabolico conoide ſit VK axis, & ſectionis per axem parameter R; fiat verò 3R. ZP :: ZP. G. & inter XP ac G reperiatur media proportionalis, cui æquetur VK; & per K ducatur planum BA axi rectum, erit portio BVA æqualis dato cono. Nam fiat $KQ = \frac{1}{2}VK$. [a]ergo conus BQA æquatur portioni BVA. Eſt verò QK. XP [b]:: $\frac{1}{2}$VK. XP [c]:: $\frac{1}{2}$G. VK [d]:: $\frac{1}{3}$RG. R × VK [e]:: ZPq R × VK [f]:: ZPq. BKq. [g]:: QK. XP. ergo conus BQA æquatur cono ZXY. adeóque portio BVA cono ZXY æquatur. Itaque ſi dato plano parallela ducatur DN tangens ſectionem BVA in D; & ducatur diameter DE = VK; & per E ducatur planum SG ad DN parallelum; [k]liquet abſolvi propoſitum.

2. In ſphæroide, & conoide hyperbolico problema ſolidum eſt, cujus analyſin ſubjungam. VT eſt axis. BA ad VT perpendicularis.

Analyſis.

Analyſis.

In ſphæroide ſit V T $= t$. parameter V R $= r$. X P $= m$. Z P $= n$. conus B Q A $=$ port B V A. K V $= a$. unde B Kq $= ra - \frac{r}{t} aa$. K V. K Q :: $t - a$. $\frac{1}{2} t - a$ :: a. $\frac{3ta - 2aa}{2t - 2a} =$ K Q. Ob portionem BVA $=$ con BQA.

X P. Q K :: B Kq. Z Pq (ob con B Q A $=$ con Z X Y) $m. \frac{3ta - 2aa}{2t - 2a} :: \frac{rta - raa}{t}. nn$. ergo fit æquatio $2ra^4 - 5tra^3 + 3ttraa + 2tmnna - 2ttmnn = 0$. Ponatur $r = n$. erit $a^4 - \frac{3}{2} ta^3 + \frac{1}{2} ttaa + tmna - ttmn = 0$. Iſta veró æquatio dividitur per $a - t$, & fit $a^3 - \frac{1}{2} taa + tmn = 0$ vel $tmn = \frac{1}{2} taa - a^3$.

Ejuſmodi veró Problemata generalibus ex methodis optimè conficiuntur.

Addenda

Addenda locis infrà citatis.

[*Poſt Prop. IV.*] *Schol.*

A*Rchimedeæ* doctrinæ complendæ ſubjiciemus antecedenti ſuppar circa reliquas ſectiones conicas theorema.

Fig. 160. Fig. 161. *Si ab eadem hyperbola, vel ellipſe quomodocunque reſecentur duæ portiones* (B V A, S D G), *quarum à verticibus ad baſes intercepta diametri* (V K, D E) *ſemidiametris* (C V, C D) *proportionales ſint, tam ipſæ portiones, quàm iis inſcripta triangula æquabuntur.*

Sit primùm altera diameter V K ſectionis axis; & ſint C F, C H ſemidiametri ipſis C V, C D conjugatæ; ſectionem verò tangant rectæ (per vertices V, D ductâ) V M, D N concurrentes in M; & per V ducatur L I K tangenti D N (ac ipſis proinde C H, E S) perpendicularis. Demùm ducantur D P ad M V, & M Y ad V K parallelæ. Et quia rectangula triangula M Y D, V M X ſimilia ſunt; eſt Y M. V X (VP. V X) :: D M. M V [a]:: C H. C F. verùm ratio V P ad V X componitur è rationibus V P ad V N, & V N ad V X, [b]hoc eſt è rationibus C V ad C N, & C N ad X L; è quibus iiſdem componitur ratio C V ad X L. ergo eſt C H. C F :: C V. X L. atqui per hypotheſin eſt C V. V K :: C D. D E (hoc eſt) :: I. X. X I; permutandóque C V. L X :: V K. X I. [c]ergo C H. C F :: V K. X I; hoc eſt E S. K B :: V K. X I; unde patet inſcripta triangula B V A, S D G æquari; ſed & hinc ipſas portiones conſtabit è ſequenti theoremate: unde colligetur (prorſus eodem modo ſicut in hac *Prop.* 4.) univerſim præſtitutâ conditione præditas portiones ſibimet æquari.

a cor. 16. 3. Apol.
b cor. 36. 1 Apol. & 2. 6 elem.
c coroll. infr.

Fig. 162. 163. Sint duæ quælibet portiones ellipticæ vel hyperbolicæ B V A, S D G. quarum interceptæ diametri V K, D E ſemidiametris V T, D O proportionales ſint, & altitudines (V K, X L) baſibus (B A, S G) reciprocè proportionentur (V K. X L :: S G. B A): iſtæ portiones æquales erunt.

Diametri V K, D E ſimiliter utcunque dividantur in punctis Y, P; per quæ ducantur rectæ Z φ baſi B A; & rectæ Q R baſi S G parallelæ: item per puncta Z, φ ducantur rectæ Z H, φ F ad diame-

Digitized by Google

trum V T; & Q I, R K ad diametrum D E parallelæ. Et quia C V.
V K [a]:: C D. D E. [b] erit C V. C K :: C D. C E. & ideo C Vq. a *hyp.*
C Vq — C Kq :: C Dq. C Dq — C Eq. [c] hoc eſt C Vq. T K × K V b *cor.* 19. 5.
:: C Dq. O E × E D. Item ſimili ratione, quia C V. V K [a]:: C D. c 5. 2.
D E. & V K. V Y [d] :: D E. D P; adeóque ex æquo C V. V Y :: d *conſt.*
C D. D P; erit C Vq. T Y × Y V :: C Dq. O P × P D; & per-
mutando T Y × Y V. O P × P D :: C Vq. C Dq :: T K × K V. O E
× E D. Et rurſus permutando T K × K V. T Y × Y V :: O E × E D.
O P × P D; [e] hoc eſt B Aq. Z φq :: S G q. Q Rq; & B A. Z φ :: e 21. 1 *Apol.*
S G. Q R; adeóque permutando B A. S G :: Z φ. Q R. Cùm igi-
tur ſit B A. S G [a]:: X L. V K; [f] erit Z φ. Q R :: X L. V K. Eſt ve- f 11. 5.
rò X L, N L [g] :: D E. P E [d] :: V K. Y K; & permutando X L. V K g 2. 6.
:: N L. Y K, [f] ergo Z φ. Q R :: N L. Y K. [h] unde parallelogramma h 16. 6.
Z H F φ, Q I K R æquantur: quod cùm omnibus ejuſmodi paralle-
logrammis (utrique portioni inſcriptis aut circumſcriptis) conveniat,
ſatis perſpicuum eſt ipſas portiones B V A, S D G æquari.

Hanc propoſitionem *Vinc. Viviani* primus, opinor, detexit, nec
ideo laude ſuâ fraudandus: hæc autem demonſtratio de penu no-
ſtro. *in fig. præced.*

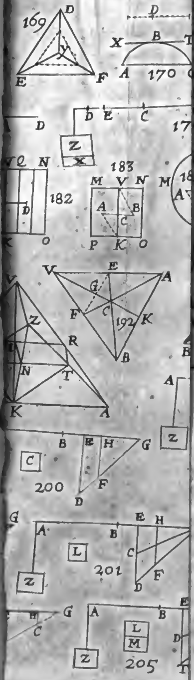
Coroll. | B A. S G | :: C F. C H :: Z φ. Q R.
| B A. S G | :: V M. D M.

[*Ad Prop.* X X X I I I.]

Schol.

Si conoidis hyperbolici duæ portiones (B V A, S D G) *reſecentur*, Fig. 164.
quarum axes (V K, D E) *accedentibus axi* (C V, C D) *proportiona-
les ſint, ipſæ portiones æquales erunt.*

Sit primùm axium alter V K baſi rectus; ſecetur autem conois a 12 *hujus* A.
plano per axem ad planum S G recto faciente hyperbolen, in qua
portiones B V A, S D G, quarum diametri V K. D E. tangant verò
ſectionem rectæ V M, D M; & ſit D P ad S G perpendicularis. Et b *hyp.*
quoniam eſt C V. V K [b] :: C D. D E. [c] erit D M. M V :: G S. A B. c *cor. ſch.* 4 *h.*
[d] ergo A B eſt alter axis ellipſis, quæ baſis eſt portionis S D G. Item d *cor.* 14 *hujus.*
eſt D P. V K [e]:: B A. S G [e] :: B Aq. B A × S G [f] :: ⊙ B Aq. ellipſ. e 1. 6.
B A. S G. [g] ergo ſegmenta conica B V A, S D G æquantur. Cùm f 6 *hujus.*
igitur ſit port B V A. ſegm con B V A [h]:: 3 C V + V K. 2 C V + g *ſch* 11 *h.*
V K h 30 *hujus.*

ſegm con

:: 3 CD.
E. & per-
Simili pro-
re 3 CV. +
mutando.)
æquantur :
c.

quarum axes
proportiona-

li prop. 33.
ujus. Quid

De Planorum Æquilibriis,
SIVE
Centra Gravitatum in Planis.

Libra, *generaliter accepta, aliàs* Latinis *Statera, trutina, lanx, bilanx*; Græcis ζυγὸς & ζυγά; τάλαντον & τάλαντα, σταθμὸς, σταθμίον, & σταθμία; πλάστιγξ, τρυτάνη) *eſt machina, vel inſtrumentum magnitudinum, mediante pondere per ipſum explorato, quantitatibus dimetiendis & dignoſcendis comparatum; juxtáque Mathematicam abſtractionem, & ſimplicitatem conſiderata, nil aliud eſt, quàm linea quædam recta, indefinitè utrinque protenſa, in qua punctum aliquod, immobili ſuſtentaculo fultum, inſtarque centri fixum perſiſtit (centri proinde nomine donatum) dum lineæ circa ipſum pars utraque ponderis ubivis incumbentis, aut appenſi niſu, premitur aut attrahitur; ita quidem ut prævalens grave partes, quibus annectitur, deprimat, adverſaſque conſequenter elevet; aſt ſi contranitentia gravia paribus certent efficaciis, tota ſitum conſervet, & in æquilibrio perſeveret. Satis verò conſtat, experientiâ ſuffragante, ponderum in libra vires (ſicut & potentias motivas in vecte, ſimilibuſque machinis) à duabus omnino cauſis dependere; ab ipſius ſcilicet abſoluto pondere, vel ab ipſa magnitudinis (intra certam aliquam phyſicam ſpeciem conſiſtendo) quantitate) & ex ejus à centro diſtantia. Nam & majus pondus ad eandem diſtantiam, & æquale pondus ad eandem diſtantiam gravitandi efficaciâ præpollere compertum eſt. Verùm ad poſteriorem cauſam attendendo, quâ propter ipſam exactâ ratione creſcant aut minuantur vires, haud ita facilè diſcernatur aut demonſtretur à prio-* Fig. 166.

ri,

ri. Sanè quòd æqualium ponderum vires eâdem cum diſtantiis ſuis proportione juſtè creſcant, alterum eſt è præcipuis totius Staticæ, *quam habemus, & totius* Mochlicæ *(totiuſque proinde* Mechanicæ*) fundamentis; cui tamen an ſola* Geometria, *vulgaribus utens poſtulatis & hypotheſibus aſtruendo ſufficiat, equidem non leves ſunt cauſæ dubitandi. Non aliud adſumit hujus Author Libelli (rem ſimpliciter & ſummatim exprimendo) huic principio ſtabiliendo, quàm idem (vel æquale) pondus in majore diſtantia magis gravitare, quo conceſſo vix elici poſſe videtur ponderis ejuſdem vires diſtantiis accuratè proportionari: cur enim inde colligatur eâdem potius quàm aliâ quâvis proportione gravitationem iſtam increſcere. Iſthuc nihilominus enititur hic Author, quo ſucceſſu non diſputo (cum brevitati conſulens, tum quia Cenſorem hîc non ago, nec Advocatum, ſed Interpretem). Cæterum an pro genuino* Archimedis *fætu ſit agnoſcendus hic libellus, & prorſus idem ſit cum eo, quem* τῶν μηχανικῶν *nomine inſcriptum aliquoties allegat* Archimedes *(de quadr. parab. prop. 6. & 10.) cum pluribus de cauſis ambigere liceat, nil tamen admodum refert anxiè diſquirêre; talis ſaltem apparet, ut integram ſuam perfectionem vel non adeptus primo fuiſſe, vel poſtea non retinuiſſe videatur. Sunt tamen in eo, quæ tanti parentis indolem aliquatenus ſapiunt, nec* Archimedeum *planè dedecent acumen. Utcunque perquam utilis eſt, ut qui primò præcipua* Statices *elementa ſternit, & quantum forte rei natura fert, confirmat; tum figurarum planarum rectilinearum, centra gravitatum, exquiſitâ ſanè methodo multiſque poſteriorum ratiociniis lucem præferente conſignat. Superficiebus autem gravitatem aſſignare non veretur; quidni, æquè ac quantitatem? idem de lineis dictum intellige.*

PO-

Poſtulata, ſeu Hypotheſes.

Petimus (vel ſupponimus)

I. *Æqualia gravia ab æqualibus longitudinibus (ſeu diſtantiis) æquiponderare.*

Schol.

Æqualia gravia, magnitudine, ſiquidem homogenea ſunt; ſin ſpecie diverſa, ſaltem abſoluto pondere; longitudines autem intelligit à centro libræ (hoc eſt ab immobili libram ſuſtinenti puncto) ad centra gravitatis appenſorum ponderum (vel ad rectas ſaltem horizonti perpendiculares per dicta centra tranſeuntes) protenſas. Cùm verò de gravitatis centro hîc potiſſimùm agatur, mirum videatur (videnum id Librum hunc imperfectum & *ἀκέφαλον* arguat) nullam centri talis definitionem comparere. Ineſſe gravi cuicunque magnitudini punctum aliquod unum, ejuſquam gravis exactè medium, & æqualibus undiquaque momentis ſtipatum, à quo ſuſpenſum vel utcunque ſuſtentatum grave perſiſtet immotum,& ad nullas undicunq; partes vergens aut propendens, à nonnullis poſtulatur, *alii probare conantur. Illud verò gravitatis centrum appellatur, & à *Pappo* ſic definitur: Dicimus autem centrum gravitatis ſinguli cujuſque corporis eſſe punctum quoddam intus ſitum, à quo cogitatione ſuſpenſum grave quieſcit, & delatum conſervat eam, quam ab initio habuit, poſitionem, neutiquam in latione ſua circumlatum.

** Lucas Val. poſt. I.*

vide Pappum l. VIII.

Vide ſis infra Schol. Prop.

Sit, ex. gr. ſphæra, cujus diameter A B horizonti parallela, vel obliqua; ſi concipiatur hæc appendi perpendiculo Z C ad centrum C, perſtabit immota; dimiſſa verò recta procedet*; at ſi perpendiculo Y D appendatur eadem ad aliud diametri punctum D, gyrationem concipiet circa punctum D, & nunquam conſiſtet, donec punctum C, adeóque tota recta A B perpendiculo Y D protracto coincidat: unde punctum C erit centrum gravitatis ſphæræ. (Ita *Pappi* definitionem interpretor, nonnihil à lectione diſcedens,quam *Commandinus* exhibet; nempe pro ἠμερεῖ φερόμενον, ϗ φυλάσσει τὴν ἐξ ἀρχῆς θέσιν (quod ſenſum præfert perobſcurum, ut videtur, & perplexum) lego (tantùm unam voculam tranſponendo) ἠμερεῖ, ϗ φερόμενον φυλάσσει δὲ; forſan verò ſcripſerit *Pappus*, ἠμερεῖ, φερόμενον δὲ; facilè ſiquidem fuit tranſcriptori characterem voculæ ϗ. pro charactere quo deſigna-

Fig. 167.

** Nullâ vertigine circumlata.*

tur *ſi* accipere) rei pleniori intelligentiæ quaſdam aliorum ſcriptorum definitiones ſubjungam.

Lib. de centro grav. ſolidorum.

Commandinus. Centrum gravitatis uniuſcujuſque figuræ ſolidæ eſt punctum illud intra poſitum, circa quod undique partes æqualium momentorum conſiſtunt.

Lucas Valerius. Cujuſlibet figuræ gravis centrum gravitatis eſt punctum illud, a quo ſuſpenſum grave per ſe manet partibus quomodocunque circa conſtitutis.

Stevinus. Gravitatis centrum eſt ex quo vel ſolâ cogitatione ſuſpenſum corpus quemcunque ſitum dederis, illum retinet.

Idem. Gravitatis centrum eſt per quod plana quævis ducta corpus in duas partes æquilibres dividunt.

* ῥοπῆς.

Quæ de ſolidis illi pronunciant, tu ſuperficiebus & lineis applica, debitam obſervans analogiam; & adde ſubſequentem *Eutocii* Commentatiunculam: *Archimedes* (inquit) in hoc libellò centrum *propenſionis figuræ planæ reputat, à quo ſuſpenſa manet horizonti parallela; duorum autem vel plurium planorum centrum propenſionis (vel ponderationis) à quo jugum (hoc eſt *Libra*, vel *Statera*) ſuſpenſum horizonti exiſtit parallelum.

Coroll. 1. Ex his, & axiomate præmiſſo conſectatur, quòd libræ centrum eſt centrum gravitatis gravis ex æqualibus gravibus ad æquales diſtantias appenſas compoſiti.

2. Etiam ex hoc axiomate colligitur Gravis cujuſcunque multiplex ad eandem vel æqualem diſtantiam, æquè multiplum habere momentum momenti primo gravi competentis (momentum appellitamus vim gravitandi, ſitu gravis ſimul ac abſoluto pondere conſideratis). Nam ſinguli gravis æqualis appoſitio momentum æquale confert. Ergo totius multiplicis momentum aggregabitur è tot æqualibus momentis, quot ipſum partibus æqualibus conſtat.

Similiter, æquiſecto gravi quocunque, momentum ejus (ad æqualem diſtantiam) æquiſecabitur.

3. Sequitur unicum cujuſque magnitudinis fore centrum gravitatis.

Aliàs duæ rectæ parallelæ (vel duo plana æquidiſtantia) magnitudinem in partes æquiponderantes dividerent, hoc eſt pars toti æquiponderet.

II. Æqualia verò gravia ab inæqualibus diſtantiis non æquiponderare, ſed ad illum grave propendere, quod magis elongatur.

Sch.

Digitized by Google

Sch. Æquè patet hoc: ſi gravium æqualium alterum præponderat, illud à libræ centro remotius eſt.

III. Siquidem, cùm à quibuſdam diſtantiis gravia æquiponderent, alteri gravium adjiciatur aliquid; non æquiponderari, ſed ad illud grave propendere, cui quid adjectum eſt.

Æquè liquet, ſi gravia à quibuſdam diſtantiis æquiponderet, eorum alterum magis elongatum præponderare, minúſque diſtans elevari.

IV. Quinetiam ſimiliter, ſi à gravium (æquiponderantium) altero quippiam auferatur, æquilibrium non fieri, ſed ad illud grave inclinari, à quo nil ademptum eſt.

Æquè clarum eſt, ſi gravibus æquiponderantibus adjiciantur vel adimantur æquiponderantia, æquilibrium perſiſtere.

V. Æqualium & ſimilium figurarum planarum invicem congruentium, & centra gravitatum mutuò congruere.

Idem de magnitudinibus aliis (corporibus & lineis) æquè verum & manifeſtum eſt.

VI. Inæqualium autem & ſimilium (figurarum) centra gravitatum ſimiliter erunt poſita.

Definitio.

VII. Puncta verò ſimiliter poni dicimus ad ſimiles figuras, à quibus ad æquales angulos ductæ rectæ faciunt angulos cum homologis lateribus æquales.

Ex g. In ſimilibus triangulis A B C, D E F, ſi à punctis Z, Y ducantur ad angulos rectæ; fuerint verò ſingillatim anguli ad Z æquales angulis ad Y; qui nempe lateribus triangulorum homologis opponuntur. quin & anguli Z A B, Y D E; & Z A C, Y D F, & reliqui reliquis, qui homologis eorundem lateribus adjacent, pares fuerint; ſimiliter poni dicentur hæc puncta Z, Y. Fig. 168. 169.

VIII. Si magnitudines à quibuſdam diſtantiis æquiponderent, & ipſis æquales ab iiſdem diſtantiis æquiponderabunt.

IX. Omnis figuræ, cujus perimeter ad eaſdem partes eſt cava, centrum gravitatis intra figuram ſit oportet. Fig. 170.

Sit in talis figuræ (A B C) perimetro punctum quodvis B, per quod recta linea, vel planum (T X) figuram contingat; ſanè liquet punctum

Vide defin., ad poſt. 1. ẞum B non eſſe centrum gravitatis figuræ, quia totum pondus ad unas ipſius X T partes jacet ac propendet; multò minùs ex ſimili cauſa punctum D, extra figuram ſitum, erit centrum gravitatis dictæ figuræ. Idem in ipſis lineis ad eaſdem partes cavis intellige; earum nempe centrum gravitatis nec in ipſis, nec ad ipſarum partes convexas, ſed intra cavum exiſtere.

Prop. I.

Converſa 1. poſt. *Quæ ab æqualibus diſtantiis æquiponderant gravia, ſunt æqualia.*

Nam ſi alterutrum excedat, exceſſu dempto, reſiduum alteri exæquabitur, & [a]æquiponderabit; [b]unde tota non æquiponderabunt, adverſus hypotheſin. ergo neutrum excedit. *Q.E.D.*

a 1 *poſt. huj.*
b 3. *poſt. huj.*

Schol. Hoc æquè verum adde: Quæ ab æqualibus diſtantiis non æquiponderant, ſunt inæqualia.

c 1. *poſt. huj.* Nam ſi æqualia eſſent, [c]æquiponderarent, contra hypotheſin.

Et hoc: Si gravia æqualia æquiponderent, diſtantiæ ſunt æquales. Nam ſi inæquales eſſent, non æquiponderarent, contra hypotheſin.

Prop. II.

Inæqualia gravia ab æqualibus diſtantiis non æquiponderant, ſed ad majus vergent.

Nam ſi à majori dematur exceſſus, reſiduum æquabitur & [a]æquiponderabit minori: quare totum majus [b]præponderat. *Q. E. D.*

a 1. *poſt. huj.*
b 3. *poſt. huj.*

Schol.

Momenta ponderum ad eandem (vel æqualem) à libræ centro diſtantiam, ponderibus ipſis proportionalia ſunt.

Fig. 171. Gravium A, B ad æquales diſtantias C A, C B appenſorum momenta ſint α, β. Sit autem M utcunque multiplex gravis A, & μ æquè multiplum momenti μ. [a]ergo μ eſt momentum gravis M ad diſtantiam C A. Similiter ipſorum B, β ſumptis æquè multiplis N, ν; erit ν momentum gravis N ad B appenſi: quòd ſi M $=, \sqsubset, \sqsupset$ N, erit reſpectivè μ [b]$=$, [c]$\sqsubset$, [c]$\sqsupset$ ν. unde A. B :: α. β *Q E D.*

a 2 *cor.* 1. *poſt.*
b 1 *poſt. huj.*
c 2 *hujus.*

Hiſce verò ſuppoſitis.

Prop.

Digitized by Google

Prop. III.

Inæqualium æquiponderantium (A, B) *diſtantiæ* (C A, C B) *ſunt inæquales*; *& minor* (C A) *majoris* (A). Fig. 172.

Sit enim $A - X = B$. ergo ad has diſtantias præponderabit B ipſi $A - X$. quapropter erit $CB \sqsubset CA$. *Q.E.D.*

Coroll. Simili modo liquet ab inæqualibus diſtantiis (C A, C B) æquiponderantium (A, B) id majus eſſe, quod eſt à minore diſtantia (C A).

Sit enim $CQ = CA$. [a]ergo B ad diſtantiam C Q minùs ponderat, quàm ad diſtantiam C B, [b]hoc eſt quàm A ad diſtantiam C A. [c]unde liquet eſſe $B \sqsupset A$. *Q.E.D.*

a 2 *poſt. buj.*
b *hyp.*
c *ſch.* 1. & 2 *b.*

Prop. IV.

*Si duæ æquales * magnitudines* (A, B), *non idem habeant centrum gravitatis, ex ambabus compoſitæ magnitudinis* (A + B) *centrum gravitatis erit medium* (C) *rectæ* (A B) *conjungentis centra gravitatis magnitudinum.* Fig 173.

* *Magnitudines æquales homogeneas intellige, tum hîc, tum in ſequentibus; vel æqualia duo pondera, (nam de æqualibus magnitudinibus ſpecie differentibus (aut ſaltem pondere diverſis) non valet.)*

Quòd centrum compoſitæ magnitudinis A + B ſit in recta A B, προδέδεικται, inquit Auctor; unde colligitur in editis libris aliquid deficere, nam tale quid nullibi præmonſtratum apparet: nos illud verò, ſimul ac illam, quæ præ manibus eſt, propoſitionem è definitione centri gravitatis utcunque deduximus. vide *Coroll. Scholii ad* 1 *poſt hujus.*

Prop. V.

Si trium magnitudinum (A, C, B) *centra gravitatis* (A, C, B) *in directum poſita ſint, & æqualem magnitudines gravitatem habeant, & quæ inter centra ſunt rectæ* (C A, C B) *æquales ſint, ex omnibus compoſitæ magnitudinis centrum gravitatis erit punctum* (C) *quod & centrum gravitatis eſt ipſarum mediæ* (C).

Nam quia magnitudo C æquilibratur in puncto C, & huic utrinq; ad æquales diſtantias accedunt æqualia pondera A, B non mutabitur æquilibrium. *Vide ſch. ad* 4. *poſt. hujus.*

Vel

a 4 *hujus.* Vel ſic: quia punctum C eſt centrum *gr.* [a]ipſius A + B, & [b]ipſius
b *hyp.* C; [a] erit totius A + B : + C centrum gravitatis inter C, & C medium, hoc eſt ipſum C.

Coroll.

1. Ex hinc patet, quòd ſi quotcunque magnitudinum multitudine imparium centra gravitatis in directum poſita ſint, ſiquidémque tum æqualiter à media magnitudine diſtantes æqualem gravitatem habeant, tum rectæ ipſarum centris interjectæ æquentur: ex omnibus compoſitæ magnitudinis centrum gravitatis erit punctum, quod & ipſarum mediæ centrum eſt gravitatis.

2. Sin autem multitudine pares ſint magnitudines, & centra gravitatis ipſarum in directum poſita ſint, & ipſarum mediæ (*necnon æqualiter utrinque diſtantes à mediis) æqualem gravitatem habeant, & centris interjectæ rectæ æquentur; ex omnibus compoſitæ magnitudinis centrum gravitatis erit punctum medium rectæ centra mediarum connectentis, ut ſubſcribitur, (& in appoſita figura expreſſum vides.

* *Iſta verba deſunt in exemplaribus; at ſupplenda eſſe cùm res ipſa docet, tum hujus applicatio in prop.IX (vel 7 in* Baſileenſi Græca) *ubi habentur verba,* καὶ πάντα τὰ ἐφ' ἑκάτερα τῶν μέσων &c.

Fig. 174.

Prop. VI.

Fig. 175. *Commenſurabiles magnitudines* (Z, Y) *æquiponderant à diſtantiis eandem reciprocè proportionem habentibus cum gravibus.*

a *hyp.* Sint C A. C B :: Z. Y. ergo cùm [a]ſint Z, Y commenſurabiles, [b]e-
b 10. 10. runt quoque rectæ C A, C B commenſurabiles; [c] ſit igitur harum
c 3. 10. communis menſura M; fiant verò A E, & A D ſingulæ æquales
d 2 *ax.* 1. ipſi C B, & B F = C A. [d]ergo eſt E B = C A = B F; & E F =
e *conſt.* 2 C A; [e] ac E D = 2 C B. [f]ergo M ipſas E F, E D metitur; & eſt
f 2 *ax.* 10. E F. E D :: [g] C A. C B [e]:: Z. Y. quoties autem M metitur E F,
g 15. 5. toties quædam X metiatur Z. quapropter erit M. E F :: X. Z. [k]Item
k *prius.* eſt E F. E D :: Z. Y. ergo erit ex æquo M. E D :: X. Y. adeóque quoties M metitur E D, toties X metietur Y; & eſt X menſura communis ipſarum Z, Y. Itaque ſi dividatur E F in partes æquales ipſi M, & Z in totidem æquales ipſi X, & ſingulis ipſius E F particulis ad ipſarum medium punctum appendatur æqualis ipſi X, harum omnium gravitatis centrum erit punctum B (ſiquidem æquinumeræ ſunt hinc inde.) Similique prorſus ratione punctum A centrum gravitatis erit tot eidem X æqualium, quoties M continetur in E D, ipſam Y com-

componentium, & ſimiliter diſpoſitarum. Harum autem omnium gravitatis centrum erit punctum C, rectam F D biſecans (quippe D A = C B, & A C = B F, ac ideo C D = C F) ergo ſi Z ponatur ad B,& Y ad A, hæ ad diſtantias C B,C A æquiponderabunt. *Q.E,D.*

Coroll.

Si ſit Z. Y $\sqsupset$ C A. C B. præponderabit Y ad A poſita ipſi Z ad B conſtitutæ, & vice verſâ; ſi Y præponderet ipſi Z, erit Z. Y $\sqsupset$ C A. C B.

Schol.

Non ignoro contra diſcurſum hunc quædam objectari, quin ipſe ſuperiùs innui principiis ipſis ſuſpicionis cauſam ſubeſſe: ſed non eſt animus diſputare, nec incumbit mihi judicium interponere. Refero mentem auctoris, eam neq; tuebor, nec impugnabo. In altero de æquiponderantibus, qui vulgò inſcribitur libro, ratiocinium adhibet *Prop.* 1.
ab hoc nonnihil diverſum, ſed eiſdem exceptionibus obnoxium.

Prop. VII.

Quinimò ſi incommenſurabiles ſint magnitudines (Z X Y) *à diſtantiis* (C B, C A) *eandem reciprocè cum magnitudinibus proportionem habentibus æquiponderabunt.* Fig. 176.

Si neges; alterutra Z X præponderet, itaque minor eâ quædam æquiponderabit; hanc inter & totam Z X [a]ſumatur media quævis a *lemm ad* 8. 3. *Theod.*
Z, ipſi Y commenſurabilis. [b]Patet Z (quoniam æquiponderante[c]major eſt) ipſi Y præponderare. Verùm ob Z. Y [d]$\sqsupset$ (Z X. Y [e].:) C A. C B; [f]præponderabit Y ipſi Z: quæ repugnant.

Similiter è diſtantiis arguamus licet. Si Z X præponderet ad diſtantiam C B, æquiponderet ad E, & inter C B, C E media [a]ſumatur aliqua C D ad C A commenſurabilis; [k]ergo Z X præponderabit ad D. Sed contra quia Z X Y[e]:: (C A. C B) [d]$\sqsupset$ C A C D, [f]præponderabit Y ipſi Z X ad D poſitæ: quæ rurſus adverſantur ſibi.

b 3 *poſt. hujus.*
c *conſt.*
d 8. 5.
e *hyp.*
f *coroll præc.*
k *ad* 3 *poſt.*

Ex duabus præcedentibus univerſalis conflatur hæc propoſitio: *Gravia qualibet è diſtantiis reciprocè proportionalibus æquiponderant.*

Quæ ſimul ac ſemel hoc modò ſuccinctiùs (& *Archimedeis* fermè principiis inſiſtendo) oſtendi poſſit. Sit recta quævis A B, utcunque ſecta in D: biſectis partibus D A, D B in E, & F, totâque A B biſectâ in C; liquet E fore centrum partis D A, & F partis D B, & Fig. 177.

C totius A B ; adeóque D A + D B ſuſtentata in C æquilibrabitur. Cùm igitur ſit $EC = \frac{1}{2} AB - \frac{1}{2} DA$; & $FC = \frac{AB - DB}{2}$. adeóque E C. F C :: A B—D A. A B—D B :: D B. D A: ſunt rectæ D A, D B centrorum diſtantiis E C, F C reciprocè proportionales : & cum hiſce rectis quælibet gravitates, ipſarum magnitudinibus proportionales, aſſignari poſſint, æquè de quibuſcunque gravibus hoc verum erit.

Cæterùm ex hoc Palmario, *totiuſque Staticæ præcipuo theoremate* complura ſubnaſcuntur *Corollaria.*

I. Si gravia quælibet è quibuſvis diſtantiis æquiponderent, etiam iis proportionalia quævis gravia ab iiſdem diſtantiis (homologa homologis) æquiponderabunt.

11. 5. Retinebitur enim reciproca gravium & diſtantiarum proportionalitas.

II. Si æquiponderantibus addantur aut ſubtrahantur æquiponderantia, tota vel reſidua æquiponderabunt.

12. 5. Nec enim hic immutabitur reciproca proportionalitas.

Axiomatis accenſeri meruit hæc propoſitio, ſuprà nobis, *Ubaldo*, & aliis.

Fig. 178. *III. Æqualium gravium* (A, B) *momenta diſtantiis ſuis* (C A, C B) *proportionalia ſunt.*

Quâvis aſſumptâ diſtantiâ C Q concipiatur eſſe Z. A :: C A. C Q.

a 6, 7 *hujus.* [a]ergo ponderis Z ad Q ſuſpenſi momentum æquatur momento ponderis A ad diſtantiam A C. Item ſit B (vel A). Y :: C Q. C B. [a]ergo momentum ponderis Y ad Q æquatur momento ponderis B ad diſtantiam B C. Eſt autem ex æquo Z. Y :: C A. C B ; & mo-

b *ſch.* 2 *huj.* menta ponderum Z, Y ad Q ſuſpenſorum [b]ipſis Z, Y prodortionalia ſunt. ergo liquet propoſitum.

IV. Quorumcunque gravium (A, B) *ad quaſcunque diſtantias momenta compoſitam habent è ponderum ipſorum & diſtantiarum* (C A, C B) *proportionibus rationem.*

Nam momentum ponderis A in A poſiti ad momentum ponderis

c 20. *def.* 5. B in B, rationem [c]habet compoſitam è ratione momenti ponderis A

d *cor. prac.* in A ad momentum ponderis A in B poſiti ([d]hoc eſt è ratione diſtantiæ

tiæ C A ad C B) & è ratione momenti ponderis A in B ad momentum ponderis B in B poſiti ([e]hoc eſt è ratione ipſius A ad B). Hinc verò *e ſch. 2 hujus.*

V. *Momenta gravium ſe ad invicem habent, ut ipſa gravia ducta in ſuas diſtantias.*

Nempe C A × A repræſentat momentum gravis A ad diſtantiam A C; & B × B C momentum exhibet gravis B ad diſtantiam B C.

Hinc quòd è gravi in ſuam diſtantiam ducto provenit, à quibuſdam momentum appellatur; quale momentum notum & diſtantiæ applicatum exhibebit ipſum grave; per ipſum verò grave diviſum diſtantiam notificabit.

VI. Si recta (A B) *duarum quarumvis magnitudinum centra* (A,B) *connectat, ex iis compoſitæ magnitudinis centrum in iſta recta* (A B) *exiſtet.* Fig. 179.

Nam ſi diviſa concipiatur recta A B in C, [a]ſic ut ſit A. B :: C B. C A; [b]magnitudines A, B ad diſtantias C A, C B æquiponderabunt; [c]adeóque punctum C erit centrum gravitatis compoſitæ A + B. unde *a 10. 6. b 6 & 7. c not. ad 1 poſt.*

VII. Si quotcunque magnitudinum centra ſint in una recta, compoſitæ ex omnibus magnitudinis centrum in eadem exiſtet.

Nam compoſitæ ex duabus quibuſcunque centrum in illa [d]erit, tum ejus compoſitæ, ut unius, & tertiæ centrum in eadem erit; ac harum trium, & alterius quartæ conſimili pacto, & ſic porro, donec ad omnium ſummam perventum eſt. *d 6 cor.*

Prop. VIII.

Si ab aliqua magnitudine (MNO) *detrahatur magnitudo* (M N P) *non habens idem centrum cum toto, reliquæ magnitudinis* (N P O) *centrum gravitatis eſt, ſi recta* (A C) *gravitatum centra, totius magnitudinis, & ablatæ connectens, protrahatur ad eaſdem partes, ad quas eſt totius magnitudinis centrum* (C), *& accipiatur quædam* (CB) *è protracta dicta centra conjungente, ſic ut eandem rationem habeat ad illam* (C A) *centris* (CA) *interjectam, quam habet gravitas ablatæ magnitudinis* (MNP) *ad gravitatem reliquæ* (NPO), *acceptæ terminus* (B). Fig. 180.

[a] Patet enim centra totius & partium in una recta (B C) verſari; poſitóque puncto D reſiduæ N P O centro, quia C totius M N O [b]eſt, [b]& A partis M N P, [c]erit C D. C A :: M N P. N P O [b]:: CB. *a 6 cor. præc. b hyp. c 6 & 7 hujus.*

Digitized by Google

d 9. 5. e conſt. [b]:: C B. C A. [d]ergo C D = C B: & puncta D, B coincidunt, [e]quare B eſt centrum partis N P O. *Q.E.D.*

Coroll.

Fig. 181. Ex his facilè (juxta methodum, vel hypotheſin indiviſibilium) conſectatur centrum gravitatis figuræ cujuſlibet planæ in ejus, ſiquam habet, diametros (hoc eſt in recta baſi parallelas rectas biſecante) verſari; necnon centrum gravitatis figuræ cujuſcunque ſolidæ in ejus axe (hoc eſt in recta per parallelorum baſi planorum centra tranſeunte) reperiri.

a 7 cor. præc. Nam quia, verbi gr. centra rectarum M N (baſi B A parallelarum) ſunt in diametro V K, [a]erit ex omnibus conſtitutæ figuræ V B A centrum in eadem V K. Idem de ſolidis liquidò clarum eſt; quin & de ſuperficiebus, & lineis quibuſvis axem habentibus, aut axi rectam analogam.

Prop. IX.

Fig. 182. *Omnis parallelogrammi* (M N O P) *centrum gravitatis exiſtit in recta* (V K) *oppoſitorum parallelogrammi laterum biſegmenta connectente.*

Ex præcedente corollario ſatis liquet, at moroſiùs *Archimedes* hoc modo.

Si negas, eſto centrum alicubi extra V K in D; per quod ducatur D C ad M N parallela. Continuâ jam æquiſectione rectæ V N aliquando [a]relinquetur ſegmentum V K ⊐ C D; ſimiliterque diviſâ V M, ſi per utriuſque ſegmenti (V N, V M) diviſiones ducantur ad V K parallelæ, diſpertietur totum parallelogrammum M O in parallelogramma [b]ſimilia, & [c]æqualia ipſi Q K, & ad utraſque rectæ V K partes æquinumera; [*quin & horum omnium centra ſunt in una recta, pariter à ſe diſſita;] [d]ergo totius ex his compoſiti parallelogrammi M O centrum exiſtet in recta mediorum centra connectente. Verùm D extra medium Q K ſitum eſt. ergo D non eſt centrum, contra quod ipſe aſſeruiſti.

a cor. 1. 10. b 29. 1. & 1. def. 6. c 36. 1. d cor. 5. * *Hoc ſumit auctor, aſt ubi probaverit, non reperio; expendas annon principium petat.*

Aliter.

Fig. 183. f 36. 1. g 29. 1. & 1. def. 6. Sint A, B centra parallelogrammorum M K, V O, quæ connectat recta A B, ſecans ipſam V K in C, ducanturque A K, B V. & quoniam parallelogramma M K, V O [f]æqualia ſunt, ac [g]ſimilia, ſi conjungantur ea, ipſorum centra congruent. Quare rectæ A K, B V (ad

ad æquales & congruentes angulos ductæ) congruent, ut & anguli VKA, KVB: ſed & anguli ACK, VCB [k]pares ſunt. [l]ergo rectæ CA, CB congruent, & æquales erunt. [m]ergo CA. CB :: pgr VO. VP; [n]conſequenterque punctum C eſt centrum totius parallelogrammi MO. *Q.E.D.* h 5. *poſt. hujus.* k 15. 1. l 26. 1. m 7. 5. n *vid.* 6 *cor.* 7. *hujus.*

Coroll. Simul patet centrum C rectam VK biſecare. Nam recta CV, CK congruent.

Simili diſcurſu oſtendetur in *circulo, ellipſe, ſphæra, ſphæroide*, (*talibuſque cæteris figuris*) idem eſſe centrum gravitatis, & ipſius figuræ. Fig. 184.

Sit enim VK diameter, & A, B centra gr. ſegmentorum VMK, VNK; quæ, ſegmentis congruentibus, congruent. adeóque triangula ACK, BCV congruent; & propterea CA = CB; ac VMK. VNK :: CB. CA. adeóque C eſt centrum gr. totius. quinetiam CV = CK; & proinde C eſt centrum figuræ. Liquet igitur.

Prop. X.

Cujuſcunque parallelogrammi (MNOP) *centrum gravitatis eſt punctum* (C) *in quo diametri conveniunt.* Fig. 185.

Recta VK biſecet adverſa parallelogrammi latera MN, PO; & EF biſecet latera MP, NO. [a]Igitur in utraque VK, EF eſt centrum gravitatis parallelogrammi MNOP; [b]ergo interſectio C eſt centrum: ſed & in hoc diametri conveniunt: nam connexis CM, CO; quia CK [c]= CV; & KO [c]= VM, & ang CKO [d]= ang CVM, eſt ang KCO [e]= ang VCM; adeóque OCM [f]eſt linea recta: quare diameter MO per C tranſit. Simili diſcurſu ducta diameter PN per C tranſibit. Et liquet propoſitum. a 9. *hujus.* b 10 *ax.* 1. *el.* c *conſt.* & 34. 1. d 29. 1. e 4. 1. f 2 *ſch.* 15. 1.

Prop. XI.

Si duo triangula (VBA, XDE) *ſimilia ſint inter ſe, & in ipſis puncta* (C, K) *poſita ſimiliter ad triangula; unumque punctum* (C) *trianguli in quo exiſtit centrum ſit gravitatis, etiam reliquum punctum* (K) *eſt centrum gravitatis trianguli, in quo exiſtit.* Fig. 186. Fig. 187.

Si negas, aliud Z centrum eſto; [a]rectæque ducantur à punctis K, C, Z ad angulos æquales D, B; & E, A. Et quia puncta Z, C ſunt ſimilium triangulorum XDF, VBA [a]centra, [b]ſimiliter erunt poſita; [c]quapropter anguli ZDE, CBA pares ſunt. At verò quia puncta a *hyp.* b 6 *poſt. hujus.* c 7 *poſt hujus.*

K,

d 1 ax. 1. el. K, C [b]ſimiliter poſita ſunt, [c] etiam ang K D E = ang Z D E. [d] er-
e 9. ax. 1. go anguli K D E, Z D E æquantur. [e]*Q.E.A.*

Prop. XII.

Fig. 188. 189. *Si duo triangula* (V B A, X D E) *ſimilia ſint, unius autem trianguli* (V B A) *gravitatis centrum* (C) *ſit in recta* (V L) *ab angulo quopiam ad mediam baſin ducta, etiam reliqui trianguli centrum gravitatis erit in conſimili ducta rectâ* (X M).

a 10. 6. [a]Fiat V L. V C :: X M. X K; & connectantur rectæ C B, C A;
b hyp. K D, K E. & quia V B. B A [b]:: X D. D E; erit conſequentes biſariando V B. B L :: X D. D M. Item ang V B L = [b]X D M. [c]ergo
c 6. 6. triangula V B L, X D M ſimilia ſunt; [c] & eſt B V. V L :: D X. X M. ergo cùm ſit V L. V C [d] :: X M. X K; erit ex æquo V B. V C ::
d conſt. D X. X K. [c]ergo triangula B V C, D X K ſimilia ſunt. quare reliqua triangula C B L, X D M etiam ſimilia ſunt. Simili diſcurſu pa-
e 7. poſt. hujus. tebit triangula C V A, K X E; & triangula C A L, K E M aſſimi-
f hyp. lari. [e]quare puncta C, K ſimiliter poni conſtat. unde cùm C [f]ſit cen-
g 6. poſt. trum trianguli B V A, [g]erit K trianguli D X E centrum. *Q.E.D.*

Prop. XIII.

Fig 190. *Omnis trianguli* (V B A) *centrum gravitatis eſt in recta* (V K) *quæ ab angulo* (B V A) *in mediam deducta eſt baſin.*

Conſtat hoc aliquatenus è dictis apud Prop. 8. aſt *Archimedeam* ἀκρίβειαν negligere non licet, quam plerique juniores, in hujuſmodi materiis, imitantur. Fontes, è quibus poſteritas hauſit, & exemplaria quæ reſpexit, imprimis jucundum eſt contemplari. Sic igitur procedit Auctor noſter.

Si negas; eſto centrum Z, extra rectam V K; & ab Z ducatur
a cor. 1. 10. Z Y ad A B parallela. [a]Biſecetur K A continuò, donec ſegmentum K E minus evadat ipſâ Z Y; ſimilique ratione dividatur reliqua ſemiſſis K B; tum utrinque per diviſionum puncta ducantur rectæ E O, F N, G M, H R, I Q, L P, ad V K parallelæ; connectantúrque rectæ P M, Q N, R O (quæ baſi B A parallelæ erunt; quia V K.
b 4. 6. M G [b]:: A K. A G [c]:: B K. B L [b]:: V K. P L; [d]ideóque M G = P L,
c ſch. 7. 5. & ſimili diſcurſu F N = I H &c). Liquet autem parallelogrammo-
d 9. 5.
e 9 hujus. rum L M, φ N, ψ O centra gravitatis [e] exiſtere in recta V K (eorum quippe

Digitized by Google

quippe baſes [f]biſecanti) & proinde totius ex iis compoſitæ, triangu- f *hyp* & *ſch.* 4. 6.
lo inſcriptæ figuræ, [g]centrum in eadem V K fore; quod ſit C; con- g 7 *cor.* 7 *huj.*
nectatur C Z, eique protractæ occurrat A S ad K V parallela. Patet
autem triangulum V K B ad reſidua triangula P L B, Q φ P, R ψ Q,
V X R, *ſimul ſumpta ſe habere ſicut K B ad K H, (nam ductâ VH, * 12. 6.
triangulum V K H triangulis P L B, Q φ P, R ψ Q, V X R æqua-
tur; quoniam altitudo illius horum [g]altitudinibus ſimul ſumptis, & g 2. 6. & 12. 5.
baſis ejus horum ſingulæ baſi æquatur; eſtque triang V K B . V K H
[h]:: K B. K H. Item ſimili de cauſa patet triang V K A ad triangula h 1. 6.
M G A, V X O, & reliqua ex iſta parte, ſe habere ſicut K A ad K E
(vel K B ad K H). *ergo junctim totum triangulum B V A ſe habet
ad iſta cuncta reſidua triangula, ſicut K A ad K E, [k]hoc eſt ut C S ad k 2. 6.
C D; [l]hoc eſt in majori ratione quàm C S ad C Z. quare dividendo l 8. 5.
habebit figura dictis parallelogrammis conſtans ad reſidua cunctà tri-
angula majorem rationem quàm Z S ad Z C; ſit ergo ſumma paral-
lelogrammorum iſtorum ad dictam ſummam triangulorum, ut Z T
ad Z C; ergo cùm ſit Z T. Z C ⊏ Z S. Z C. [m]erit Z T ⊏ Z S. m 10. 5.
quia vero Z eſt centrum gr. totius trianguli B V A, & C centrum di-
ctæ ſummæ parallelogrammorum, & ſe reciprocè habet Z T ad
Z C, ut ſumma parallelogrammorum ad reſiduam ex toto B V A ſum-
mam triangulorum; [n]erit T centrum gravitatis dictæ reſiduæ trian- n 8 *hujus.*
gulorum ſummæ; quod fieri ſanè [o]nequit; quoniam T ad unas hu-
jus compoſitæ magnitudinis partes, & extra totum triangulum B V A o 9 *poſt. hujus.*
poſitum oſtendebatur. Itaque potius trianguli centrum eſt in recta
V K. *Q.E.D.*

Aliter.

Si fieri poteſt, eſto centrum extra V K ad Z; connectantur Z V, Fig. 191.
Z B, Z A; & K R, K S biſecent ipſas V A, V B (unde patet KRVS
eſſe parallelogrammum) item ducantur R T, S X ad V Z parallelæ,
& connectantur S R, X T, Z K, M N. Hinc cùm ſit B Z. B X [a]:: B V. a 4. 6.
B S [b]:: B A. B K [c]:: A B. A K [b]:: A V. A R [a]:: A Z. A T; [d]liquet b *conſt.* & 15. 5
S R, B A, X T, parallelas eſſe; & [d]K X, A Z, [d]& K T, B Z etiam c 7. 5. d 2. 6.
eſſe parallelas. [e]Igitur in ſimilibus triangulis A R K, B S K, A V B e 7. *poſt. huj.*
puncta T, X, Z ſimiliter poni liquet. ergo cùm Z [f]ſit centrum trian- f *hyp.*
guli A V B, [g]etiam T, X erunt centra triangulorum A R K, B S K. g 6 *poſt huj.*
ergo punctum N rectam X T [h]biſecans, [k]erit centrum è triangulis h *hyp. ſch.* 4. 6.
A R K, B S K [l](æqualibus nempe) compoſitæ magnitudinis. Pun- k 4 *hujus.* l 26. 1.
ctum verò M [m]eſt centrum parallelogrammi K R V S (diametrorum m 10. *hujus.*
utique interſectio) [n]ergo totius ex iſtis triangulis, & hoc parallelo- n 6 *cor.* 7 *huj.*

grammo

Digitized by Google

grammo compoſiti trianguli V B A centrum erit in recta M N. Eſt verò M N (parallelogrammi quippe S R T X latera biſecans) ad R T,
o 33. 1. adeóque ad V Z [o]parallela, quapropter erit punctum Z extra rectam M N. ergo Z non eſt centrum, contra quam affirmabas.

Prop. XIV.

Fig. 192. *Omnis trianguli* (B V A) *centrum gravitatis eſt punctum* (C) *in quo concurrunt rectæ* (V K, B E) *ab angulis ad media latera ductæ.*

a 13 *hujus.* b 10. *ax.* 1. [a]Eſt enim centrum in utraque V K, B E; [b] ergo in communi puncto.

Coroll. 1. Viciſſim rectæ ab angulis per centrum biſecant latera. Aliàs enim, quum centrum ſit in iis quæ biſecant, plura forent centra; [b]quod fieri nequit.
b 3 *cor. ſch* 1. *poſt. hujus.*

2. Tres ab angulis rectæ adverſa latera biſecantes in uno puncto concurrunt. In centro nempe trianguli.

3. Recta $CK = \frac{1}{3} VK$.

c 2. 6. d 4. 6. e *ſch.* 4. 6. Nam connexa F E eſt ad B A [c] parallela; quapropter eſt C G. K C [d]:: C E. B C [d]:: F E. B A [d] :: V G. G K [e] :: 1. 2. ergo componendo eſt G K. C K :: 3. 2. adeóque V K. C K :: 3. 1.

Hoc corollarium *Archimedeis* autographis excidiſſe videtur: nam indemonſtratum (opinor) non aſſumeret auctor; quod facit tamen in proximè ſequenti.

Prop. XV.

Fig. 193. *Omnis trapezii* (B M N A) *duo latera* (B A, M N) *ſibi parallela habentis centrum gravitatis* (C) *eſt in recta* (XK) *parallelarum biſectiones conjungentes, ſic diviſâ, ut pars ejus* (X C), *terminum habens biſegmentum minoris* (M N) *parallelarum, ad reliquam partem* (C K) *hanc habeat rationem, quam habet utraque ſimul, æqualis duplæ majoris cum minori ad duplam minoris cum majori parallelarum* (X C. C K :: 2 B A + M N. 2 MN + B A).

a *ſch* 4. 6. b 13 *hujus.* c 8 *hujus.* d 10. 6. Quod centrum trapezii ſit in X K patet; quoniam productis B M, A N ad concurſum in V, ducta V K ipſam M N quoque [a] biſecat, adeóque rectæ XK coincidit; & hinc utriuſque trianguli V B A, V M N centrum [b]eſt in V K, [c]adeóque reliqui trapezii B M N A centrum in eadem exiſtit. Porro [d]ſecetur recta X K trifariam in punctis H, G; per quæ ducantur rectæ O P, Q R ad B A parallelæ; itaque ductis

ductis B X, N K, B N, has quoque [e]triſecabunt parallelæ O P, Q R. e 2. 6.
[f]ergo liquet punctum E fore centrum trianguli B N A; [f]& pun- f 13 & 3. cor.
ctum F eſſe centrum trianguli M B N; adeóque connexâ E F, [g]hu- 14 hujus.
jus & [h]ipſius X K interſectio C erit centrum totius trapezii BMNA. g 6 cor. 7 huj.
[c]quapropter erit triang B N A. triang M B N ([k]hoc eſt B A. M N) h prius.
:: C F. C E[l]:: C H. C G. unde antecedentes duplando componendóque eſt 2 B A + MN. MN :: 2 CH + CG.CG. Item ſimili diſcurſu (inversè) 2 M N + B A. B A :: 2 C G + C H. C H. Igitur (iſtic & hîc permutando) 2 B A + M N. 2 C H + C G :: M N. C G :: B A. C H :: 2 M N + B A. 2 C G + C H. & rurſus permutando 2 B A + M N. 2 M N + B A :: 2 C H + C G. 2 C G + C H. k 1. 6. l 4. 6.
Eſt verò 2 C H + C G[r] = (C H + H G[r] =) C X. & 2 C G + C H = (C G + H G[r] =) C K. [s]quare 2 B A + M N. 2 M N + B A :: C X. C K. *Q.E.D.* r conſt. & 2 ax. 1. s 11. 5.

De Quadratura Parabolæ.

Archimedes Doſitheo Felicitatem.

CUM audirem obiiſſe *Cononem*, qui nobis adhuc ſuperſtes erat in amicitia, te verò *Cononis* familiarem fuiſſe, & Geometriæ eſſe gnarum; illi quidem demortuo indoluimus ceu vero amico, & in Mathematicis planè mirabili; tibi verò protinus deſtinavimus mittere ſcribentes, ut *Cononi* decreveramus ſcribere, è Geometricis theorematis illud, quod antea quidem nemo contemplatus erat, à nobis verò jam perſpectum eſt; primò quidem per mechanica repertum, poſtea verò Geometricè demonſtratum. Eorum ſanè, qui priùs Geometrica tractârunt, nonnulli aggreſſi ſunt ſcribere, ut poſſibile ſit *circulo dato, & circuli dato ſegmento æquale rectilineum ſpatium invenire*; nec non poſtea comprehenſum ſub *totius coni ſectione, & recta ſpatium quadrare tentârunt; aſſumentes quæ nemo facilè conceſſerit *lemmata*; unde à multis illi damnati ſunt hæc non adveniſſe. Veruntamen qui *parabolæ* ſegmentum comprehenſum quadrare conatus fuerit, anteriorum ſcimus neminem, quod certè nunc à nobis inventum eſt; demonſtratur enim *quòd omne ſegmentum comprehenſum ſub recta, & parabola, ſeſquitertium eſt trianguli baſin habentis eandem, & altitudinem æqualem cum ſegmento*; hoc aſſumpto lemmate ad ejus demonſtrationem, quòd inæqualium ſpatiorum exceſſus (quo majus excedit minus) poteſt ibi ſibimet apponi, ut omne propoſitum finitum ſpatium exuperet: uſurpârunt autem hoc lemma qui priùs extiterunt Geometræ; *etenim circulos duplicatam inter ſeſe diametrorum rationem* habere demonſtrârunt hoc utentes lemmate;

* ellipſi, (opinor.)

De ſph. & cyl. 1 ax. 5.

lemmate; & quòd *ſphæræ triplicatam inter ſe rationem habent diametrorum*; quinetiam *quòd omnis pyramis tertia pars eſt priſmatis eandem cum pyramide baſin habentis, & altitudinem æqualem*; & quòd *omnis conus ſubtriplus eſt cylindri eandem cum cono baſin habentis, & æqualem altitudinem*, ſimiliter prædictum lemma ſumentes ſcripſerunt. Evenit verò prædictorum theorematum ſingulis haud ſecus ac illis quæ abſque hoc lemmate demonſtrata ſunt adhibitam eſſe fidem; perinde etiam in ſimilem fidem adductis iis, quæ nos edidimus. Ejus igitur exſcriptas demonſtrationes mittimus, primò ſicut è mechanicis comperta ſunt, poſtea verò prout etiam per Geometrica demonſtrantur, præmittuntur autem & Elementa Conica, quæ ad demonſtrationem uſum habent. Vale.

Prop. I.

Fig. 194. *Si ſit parabola* A B G; *ſit autem recta* B D *parallela diametro,*
Apol. 46. 1. *vel ipſa diameter; recta verò* A G *parallela illi, quæ coni ſectionem hanc contingit ad* B; *erunt* D A, D G *æquales. Sin & D A æquetur*
Apol. 5. 2. *ipſi* D G, *parallela. erunt ipſa* A G & *ea quæ ſectionem contingit ad* B.

Prop. II.

Apol. 35. 1. *Si ſit parabola* A B G; *ſit autem recta* B D *parallela diametro, vel ipſa diameter; ipſa verò* A D G *parallela ei quæ ſectionem contingit ad* B; *at recta* G E *ſectionem contingat in* G; *erunt* B D, B E *æquales.*

Prop. III.

Si ſit parabola A B G; *recta verò* B D *diametro parallela, vel ipſa*
Apol. 20. 1. *diameter; & ducantur quædam recta* D G, Z H *parallelæ tangenti parabolam in* B; *erit ut* B D *longitudine ad* B Z, *ita* D G *potentiâ ad* Z H.

Hæc ſanè (ait *Archimedes*) demonſtrantur in conicis Elementis. —Cæterùm ambigi poteſt, utrum *Archimedes* Elementa citaverit, an ejus Tranſcriptores, omiſſis quas is appoſuerat demonſtrationibus ad illa nos ablegaverint. Utique de Conicis, quæ *Archimedis* temporibus extabant, Elementis nihil conſtat: iſta ſaltem apud *Apollonium* jam habentur locis citatis.

Prop. IV.

Fig. 195. *Sit portio* A B G *comprehenſa ſub recta & parabola; recta verò*
Fig 196. D B *à medio ipſius* A G *parallelo diametro ducatur, aut ipſa ſit diameter; & connexa recta* G B *producatur; quòd ſi deducatur altera quæpiam* T Z *ipſi* B D *parallela, ſecans utramque rectarum* A G, B G; *eandem rationem habebit* Z T *ad* T I *quam* D A *ad* D Z.

a 2. 6. Nam ducatur I K ad A G parallela: éſtque B Gq. B Tq[a] :: (D Gq.
b 34. 1. D Zq.[b] :: D Gq. K Iq[c] :: B D. B K[d] ::) B G. B F. [e]quare B G, B T,
c 3 *hujus.* B F ſunt ∺. [f]unde B G. B T :: B G ± B T. B T ± B F :: T G. T F
d 4. 6. [d] :: T Z. T I. [a]eſt autem D G. D Z :: B G. B T. [g]Ergo D G (D A).
e 20. 6. D Z :: T Z. T I. *Q.E.D.*
f 19. 5.
g 11. 5.

Prop.

Prop. V.

Si portio A B G *contenta ſub recta & parabola*; *& ab* A *ducatur diametro parallela* Z A; *à G verò ſectionem tangens in* G, *nempe* G Z: *ſiquidem in trigono* Z A G *ducatur aliqua* (KL) *parallela* A Z; *ducta* (KL) *in eadem ratione ſecabitur à parabola, ac* A G *à ducta*; *homologa verò erit pars* (AK) *ipſius* AG *ad* A *ductæ parti* (KH,) *quæ ad* A G. Fig. 197.

Sit D B diameter parabolæ, & producantur D B E, G B M. Et ob D B [a] = B E, [b] erit K I = I L; [c] item K I. I H :: A D. D K; & permutando K I. A D :: I H. D K :: [d] K I ± I H. A D ± D K :: K H. A K. [e] ergo 2 K I. 2 A D (hoc eſt K L. A G) :: K H. A K [d] :: KL—KH. A G—AK :: HL. KG; permutandóq; KH. HL :: AK. KG. *Q.E.D.*

Coroll. [f] K L. K H :: A G. A K.

a 2 *hujus.*
b *cor.* 4. 6.
c 4 *hujus.*
d 19. *vel* 12. 5.
e 15. 5.
f 4, & 18. 5.

Prop. VI.

Intelligatur verò illud (*quod & in ſpeculatione proponitur conſpiciendum*) *in* (*plano*) *recto ad horizontem, & in linea* A B; *dein quæ ſunt ad eaſdem partes cum* D *concipiantur deorſum quæ verò in adverſas ſurſum*; *Triangulum verò* B D G *ſit rectangulum, habens rectum ad* B *angulum, & latus* B G *æquale dimidio jugi, videlicet ut æquetur* BA *ipſi* B G; *ſuſpendatur verò triangulum ex punctis* B, G; *ſuſpendatur verò & aliud ſpatium* Z *ab altera parte jugi ad* A; *& æquiponderet ſpatium* Z *ſuſpenſum ad A trigono* B G D, *in ſitu quo jam ponitur*: *dico ſpatium* Z *trigoni* B D G *tertiam eſſe partem.* Fig. 198.

Sit enim B E = $\frac{1}{3}$ B G; ducatúrque E C ad B D parallela; itaq; centrum gr. trigoni G B D [a] eſt in E C, & hoc ſuſpenſum ab E conſiſtet ipſi Z æquiponderans; quare triang G B D. Z [b] :: (A B. B E :: G B. B E ::) 3. 1. *Q.E.D*

Converſè. Si Z = $\frac{1}{3}$ triang BDG, æquiponderabunt Z, & BDG.

a 3 *cor.* 14. 1. *de æquip.*
b 6 & 7. 1 *de æquip.*

Prop. VII.

Sit rurſus linea A G *jugum, medium verò ipſius ſit* B; *& ſuſpendatur ad* B *trigonum* G D H; *ſit verò trigonum* G D H *amblygonium, habens baſim* D H, *altitudinem verò parem dimidio jugi* (B G); *& ſuſpendatur trigonum* G D H *è punctis* B, G; *ſpatium verò* Z *ſuſpenſum ad* A *æquiponderet triangulo* G D H *ſic habenti ut nunc jacet*: *ſimiliter* Fig. 199.

militer de monſtrabitur ſpatium Z *tertiam eſſe partem trigoni* G D H.

a *conv. 6 huj.* Nam ſpatio Z adjiciatur E $=\frac{1}{3}$ triang B D G; [a] quapropter E
b *2 cor. 7. de de æquip.* æquiponderat trigono B D G, [b] ergo Z + E æquiponderat toti
c *conſt.* B H G. quare 3 Z + 3 E = triang B H G; unde cùm 3 E [c] = triang B D G; erit 3 Z = D H G. *Q.E.D.*

Prop. VIII.

Fig. 200. *Sit jugum* A, *medium verò ipſius* B; *&* *ſuſpendatur ad* B *trigonum rectangulum* G D E, *rectum habens angulum* E; *&* *ſuſpendatur è jugo ſecundum* G E; *ſpatium verò* Z *ſuſpendatur ad* A, *&* *æquiponderet ipſi* G D E *ſic habenti ut nunc jacet; quam verò rationem habet* A B *ad* B E, *hanc habeat trigonum* G D E *ad ſpatium* C: *dico ſpatium* Z *trigono* G D E *minus eſſe, ſed ipſo* C *majus.*

a *6 & 7. 1 æquip.* Sit trigoni E G D centrum gr. in perpendiculari H F; [a] quare Z
b *14. 5.* triang E G D :: H B. B A. [b] ergo Z $\sqsupset$ triang E G D. Item H B.
c *8. 1. 5.* B A [c] $\sqsubset$ E B. B A [d] :: C. triang E G D, adeoque Z. E G D. $\sqsubset$ C.
d *hyp.* E G D. [e] ergo Z $\sqsubset$ C.
e *10. 5.*

Prop. IX.

Fig. 201. *Sit rurſus jugum quidem* A G, *medium verò ejus* B, *trigonum verò* G D C *ambligonium, baſin quidem habens* D C, *altitudinem verò* E G, *&* *appendatur è jugo ſecundum* G E; *ſpatium verò* Z *dependeat ab* A, *&* *æquiponderet trigono* G D C, *ſic habenti ut modò ponitur; quam vero rationem habet* A B ad B E, *hanc habeat trigonum* G D C *ad* L: *dico ipſum* Z *majus quidem eſſe ipſo* L, *minus verò ipſo* G D C.

Demonſtratur ut præcedens.

Prop. X.

Fig. 202. *Sit rurſus* A B G *quidem jugum, &* *medium ejus* B; *trapezium verò* B D C H, *angulos quidem ad puncta* B, H *rectos habens, latus verò* C D *inclinans verſus* G; *&* *quam habet rationem* A B *ad* B H, *hanc habeat trapezium* B D C H *ad* L; *ſuſpenſum verò ſit trapezium* B D C H *è jugo ad* B H; *item ſuſpendatur ſpatium* Z *ad* A, *&* *æquiponderet trapezio* B D C H, *ita ſe habenti ut jacet: dico ſpatium* Z *minus eſſe ipſo* L.

Nam

Digitized by Google

Nam [a]ſit centrum trapezii B D Ç H in recta E F ad A G perpendiculari: éſtque trap B D C H. Z (:: [b]A B. B E) [c]⊏ (A B. B H [d]::) trap B D C H. L. [e]ergo Z ⊐ L. *Q.E.D.*

a 15.1 *æquip.*
b 6 & 7 *æquip.*
c 8. 5.
d *hyp.*
e 10. 5.

Prop. XI.

Sit rurſus jugum quidem A G, *& medium ipſius* B; *ſit verò trapezium* C D T R *habens quidem latera* C D, T R *tendentia ad* G, *ſed ipſa* D R, T C *perpendicularia ad* B G; *& cadat* D R *in* B; *quam verò rationem habet* A B *ad* B H, *hanc habeat trapezium* C D T R *ad* L; *trapezium verò* C D T R *ſuſpendatur ex jugo ad* B H; *&* Z *ex* A, *ac æquiponderet* Z *trapezio* C D T R, *ſic habenti ut modò jacet: ſimiliter ac priùs demonſtrabitur ſpatium* Z *minus ipſo* L. Fig. 203.

Imò planè ſimiliter ac priùs; quid ergo plura?

Prop. XII.

Sit rurſus jugum quidem A G, *medium verò ejus* B; *ſit verò trapezium* D E H C, *ad puncta quidem* E, H *rectos habens angulos, latera verò* C D, E H *vergentia ad* G; *& quam quidem rationem habet* A B *ad* B H, *hanc habeat trapezium* D E H C *ad* M; *quam verò rationem habet* A B *ad* B E, *hanc habeat trapezium* B E H C *ad* L; *ſuſpendatur verò trapezium* D E H C *è jugo ad* E H; *ſpatium verò* Z *ſuſpendatur ex* A, *& æquiponderet trapezio ita ſe habenti, ut nunc ſubjicitur: dico* Z *majus eſſe ipſo* L, *minus verò ipſo* M. Fig. 204.

[a]Sit enim trapezii D E H C centrum ge in K N ad E D parallela; hinc trap D E H C. Z ([b]:: A B. B K) [c]⊐ (A B. B E [d]::) trap D E H C. L; [e]quare Z ⊏ L. Item trap D E H C. M ([d]:: A B. B H) [c]⊐ (A B. B K [b]::) trap D E H C. Z; [e]unde Z ⊐ M. *Quæ E. D.*

a 15. 1 *æquip.*
b 6 & 7. 1 *æquip.*
c 8. 5.
d *hyp.*
e 10. 5.

Prop. XIII.

Sit rurſus jugum quidem A G, *& medium ejus* B, *trapezium verò* C D T R, *ita ut latera* C D, T R *vergant ad* G; *ſed* D T, C R *perpendicularia ſint ad* B G; *ſuſpendatur verò è jugo ad* E H; *ſpatium verò* Z *ſuſpendatur ex* A, *& æquiponderet trapezio* C D T R, *ſic habenti ut nunc ponitur; & quam quidem habet rationem* A B *ad* B E, *illam habeat trapezium* C D T R *ad ſpatium* L; *quam verò rationem* Fig. 205.

AB

C totius A B; adeóque D A + D B ſuſtentata in C æquilibrabitur. Cùm igitur ſit $EC = \frac{1}{2} AB - \frac{1}{2} DA$; & $FC = \frac{AB - DB}{2}$. adeóque E C. F C :: A B—D A. A B—D B :: D B. D A: ſunt rectæ D A, D B centrorum diſtantiis E C, F C reciprocè proportionales: & cum hiſce rectis quælibet gravitates, ipſarùm magnitudinibus proportionales, aſſignari poſſint, æquè de quibuſcunque gravibus hoc verum erit.

Cæterùm ex hoc Palmario, *totiuſque Staticæ præcipuo theoremate* complura ſubnaſcuntur *Corollaria*.

I. Si gravia qualibet è quibuſvis diſtantiis æquiponderent, etiam iis proportionalia quævis gravia ab iiſdem diſtantiis (homologa homologis) æquiponderabunt.

11. 5. Retinebitur enim reciproca gravium & diſtantiarum proportionalitas.

II. Si æquiponderantibus addantur aut ſubtrahantur æquiponderantia, tota vel reſidua æquiponderabunt.

12. 5. Nec enim hic immutabitur reciproca proportionalitas.

Axiomatis accenſeri meruit hæc propoſitio, ſuprà nobis, *Ubaldo*, & aliis.

Fig. 178. *III. Æqualium gravium* (A, B) *momenta diſtantiis ſuis* (C A, C B) *proportionalia ſunt.*

Quâvis aſſumptâ diſtantiâ C Q concipiatur eſſe Z. A :: C A. C Q. [a] ergo ponderis Z ad Q ſuſpenſi momentum æquatur momento ponderis A ad diſtantiam A C. Item ſit B (vel A). Y :: C Q. C B. [a] ergo momentum ponderis Y ad Q æquatur momento ponderis B ad diſtantiam B C. Eſt autem ex æquo Z. Y :: C A. C B; & momenta ponderum Z, Y ad Q ſuſpenſorum [b] ipſis Z, Y prodortionalia ſunt. ergo liquet propoſitum.

a 6, 7 *hujus.*
b *ſch.* 2 *huj.*

IV. Quorumcunque gravium (A, B) *ad quaſcunque diſtantias momenta compoſitam habent è ponderum ipſorum & diſtantiarum* (C A, C B) *proportionibus rationem.*

Nam momentum ponderis A in A poſiti ad momentum ponderis B in B, rationem [c] habet compoſitam è ratione momenti ponderis A in A ad momentum ponderis A in B poſiti ([d] hoc eſt è ratione diſtantiæ

c 20. *def.* 5.
d *cor. præc.*

tiæ C A ad C B) & è ratione momenti ponderis A in B ad momentum ponderis B in B poſiti ([e]hoc eſt è ratione ipſius A ad B). Hinc verò e ſch. 2 hujus.

V. *Momenta gravium ſe ad invicem habent, ut ipſa gravia ducta in ſuas diſtantias.*

Nempe C A × A repræſentat momentum gravis A ad diſtantiam A C; & B × B C momentum exhibet gravis B ad diſtantiam B C.

Hinc quòd è gravi in ſuam diſtantiam ducto provenit, à quibuſdam momentum appellatur; quale momentum notum & diſtantiæ applicatum exhibebit ipſum grave; per ipſum verò grave diviſum diſtantiam notificabit.

VI. Si recta (A B) *duarum quarumvis magnitudinum centra* (A,B) *connectat, ex iis compoſitæ magnitudinis centrum in iſta recta* (A B) *exiſtet.* Fig. 179.

Nam ſi diviſa concipiatur recta A B in C, [a] ſic ut ſit A. B :: C B. C A; [b] magnitudines A, B ad diſtantias C A, C B æquiponderabunt; [c] adeóque punctum C erit centrum gravitatis compoſitæ A + B. unde

a 16. 6. b 6 & 7. c not. ad 1 poſt.

VII. Si quotcunque magnitudinum centra ſint in una recta, compoſitæ ex omnibus magnitudinis centrum in eadem exiſtet.

Nam compoſitæ ex duabus quibuſcunque centrum in illa [d]erit, tum ejus compoſitæ, ut unius, & tertiæ centrum in eadem erit; ac harum trium, & alterius quartæ conſimili pacto, & ſic porro, donec ad omnium ſummam perventum eſt. d 6 cor.

Prop. VIII.

Si ab aliqua magnitudine (MNO) *detrahatur magnitudo* (M N P) *non habens idem centrum cum toto, reliquæ magnitudinis* (N P O) *centrum gravitatis eſt, ſi recta* (A C) *gravitatum centra, totius magnitudinis, & ablatæ connectens, protrahatur ad eaſdem partes, ad quas eſt totius magnitudinis centrum* (C), *& accipiatur quædam* (CB) *è protracta dicta centra conjungente, ſic ut eandem rationem habeat ad illam*(CA) *centris*(CA) *interjectam, quam habet gravitas ablatæ magnitudinis* (MNP) *ad gravitatem reliquæ* (NPO), *acceptæ terminus* (B). Fig. 180.

[a] Patet enim centra totius & partium in una recta (B C) verſari; poſitóque puncto D reſiduæ N P O centro, quia C totius M N O [b]eſt, [b]& A partis M N P, [c] erit C D. C A :: M N P. N P O [b]:: C B.

a 6 cor. præc. b hyp. c 6 & 7 hujus.

d 9. 5. *e conſt.* [b]:: C B. C A. [d]ergo C D = C B: & puncta D, B coincidunt, [e]quare B eſt centrum partis N P O. *Q.E.D.*

Coroll.

Fig. 181. Ex his facilè (juxta methodum, vel hypotheſin indiviſibilium) conſectatur centrum gravitatis figuræ cujuſlibet planæ in ejus, ſiquam habet, diametros (hoc eſt in recta baſi parallelas rectas biſecante) verſari; necnon centrum gravitatis figuræ cujuſcunque ſolidæ in ejus axe (hoc eſt in recta per parallelorum baſi planorum centra tranſeunte) reperiri.

a 7 cor. præc. Nam quia, verbi gr. centra rectarum M N (baſi B A parallelarum) ſunt in diametro V K, [a]erit ex omnibus conſtitutæ figuræ V B A centrum in eadem V K. Idem de ſolidis liquidò clarum eſt; quin & de ſuperficiebus, & lineis quibuſvis axem habentibus, aut axi rectam analogam.

Prop. IX.

Fig. 182. *Omnis parallelogrammi* (M N O P) *centrum gravitatis exiſtit in recta* (V K) *oppoſitorum parallelogrammi laterum biſegmenta connectente.*

Ex præcedente corollario ſatis liquet, at moroſiùs *Archimedes* hoc modo.

Si negas, eſto centrum alicubi extra V K in D; per quod ducatur

a cor 1. 10. D C ad M N parallela. Continuâ jam æquiſectione rectæ V N ali-

b 20. 1. & 1. def. 6. quando [a]relinquetur ſegmentum V K ⊐ C D; ſimiliterque diviſâ

c 36. 1. V M, ſi per utriuſque ſegmenti (V N, V M) diviſiones ducantur ad

d cor. 5. V K parallelæ, diſpertietur totum parallelogrammum M O in paral-

**Hoc ſumit auctor, aſt ubi probaverit, non reperio; expendeſis annon principium petat.* lelogramma [b]ſimilia, & [c]æqualia ipſi Q K, & ad utraſque rectæ V K partes æquinumera; [*quin & horum omnium centra ſunt in una recta, pariter à ſe diſſita;] [d]ergo totius ex his compoſiti parallelogrammi M O centrum exiſtet in recta mediorum centra connectente. Verùm D extra medium Q K ſitum eſt. ergo D non eſt centrum, contra quod ipſe aſſeruiſti.

Aliter.

Fig. 183. Sint A, B centra parallelogrammorum M K, V O, quæ conne-

f 36. 1. ctat recta A B, ſecans ipſam V K in C, ducantúrque A K. B V. &

g 29. 1. & 1. def. 6. quoniam parallelogramma M K, V O [f]æqualia ſunt, ac [g]ſimilia, ſi conjunguntur ea, ipſorum centra congruent. Quare rectæ A K, B V

(ad

Digitized by Google

ad æquales & congruentes angulos ductæ) congruent, ut & anguli h 5. *poſt. hujus.*
V K A, K V B: ſed & anguli A C K, V C B [k]pares ſunt. [l]ergo re- k 15. 1.
ctæ C A, C B congruent, & æquales erunt. [m]ergo C A. C B :: pgr l 26. 1.
V O. V P; [n]conſequenterque punctum C eſt centrum totius paralle- m 7. 5.
logrammi M O. *Q. E. D.* n *vid. 6 cor. 7. hujus.*

Coroll. Simul patet centrum C rectam V K biſecare. Nam recta C V, C K congruent.

Simili diſcurſu oſtendetur in *circulo, ellipſe, ſphæra, ſphæroide, (talibuſque cæteris figuris)* idem eſſe centrum gravitatis, & ipſius figuræ. Fig. 184.

Sit enim V K diameter, & A, B centra gr. ſegmentorum V M K, V N K; quæ, ſegmentis congruentibus, congruent. adeóque triangula A C K, B C V congruent; & propterea C A = C B; ac V M K. V N K :: C B. C A. adeóque C eſt centrum gr. totius. quinetiam C V = C K; & proinde C eſt centrum figuræ. Liquet igitur.

Prop. X.

Cujuſcunque parallelogrammi (M N O P) *centrum gravitatis eſt punctum* (C) *in quo diametri conveniunt.* Fig. 185.

Recta V K biſecet adverſa parallelogrammi latera M N, P O; &
E F biſecet latera M P, N O. [a]Igitur in utraque V K, E F eſt cen- a 9. *hujus.*
trum gravitatis parallelogrammi M N O P; [b]ergo interſectio C eſt b 10 *ax. 1. el.*
centrum: ſed & in hoc diametri conveniunt: nam connexis C M, c *conſ.* & 34. 1.
C O; quia C K [c]= C V; & K O [c]= V M, & ang C K O [d]= d 29. 1.
ang C V M, eſt ang K C O [e]= ang V C M; adeóque O C M [f]eſt e 4. 1.
linea recta: quare diameter M O per C tranſit. Simili diſcurſu du- f 2 *ſch. 15. 1.*
cta diameter P N per C tranſibit. Et liquet propoſitum.

Prop. XI.

Si duo triangula (V B A, X D E) *ſimilia ſint inter ſe, & in ipſis puncta* (C, K) *poſita ſimiliter ad triangula; unumque punctum* (C) *trianguli in quo exiſtit centrum ſit gravitatis, etiam reliquum punctum* (K) *eſt centrum gravitatis trianguli, in quo exiſtit.* Fig. 186. Fig. 187.

Si negas, aliud Z centrum eſto; rectæque ducantur à punctis K, a *hyp.*
C, Z ad angulos æquales D, B; & E, A. Et quia puncta Z, C ſunt ſi- b 6 *poſt. hujus.*
milium triangulorum X D F, V B A [a] centra, [b]ſimiliter erunt poſita; c 7 *poſt. hujus.*
[c]quapropter anguli Z D E, C B A pares ſunt. At verò quia puncta
K,

Digitized by Google

d 1 *ax.* 1. *el.* K, C [b]ſimiliter poſita ſunt, [c] etiam ang K D E = ang Z D E. [d] er-
e 9. *ax.* 1. go anguli K D E, Z D E æquantur. [e] *Q.E.A.*

Prop. XII.

Fig. 188. *Si duo triangula* (V B A, X D E) *ſimilia ſint, unius autem triangu-*
189. *li* (V B A) *gravitatis centrum* (C) *ſit in recta* (V L) *ab angulo quo-*
piam ad mediam baſin ducta, etiam reliqui trianguli centrum gravi-
tatis erit in conſimili ducta rectâ (X M).

a 10. 6. [a]Fiat V L. V C :: X M. X K ; & connectantur rectæ C B, C A ;
b *hyp.* K D, K E. & quia V B. B A [b]:: X D. D E ; erit conſequentes biſa-
riando V B. B L :: X D. D M. Item ang V B L = [b]X D M. [c]ergo
c 6. 6. triangula V B L, X D M ſimilia ſunt ; [c] & eſt B V. V L :: D X. X M.
ergo cùm ſit V L. V C [d] :: X M. X K ; erit ex æquo V B. V C ::
d *conſt.* D X. X K. [c]ergo triangula B V C, D X K ſimilia ſunt. quare reli-
qua triangula C B L, X D M etiam ſimilia ſunt. Simili diſcurſu pa-
e 7. *poſt. hujus.* tebit triangula C V A, K X E ; & triangula C A L, K E M aſſimi-
f *hyp.* lari. [e]quare puncta C, K ſimiliter poni conſtat. unde cùm C [f]ſit cen-
g 6. *poſt.* trum trianguli B V A, [g]erit K trianguli D X E centrum. *Q.E.D.*

Prop. XIII.

Fig 190. *Omnis trianguli* (V B A) *centrum gravitatis eſt in recta* (V K) *quæ ab angulo* (B V A) *in mediam deducta eſt baſin.*

Conſtat hoc aliquatenus è dictis apud Prop. 8. aſt *Archimedeam* ἀκρίβειαν negligere non licet, quam plerique juniores, in hujuſmodi materiis, imitantur. Fontes, è quibus poſteritas hauſit, & exemplaria quæ reſpexit, imprimis jucundum eſt contemplari. Sic igitur procedit Auctor noſter.

Si negas ; eſto centrum Z, extra rectam V K ; & ab Z ducatur
a *cor.* 1. 10. Z Y ad A B parallela. [a]Biſecetur K A continuò, donec ſegmentum
K E minùs evadat ipſâ Z Y ; ſimilique ratione dividatur reliqua ſe-
miſſis K B ; tum utrinque per diviſionum puncta ducantur rectæ E O,
F N, G M, H R, I Q, L P, ad V K parallelæ ; connectantúrque
rectæ P M, Q N, R O (quæ baſi B A parallelæ erunt ; quia V K.
b 4. 6. M G [b]:: A K. A G [c]:: B K. B L [b]:: V K. P L ; [d]ideóque M G = P L,
c *ſch.* 7. 5. & ſimili diſcurſu F N = I H &c). Liquet autem parallelogrammo-
d 9. 5. rum L M, φ N, ψ O centra gravitatis [e] exiſtere in recta V K (eorum
e 9 *hujus.*
quippe

Digitized by Google

quippe baſes [f]biſecanti) & proinde totius ex iis compoſitæ, triangu- *f hyp & ſch. 4. 6.*
lo inſcriptæ figuræ, [g]centrum in eadem V K fore; quod ſit C; con- *g 7 cor. 7 huj.*
nectatur C Z, eique protractæ occurrat A S ad K V parallela. Patet
autem triangulum V K B ad reſidua triangula P L B, Q φ P, R ψ Q,
V X R, [*]ſimul ſumpta ſe habere ſicut K B ad K H, (nam ductâ VH, ** 12. 6.*
triangulum V K H triangulis P L B, Q φ P, R ψ Q, V X R æqua-
tur; quoniam altitudo illius horum [g]altitudinibus ſimul ſumptis, & *g 2. 6. & 12. 5.*
baſis ejus horum ſingulæ baſi æquatur; éſtque triang V K B . V K H
[h]:: K B . K H. Item ſimili de cauſa patet triang V K A ad triangula *h 1. 6.*
M G A, V X O, & reliqua ex iſta parte, ſe habere ſicut K A ad K E
(vel K B ad K H). [*]ergo junctim totum triangulum B V A ſe habet
ad iſta cuncta reſidua triangula, ſicut K A ad K E, [k]hoc eſt ut C S ad *k 2. 6.*
C D; [l]hoc eſt in majori ratione quàm C S ad C Z. quare dividendo *l 8. 5.*
habebit figura dictis parallelogrammis conſtans ad reliqua cunctà tri-
angula majorem rationem quàm Z S ad Z C; ſit ergo ſumma paral-
lelogrammorum iſtorum ad dictam ſummam triangulorum, ut Z T
ad Z C; ergo cùm ſit Z T . Z C $\sqsubset$ Z S . Z C. [m]erit Z T $\sqsubset$ Z S. *m 10. 5.*
quia verò Z eſt centrum gr. totius trianguli B V A, & C centrum di-
ctæ ſummæ parallelogrammorum, & ſe reciprocè habet Z T ad
Z C, ut ſumma parallelogrammorum ad reſiduam ex toto B V A ſum-
mam triangulorum; [n]erit T centrum gravitatis dictæ reſiduæ trian- *n 8 hujus.*
gulorum ſummæ; quod fieri ſanè [o]nequit; quoniam T ad unas hu-
jus compoſitæ magnitudinis partes, & extra totum triangulum B V A *o 9 poſt. hujus.*
poſitum oſtendebatur. Itaque potius trianguli centrum eſt in recta
V K. *Q.E.D.*

Aliter.

Si fieri poteſt, eſto centrum extra V K ad Z; connectantur Z V, Fig. 191.
Z B, Z A; & K R, K S biſecent ipſas V A, V B (unde patet KRVS
eſſe parallelogrammum) item ducantur R T, S X ad V Z parallelæ,
& connectantur S R X T, Z K, M N. Hinc cùm ſit B Z . B X [a]:: B V. *a 4. 6.*
B S [b]:: B A . B K [c]:: A B . A K [b]:: A V . A R [a]:: A Z . A T; [d] liquet *b conſt. & 15. 5*
S R, B A, X T, parallelas eſſe; & [d]K X, A Z, [d] & K T, B Z etiam *c 7. 5.* *d 2. 6.*
eſſe parallelas. [e]Igitur in ſimilibus triangulis A R K, B S K, A V B *e 7. poſt. huj.*
puncta T, X, Z ſimiliter poni liquet. ergo cùm Z [f]ſit centrum trian- *f hyp.*
guli A V B, [g]etiam T, X erunt centra triangulorum A R K, B S K. *g 6 poſt huj.*
ergo punctum N rectam X T [h]biſecans, [k]erit centrum è triangulis *h hyp. ſch. 4. 6.*
A R K, B S K [l](æqualibus nempe) compoſitæ magnitudinis. Pun- *k 4 hujus.* *l 26. 1.*
ctum verò M [m]eſt centrum parallelogrammi K R V S (diametrorum *m 10. hujus.*
utique interſectio) [n]ergo totius ex iſtis triangulis, & hoc parallelo- *n 6 cor. 7 huj.*
grammo

grammo compoſiti trianguli V B A centrum erit in recta M N. Eſt vero M N (parallelogrammi quippe S R T X latera biſecans) ad R T, adeóque ad V Z [o]parallela, quapropter erit punctum Z extra rectam M N. ergo Z non eſt centrum, contra quam affirmabas.

o 33. 1.

Prop. XIV.

Fig. 192. *Omnis trianguli* (B V A) *centrum gravitatis eſt punctum* (C) *in quo concurrunt rectæ* (V K, B E) *ab angulis ad media latera ductæ.*

a 13 *hujus.* b 10. *ax.* 1.

[a]Eſt enim centrum in utraque V K, B E; [b] ergo in communi puncto.

Coroll. 1. Viciſſim rectæ ab angulis per centrum biſecant latera. Aliàs enim, quum centrum ſit in iis quæ biſecant, plura forent centra; [b]quod fieri nequit.

b 3 *cor. ſch* 1. *poſt. hujus.*

2. Tres ab angulis rectæ adverſa latera biſecantes in uno puncto concurrunt. In centro nempe trianguli.

3. Recta $CK = \frac{2}{3}$ V K.

c 2. 6. d 4. 6. e *ſch.* 4. 6.

Nam connexa F E eſt ad B A [c] parallela; quapropter eſt C G. K C [d]:: C E. B C [d]:: F E. B A [d] :: V G. G K [e] :: 1. 2. ergo componendo eſt G K. C K :: 3. 2. adeóque V K. C K :: 3. 1.

Hoc corollarium *Archimedeis* autographis excidiſſe videtur: nam indemonſtratum (opinor) non aſſumeret auctor; quod facit tamen in proximè ſequenti.

Prop. XV.

Fig. 193. *Omnis trapezii* (B M N A) *duo latera* (B A, M N) *ſibi parallela habentis centrum gravitatis* (C) *eſt in recta* (XK) *parallelarum biſectiones conjungentes, ſic diviſâ, ut pars ejus* (X C), *terminum habens biſegmentum minoris* (M N) *parallelarum, ad reliquam partem* (C K) *hanc habeat rationem, quam habet utraque ſimul, æqualis duplæ majoris cum minori ad duplam minoris cum majori parallelarum* (X C. C K :: 2 B A + M N. 2 M N + B A).

a *ſch* 4. 6. b 13 *hujus.* c 8 *hujus.* d 10. 6.

Quod centrum trapezii ſit in X K patet; quoniam productis B M, A N ad concurſum in V, ducta V K ipſam M N quoque [a] biſecat, adeóque rectæ X K coincidit; & hinc utriuſque trianguli V B A, V M N centrum [b]eſt in V K, [c]adeóque reliqui trapezii B M N A centrum in eadem exiſtit. Porro [d]ſecetur recta X K triſariam in punctis H, G; per quæ ducantur rectæ O P, Q R ad B A parallelæ; itaque

ductis

Digitized by Google

ductis B X, N K, B N, has quoque [e]triſecabunt parallelæ O P, Q R. [f]ergo liquet punctum E fore centrum trianguli B N A; [f]& punctum F eſſe centrum trianguli M B N; adeóque connexâ E F, [g]hujus & [h]ipſius X K interſectio C erit centrum totius trapezii BMNA. [c]quapropter erit triang B N A. triang M B N ([k]hoc eſt B A. M N) :: C F. C E[l]:: C H. C G. unde antecedentes duplando compoenndóque eſt 2 B A + MN. MN :: 2 CH + CG.CG. Item ſimili diſcurſu (inversè) 2 M N + B A: B A :: 2 C G + C H. C H. Igitur (iſtic & hîc permutando) 2 B A + M N. 2 C H + C G :: M N. C G :: B A. C H :: 2 M N + B A. 2 C G + C H. & rurſus permutando 2 B A + M N. 2 M N + B A :: 2 C H + C G. 2 C G + C H. Eſt verò 2 C H + C G[r] = (C H + H G[r] =) C X. & 2 C G + C H = (C G + H G[r] =) C K. [s]quare 2 B A + M N. 2 M N + B A :: C X. C K. *Q.E.D.*

e 2. 6.
f 13 & 3. *cor.* 14 *hujus.*
g 6 *cor.* 7 *huj.*
h *prius.*
k 1. 6.
l 4. 6.
r *conſt.* & 2 *ax.* 1.
s 11. 5.

De Quadratura Parabolæ.

Archimedes Doſitheo Felicitatem.

CUM audirem obiiſſe *Cononem*, qui nobis adhuc ſuperſtes erat in amicitia, te verò *Cononis* familiarem fuiſſe, & Geometriæ eſſe gnarum; illi quidem demortuo indoluimus ceu vero amico, & in Mathematicis planè mirabili; tibi verò protinus deſtinavimus mittere ſcribentes, ut *Cononi* decreveramus ſcribere, è Geometricis theorematis illud, quod antea quidem nemo contemplatus erat, à nobis verò jam perſpectum eſt; primò quidem per mechanica repertum, poſtea verò Geometricè demonſtratum. Eorum ſanè, qui priùs Geometrica tractârunt, nonnulli aggreſſi ſunt ſcribere, ut poſſibile ſit *circulo dato, & circuli dato ſegmento æquale rectilineum ſpatium invenire*; nec non poſtea comprehenſum ſub *totius coni ſectione, & recta ſpatium quadrare tentârunt; aſſumentes quæ nemo facilè conceſſerit *lemmata*; unde à multis illi damnati ſunt hæc non adveniſſe. Veruntamen qui *parabolæ* ſegmentum comprehenſum quadrare conatus fuerit, anteriorum ſcimus neminem, quod certè nunc à nobis inventum eſt; demonſtratur enim *quòd omne ſegmentum comprehenſum ſub recta, & parabola, ſeſquitertium eſt trianguli baſin habentis eandem, & altitudinem æqualem cum ſegmento*; hoc aſſumpto lemmate ad ejus demonſtrationem, quòd inæqualium ſpatiorum exceſſus (quo majus excedit minus) poteſt ibi ſibimet apponi, ut omne propoſitum finitum ſpatium exuperet: uſurpârunt autem hoc lemma qui priùs extiterunt Geometræ; *etenim circulos duplicatam inter ſeſe diametrorum rationem* habere demonſtrârunt hoc utentes lemmate;

* ellipſis (*opinor.*)

De ſph. & cyl. 1 ax. 5.

lemmate; & quòd *ſphæræ triplicatam inter ſe rationem habent diametrorum*; quinetiam *quòd omnis pyramis tertia pars eſt priſmatis eandem cum pyramide baſin habentis, & altitudinem æqualem*; & quòd *omnis conus ſubtriplus eſt cylindri eandem cum cono baſin habentis, & æqualem altitudinem*, ſimiliter prædictum lemma ſumentes ſcripſerunt. Evenit verò prædictorum theorematum ſingulis haud ſecus ac illis quæ abſque hoc lemmate demonſtrata ſunt adhibitam eſſe fidem; perinde etiam in ſimilem fidem adductis iis, quæ nos edidimus. Ejus igitur exſcriptas demonſtrationes mittimus, primò ſicut è mechanicis comperta ſunt, poſtea verò prout etiam per Geometrica demonſtrantur, præmittuntur autem & Elementa Conica, quæ ad demonſtrationem uſum habent. Vale.

R 2 *Prop.*

Digitized by Google

Prop. V.

Si portio A B G *contenta ſub recta & parabola; & ab* A *ducatur diametro parallela* Z A; *à G verò ſectionem tangens in* G, *nempe* G Z: *ſiquidem in trigono* Z A G *ducatur aliqua* (KL)*parallela* A Z; *ducta*(KL) *in eadem ratione ſecabitur à parabola, ac* A G *à ducta; homologa verò erit pars*(AK) *ipſius* AG *ad* A *ductæ parti*(KH,) *quæ ad* A G. Fig. 197.

Sit D B diameter parabolæ, & producantur D B E, G B M. Et ob D B [a] = B E, [b]erit K I = I L; [c]item K I. I H :: A D. D K; & permutando K I. A D :: I H. D K :: [d]K I ± I H. A D ± D K :: K H. A K. [e]ergo 2 K I. 2 A D (hoc eſt K L. A G) :: K H. A K [d] :: KL—KH. A G—AK :: HL. KG; permutandóq; KH. HL :: AK. KG. *Q.E.D.* a 2 hujus. b cor. 4. 6. c 4 hujus. d 19. vel 12. 5. e 15. 5. f 4, & 18. 5.

Coroll. [f]K L. K H :: A G. A K.

Prop. VI.

Intelligatur verò illud (quod & in ſpeculatione proponitur conſpiciendum) in (plano) recto ad horizontem, & in linea A B; *dein quæ ſunt ad eaſdem partes cum* D *concipiantur deorſum quæ verò in adverſas ſurſum; Triangulum verò* B D G *ſit rectangulum, habens rectum ad* B *angulum, & latus* B G *æquale dimidio jugi, videlicet ut æquetur* BA *ipſi* B G; *ſuſpendatur verò triangulum ex punctis* B, G; *ſuſpendatur verò & aliud ſpatium* Z *ab alterà parte jugi ad* A; *& æquiponderet ſpatium* Z *ſuſpenſum ad* A *trigono* B G D, *in ſitu quo jam ponitur: dico ſpatium* Z *trigoni* B D G *tertiam eſſe partem.* Fig. 198.

Sit enim B E = $\frac{1}{3}$ B G; ducatúrque E C ad B D parallela; itaq; centrum gr. trigoni G B D [a]eſt in E C, & hoc ſuſpenſum ab E conſiſtet ipſi Z æquiponderans; quare triang G B D. Z [b]:: (A B. B E :: G B. B E ::) 3. 1. *Q.E.D* a 3 cor. 14. 1. de æquip. b 6 & 7. 1 de æquip.

Converſè. Si Z = $\frac{1}{3}$ triang BDG, æquiponderabunt Z, & BDG.

Prop. VII.

Sit rurſus linea A G *jugum, medium verò ipſius ſit* B; *& ſuſpendatur ad* B *trigonum* G D H; *ſit verò trigonum* G D H *amblygonium, habens baſim* D H, *altitudinem verò parem dimidio jugi* (B G); *& ſuſpendatur trigonum* G D H *è punctis* B, G; *ſpatium verò* Z *ſuſpenſum ad* A *æquiponderet triangulo* G D H *ſic habenti ut nunc jacet: ſimiliter* Fig. 199.

militer de monſtrabitur ſpatium Z *tertiam eſſe partem trigoni* G D H.

a conv. 6 huj. Nam ſpatio Z adjiciatur E $= \frac{1}{3}$ triang B D G; [a] quapropter E
b 2 cor. 7. de de æquip. æquiponderat trigono B D G; [b] ergo Z + E æquiponderat toti
c conſt. B H G. quare 3 Z + 3 E = triang B H G; unde cùm 3 E [c] = triang B D G; erit 3 Z = D H G. *Q.E.D.*

Prop. VIII.

Fig. 200. *Sit jugum* A, *medium verò ipſius* B; *& ſuſpendatur ad* B *trigonum rectangulum* G D E, *rectum habens angulum* E; *& ſuſpendatur è jugo ſecundum* G E; *ſpatium verò* Z *ſuſpendatur ad* A, *& æquiponderet ipſi* G D E *ſic habenti ut nunc jacet; quam verò rationem habet* A B *ad* B E, *hanc habeat trigonum* G D E *ad ſpatium* C: *dico ſpatium* Z *trigono* G D E *minus eſſe, ſed ipſo* C *majus.*

a 6 & 7. 1 æquip. Sit trigoni E G D centrum gr. in perpendiculari H F; [a] quare Z
triang E G D :: H B. B A. [b] ergo Z $\sqsupset$ triang E G D. Item H B.
b 14. 5. B A [c] $\sqsubset$ E B. B A [d] :: C. triang E G D, adeoque Z. E G D. $\sqsubset$ C.
c 8. 1. 5. E G D. [e] ergo Z $\sqsubset$ C.
d hyp.
e 10. 5.

Prop. IX.

Fig. 201. *Sit rurſus jugum quidem* A G, *medium verò ejus* B, *trigonum verò* G D C *ambligonium, baſin quidem habens* D C, *altitudinem verò* E G; *& appendatur è jugo ſecundum* G E; *ſpatium verò* Z *dependeat ab* A, *& æquiponderet trigono* G D C, *ſic habenti ut modò ponitur; quam vero rationem habet* A B *ad* B E, *hanc habeat trigonum* G D C *ad* L: *dico ipſum* Z *majus quidem eſſe ipſo* L, *minus verò ipſo* G D C.

Demonſtratur ut præcedens.

Prop. X.

Fig. 202. *Sit rurſus* A B G *quidem jugum, & medium ejus* B; *trapezium verò* B D C H, *angulos quidem ad puncta* B, H *rectos habens, latus verò* C D *inclinans verſus* G; *& quam habet rationem* A B *ad* B H, *hanc habeat trapezium* B D C H *ad* L; *ſuſpenſum verò ſit trapezium* B D C H *è jugo ad* B H; *item ſuſpendatur ſpatium* Z *ad* A, *& æquiponderet trapezio* B D C H, *ita ſe habenti ut jacet: dico ſpatium* Z *minus eſſe ipſo* L.

Nam

Digitized by Google

Nam [a]ſit centrum trapezii B D C H in recta E F ad A G perpendiculari: éſtque trap B D C H. Z (:: [b]A B. B E) [c]$\sqsubset$ (A B. B H [d]::) trap B D C H. L. [e]ergo Z $\sqsupset$ L. *Q.E.D.*

a 15. 1 *æquip.*
b 6 & 7 *æquip.*
c 8. 5.
d *hyp.*
e 10. 5.

Prop. XI.

Sit rurſus jugum quidem A G, *& medium ipſius* B; *ſit verò trapezium* C D T R *habens quidem latera* C D, T R *tendentia ad* G, *ſed ipſa* D R, T C *perpendicularia ad* B G; *& cadat* D R *in* B; *quam verò rationem habet* A B *ad* B H, *hanc habeat trapezium* C D T R *ad* L; *trapezium verò* C D T R *ſuſpendatur ex jugo ad* B H; *&* Z *ex* A; *ac æquiponderet* Z *trapezio* C D T R, *ſic habenti ut modò jacet: ſimiliter ac priùs demonſtrabitur ſpatium* Z *minus ipſo* L. Fig. 203.

Imò planè ſimiliter ac priùs; quid ergo plura?

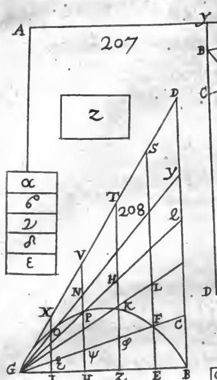
Prop. XII.

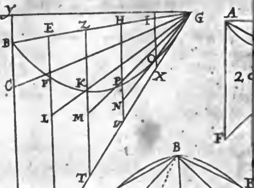
Sit rurſus jugum quidem A G, *medium verò ejus* B; *ſit verò trapezium* D E H C, *ad puncta quidem* E, H *rectos habens angulos, latera verò* C D, E H *vergentia ad* G; *& quam quidem rationem habet* A B *ad* B H, *hanc habeat trapezium* D E H C *ad* M; *quam verò rationem habet* A B *ad* B E, *hanc habeat trapezium* B E H C *ad* L; *ſuſpendatur verò trapezium* D E H C *è jugo ad* E H; *ſpatium verò* Z *ſuſpendatur ex* A, *& æquiponderet trapezio ita ſe habenti, ut nunc ſubjicitur: dico* Z *majus eſſe ipſo* L, *minus verò ipſo* M. Fig. 204.

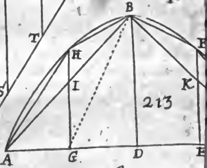
[a]Sit enim trapezii D E H C centrum gr in K N ad E D parallela; a 15. 1 *æquip.*
hinc trap D E H C. Z ([b]:: A B. B K)[c] $\sqsupset$ (A B. B E [d]::) trap D E H C. b 6 & 7. 1 *æquip.*
L; [e]quare Z $\sqsubset$ L. Item trap D E H C. M ([d]:: A B. B H) [c]$\sqsubset$ c 8. 5.
(A B. B K [b]::) trap D E H C. Z; [e]unde Z $\sqsupset$ M. Quæ *E. D.* d *hyp.*
e 10. 5.

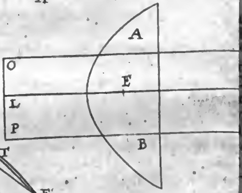
Prop. XIII.

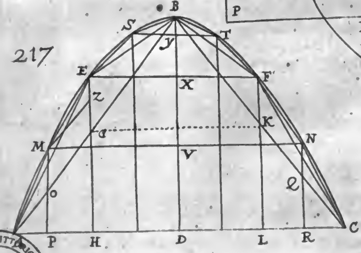
Sit rurſus jugum quidem A G, *&* *medium ejus* B, *trapezium verò* C D T R, *ita ut latera* C D, T R *vergant ad* G; *ſed* D T, C R *perpendicularia ſint ad* B G; *ſuſpendatur verò è jugo ad* E H; *ſpatium verò* Z *ſuſpendatur ex* A, *& æquiponderet trapezio* C D T R, *ſic habenti ut nunc ponitur; & quam quidem habet rationem* A B *ad* B E, *illam habeat trapezium* C D T R *ad ſpatium* L; *quam verò rationem* Fig. 205.

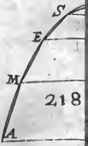

NAPOLI

by Google

quæ à G, *obtuſum facere angulum ad* B G ; *obtuſum angulum faciat quæ ad* B, *& à B ducatur diametro parallela* B D ; *& à* G *ipſa* G D *parabolam contingens in* G, *& dividatur* B G *in quotcunque partes* B E, E Z, Z H, H I, I G ; *& ab* E, Z, H, I *ducantur diametro parallelæ* E S, Z T, H V, I X, *& à punctis quibus hæ ſecant parabolam conjungantur rectæ ad* G, *& extendantur: enimverò & nunc dico triangulum* B D G *trapeziorum quidem* C E, L Z, M H, N I, *& trianguli* X I G *minus eſſe quàm triplum; ipſorum verò* Z F, H K, I P, *& trianguli* G O I *majus eſſe quàm triplum.*

Eadem prorſus eſt demonſtratio quæ præcedentis, niſi quòd hic pro 10 & 12 hujus, adhibentur 11 & 13. quorſum itaque ταυτολογεῖν.

Prop. XVI.

Sit rurſus portio B X G *comprehenſa ſub recta, & parabola; & per* B *quidem ducatur* B D *parallela diametro, à* G *verò ipſa* G D *tangens parabolam in* G, *ſit verò ſpatium* Z *tertia pars trigoni* B D G : *dico portionem* B K G *æquari ſpatio* Z. Fig. 208.

Si fieri poteſt, ſit primò Z ⊐ port B K G. Secetur tum B D in partes æquales B C, C Q, Q R, R Y, Y D, ita ut ſit triang B G Z ⊐ port B K G — Z ; unde erit Z ⊐ port B K G — triang B G Z. conjungantur G C, G Q, G R, G Y occurrentes parabolæ punctis F, K, P, O ; per quæ ducantur E S, Z T, H V, I X ad B D parallelæ. (Liquet verò ipſas B E, E Z, Z H, H I, I G etiam æquari; * ob D C. C B :: S F . F E [a] :: G E. E B ; & D Q. Q B * :: T K. K Z [a] :: G Z. Z B &c.) * cor. 4. 6. a 4 hujus.

Quia verò B C = C Q, * erit E F = F L ; [b] unde trap F Z = trap F K ; item ob Zφ * = K M, [b] erit trap φ H = trap K P ; pariterque trap ψ I = trap P O, & triang I G X [b] = triang O G X, ergo triang B G C = trap B F + F K + K P + P O + triang O G K. ergo Z ($\frac{1}{3}$ triang B D G) ⊐ (port B K G — : trap B F + F K + K P + triang O G X ⊐) trap F Z + K H + P I + triang O I G ; contra 14 vel 15 hujus. b 37. 1. & 2 ax. 1.

Sin dicatur Z ⊏ port B K G, ſit triang B G C ⊐ Z — port B K G ; unde portio B K G + triang B G C ⊐ Z, hoc eſt port B K G + trap B F + F K + K P + P O + triang O G X ⊐ $\frac{1}{3}$ triang B D G, ergo fortius erit trap C E + L Z + M H + N I + triang X I G ⊐ $\frac{1}{3}$ triang B D G ; itidem contra 14 aut 15 hujus.

Quin itaque potiùs erit Z = port B K G. *Q.E.D.*

Prop. XVII.

Fig. 209. *Hoc demonſtrato, liquet quod omnis portio* (A B C), *comprehenſa ſub recta, & parabola, ſeſquitertia eſt trianguli* (A B C) *habentis baſin eandem cum portione, & altitudinem æqualem.*

Ducatur tangens C F, cui occurrat diameter D B in E, eíque parallela A F; & ob D B [a] = B E, [b] erit triang D E C ([c] id eſt $\frac{1}{4}$ triang A F C) = 2 triang D B C [b] = triang A B C. atqui [d] eſt port A B C = $\frac{1}{3}$ triang A F C; ergo triang A B C port. A B C :: $\frac{1}{4}$. $\frac{1}{3}$ :: 3 . 4 :: 1 . $1\frac{1}{3}$. *Q.E.D.*

a 2 *hujus.* b 1. 6. c 20. 6. d 16 *hujus.*

Hoc quod artificio quaſi mechanico ſic adſtruxerat, dehinc methodo prorſus Geometricâ demonſtratum exhibebit.

Definitiones

Portionum ſub recta & curva comprehenſarum

1. Baſin quidem appello rectam iſtam;
2. Altitudinem verò maximam perpendicularem à curva linea demiſſam in baſin portionis;
3. Verticem verò punctum, à quo maxima perpendicularis ducitur.

Prop. XVIII.

Fig. 210. *Si in portione* (A B C), *quæ continetur ſub recta & parabola, à media baſe ducatur recta* (D B) *diametro parallela; vertex erit portionis punctum* (B), *in quo ducta diametro parallela* (D B) *ſecat parabolam.*

Recta E F contingat parabolam in B, & demittatur B G ad A C perpendicularis; & quia E F eſt [a] parallela baſi A C, liquet B G eſſe maximam perpendicularem earum quæ à ſectione duci poſſunt in A C; & [b] proinde B fore verticem portionis A B C. *Q.E.D.*

a 1 *hujus.* b 2 *def. ad* 17. *hujus.*

Prop. XIX.

Fig 211. *Si in portionem* (A B C) *comprehenſam ſub recta & parabola ducantur duæ rectæ* (D B, F E) *parallelæ diametro, illa quidem* (D B) *à media baſe, hæc verò* (F E) *à media dimidia; erit ducta à media baſe*

Digitized by Google

baſe (D B) *ducta à media dimidia* (F E) *ſeſquitertia longitudine.*

Nam ducatur (E G) parallela baſi A C; & quia B D. B G [a] :: D Aq. G Eq [b] :: D Aq. D Fq [c] :: 4. 1, erit [d] convertendo B D. G D (b E F) :: 4. 3 :: $1\frac{1}{3}$. 1. *Q.E.D.* a 3 *hujus.* b 34. 1. c 20 *hujus.* d *cor.* 19. 5.

Cor. B D. B G :: 4. 1.

Prop. XX.

Si portioni (A B C) *compeehenſa ſub recta & parabola inſcribatur triangulum* (A B C) *eandem baſin habens cum portione, eandemque altitudinem, majus erit inſcriptum* (A B C) *quàm dimidium portionis.* Fig. 212.

Per verticem B ducatur tangens E F ([a] quæ baſi eſt parallela), cui occurant A E, C F diametro parallelæ; liquétque pgr A E F C [b] (hoc eſt 2 triang A B C) majus eſſe portione A B C. a 1 *hujus.* b 41. 1.

Coroll. Hinc, liquet, quòd huic portioni poſſibile eſt polygonum inſcribere, ita ut relictæ portiones minores ſint omni propoſito ſpatio.

Nam ſi portionibus A G B, C H B inſcribantur triangula, [a] hæc auferent pluſquam ſemiſſes portionum A H B, C H B; & ſi in reliquis id fiat, idem continget. [b] quare tandem ad reliquias dato ſpatio minores perveniatur neceſſe eſt. a 20 *hujus.* b 1. 10.

Prop. XXI.

Si portioni (A B C) *comprehenſa ſub recta & parabola inſcribatur triangulum* (AB C) *eandem baſin habens cum portione, eandemque altitudinem; inſcribantur verò & alia triangula* (A H B, C F B) *relictis portionibus* (A H B, C F B), *eaſdem baſes habentia cum portionibus, eandemque altitudioem; ſingulorum triangulorum* (A H B, CFB) *relictis portionibus inſcriptorum octuplum eſt triangulum* (ABC) *toti portioni inſcriptum.* Fig. 213.

Nam quia G I. D B [a] :: A I. A B [b] :: 2. 4; & D B. G H [c] :: 4. 3; erit ex æquo G I. G H :: 2. 3; adeóque G I = 2 I H; [d] quare triang I A G = 2 triang H A I; ideóque triang B A D [e] (4 I A G) = 8 triang I A H. [f] quare triang A B C (2 B A D) = 8 triang A H B. *Q.E.D.* a 4. 6. b *conſt.* c 19. *hujus.* d 1. 6. e 20. 6. f 15. 5.

Coroll. Triang A H B + C F B = $\frac{1}{4}$ triang A B C.

Digitized by Google

Prop. XXII.

Fig. 214. *Si ſit portio* (A B C) *comprehenſa ſub rectâ & parabola, & ſpatia ponantur quotcunque* (X, Y, Z) *deinceps in quadrupla ratione; ſit verò ſpatiorum maximum* (X) *æquale triangulo* (ABC) *baſin habenti eandem cum portione, & altitudinem eandem; ſimul omnia ſpatia minora erunt portione* (AB⌣).

Portionibus A H B, C F B inſcribantur trigona A H B, C F B portionibus iſtis æquè alta; & altera pari modo reliquis portionibus A P H, C O F; H M B, F N B; conſtátque fore triang A H B
a cor. 21 huj. $+$ C F B [a] $= \frac{1}{4}$ triang A B C [b] $= \frac{1}{4}$ X $=$ [b] Y; item pariter fore
b hyp. triang A P H $+$ H M B [a] $= \frac{1}{4}$ A H B; & triang COF $+$ FNB
c 12. 5. [a] $= \frac{1}{4}$ C F B; [c] adeóque triang A P H $+$ H M B $+$ C O F $+$ FNB
d 15. 5. $= \frac{1}{4}$ A H B $+ \frac{1}{4}$ C F B [d] $= \frac{1}{4}$ Y [b] $=$ Z: ergo quum iſta trigona ſimul omnia deficiant à portione A B C, erunt ſimul X, Y, Z eadem minora.

Prop. XXIII.

D. C. B. A. *Si componantur magnitudines* (D, C, B, A) *deinceps in quadrupla*
64. 15. 4. 1. *ratione; omnes magnitudines, inſuperque minimæ* (A) *pars tertia eidem ſummæ adjecta, erunt ſeſquitertiæ maximæ* (D).

a hyp. Nam quia D [a] $= 4$C, erit $\frac{1}{3}$ D $= \frac{4}{3}$ C $=$ C $+ \frac{1}{3}$ C; ſimilitérque $\frac{1}{3}$ C $=$ B $+ \frac{1}{3}$ B; & $\frac{1}{3}$ B $=$ A $+ \frac{1}{3}$ A; eſt ergo $\frac{1}{3}$ D $=$ C $+$ B $+ \frac{1}{3}$ B $=$ C $+$ B $+$ A $+ \frac{1}{3}$ A; quare D $+$ C $+$ B $+$ A $+ \frac{1}{3}$ A. D :: 1 $+ \frac{1}{3}$. 1. *Q.E.D.*

Coroll. Hinc, figura portioni inſcripta (juxta 22 hujus) minor eſt quàm $\frac{4}{3}$ trigoni A B C.

Fit enim (ibidem) è magnitudinibus X, Y, Z ∺ in ratione 4 ad 1, quarum maxima X æquatur triangulo A B C.

Scholium.

Liquidiùs id deducatur ex hac univerſali propoſitione.

Sint quotcunque quanta proportionaliter decreſcentia in ratione α ad ς; eorum ſit extremum ω, & ſumma dicatur Z; erit $Z = \frac{\alpha\alpha - \varsigma\omega}{\alpha - \varsigma}$.

Nam

Nam ut primum ad ſecundum, * ita ſunt omnia antecedentia ad omnia conſequentia, hoc eſt $\alpha . \epsilon :: Z - \omega . Z - \alpha$; quare (extrema & media in ſe ducendo) eſt $\alpha Z - \alpha\alpha = \epsilon Z - \epsilon\omega$; & (tranſponendo) $\alpha Z - \epsilon Z = \alpha\alpha - \epsilon\omega$; & (dividendo utrinque per $\alpha - \epsilon$) eſt $Z = \frac{\alpha\alpha - \epsilon\omega}{\alpha - \epsilon}$. * 12. 5.

Hinc ſi $\alpha . \epsilon :: 4 . 1$; erit $Z = \frac{4\alpha - \omega}{\alpha}$; ut in hac prop. 23.

Adnotetur autem, quòd ſi progreſſio continuetur ad infinitum, ſcilicet ut ω ſit $= 0$ nihil ; tunc evaneſcente termino $\epsilon\omega$, liquet fore $Z = \frac{\alpha\alpha}{\alpha - \epsilon}$.

Hinc ſi $\alpha . \epsilon :: 4 . 1$; erit $Z = \frac{4}{3}\alpha$.

Hinc autem breviſſimè conſtat *Archimidea* quadratura ; unáque plures innumeræ ſimiliter eliciuntur.

Prop. XXIV.

Omnis portio (A B C) *comprehenſa ſub recta & parabola, ſeſquitertia eſt trianguli* (A B C) *eandem baſin habentis cum ipſa, & altitudinem æqualem* Fig. 214.

Sit $Z = \frac{4}{3}$ triang A B C ; &, ſi fieri poteſt, ſit primò port A B C $\sqsubset$ Z : [a] inſcribatur portioni figura A P H M B N F O C trigonis a cor. 20 huj.
conſtans, (ut in præcedentibus) ac ita ut ſit port A B C — fig b cor. 23 huj.
A P H M B N F O C $\sqsupset$ port A B C — Z ; eſt ergo Z $\sqsupset$ fig A P H M B N F O C ; [b] hæc autem figura minor eſt quàm $\frac{4}{3}$ triang A B C ; ergo magis Z $\sqsupset$ $\frac{4}{3}$ triang A B C, contra hypotheſin.

Sit jam port A B C $\sqsupset$ Z ; & concipiatur ſeries magnitudinum (quarum ſumma vocetur S) progrediens in quadrupla ratione, (incipiens utique à triangulo A B C, & decreſcens in ω) [c] ita ut ſit $\omega \sqsupset$ c cor. 20. huj.
Z — port A B C : cùm igitur ſit $S + \frac{\omega}{3}$ [d] $= Z$; erit $\omega \sqsupset S + \frac{\omega}{3}$ d 23 hujus.
— port A B C ; unde liquebit eſſe portionem A B C $\sqsupset$ S. [e] Quod e 22 huj.
eſt abſurdum.

Quare potiùs eſt port A B C = Z = $\frac{4}{3}$ triang A B C.

Coroll.

Digitized by Google

Coroll.

Hinc

a 41. 1. b 24 *hujus.* 1. Si ductâ F G per B ad A C parallelâ compleatur parallelogrammum A G; erit pgr. A G. port. A B C :: 3. 2. Nam pgr A G. triang A B C [a]:: 6. 3; & triang A B C. port A B C [b]:: 3. 4. quare ex æquo pgr A G. port A B C :: 6. 4 :: 3. 2.

2. Complementum A Y B F eſt $\frac{1}{2}$ ſemiportionis A B D.

3. Hinc facilè efficitur quadratum æquale portioni. Nam producatur D B in E, ut ſit B E = $\frac{1}{3}$ B D; vel E D = $\frac{4}{3}$ B D; & connectantur E A, E C; liquet trigonum A E C æquari portioni ABC; *14. 2. unde ſi *fiat trigono A E C æquale quadratum, liquet factum eſſe.

4. Itaque facilè ad datam rectam applicatur parabolica portio ad illam ſcilicet applicato triangulo A E C.

DE

Digitized by Google

De ÆQVIPONDERANTIBUS,

LIBER SECUNDUS.

Prop. I.

SI duo ſint ſpatia (A B, C D) *contenta ſub recta, & parabola,* **quam poſſumus ad datam rectam applicare; ex utroque ipſorum compoſiti magnitudinis centrum gravitatis* (H) *erit in recta connectente ipſorum centra gravitatis* (E, F), *dividens dictam rectam* (E, F), *ut ipſius partes* (E H, F H) *reciprocè eandem rationem habeant cum ſpatiis* (A B, C D).

Fig. 216.
* cor. 24. de qu. parab.

Accipe F G, F K pares ipſi E H (unde E G = F H), & fiat E L = E G (F H). ad G L applicentur pgr[a] G O, G P [b]utrumvis æquale dimidio A B, & productis O R, P Q compleatur pgr Q M. Eſtque parab C D. parab A B[c] :: E H. F H[d] :: 2 E H ([e] 2 G F). 2 F H (2 E G) [e]:: G K. G L[f] :: Q N. Q P[g] :: pgr Q M. Q O [c](parab A B) [h] unde parab C D = pgr Q M. Cùm igitur [k]ſit E centrum pgr[l] Q O, & F centrum pgr[l] Q M ([e]ob E G = E L, & F G = F K) ſitque Q M. Q O :: E H. F H; liquet propoſitum.

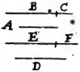
a 3. ax. 1.
b cor. 24. de qu. parab.
c 6 & 7. 1 de æquip.
d 15. 5.
e conſt.
f 34. 1.
g 1. 6.
h 14. 5.
k 9. 1 de æquip.

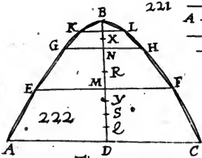
Manifeſtum,

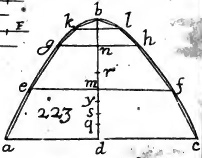
Si portioni (A B C) *ſub recta, & parabola contentum, inſcribatur triangulum* (A B C), *eandem baſim habens cum portione, & æqualem altitudinem; & rurſus reliquis portionibus inſcribantur triangula* (A E B, C F B) *eaſdem baſes habentia cum portionibus, & æqualem altitudinem; & ſemper reliquis portionibus triangula inſcribantur eodem modo* (A M E, E S B, C N F, F T B &c); *orta figura* (A M E S B T F N C) *portioni evidenter** *inſcribi dicatur. Liquet verò, quòd ſic inſcripta figura angulos connectentes* (S T, E F, M N), *quæque proximè ſunt à vertice portionis* (B) *quæque deinceps parallelæ erunt portionis baſi* (A C), *& biſecabuntur à portionis diametro* (B D); *& diametros ſecabunt in rationes numerorum deinceps imparium, uno dicto illâ* (B Y) *quæ ad verticem portionis.*

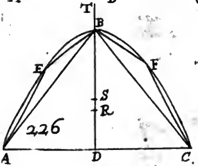
Fig. 217.
*Notabiliter, γνωρίμως.

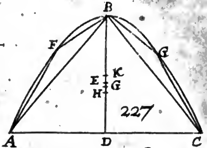
Hoc

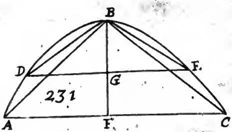

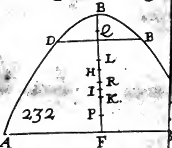

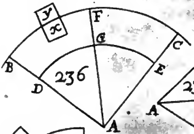

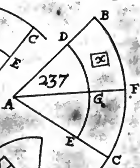

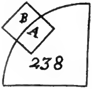

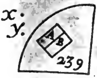

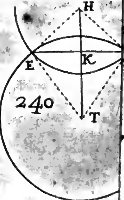

rit A G=
; ac b ideo
r, & pari-
igitur ſit
Q= PO.
N d :: PO.
N ipſi A C
elæ oſten-
B D. B X
ponatur 1,
12) item
ur M Z ad
= 3, & OP
(D—VD)

ectanguli co-
inſcribatur,
BD).

parallelæ ſunt
ziorum A N,
t in diametro
m. *Q. E. D.*

. M N :: *dm.*
n g. erit trap.

ipſis DN, *dn.*
Eſtque

EſtqueP D. P M[a]:: D A. M E[b]:: *da. me*[a]:: *pd. pm*[c]:: P D. P M. a 4. 6.
ergo dividendo P M. M D :: *pm. md.* [b]item M D. M N :: *md. mn.* b *hyp.*
ergo ex æquo P M. M N :: *pm. mn* ; item ob M E. N G[b]:: *me. ng* ; c 21. 5.
[a]erit M N. M O :: *mn. mo.* ergo rurſus ex æquo P M. O M :: *pm. om* ; [d]hoc eſt triang P M E. O M E :: triang *pme. ome.* item triang O M E. O N G[e] = M E. N G, bis [b] = *me. ng*, bis [e] = triang *ome. ong* ; ergo permutando triang O M E. *ome* :: triang O N G. *ong*[f]:: trap M G. *mg* ; & rurſus permutando triang O M E. trap M G :: triang *ome*. trap *mg* ; ergo ex æquali triang P M E. trap M G :: triang *pme*. trap *mg* ; quinimò ſimiliter trap D E. triang P M E :: trap *de*. triang *pme* ; ergo denuo ex æquo trap D E. M G :: trap *de. mg*. *Q.E.D.* d 1. 6. e 20. 6. f 19. 5.

Coroll. Trap D E. triang O M E*:: trap. *de*. triang *ome*. * 22. 5.

Lemma 2.

Si A. B :: D. E. & A. C :: D. F. Erit B. C :: E. F. & A. B + C :: D. E + F. Fig. 221.

Nam permutando B. E (A. D) :: C. F. & rurſus permutando B. C E. F. Item B + C. E + F[a]:: (B. E ::) A. D. ergo permutando A. B + C :: D. E + F. a 12. 5.

Quòd ſi ſit A. B + C :: D. C + F ; & A. B :: D. E. erit B. C :: E. F. & A. C :: D. F. Item ſi fuerit B. C :: E. F. & A. B + C :: D. E + F. Erit A. B :: D. E. & A. C :: D. F. Quæ ex ſimili rationum permutatione, inverſione &c. facilè eliciuntur.

Prop. III.

Si duarum portionum * *ſimilium* (A B C, *abc*) *ſub recta, & parabola comprehenſarum, utrique rectilineum inſcribatur evidenter ; habeant verò inſcripta rectilinea latera mutuò æqualia multitudine, centra gravitatum* (Y, *y*) *ſimiliter ſecant diametros portionum* (B D, *bd*). Fig. 221. 222. * *Not.*

Angulos connectant rectæ E F, G H, K L, *ef, gh, kl* ; ſintque Q, R centra trapeziorum A F, E H, & S compoſiti ex illis A H ; & ſimiliter *q, r, s* ſint centra ipſorum *af, eh, ah* : item ſit X centrum compoſiti ex trapezio G L, & trigono K B L, & *x* ipſius *gl* + triang *kbl*. a 3 *de qu par.*
Jam ob A Dq. E Mq[a]:: B D. B M[b]:: *bd. bm* :: *adq. emq* ; erit A D. b *hyp.* & *maniſ. hujus.*
E M ([c]A C. E F) :: *ad. em* ([c]*ac. ef*). [d]ergo 2 A C + E F. 2 E F + c 15. 5.
A C :: 2 *ac* + *ef*. 2 *ef* + *ac*. hoc eſt M Q. Q D :: *mq. qd* ; ergo d 15. & 18. 5.

 com-

Digitized by Google

e 15.1.*æquip.* componendo M D. Q D :: *md. qd.* item B D. M D :: *bd. md.* itaque
f 12. 5. ex æquo B D, Q D :: *bd qd*; paritérque B D. Mq :: *bd mq.* Simili
g 6 & 7 1 *æquip.* diſcurſu B D. R M :: *bd. rm*; [f]quare B D. R Q :: *bd. rq.* Item R S.
h 1. *lem.* 2 *buj.* S Q[g]:: trap A F. E H[h]:: trap *af. eh* :: *rs. sq.* ergo ex æquo B D. S Q
k 2 *lem.* 2 *buj.* :: *bd sq*; & [k] proinde BD. S D :: *bd. sd.* Simili diſcurſu B D. B X
l *cor.* 1 *lem.* 2 *hujus.* :: *bd bx*; & proinde B D. X S :: *bd. xs.* Quia vero trap A F. E H [h]:: *af. eh.* erit componendo A H. E H :: *ab. eh.* Item trap E H. G L [h]:: *ab. gl.* & trap G L. triang K B L[l]:: *gl. kbl.* ergo ex æquo A H. G L :: *ab. gl.* & A H. K B L :: *ab. kbl.* & [f] idcirco A H. G L + K B L[g](X Y. Y S) :: *ah gl* + *kbl.* ([g]*xy. ys*). & cùm priùs fuerit B D. X S :: *bd. xs*; [k]erit B D. X Y :: *bd. xy*; [k] ideóque etiam B D. B Y :: *bd. by*; & B D. Y D :: *bd. yd.* ac denique dividendo B Y. Y D :: *by. yd.* *Q.E D.*

Not. Portionum ſimilitudinem intelligit hic Author, non ſtrictiſſimam, at latiore ſenſu, juxta quem omnia triangula, & omnes figuræ Analogicæ (in quibus nempe ſi diametri à vertice proportionaliter dividantur, per diviſiones ductæ ordinatæ proportionales fiunt) ſibimet aſſimilari dicantur; unde quævis duo parabolica ſegmenta ſimilia eſſe ſupponit hic diſcurſus; id quod probè, quò ſcrupuli tollantur, animadverſum oportet.

Prop. IV.

Fig. 224. *Omnis portionis* (A B C) *comprehenſa ſub recta, & parabola, centrum gravitatis eſt in portionis diametro* (B D).

Si neges, eſto E centrum portionis extra B D; ducatur E F ad B D
a 1. 6. parallela; ſitque C F. F D :: C A. G A [a]:: triang CBA. triang GBA.
b *cor.* 20. *de quad. parab.* [b]tum portioni inſcribatur figura evidens (quæ vocetur X), ita ut port
A B C—X $\sqsupset$ triang G B A. Inſcriptæ autem figuræ centrum [c] ſit
c 2 *hujus.* H, & connexæ H E occurrat C K ad B D parallela. Eſtque X port
d 8. 5. A B C—X [d]$\sqsubset$ triang A B C. port A B C—X [d] $\sqsubset$ triang A B C.
e *priùs.* A B G ([e]:: C F. D E :: K E. H E.) Sit M E. H E :: X. port A B C
f 10. 5. —X; quare M E. H E $\sqsubset$ K E. H E; & [f] ideo M E $\sqsubset$ K E, &
g 8. 1. *de æqu.*
h 9 *poſt.* 1. *æqu.* M [g]centrum reliquarum portionum erit extra ſectionem. *Q.E.A.*

Coroll. Hinc ſi ex tota portione auferatur trigonum A B C, [h]centrum reliquarum portionum eſt in B D, & ſic porro, ablatis aliis trigonis figuræ inſcriptæ.

Lemma.

Lemma.

Si L R. R P $\sqsubset$ L S. S P erit L R $\sqsubset$ L S.

Nam componendo L P. R P $\sqsubset$ L P. S P. [a]ergo R P $\sqsupset$ S P. & proinde L R $\sqsubset$ L S. a 10. 5.

Inversè, ſi L R $\sqsubset$ L S. erit L R. R P $\sqsubset$ L S. S P.

Nam L R. R P [b]$\sqsubset$ L S. R P [b]$\sqsubset$ LS. S P. b 8. 5.

Prop. V.

Si portioni (ABC) *comprehenſa ſub rectâ, & parabola, inſcribatur rectilineum* (A E B F C) *evidenter, totius portionis centrum gravitatis* (S) *propius eſt vertici portionis* (B), *quàm inſcripti rectilinei centrum* (R). Fig. 225.

Sit P centrum trigoni A B C, & reliquarum portionum A E B, C F B centra ſint M, N; trigonorum verò A E B; C F B centra ſint I, K, & connectantur M N, I K, G H; liquet O eſſe centrum port A E B + C F B. (quia hoc eſt in utraque [a]M N, [b]B D), & L eſſe centrum triang A E B + C F B; & quia A G $= \frac{1}{2}$ A B, & C H $= \frac{1}{2}$ C B, [c]erit D Q $= \frac{1}{2}$ D B; & D P ([d]$\frac{1}{3}$ D B) $\sqsupset$ D O; unde D P $\sqsupset$ D S (nam S [a]cadit inter O, P). Simili diſcurſu I G $\sqsupset$ M G; quare L P $\sqsupset$ O P: cùm itaque ſit L R. R P [e]:: triang A B C. triang A E B + C F B. [f]$\sqsubset$ triang A B C. port A E B + C F B [e]:: O S. S P [f]$\sqsubset$ L S. S P. [g]erit L R $\sqsubset$ L S; quare S eſt propius vertici B. *Q.E.D.*

a 6 cor 7. 1. de æquip.
b cor. 4. hujus.
c 2. 6.
d 3 cor. 14. 1 de æquip.
e 6 & 7. 1 de æquip.
f 8. 5.
g lemm præc.

Coroll. Similiter, quò figura inſcripta plura habet latera, eò centrum ejus propiùs ad verticem accedet.

Prop. VI.

Datâ portione (ABC) *comprehenſa ſub rectâ, & parabola, poſſibile eſt portioni rectilineum* (A E B F H) *evidenter inſcribere, ita ut recta* (SR), *quæ eſt inter centra gravitatum portionis, & inſcripti rectilinei minor ſit quâcunque rectâ propoſitâ* (Z). Fig. 226.

Sit B S. Z :: triang A B C. X; & [a]inſcribatur figura (A E B F C) evidenter (cujus centrum R), ita ut port A B C — fig AEBFC $\sqsupset$ X. a cor. 20 de qu. par.

Dico factum.

Si fieri poteſt, ſit S R $\sqsubset$ / $=$ Z. eſtque port A B C. port A B C —

b 8. 5. c hyp. fig A E F B C [b] ⊏ triang A B C. X [c]:: B S. Z. ⊏ = } B S. S R. itaque ſi ponatur port A B C. port A B C—fig A E B F C :: T S. S R, erit
d 8. 1 *de æqu.* T S ⊏ B S; & T [d]centrum portionum reliquarum demptâ figurâ A E B F C erit extra B D, contra coroll. 4 hujus.

Breviùs. Quo figura inſcripta plura habet latera, eò propiùs accedet ad verticem; proinde ad centrum ferè accedet, ex continuo laterum augmento.

Prop. VII.

Fig. 227. Fig. 228. *Duarum ſimilium portionum* (A B C, M N O) *comprehenſarum ſub recta, & parabola, centra gravitatum* (E, Q) *in eâdem ratione ſecent diametros* (B D, N P).

Si negas, eſto B H. H D :: N Q. Q P (ita nempe primò ut H cadat infra E). Portioni A B C [a]inſcribatur figura A F B G C, cujus
a 6. *hujus.* centrum G, ita ut E G ⊐ E H; & huic *ſimilis figura inſcribatur
* *Not.* portioni M N O, cujus centrum ſit T: & ob N Q. Q P ([b]:: B H. H D)
b *hyp.* [c]⊏ (B G. G D [d]::) N T. T P; [c]erit N Q ⊏ N T, contra 5 hujus.
c *lemm ad 4 b.* Quod ſi dicas eſſe B K. K D :: N Q. Q P; & K cadere ſupra E;
d 3 *hujus.* fiat N X. X P :: B E. E D [c]⊏ *B* K. K D :: N Q. Q P. [c]ergo N X ⊏ N Q; ſic relabimur in primam hypotheſin, quam abſurdam demonſtravimus.

Aliter breviùs. Cùm centra ſimilium figurarum inſcriptarum, ſi laterum numerus augeatur infinitè, in centra portionum deſinant, & illarum centra proportionaliter dividant diametros, harum centra idem efficient.

* *Not.* Similes dicuntur inſcriptæ ſegmentis figuræ, non juxta ſtrictam illam, quæ initio ſexti elementi definitur, ſimilitudinem, ſed propter ſimilem inſcribendi modum, qualis in appoſito ad primam hujus manifeſto, & in 21[a] *de quadr. parab.* deſcribitur; quæ certè ſimilitudo huic fundando ratiocinio ſufficit. vid *Not.* ad 3 hujus.

Prop. VIII.

Fig. 229. *Cujuſcunque portionis* (A B C) *ſub recta, & parabola contentæ centrum gravitatis* (H) *dividit portionis diametrum* (B D), *ita ut pars ejus* (B H), *quæ ad verticem, ſeſquialtera ſit partis* (H D) *quæ ad baſim.*

Portioni inſcribatur figura evidens A K B L C, & portionum A K B, C L B centra ſint M, N; ac E centrum trigoni A B C; ducantur

Digitized by Google

cantur K L, M N, F G, ſitque S X $= \frac{1}{3}$ B S $= \frac{1}{12}$ B D (ob B S[a] $= \frac{1}{4}$ a *manif. hujus.*
B D). unde B X (B S + S X) $= \frac{1}{4}$ B D + $\frac{1}{12}$ B D $= \frac{1}{3}$ B D. b 3 *cor.* 14 *huj.*
Item E D[b] $= \frac{1}{3}$ B D; ergo X E $= \frac{4}{9}$ B D. Porro ob B D = 4KF c 7 *hujus.*
[c]erit B H = (4K M =) 4S Q; ergo (ſublatâ S Q) eſt B S + d *conſt.*
Q H = 3 S Q = 3S X (B S) + 3X Q; ergo Q H = 3X Q. at- e 24. *de qu. par.*
qui 3. 1 [e]:: triang A B C. port A K E + C L B [f]:: Q H. H E. [g]ergo f 6, & 7.1 *equ.*
X Q = H E; unde X E (B X, vel D E) = 5H E; & X H = g 9. 5.
4H E, & H D = 6H E. Liquet igitur fore B H. H D :: 9. 6 :: 3. 2.
Q. E. D.

Coroll. B D. | H D :: 15. 6 :: 5. 2.
B D. | B H :: 15. 9 :: 5. 3.
B D. | H E :: 15. 1.

Lemma.

Quotlibet AB, CB, DB, EB ÷÷; erunt exceſſus A C, C D, DE etiam ÷÷ in eadem ratione. Nam ob A B. C B :: C B. D B, erit diviſim A C. C B :: C D. D B; & permutatim A C. C D :: C B. D B; item ob C B. D B :: D B. E B, erit diviſim C D. D B :: D E. E B; permutandóque C D. D E :: D B. E B :: C B. D B. unde liquet fore A C, C D, D E ÷÷ in ratione C B ad D B, vel A B ad C B.

Coroll. A D. D E :: A B + C B. D B :: C B + D B. E B, &c. 12, 16, 18, 5.

Prop. IX.

Si quatuor lineæ (A B, C B, D B, E B) *proportionales ſint in continua proportione; & quam rationem habet minima ad exceſſum, quo maxima excedit minimam, hanc habens ſumatur aliqua ad tres quintas exceſſus, quo maxima proportionalium excedit tertiam; quam verò habet rationem æqualis duplæ maximæ proportionalium, & quadruplæ ſecundæ, & ſextuplæ tertiæ, & triplæ quartæ ad æqualem quintuplæ maximæ, & decuplæ ſecundæ, & decuplæ tertiæ, & quintuplæ quartæ, hanc habens accipiatur quædam ad exceſſum, quo maxima proportionalium excedit tertiam; ſimul ambæ ſumptæ erunt duæ quintæ ipſius maximæ.* Fig. 230.

Sit E B. A E :: F G. $\frac{3}{5}$ A D; item 2A B + 4C B + 6D B + 3E B. 5A B + C B + 10 D B + 5 E B :: G H. A D; dico fore A B. F H :: 5. 2.

Nomi-

Nominentur L = 2AB + 4CB + 6DB + 3EB
M = 5AB + 10CB + 10DB + 5EB.
Q = 2AB + 4CB + 2DB.
R = 2AB + 4CB + 4DB + 2EB.
S = 2DB + EB.
T = CB + 3DB + 2EB.
V = 2AB + 3CB + DB.
X = AC + 3CD + 2DE.

a *cor. lemm. præc.* Ob AB + CB. DB [a]:: AD. DE; [b]erit 2AB + 2CB. 2DB :: (AD. DE [a]::) CB + DB. EB. [c]quare V. S :: AD. DE: fiat
b 15. 5. AD. DO :: R. S; quare inverſè componendo erit AO. AD :: R +
c 12. 5. S. R; (hoc eſt L. R); item AD. GH :: M. L; ergo ex æquo perturbatè eſt AO. GH :: M. R [b]:: 5. 2. Porro, ob DO. AD :: S. R;
d *priùs.* & AD. DE [d]:: V. S; erit rurſus ex æquo perturbatè DO. DE :: V. R; quare inverſè convertendo T (R — V). R :: OE. DE; item
e *cor. præc.* AC. CB [e]:: DE. EB [c]:: CD. DB [c]:: 3CD. 3DB [c]:: 2DE. EB; [c]adeóque X. T :: DE. EB; ergo iterum ex æquo perturbatè OE. EB :: X. R; componendóque OB. EB :: X + R. R; [c]item AC + CD. DE :: AB + CB. DB :: CB + DB. EB :: AB + 2CB + DB. DB + EB; ergo inverſè componendo AE. AD :: AB + 2CB + 2DB + EB. AB + 2CB + DB [c]:: R. Q.
f 16, & 15. 5. [f]ergo R. $\frac{2}{5}$Q :: AE. $\frac{2}{5}$AD [g]:: EB. FG; erat verò priùs X + R.
g *hyp.* R :: OB. EB; ergo ex æquo OB. FG :: X + R. $\frac{2}{5}$Q (hoc eſt :: 3AB + 3DB + 6CB. $\frac{2}{5}$: 2AB + 2DB + 4CB) [b]:: 5. 2; atqui fuit AO. GH :: 5. 2; quare [c]junctim AB. FG :: 5. 2. *Q.E.D.*

Hæc concluſio ſic operosè monſtrata, poterit ita per operationes Algebraicas expeditiùs & liquidiùs oſtendi.

Sicut $a, b, c, d \div\!\div$; & $d . a - d :: y . \frac{3a - 3c}{5}$ (quare $y = \frac{3ad - 3cd}{5a - 5d}$); & $2a + 4b + 6c + 3d . 5a + 10b + 10c + 5d :: z . a - c$ (quare $z = \frac{2aa + 2ab + 4ac + 3ad - 4bc - 6cc - 3cd}{5a + 10b + 10c + 5d}$).

Eſt ergo (ſummas iſtas conjungendo, fractionéſque, quibus conſtant, ad eandem denominationem redigendo) $y + z =$

10*aaa*

$$\frac{10aaa + 20aab + 20aac + {}^{*}20aad + 10abd - 20abc\ ({}^{*}-20aad) - 30acc\ (-20abd) - 20acd - 10bcd\ {}^{*}(10add)}{25aa + 5cab + 50ac - 50bd - 505d - 25dd}$$ * ob $bc = ad$ * ob $cc = bd$.

$$= \frac{10aaa + 20aab + 20aac - 20abd - 20acd - 10add}{25aa + 5cab + 50ac - 50bd - 50cd - 25dd} = \tfrac{2}{5}a.$$ (quod patebit, hujus æquationis partem utramque multiplicando per 5, & dividendo per 2, vel multiplicando per crucem). itaque conſtat.

Lemma.

In parabola A B C, ſint A C, D E ordinatim applicatæ ad diametrum B F; erunt portiones A B C, D B E inter ſe, ut cubi ſemibaſium F A, G D. Fig. 231.

Nam, connexis B A, B C, B D, B E; eſt port A B C. D B E [a] :: triang A B C. D B E [b] :: triang B F A. triang B G D [c] = F A. G D + B F. B G = F A. G D + [d] F Aq. G Dq [e] = F A cub. G D cub. *Q.E.D.*

a 24 *de quad. par.* & 15. 5.
b 15. 5.
c 23. 6.
d 3. *de qu. par.*
e 5. *def.* 6.

Prop. X.

Omnis fruſti (A D E C) *à parabolico ſegmento ablati centrum gravitatis eſt in rectâ* (G F), *quæ diameter eſt fruſti, hoc modo poſitum, æquiſectâ rectâ* (GF) *in quinque partes* (G L, L H, H K, K P, P F) *in media quinta parte* (H K); *ut ejus particula propior minori baſi fruſti ad reliquam partem eandem habeat rationem, quam habet ſolidum, baſin quidem habens quadratum quod ex majore baſium fruſti, altitudinem verò æqualem utrique ſimul & duplæ minoris baſis & majori, ad ſolidum, baſin quidem habens quadratum minoris baſis fruſti, altitudinem verò æqualem utrique & duplæ majoris baſis & minori ipſarum.* Fig. 231.

Dico ſi fuerit H I. I K :: 2 D E + A C × A Cq. 2 A C + D E × D Eq; fore punctum I centrum gr. fruſti A D E C.

Sint F B, Y B, G B, Z B ∺; & [b] fiat F H. I R :: F Z. Z B; eſtque F Bq. Y Bq [c] :: F B. G B [d] :: A Fq. D Gq; unde F B. Y B :: A F. D G. item F B cub. Y B cub [e] (F B. Z B) :: A F cub. D G cub; [f] :: port A B C. D B E; ergo dividendo F Z. Z B ([g] id eſt F H. I R) :: fruſt A D E C. D B E. Porro, D E. A C [h] (D G. A F) [k] :: Y B. F B. [l] quare D E. A F :: Y B. ½ F B; & componendo D E + A F. A F :: Y B + ½ F B. ½ F B. & D E + A F. A C. [m] (hoc eſt, D E + A F × A Cq. A C cub) [l] Y B + ½ F B. F B. Item A C cub: D E cub [n] :: F B

a 13, & 11. 6.
b 12. 6.
c 20. 6.
d 3. *de qu. par.*
e 33. 11.
f *lemm. præc.*
g *conſt.*
h 15. 5.
k *priùs.*
l 16, & 15. 5.
m 32. 11.
n *priùs*, *et* 15. 5

o 11.5. FB.ZB; dein DE.AC [o] (YB.FB) [n] :: ZB.GB; ergo DG.
AC :: $\frac{1}{2}$ ZB.GB; componendóque DG.AC + DG :: $\frac{1}{2}$ZB.
GB + $\frac{1}{2}$ZB; [l] unde DE.AC + DG [m] (DE cub. AC + DG
× DEq) :: ZB.GB + $\frac{1}{2}$ZB: quapropter ex æquo erit DE + AF
× ACq. AC + DG × DEq [h] (hoc eſt 2DE + AC × ACq. 2AC
+ DE × DEq; ([s] hoc eſt HI.IK) :: YB + $\frac{1}{2}$FB.GB + $\frac{1}{2}$ZB;
& componendo HK.IK :: YB + $\frac{1}{2}$FB + GB + $\frac{1}{2}$ZB.GB
+ $\frac{1}{2}$ZB [h] :: 2YB + FB + 2GB + ZB.2GB + ZB. unde
(antecedentes quintuplicando) FG.IK :: 5TB + 5ZB + 10YB
+ 10GB.2GB + ZB. Item FG.FK [p] (:: 5.3.) :: [h] 5FB +
p *hyp.* 5ZB + 10YB + 10GB. 2FB + 2ZB + 4YB + 4GB;
ergo (jungendo conſequentes duarum proportionum (FG.IF ::
5FB + 5ZB + 10YB + 10GB. 2FB + 3ZB + 4YB +
6GB; vel inversè IF.FG :: 2FB + 4YB + 6GB + 3ZB.
5FB + 10YB + 10GB + 5ZB; Item IR.FH ([r] $\frac{2}{5}$FG) [s] ::
r 9 *hujus.* ZB.FZ; [t] ergo RF (IF + IR) = $\frac{2}{5}$FB; proindéque BR = $\frac{3}{5}$
s 8 *hujus.* FB; adeóque BR.RF :: 3.2; [s] unde punctum R eſt centrum
t 19. 5. gr. portionis ABC: ſit Q centrum portionis DBE; itaque BQ.
u 9. 5. QG :: 3.2; vel compoſitè BG.BQ :: 5.3 :: BF.BR [t] :: FG.
x *ſupr. cum* 7, & 11. 5. QR :: 5.3 [p] :: FG.FH; [u] unde QR = FH; itaque demum [x] eſt
y 6, & 7. 1 *æquip.* QR.IR :: fruſt ADEC. port DBE; [y] quare punctum I eſt centrum gr. fruſti ADEC. *Q.E.D.*

DE

DE INSIDENTIBUS HUMIDO.
LIB. I.

TRactatus hic injuriâ temporis mutilus evaſit, nec Græcè extat; Latinam verſionem perpolivit Federicus ille Commandinus, de literis hiſce optimè meritus, quem ſequimur κατὰ πόδας. Inſcriptionem fuiſſe περὶ τῶν ὀχουμένων diſcimus ex Strabone; id eſt de iis quæ vehuntur, geſtantur, feruntur, ſuſtinentur, continentur, vel inſident Humido; hæc enim omnia ſignificat τὸ ὀχεῖσθαι. Agit verò de Humidi naturâ, figurâ, quatenus admittit corpora, vel attollit, quantâque vi reſiſtit; quo ſitu in humido conſiſtit, vel movetur portio ſphæræ, quoque portio conoidis rectanguli, vel parabolici.

Hypoth. I.

POnatur humidi eam eſſe naturam, ut partibus ipſius æqualiter jacentibus, & continuatis inter ſeſe, minus preſſa à magis preſſa expellatur: unaquæque autem pars ejus premitur humido ſupra ipſam exiſtente ad perpendiculum, ſi humidum * ſit deſcendens in aliquo, aut ab alio aliquo preſſum.

* ſubſidat in uno, & ab alio prematur.

Schol.

Ratio eſt, quia deſuper incumbens pondus partibus humidi proximè ſubjectis motum ſive conatum imprimit, & hæ ſequentibus continuò ad fundum uſque; ibi verò, quum ob præpotentem fundi reſiſtentiam progredi nequeat motus, reflectitur, & in latera ſe diffundens, adjacentes humidi partes conturbat, atque extrudit. Ex g. pondus A (in fig. appoſitâ) premens ſubjectas humidi partes B, motum ipſis communicat, efficitque, ut à fundo C, ad modum inepto, ad par- Fig. 233.

tes D, E reſiliant, locúmque cedant deorſum nitenti corpori A. Ita mihi videtur accipienda, & explicanda hæc hypotheſis.

Prop. I.

Fig. 234. *Si ſuperficies aliqua plano ſecetur, per idem ſemper punctum* (A) *ſitque ſectio* (B C) *circuli circumferentia, centrum habens punctum illud* (A), *per quod plano ſecatur, ſphæra ſuperficies erit.*

Nam ab A ad ſuperficiem ducantur rectæ A B, A C utcunque, per
a hyp. quas tranſit planum; hoc in dicta ſuperficie [a] producet circuli
b 15. def. 1. circumferentiam, cujus centrum A. [b]ergo A B, A C æquales erunt. Simili diſcurſu omnes rectæ ab A ad ſuperficiem ductæ æquales erunt.
c 1. def. 12 theod. [c]quare ſuperficies propoſita eſt ſphærica. *Q.E.D.*

Prop. II.

Fig 235. *Omnis humidi conſiſtentis, atque manentis ſuperficies ſphærica eſt, cujus ſphæra centrum eſt idem quod centrum terræ.*

Centrum terræ ſit A. Per hoc ſecetur humidum plano quocunque, in quo ab A ad ſuperficiem humidi ducantur utcunque rectæ AB, AC.
a 15. def. 1. Hæ ſi pares fuerint, [a]liquet B C eſſe circumferentiam circuli, & [b]pro-
b 1 hujus. inde ſuperficiem humidi eſſe ſphæricam. Sin impares dixeris, centro
c 5 ax. 1. A intra humidum ducatur arcus D E. ergo B D, C E [c] impares ſunt,
d 1 hypoth. & inæqualiter premunt ſibi ſubjectas humidi partes; [d]unde non conſiſtet humidum, ſed conturbabitur, contra hypotheſin.

Prop. III.

Fig. 236. *Solidarum magnitudinum* (X Y) *quæ æqualem molem habentes æquè graves ſunt, atque humidum, in humidum* (B A C) *demiſſa demergentur. ita ut ex humidi ſuperficie* (B C) *nihil extet, non tamen adhuc deorſum ferentur.*

Biſecetur angulus B A C rectâ A F, & centro A ducatur arcus D G E, intra humidum; & ſi dicatur aliquid ſolidi eminere, puta Y, liquet contentum ſpatio B D G F, unà cum Y, majus eſſe humido F G E C, & proinde illo plus ponderare (quum ſolidum X Y humi-
a hyp. do [a]æquè grave ſit); quare pars D G magis premetur parte G E;
b 1 hypoth. [b]nec conſiſtet ſolidum, donec X Y omnino immerſum fuerit, tum vero quieſcet, quum compreſſio ubique æqualis ſit. *Q.E.D.*

Prop.

Digitized by Google

Prop. IV.

Solidarum magnitudinum (X) *quæcunque levior humido fuerit, demiſſa in humidum non demergetur tota, ſed aliqua pars ipſius ex humidi ſuperficie extabit.* Fig. 237.

Fiat ut in præcedenti, & ſi dicatur tota X demergi, quoniam X [a] levior eſt humido, liquet id quod continetur ſpatio BDGF minùs ponderare humido FGEC, & proinde DG minus premi, quàm GE, [b] ideóque haud conſiſtere humidum, donec aliquid ipſius X emineat. *Q.E.D.* a *hyp.* b 1 *hypoth.*

Prop. V.

Solidarum magnitudinum (XY) *quæcunque levior humido fuerit, demiſſa in humidum uſque eò demergetur, ut tanta moles humidi, quanta eſt partis demerſæ* (X), *eandem quam tota magnitudo* (XY) *gravitatem habeat.* *vid.* Fig. 236.

Si enim pars humidi æqualis demerſæ X non æquè gravis ſit, ac tota XY, liquet id quod continetur ſpatio BDGF unà cum Y, & humidum CEGF non æquè ponderare; ergo DG, & EG inæqualiter premi, [a] ergóque humidum non manere, donec id eveniat. *Q.E.D.* a 1 *hypoth.*

Prop. VI.

Solidæ magnitudines (A) *humido leviores, in humidum impulſæ, ſurſum feruntur tantâ vi, quanto humidum molem habens magnitudini* (A) *æqualem gravius eſt ipſâ magnitudine* (A). Fig. 238.

Sit X gravitas magnitudinis A, & X+Y gravitas humidi ipſi A æqualis. Adſumatur verò B, cujus gravitas ſit exceſſus Y. Itaque demiſſâ A+B in humidum, [a] demergetur ejus pars, cui æquale humidum gravitatem habet, quantam tota A+B, [b] hoc eſt ipſam X+Y. at humidum ipſi A æquale [b] tantam habet. ergo pars demerſa erit ipſa A. Conſtat verò A tantâ vi ſurſum niti, quantâ B deorſum premit; (neutra enim vis prævalet). atqui B deorſum fertur vi gravitatis Y, ergo A eâdem vi aſſurgit. *Q.E.D.* a 5 *hujus.* b *hyp.*

Brevius. Excedat humidum tibi æquale ſolidum gravitate Y. ergo humidum vi ſolidum demergenti reſiſtit gravitate, Y; quâ vi remotâ, ſurſum pellit A eadem vi.

Sch. Itaque gravia humido leviora, in ipſo quaſi abſolutè levia evadunt, deperditâ propriæ gavitatis vi, & efficaciâ.

Prop. VII.

Fig 239. *Solidæ magnitudines* (A) *humido graviores demiſſæ in humidum ferentur deorſum, donec deſcendant; & erunt in humido tanto leviores, quanta eſt gravitas humidi molem habentis ſolidæ magnitudini æqualem.*

Quòd A deorſum feretur patet, quia partes ipſi ſubjectæ reliquis magis preſſæ cedunt ipſi, locúmque dant. Porro humidi corpori A æqualis gravitas ſit X, ipſius verò A gravitas ſit X + Y. Liquet corpus A in humido exiſtens ſibi ſubjectas partes deprimere ſolâ gravitate Y, qua reſiſtentiam ſubjecti humidi exuperat. Quòd ſi extra humidum eſſet, totâ gravitate X + Y ponderaret, ergo in humido exiſtens levior fit quantitate gravitatis X. *Q.E.D.*

Aliter. Sit X + Y gravitas ſolidi A, & X gravitas ipſi æqualis humidi. Aſſumatur verò ſolidum B, cujus gravitas ſit X, eique æqualis humidi gravitas X + Y. Itaque compoſita A + B ſibi æquali humido æquè grave eſt, (nam 2 X + Y communis utriuſque eſt gravitas). a 3 *hujus.* [a]Itaque A B in humido immota conſiſtet. ergo [b] cùm B ſurſum nitatur b 6 *hujus.* impetu Y (quo ab humidi gravitate exceditur), eadem A deorſum feretur (æquipollent enim hæ vires, & altera alterius impedit effectum). unde liquet propoſitum.

Hypoth. II.

Ponatur eorum quæ in humido ſurſum feruntur, unumquodque * & *deorſum.* *ſurſum ferri ſecundum perpendicularem, quæ per centrum gravitatis ipſorum ducitur.

Lemma I.

Circuli ſe interſecent punctis E, F, quæ connectat recta E F. Fig. 240. centra autem T, H jungat recta T H. hæc biſecat rectam E F ad Fig. 241. rectos.

Nam (ductis T E, T F, H E, H F) trigona T E H, T F H ſibi mu- a 15. *def.* 1. tuò [a]æquilatera ſunt. [b]unde ang E T H = F T H. [c]ergo in trigonis b 8. 1. c 4. 1. E T K, F T K eſt E K = F K, & ang T K E = T K F. *Q.E.D.*

Lem.

Digitized by Google

Lemm. II.

In ſphæræ portione centrum gravitatis eſt in axe portionis. Demonſtratum hoc à *Commandino* de centro gr. prop. 15. & à *Luca Val.* lib. 2. prop. 34.

Prop. VIII.

Si aliqua magnitudo ſolida (A B C) *levior humido, quæ figuram portionis ſphæræ habeat in humidum demittatur, ita ut portionis baſis* (A C) *non tangat humidum; figura inſidebit recta, ita ut portionis axis* (D B) *ſit ſecundum perpendicularem. Et ſi ab aliquo inclinetur figura, ut baſis portionis humidum contingat, non manebit inclinata, ſi demittatur, ſed recta reſtituetur.* Fig. 242.

Inclinetur portio, & per axem B D, ac terræ centrum T tranſeat planum, faciens ſegmentum circuli A B C, cujus pars immerſa ſit E B F G. Jungatur E F, quem ſecet recta T H, connectens terræ ac ſphæræ centra T, H, & quidem [a]ad rectos in K. [b]Eſtque centrum gr. [*]portionis E L F in L K, & portionis E M F in M K, & [c] proinde totius E L F M in L M, puta N. Portionis verò A B C centrum gr. [b]eſt in axe B D, puta in O. [d] Tranſitque recta N O per reliquæ extra humidum partis centrum gr. quod ſit P; connectatur T P. Cùm igitur pars immerſa [e]ſurſum feratur ſecundum rectam T N, pars verò extans deorſum ſecundum P T (neque hæ lationes ſibi invicem ullatenus obſiſtant, utpote per alias, aliáſque lineas peractæ) non quieſcet portio, donec hæc centra cum centro terræ in unam rectam incidant, hoc eſt donec axis D B ſit ſecundum perpendicularem. Tum verò quieſcent, quia quanto impetu quæ in humido eſt pars ſurſum, tanto quæ extra deorſum per eandem lineam contendit.

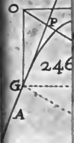
a *lemma præc.*
b
* *ducto plano per E F ad TH perpendiculari.*
c *cor. 7. 1 æqu.*
d *8 æquip.*
e *2 hypoth. & 6 hujus.*

Not. Recta N P libram repræſentat, in qua duo gravia E B F G, A E G F C diverſimodè ponderant (*levior eſt enim pars immerſa illâ, quæ extat). Suſpenſio fit ex puncto O. Radii ſunt O N, O P; deſcendit P, attollitur N; donec puncto O in T H conſtituto contingat æquilibrium. * *6 hujus.*

Coroll. Ex his, cùm corporis cujuſcunque humido levioris pars alia demergatur, alia emineat, nunquam quieſcet corpus, & fluctuare deſinet, donec centra harum partium, totius, & terræ in una recta conveniant, quod ſi contingat, tum quidem conſiſtet corpus.

Prop.

Digitized by Google

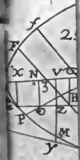

tur, ita
ſecundum

bit pro-

DE

De Inſidentibus Humido,

Liber Secundus.

Prop. I.

SI magnitudo aliqua (A B) *humido levior demittatur in humidum, eam in gravitate proportionem habebit ad humidum* (C D) *æqualis molis, quam magnitudinis demerſa pars* (B) *habet ad totam magnitudinem* A B. Fig. 244.

Sit humidi C D pars C = A [a](unde D = B), corporúmque trium AB, C, D gravitates ſint X, Y, Z. [b]unde X = Z. ergo X . Y + Z [c]:: (Z. Y + Z [*]:: D. C + D ::) [d]B A + B. *Q.E.D.*

[a] 3. *ax.* 1.
[b] 5. 1 *hujus.*
[c] 7. 5.
[*]
[d] *ſch.* 7. 5.

Lemma I.

Sit conus Iſoſceles rectangulus A B C, in quo ſectio parabola EDF, cujus vertex D, rectum latus R ; erit A D = $\frac{1}{2}$ R. Fig. 245.

Nam B Cq [a]= (B Aq + C Aq = 2 B Aq ([b]ob B A = C A) =) 2 B A × C A. [c]& R . A D :: B Cq . B A × C A. ergo R . A D :: 2. 1. *Q.E.D.*

[a] 47. 1.
[b] *hyp.*
[c] 11. *1 Apoll.*

Not. A D ab *Archimede* nuncupatur, ea quæ uſque ad axem.

Lemma II.

Recta G Q tangens parabolen A B C diametro B D occurrat (M Q) ; in qua ubicunque ſumatur K N æqualis ei, quæ uſque ad axem ; per contactum G ducatur G O parallela diametro, cui occurrat N O diametro perpendicularis ; ducta K O tangenti G Q perpendicularis erit. Fig. 246.

Ducantur enim G Z tangenti, & G X diametro perpendiculares. Sitque R rectum latus parabolæ. Eſtque Q X × X Z [a]= (G Xq [b]=)
R

[a] *cor.* 8. 6. & 17. 6.
[b] 11. *1 Apol.*

Digitized by Google

Prop. III.

Recta portio conoidis rectanguli, quando axem habuerit minorem, quàm ſeſquialterum ejus quæ uſque ad axem, quamcunque proportionem habens ad humidum in gravitate; demiſſa in humidum ita ut baſis ipſius tota ſit in humido, & poſita inclinata, non manebit inclinata, ſed ita reſtituetur, ut axis ipſius ſecundum perpendicularem fiat. Fig. 248.

Inverſâ figurâ, ſimili planè diſcurſu probatur, quo antecedens.

Prop. IV.

Recta portio (A B C) *conoidis rectanguli, quando fuerit humido levior, & axem* (B D) *habuerit majorem, quàm ſeſquialterum ejus* (K N) *quæ uſque ad axem; ſi in gravitate ad humidum æqualis molis non minorem proportionem habeat eâ, quàm quadratum quod fit ab exceſſu* (B T), *quo axis major eſt, quàm ſeſquialter ejus* (K N) *quæ uſque ad axem, habet ad quadratum, quod ab axe* (B D), *demiſſa in humidum, ita ut ipſius baſis* (A C) *humidum non contingat, & poſita inclinata, non manebit inclinata, ſed recta reſtituetur.* Fig. 249.

Præparatio imitatur præcedentem, ſimileſque lineæ eidem literis a *26. de conoid. & ſphæroid.*
deſignantur, (quod ferè fit in ſequentibus.) Sit verò gravitas corpo- b *1 hujus.*
ris A B C ad gravitatem humidi æqualis ut Y ad Z. Eſtque G Hq. c *hyp.*
B Dq [a]:: (port E G F. A B C [b]::) Y. Z [c] = vel ⊏ B Tq. B Dq. [d]er- d *9 vel 10. 5 & 22. 6.*
go G H = vel ⊏ B T, [e] quare G L = vel ⊏ B N. (nam ob B T
+ $\frac{3}{2}$ K N [c] = B D [f] = $\frac{3}{2}$ B K [g] = $\frac{3}{2}$ B N + $\frac{3}{2}$ K N, ideóque B T [h] = e *14. 5.*
$\frac{3}{2}$ B N. itémque G H [f] = $\frac{3}{2}$ G L, [k]erit G H. B T :: G L. B N). ergo f *3 lem. 1 huj.* g *1. 2.*
G L ⊏ G O ([l] ⊐ B N). ergo punctum O eſt inter L, G. Nec h *3. ax. 1.*
centra totius portionis, & partium in eadem ſunt linea, ſed pars de- k *15. 5.*
merſa [m]ſurſum tendit per R L, & altera deorſum per M S. unde non l *17. 1. con. Apol.*
conſiſtet portio A B C &c. ut in præced. m *2 hyp. 1 huj.*

Coroll. B N = $\frac{2}{3}$ B T.

Prop. V.

Recta portio conoidis rectanguli, quando levior humido axem habuerit majorem, quàm ſeſquialterum ejus, quæ uſque ad axem; ſi ad humidum in gravitate non majorem proportionem habeat, quàm exceſſus, quo quadratum quod fit ab axe, majus eſt quadrato, quod ab exceſſu, quo Fig. 250.

axis major eſt, quàm ſeſquialter ejus, quæ uſque ad axem, ad quadratum quod ab axe; demiſſa in humidum, ita ut baſis ipſius tota ſit in humido, & poſita inclinata non manebit inclinata, ſed reſtituetur ita, ut axis ipſius ſecundum perpendicularem fiat.

a 26 *de conoid. & ſphæroid.* Invertatur figura præcedentis, & ſtantibus quæ ibidem dicta ſunt,
b *invertendo, et cor.* 19. 5. quoniam B Dq. G Hq [a] :: port A B C. EGF; [b] erit B Dq — GHq.
c 1. 2 *hujus.* B Dq :: (port A B C—E G F. A B C [c]::) Y. Z [d] =, vel $\sqsupset$ BDq—
d *hyp.* B Tq. BDq [e] ergo B Dq—GHq =, vel $\sqsupset$ B Dq—B Tq. [f] quare
e 9. *vel* 10. 5. B T =, vel $\sqsupset$ G H & deinceps, ut in præcedenti.
f 22. 6.

Lemma.

Fig. 251. In triangulo T D A ſi latus T D ita dividatur, ut ſit T D. T I :: V D. Q I, ducantúrque per V & Q parallelæ ad D A, & I A, hæ convenient in latere T A.

Nam T D. T I [a]:: T V. (T D—V D) . T Q (T I—Q I). ergo
a *hyp.* & 19. 5. convertendo T D. I D :: T V. Q V. atqui I D. D A [b]:: Q V. V Y.
b 4. 6. (ob V Y ad D A, & Q Y ad I A parallelas) ergo ex æquo T D. D A
c *conv.* 4. 6. :: T V. V Y. [c] ergo T Y A eſt recta linea. *Q.E.D.*

2. Quòd ſi conveniant parallelæ in Y, erit T D. T I :: V D.
d 4. 6. Q I. Nam T D. D A [d]:: T V. V Y. & D A. I D [d] :: V Y. Q V. ex
f 19. 5. æquo igitur T D. I D :: T V. Q V. [f] ergo T D. T I :: T V. T Q :: V D. (T D—T V) . Q I. (T I—T Q). *Q.E.D.*

Coroll. T V. T Q :: V D. Q I.

Prop. VI.

Fig. 252. *Conoidis rectanguli recta portio* (A B C), *quando levior humido axem* (B D) *habuerit majorem quidem, quàm ſeſquialterum ejus* (K N) *quæ uſque ad axem, minorem verò, quàm ut ad eam, quæ uſque ad axem proportionem habeat, quam quindecim ad quatuor, in humidum demiſſa, adeò ut ipſius baſis* (A C) *contingat humidum* (A F), *nunquam conſiſtet inclinata, ita ut baſis in uno puncto humidum contingat.*

Fiat ut in præcedentibus, & porro ſit K V = $\frac{4}{5}$ D B; (unde cùm
a 3. *lem.* 1. 2 *h.* D K [a] = $\frac{2}{15}$ D B, erit D V = $\frac{2}{15}$ D B, & B V = $\frac{6}{15}$ D B, & proinde B V = $\frac{6}{9}$ D V = $\frac{2}{3}$ D V). Contingant G Q, A T occurrentes diametro T Q B D; ducantúrque V Y (ſectioni occurrens in M, tangenti Q G in Y), N O, G X, H ɷ baſi A C parallelæ.

Jam

Jam ſi B D, B V, B X ſint $\div\div$ (quod fortè contingere poteſt), [b] etiam D Aq, V Mq, X Gq erunt $\div\div$ in eadem ratione, [c] ergo D A, V M, X G erunt $\div\div$. Item B V. B X [d] :: B D. B V [e] :: D Aq. V Mq [f] :: DA. X G [g] :: D I. X *Q* (ob trigona A D I, G X *Q* ſimilia). ergo permutando D I. B V :: X *Q* ([h] I •, ob • H [k] = X G). B X [l] :: 2. 1 [m] :: D • (D I — I •). V X (B V — B X) [l] :: T D. B D. Item (ob B D. B V [d] :: B V. B X. erit convertendo). B D. V D :: B V. V X. ergo ex æquo T D. V D :: D I. V X. & permutando T D. D I :: V D. V X. ac convertendo T D. T I :: V D, V D — V X, vel Q I. (Nam Q I [k] = G H [k] = X • = V • + V X = V • + $\frac{1}{2}$ D • = V • + D • — $\frac{1}{2}$ D • = V D — $\frac{1}{2}$ D • [n] = V D — V X). [o] ergo punctum Y eſt in T A. Porro, quia V D. X • ([n] G H) [*] :: T V ([p] D B + B V). T Q ([q] D X). [r] erit V D. G H :: D B + B V — V D. D X — X •. atqui D B + B V — V D = 2 B V [n] = D I. & D X — X • = D •. [s] ergo V D. G H :: D I. D • [t] :: B V ($\frac{1}{2}$ D I). $\frac{1}{2}$ D • ([n] V X, vel G Z). & permutando G H. G Z :: D V. B V [u] :: 3. 2. [x] unde punctum Z erit centrum portionis A G F, in hoc caſu.

Quod ſi porcio major ſit minórve, quàm ut B D, B V, B X ſint $\div\div$, ſit illa *a* B *c*, diametro B *d*, baſe *a c* ad A C parallelâ, ita ut ſubmergatur portio *a* B *f*, diametro G *b*, baſe *a f* ad A F itidem parallelâ, cui occurrat tangens T A R, ducatúrque R S ad A C parallela, & occurrens diametro B *d* in S. Eſtque S V. D V [y] :: R Y. A Y [y] :: G *b*. GH. & permutando S V. G *b* :: D V. G H [u] :: B V. G Z. iterúmque permutando G *b*. G Z :: S V. B V [z] ⊏ *d* V. B V [u] :: 3. 1. quare in hoc caſu centrum cadit inter *z*, & *h*; & proinde infra O in quocunque caſu (quoniam K V ⊐ K N). Itaque cùm tota portio gravitet ſecundum rectam K O P. & pars quæ demergitur, quæque extat per alias, liquet ſolidum non conſiſtere &c. ut in præcedentibus.

Coroll. B V = $\frac{6}{15}$ D B.

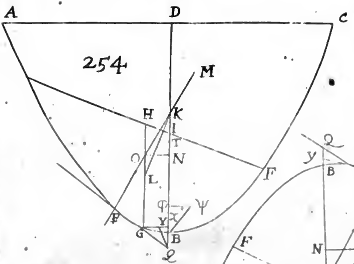
b 20 *1 Apol.* c 22. 6. d *hyp.* e *prius.* f *cor.* 20 6. g *cor.* 4. 6. h 4. 6. k 34. 1. l 35. *1 Apol.* m 19. 5. * *cor. lem. præc.* n *priùs.* o *lemm. præc.* p 35. *1 Apol.* & 2. *ax.* 1. q 35. 1. *Apol.* & 3. *ax.* 1. r 19. 5. s *ſchol.* 7. 5. t 15. 5. u *priùs.* x 3 *lem.* 1. 2 *h.* y *ſch.* 2. 6. z 8. 5.

Prop. VII.

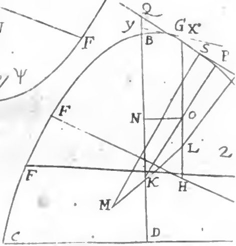
Recta portio conoidis rectanguli, quando levior humido axem habuerit, majorem quidem, quàm ſeſquialterum ejus, qua uſque ad axem, minorem verò, quàm ut ad eam, quæ uſque ad axem proportionem habeat, quàm 15 ad 4, in humidum demiſſa adeò ut baſis ipſius tota ſit in humido, nunquam conſiſtet ita, ut baſis contingat humidi ſuperficiem, ſed ut tota in humido ſit, & nullo modo ejus ſuperficiem contingat. Fig. 253.

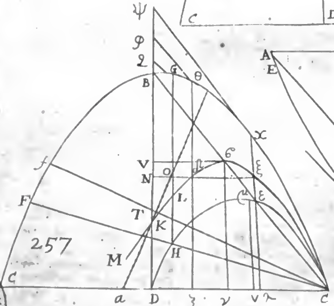
Inverſâ figurâ, eodem modo demonſtratur quo antecedens.

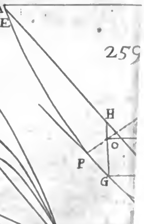
Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE III - NAPOLI
Google

ad 4, & in gravitate ad humidum proportionem habeat majorem, quàm exceſſus, quo quadratum quod fit ab axe majus eſt quadrato, quod ab exceſſu, quo axis eſt major, quàm ſeſquialter ejus, quæ uſque ad axem, habet ad quadratum quod ab axe, in humidum demiſſa adeò ut baſis ipſius tota ſit in humido, & poſita inclinata, nec convertetur ita ut axis ipſius ſecundum perpendicularem ſit, nec manebit inclinata, niſi quando axis cum ſuperficie humidi angulum fecerit æqualem angulo ſimiliter ut priùs aſſumpto.

Nam inverſâ figurâ præcedentis, quoniam B Dq. G Hq [a]:: port A B C. E G F, [b] erit B Dq—G Hq. B Dq (:: port A B C—E G F. A B C [c]:: Zq B Dq) [d] ⊏ B Dq—B Tq. B Dq [e]quare B Dq—GHq (—Zq) ⊏ B Dq—B Tq. * ergo Z ⊐ B T. & $\frac{2}{3}$ Z (Nq) ⊐ $\frac{2}{3}$ BT (N B) &c. ut in præcedenti.

a 26 de conoid.
b cor. 9. 5. & 4. 5
c hyp. & 1. 2 h.
d hyp.
e 10. 5.
* 17. ax. 1.

Schol. Sit I K axis parabolæ G I C, ejuſque baſis G C = 2 G K. & educatur G N, utcunque ſecans parabolam G B A. Ordinatim applicetur N P, & connectatur G P occurrens ipſi B D in O: à quo applicetur O H ordinatim. Sintque R, S recta latera ſectionum G I C, G B A. Súntque tam I K, K G, R, quàm B D, B G, S in ∺. unde cùm I K. K G :: B D. D G. erit I K. R :: B D. S. & permutando I K. B D (I G. B G, vel I P. B O) :: R. S. atqui I P, N P, R, & B O, H O, S ſunt etiam ∺. ergóque I Pq N Pq :: (I P. R :: B O. S ::) B Oq. H Oq. ergo permutando I P. B O :: G P. G O ::) N P. H O. unde ſectionis punctum H eſt in recta G N. & hinc

Fig. 256.

1. *Coroll.* G N. G H (G P. G O) :: G I. G B :: (G K. G D) :: G C. G A. & G H. H N :: G A. A C :: G B. B I :: G D. D K.

Porro, ducatur N M ad I K parallela. Eſtque G C. G A :: (G N. G H :: G M. G K :: M C. A K. & permutando G C. M C :: G A. A K :: L K. H K. item G C. G K :: 2. 1 ::) L K. L I. ergo G C. M C + G K :: L K. H K + L I. ergo G C. K M :: L K. I H. vel G K. K M (:: G H. H N, vel G A. A C, vel G D. D K) :: L I. (I K). I H. Hinc

2. *Coroll.* L K. H K :: G A. A K. & dividendo L H. H K :: G K. A K. Et ſimili diſcurſu

E X. X B } :: G K. A K :: L H. H K.
l y. y h. }

Porro, quia L I. I H :: G A. A C. erit inverſè componendo I H. L H :: A C. G C. Item L H. H K :: G K. A K. atqui I H. H K = I H. L H (A C. G C) + L H. H K (G K. A K)

3. *Coroll.* I H. H K = A G. G C + G K. K A.

Quòd ſi baſe K G fiat altera parabola G I K, ſimilis prioribus, ſimiliter

ler erit $\left\{\begin{matrix} XB.\,BZ \\ yb.\,bi \end{matrix}\right\} = AG.\,GC + GK.\,KA = IH.\,HK.$

Prop. X.

Fig. 257. Fig. 258 *Recta portio* (A B C) *conoidis rectanguli, quando levior humido habuerit axem* (B D) *majorem quàm ut ad eam* (K N) *quæ uſque ad axem proportionem habeat, quàm* 15 *ad* 4, *in humidum demiſſa, ita ut baſis ipſius* (A C) *non contingat humidum; nonnunquam quidem recta conſiſtet, nonnunquam inclinata; & interdum adeò inclinata, ut baſis ipſius in uno puncto contingat ſuperficiem humidi; idque in duabus diſpoſitionibus, interdum quidem ita ut baſis in humidum magis demergatur, interdum verò ita ut ſuperficiem humidi nullo modo contingat, ſecundum proportionem quam habet ad humidum in gravitate. Eorum quæ dicta ſunt ſingula inferiùs demonſtrabuntur.*

Sit gravitas portionis ad gravitatem humidi ut Zq ad B Dq; ſitque B K = $\frac{4}{13}$ B D; & K V = $\frac{4}{15}$ B D, & K N (⊐ [a] K V) ea quæ ad axem; & D T = $\frac{3}{2}$ K N. *a hyp.*

1°. Si Zq. B Dq non ⊐ B Tq. B Dq. quoniam B T [b] = B D − $\frac{3}{2}$ K N, in humidum demiſſa portio A B L non niſi recta conſiſtet, juxta 4 hujus. *b conſtr.*

Pro ſequentibus jungatur A B, quam ſecet V ϛ ad B C parallela. Item biſecta A B in μ, ducantur ϛ γ, μ ν ad B D parallelæ: tum ad baſibus ad A C diametriſque ϛ γ, μ ν [c] deſcribantur parabolæ A ϛ α, A μ D; quarum A ϛ α [d] tranſibit per K, (nam D A. V ϛ (D γ) [e] :: BD. B V [f] :: 15. 6. & dividendo A γ. γ D :: 9. 6 [g] :: 3. 2 [b] :: B D. B K). Producatur N ι ad D A parallela, occurrens ſectioni A ϛ α, punctis δ, ι. per quæ ducantur θ δ ζ, κ ι λ ad B D parallelæ. Eſtque A α. α C :: 4. 10 :: 2. 5. (nam poſito A C = 10, vel A D = 5, erit A γ, vel γ α [n] = 3, & γ D = 2, unde D α = 1, & α C = 4. itaque θ δ. δ ω (C α. C A + A D. D α) [k] = 2. 5 + 5. 1 [l] = 2. 1 [m] :: κ ι. ι ξ. denique ducantur tangentes θ φ, κ ψ.

c vid. ſch. 5. de quad. parab. *d ibid.* *e 4. 6.* *f corol 6. 2. b.* *g 15. 5.* *n priùs.* *k 3 cor. ſch. 5 de quadr. parab.* *l 20. d f. 5.* *m*

Concluſio 2.

Si portio (A B C) *ad humidum in gravitate minorem quidem proportionem habeat, quàm quadratum* B T *ad quadratum* B D, *majorem verò quàm quadratum* θ ω *ad quadratum* B D, *demiſſa in humidum adeò inclinata, ut ipſius baſis* (A C) *non contingat humidum, inclinata conſiſtet, ita ut baſis ſuperficiem humidi nullo modo contingat, & axis* (B D) *cum humidi ſuperficie* (E F) *angulum faciat majorem angulo* (φ).

Nam

Digitized by Google

Nam quia Zq. B Dq. { [a]⊏ θ ϖq. B Dq / ⊐ BΓq. B Dq , [b]erit Z { ⊏ θ ϖ / ⊐ BΓ. quare ſi a *hyp.* b 10. 5.
inter ſectiones A B C, A μ D aptetur ad B D parallela recta G H [c]= c *corol.* 8. 2 *h.*
Z, cadet hæc inter B D, & θ ϖ: per H ducatur recta A F, quæ humi-
di ſuperficiem repræſentet. Itaque G H eſt diameter demerſæ portio-
nis A G F. ducatur tangens G Q, ſitque G L = $\frac{2}{3}$ G H, ([d]unde L eſt d 3 *lemm.* 2 *h.*
centrum portionis A G F), ducatúrque L K M, [e]ſic ut M ſit centrum e 8. 1 *æquip.*
partis extantis, & ob G L [f]= 2 L H, erit G O ⊐ 2 O H, quare O ca- f *conſtr.*
dit ſupra L; & cùm portio A B C [g]feratur juxta rectam K O, pars g 2 *hypoth.* 1. *h.* & 2 *lem.* 1. 2 *h.*
demerſa attollatur per illi parallelam L R, altera deprimatur ſecun-
dum M S; quieſcat tandem, ut humidi ſuperficies ſit E F, eique pa-
rallela tangens X Y, conſtátque eſſe ang X Y B [h]⊐ ang Q [h]⊐ ang φ. h 16. 1.
Q.E.D.

Concl. 3.

Si portio (A B C) *ad humidum in gravitate eam habeat rationem, quam quadratum* θ ϖ *ad quadratum* B D *demiſſa in humidum inclinata adeò, ut baſis ipſius non contingat humidum, conſiſtet & manebit ita, ut baſis* (A C) *in uno puncto humidi ſuperficiem* (A ϖ) *contingat, & axis cum ſuperficie humidi angulum faciat angulo* φ *æqualem. Quod ſi portio ad humidum in gravitate eam proportionem habeat, quàm quadratum* κ ξ *ad quadratum* B D, *in humidum demiſſa, & poſita inclinata adeò, ut baſis ipſius* (A C) *non contingat humidum; conſiſtet inclinata, ita ut baſis in uno puncto humidi ſuperficiem contingat, & axis cum ea faciat angulum angulo* ψ *æqualem.*

Nam 1°. θ ϖ ([a]Z) eſt diameter portionis A B *f*, ejuſque centrum a *cor.* 8. 2 *huj.*
[b]eſt δ (ob θ δ [c]= 2 δ ϖ), & ſi per K δ ducatur recta, [c]hæc per tria b 3 *lem.* 1. 2 *h.*
centra tranſibit, & ſecundum ipſam tota portio, ipſæque partes feren- c 2 *lem.* 1. 2 *h.* & 2 *hypoth.* 1 *h.*
tur, [d]ergo immota conſiſtet portio. Eſtque ang φ = ang A ϖ ζ (ob d *ſch.* 8. 1 *huj.*
θ φ, A ϖ, & θ ϖ, B D parallelas). Quòd ſi portio in alio ſitu conſti-
tuatur, centrorum ſitus immutabitur, neque in una recta convenient, unde commovebitur portio, donec in hunc ſitum reſtituatur. Simili diſcurſu, ſi Zq. B Dq :: κ ξq. B Dq, erit κ ξ (= Z), diameter portionis ſubmerſæ, & tota portio conſiſtet ſub angulo ψ = A ξ λ &c.

Concl. 4.

Si portio (A B C) *ad humidum in gravitate majorem quidem proportionem habeat, quàm quadratum* κ ξ *ad quadratum* B D, *minorem*

verò

Lemmatum ARCHIMEDIS,

quæ vocantur, Editio Nova.

PRÆFATIO.

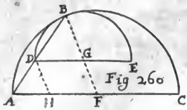
HÆC ماخوذات *Machudát*, ſive *Lemmata Archimedis*, quorum pars magna uſum habet atque elegantiam, nè penitùs interirent inter *Motawaſſetát* متوسطات i.e. libellos inter Elementa *Euclideana* grandémque *Ptolemæi* Syntaxin medios, (quos *Alexandrini* jam olim μικρὸν Ἀστρονόμων appellitabant,) adſervare maluerunt *Arabum* Mathematici: quod præter præfationem *Abi'lHaſan*, duo Codices Bibliothecæ *Bodleianæ* nimio ſatis comprobant. De *Græcis* tamen minùs emendatis quingentis penè abhinc annis *Arabica* fecit Vir Cl. *Thabetus Corraides*. Poſtea Notis ſuis nè vix adornavit is quem dixi, *Abu'lHaſan* (vel *Abu'lHonein*, ut aliqui volunt proclivi errore) *Ali Ebn Ahmed Naſvaus* ابو الحسن علي بن احمد النسوي. Quinetiam Latinè nunc ea leguntur ex duplici verſione, alterâ quidem Celeberr. V. D. *Johannis Gravii*, quæ cum animadverſionibus pauculis *Sam. Foſteri* Prælectoris *Greſhamenſis* ſæculi hujuſce devergentis anno L I X. *Londini* prodiit, mox alterâ *Abrahami Ecchellenſis*

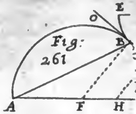
lenſis, quam ſuis adnotatis illuſtravit, atque adeò *Florentiæ* edidit egregius Mathematicus *Alf. Borellus.* Valdè autem miror virum præclarum alterumq; planè *Siciliæ* decus, de iſtorum Lemmatum Authore tam anxiè diſputare: dummodo conſtat, ut nihil certius, Lemma omnium primum illud eſſe quod ad Tactiones *Apollonianas* ſuo ex ingenio poſuit *Pappus:* tum quartum quintúmve nè vix ab eis differre, quibus Theorematum Floridorum Conditor Propoſitionem ἀρχαίαν ſed nulli certo Authori redditam (hanc in Lemmatum horunce ſextum ita conjectam hodiéq; legis) illuſtratam voluit, nim. *Prop.* XIV. & XVII. *Arabes* autem, quibus *Archimedis* nomen in Matheſi præ cæteris clarius fuit notiúſque, vocabula ipſa ἄρϐηλον & σελήνιον (*Lem.* 4. & 15.) ſummo viro retulere; quanquam *Pappus*, cujus fortean de ſcriptis *Eutocius* (ſic amat) pleraque hæc Lemmata carpſerat, ſimpliciùs paulò dixerat, χωρίον ὃ δὴ καλοῦσιν ἄρϐηλον: de voce alterâ certa eſt fides diu ante *Archimedem* natum apud Geometras valuiſſe. *Opus potius eſſe mixtum reor, atque ab uno vel altero Theoremate ſive *Archimedis* ſive *Apollonii*, (talia enim ultrò inducit Doctrina Tactionum,) certè perantiquo, cæteris omnibus, ut audent ſcioli, hominis pænè Divini nomen additum inſcriptúmque. Lemmatum verò ſuorum libellum ſcripſiſſe olim *Archimedem* nullus putem aut voluiſſe. Iſthæc ita præcipuæ modò Propoſitioni præmittere ſolet, modò ἐπὶ τέλει ſubjicere. Quod ad quartum alterius libelli περὶ σφ. κ̀ κυλ. conqueritur *Eutocius*, minus innuit quàm viro docto perplaceat: pleriſque puta Exemplaribus Operum *Archimedis* binorum Lemmatum tam ἀνάλυσιν quàm σύνθεσιν, quas ad *Prop. IV.* pollicitus erat, malè excidiſſe; tum duo illa Theoremata (plura nè cogites) quæ fortè repererat *Eutocius* adeò fuiſſe propter Scribam malehabita, corrupta & defor-

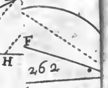
**Ii homines huic etiam tribuerunt libellum, qui erat Zenodori de Iſoperimetris, imò fragmentum de Statica, atque alia.*

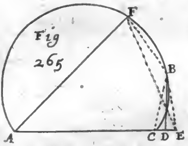
deformia, ut pro *Archimedëis* accipere quæ erant *Archimedis*, omninò ſubvereretur. Sed præfari multis haud decet. Breviculus enim ex ſe liber iſte eſt, & hoc compendio adhuc brevior.

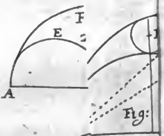
Id verò ſubmonendum puto, Schemata quæ heic vides ab Autographis Præſtantiſſimi viri D. *Jac. Golii* fuiſſe expreſſa; ſive in meliores codd. incidit ille, quàm *Abr. Ecchellenſis* atque ego vidimus, ſive potiùs ingenio ac eruditione ſuis plus maximo potuit. Verùm de tanto viro, déque filii ejus erga me meritis tum dicam quæ ſentio ipſe, & omnes ſcire oportet, quando adhuc alia quàm ſtricturas ſcripſero & Epitomas.

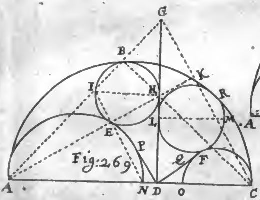

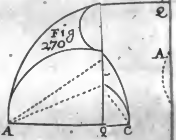

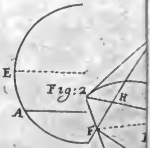

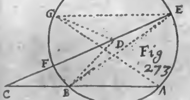

BIBLIOTECA NAZIONALE "VITTORIO EMANUELE III" NAPOLI

ARCHIMEDIS LEMMATA.

Lemma I.

B*Inorum circulorum* A B C, D B E, *ſeſe intra extrave tangen-* Fig. 260.
tium in B *diametri* AC,DE *invicem parallelæ ſint; recta linea* 261.
eſt quæ per A D B *tranſit.*

a 11,12,3.
b 31. 1.
Adjunctæ rectæ [a]F G B æquidiſtet [b]D H. Jam propter æquales c 34. 1.
H F [c], D G [d], G B, necnon [d]F A, F B; erit H A = [c]F G = [c]DH, d 15. *def.*
& [f]A D H = A. Atque ob pares [g]B G D, B F A, D H A, erunt e *ax.* 3, 2.
[h]B D G + B = A + A D H = 2A, & B D G [k] = A. Unde f 5. 1.
[l]A D G + A [g] = 2 rect = A D G + G D B. Recta igitur [m]linea g 29. 1.
eſt A D B. Aut in fig. alterâ, Unde [l]A B G + A(=[n] F B D + h *cor.* 32. 1.
H D B) [g] = 2 rect = A B G + (B D G[f]) G B D, & A B D[m] k *ax.* 7.
recta eſt. l *ax.* 2, 1.
m 14. 1.
n : 5, 29. 1.

Nota.

Hoc lemmate *Prop.* XXIV[am] Operis *Apollonii* περὶ ἐπαφῶν jam olim illuſtrabat *Pappus*, ut videre eſt *Prop.* CX. LVII[mi] *Συναγωγῶν*. Commonſtrat verò (connexis radiis G B, F B, & ipſis G D, F C invicem parallelis) tam F B C quàm A B D rectas eſſe, apodixi probâ quidem (contra quam putat Vir doctus,) & eleganti. Ecce illam!

Eſt enim ductâ tangente O P, G B O [o] = recto [o] = O B F, atque o 18. 3.
[n]G B F recta. Et, quia [p]D G. G B :: B F. F A, & D G B [g] = p *def* 15. & 7. 5.
B F A, erit [r]G B D = F B A. Recta autem eſt G F, ergo [s]A B D r 6. 6.
etiam recta. s *ſch.* : 5. 1.

Conſimile autem Lemmation Cl. *Comandinus* Propoſitioni XIV. Libri Quarti Collect. *Pappi* addidit, ut opus fuit, quod vide. Verùm id jam obiter monitum velim, Propoſitionem illam XIV *Pappi* eandem omninò fuiſſe (ſic reor) cum XXIV[ta] Geometræ *Pergæi* de

Tactionibus, atque adeò utramque minimè differre abs horum Lemmatum Quinto; omnes equidem ipſas eadem Lemmatia, Illuſtrationes eaſdem, ut probè conſtent, expoſcere.

Caſum duntaxat facillimum expoſuit *Abu'lHaſan*, parùm quidem peritè, ubi A D B, F G B diametris A C, E D rectè inſiſtant, nempe (H—A) A D H ⊢ recto H D G ⊢ G D B (G—B) = 2 rectis. recta igitur ipſa A D B.

Lemma II.

Fig. 262. *Si ſemicirculum* A B C *à puncto* D *tangant rectæ* A D, D B, *& deducatur* B E ⊥ A C *: connexa* C D *ipſam* BE *bifariam ſecabit in* F.

a 31.3. & 13.1
b 18.3. & 28.
c *cor.* 36. 3.
d 5. 1.
e 29. 1. *et* 4. 6.
f 14. 5.
g *cor.* 32. 1.
h *ut modò.*
k *ax.* 3.
l 6. 1.

Occurrant invicem [b] C B, A D protractæ in G, & jungatur A B. Quia (ob pares [c] A D, D B,) A B D ſive [d] B A D ⊢ D B G = recto G B A [e] (A B C) = [g] B A D ⊢ G, erit G B D [k] = G, & [l] G D = (D B [h] =) A D. Atqui propter parallelas A D, E B, erit DA. FE [e] :: (DC.CF ::) GD. BF. Quare [f] E F = F B.

Notæ.

1. Paria heic peccavit Adnotator *Naſvæus* atque in præcedente Theoremate; ſcil. è caſubus ſummè obvium adduxit, quando Cathetus B E ad centrum circuli A B C pertineat.

2. Hinc, ut bene monet Cl. *Borellus*, inveſtigare licet duo polygona ordinata & ſimilia, quorum circumſcriptum inſcriptum exceſſu quidem minori dato quovis ſuperet, tum etiam rationem diametri ad circuli peripheriam compendio egregio eruere. Nam C E. C A :: B E. (A G) A D ⊢ D B; hoc eſt, perimeter polygoni circulo A B C ex ſemilatere B E inſcripti, ad perimetrum duplo laterum numero ex latere ipſo A D ⊢ D B circumſcripti. Chordas verò per ſeq. Lemma, atque etiam proportionem licet inter A C & C E magis ſemper magiſque minuere, eóque rationem diametri A C ad ſemichordam B E elicere. Quippe hinc datur B Eq. & huic par A E × E C, imò datur per Lemma, quod ſequitur, ipſa A E quare E C datur, atque etiam recta A D ⊢ D B. Idcirco ad peripheriam circuli (quæ quidem inter adſcriptorum polygonorum ambitus mediat,) ratio diametri illicò emicat.

3. Horum Lemmatum Compilator, quiſquis fuerit *Græcorum*, aut Scholiaſtes fortè *Arabs*, rectas A D, D G pares eſſe jubet, ſuo quaſi fretus opuſculo de Rectangulis, quod jam pridem periit. Iſtud tamen ex Elementis facillimè conſtat.

Lemma

Digitized by Google

Lemma III.

In circuli ſegmento A B C, *à quovis curvæ puncto* B *ad baſin* A C *agatur perpendicularis* B D, *fiantque* D E = D C, *&* *arcus* B F = B C: *annexa* F A *erit æqualis ipſi* A E. Fig. 263. 264. 265.

Jungantur C B, B F, F E, E B. Eſt igitur E F B [c] = F E B, propter æquales rectas F B[a], (B C) [b]B E. Sed A F B + (A C B[b]) C E B [d] = 2 rectis [e] = A E B + C E B. Quare [f] A F B = AEB, & (A F B — F E B) A F E = A E F. Unde [g] A E = A F.

a 29. 3.
b *hyp.* & 4. 1.
c 5. 1.
d 22. 3.
e 13. 1.
f *ax.* 3.
g 6. 1.

Schol.

1. Hujus egregii Theorematis Caſus ſecundus, ubi A B C eſt ſemicirculus, *Cl. Ptolemæo* rectas olim circulo applicanti pernecеſſarius erat. Lemma tamen, quod τὸ κτ' διχοτομίαν appellatur, cap. IX. Libri Primi Μεγ. Συντ. hâc occaſione non conſtat modò, ſed & generale evadit.

Datis ſcil. tam chordis quàm arcubus C A, A F, F C, adeóque ſemiarcu B C, quæritur ipſa B C chorda. Demiſſâ B D ⊥ A C, habes, ut priùs, $DC = \frac{EC}{2} \left(\frac{AC - AF}{2}\right)$. D verò rectus eſt, & B C D ex dato arcu (A C — C B) B A, etiam datus. Quare ſpecie datur (per 40. Dat.) triang B D C. Dantur igitur ratione (3 def. Dat.) ſed & magnitudine (2. Dat.) rectæ B C, C D. Fig. 264.

2. Rurſum ſocors eſſe mavult *Abu'lHaſan*; (iſtum enim λέξεως pravatæ inſimulandum reor) & præter Authoris *Græci* ingenium, omiſſis reliquis caſum medium oſtentare.

Lemma IV.

Super A C *ejuſque ſegmenta* A D, D C *deſcribantur tres ſemicirculi* A B C, A E D, D F C, *&* *fiat* D B ⊥ A C: *erit figura* (A B C F D E A) *trium ſemicirculorum peripheriis interclusſa, quam* Ἄρβηλον *vocat Archimedes, circulo circa* B D *æqualis.* Fig. 266.

Nam A Dq + D Cq + (A D × D C bis [a]) ∸ D Bq [b] = A Cq. Súntque [c] circuli inter ſe, ut quadrata diametrorum. Quocirca [d] ſemicirculus A B C æquatur circulo circa diametrum B D, una cum binis

a cor. 13, 17. 6.
b 4. 2.
c 2. 12.
d *ax.* 7.

Digitized by Google

e ax. 3. binis ſemicirculis A E D, D F C: unde e Arbelon *Archimedæum*, hoc eſt, ſemicirculus A B C minus ſemicirculis A E D, D F C par omninò erit circulo circa B D deſcribendo.

Notæ.

1. Cl. *Borellus* iſta verbis ſuis adnotat.

" Hæc forſan eſt una earum propoſitionum quas *Pappus* legit in " libro antiquo de menſura *Arbeli*, ſeu ſpatii à tribus ſemicircumfe- " rentiis circulorum comprehenſi, ut ait *Proclus*: quæ quidem ele- " gantiſſima eſt, ejuſque inventionis Lunulæ *Hippocratis Chii* origi- " nem extitiſſe puto. Eſt enim *Hippocratis* Lunula ſuperficies plana " à quadrante peripheriæ circuli majoris, & ſemiſſe peripheriæ cir- " culi ſubdupli comprehenſa. Arbelus verò recentiorum eſt ſpatium à " triente & à duobus ſextantibus circumferentiarum trium circulo- " rum æqualium comprehenſum; & hiſce duobus ſpatiis facilè qua- " drata æqualia reperiri poſſunt. At Arbeli *Archimedis* & *Procli* huc- " uſque reperta non eſt quadratura; ſed poteſt quidem aſſignari cir- " culus prædicto ſpatio æqualis. *Vide jam Vietam in Reſponſis.*

2. Huic figuræ nomen dedit, ut par erat, cultellus ſeu ſcalprum Sutoris, quâ formâ ſemper fuit. Unde pervetus Gloſſa, Ἄρβηλον, Sicila: & Etymorum Græcanicorum conſarcinator, Ἄρβηλον, σμιλίον σκυτικὸν ἀμφιτομές· ἔστι δὲ καὶ ὅπλον. Imò ante iſtos Scholiaſtes *Nicandri* paulò diſertiùs, Ἄρβηλοι δὲ λέγονται κυκλοτερῆ σιδήρεα, οἷς οἱ σκυτοτόμοι τέμνουσι καὶ ξέουσι τὰ δέρματα. Hæc tamen obiter; alia jam me Matheſis diſtinet. Interpreti autem Arabi اربلوس *Arbelus* dicitur tanquam de virilis generis voce *Græcâ*.

3. Hoc quartum Theorema ex *Pappi* inventis fuiſſe exiſtimo, quo ad propoſitionem ſequentem, quæ ſubtiliſſima eſt & Sene *Siculo* digna, via certior ampliórque pateret: nec adeò *Hippocrati* (*hic* Meniſcos quadrandi cauſam dediſſe aliquam, quin ipſum potiùs abs antiquiſſimo illo Tetragoniſmo quàm opportunè ortum fuiſſe. Ait enim *Pappus*, quamprimùm expoſuerat Antiquam illam Propoſitionem, quæ proximum Lemmatum *Archimedæorum* facit, & quidem paulò ante decimum quartum Floridorum Theorematum Libri ſui Quarti, (quod minimè diſcrepat ab hoc Lemmatio,) —Διαχθήσεται δὲ τὰ πρότερον λαμβανόμενα.

Lemma

Lemma V.

Super A C *ejuſque ſegmenta quævis contigua* A D, D C *deſcribantur tres ſemicirculi* A B C, A E D, D F C, *ſitque* D G ⊥ A C: *pares invicem erunt circuli* B H E, L F N, *qui Arbelo* A B C D *inſcripti, tam perpendicularem* G D *quàm ſemicirculos contingant in punctis* H E B, L F N. Fig. 267.

Duc diametrum H I: hæc autem [a]æquidiſtet A C, ob [b]rectam D H I [c] = A D H, atque connexa B I + I A [d]recta eſt. Tum conveniant A B, D G in G, conveniant etenim [e]propter B A D + A D H < 2 rectis: adjuncta B H + H C, & recta eſt, & ad [f]A G perpendicularis, atque [d] I E + E D, & A E + E K etiam rectæ. Eſt autem [c]G D ⊥ D A, & juncta C K ⊥ K A, quare producta C K G recta erit. Quoniam verò E D ∥ C G, propter rectos [f]A E D, A K C, erit [g]A D. I H :: (A G. G I ::) A C. C D. adeóque [k] A D × D C = A C × I H, & argumento pari A D × D C = A B × L M. Æquamur igitur inter ſe diametri I H, L M, & [h]circuli ipſi I E H, L F M. *Q. E. D.*

a 28. 1.
b 19. 3.
c *hyp.*
d *lem.* 1.
e 29, 32. 1.
f 31. 3.
g 2. 6.
h 2. 12. *ult.* 1.
k 16. 6.
l *v. ſchol.* 1.
n 27. 3.
o 32. 1.
p 14. 1.

Scholia.

1. Sive *Græcus* ille, qui hæc Lemmata primus collegit, ſive potiùs *Arabum* aliquis, quo C G rectam lineam eſſe oſtenderet, citat Opuſculum ſuum de Trigonis Rectangulis. Inde verò *Ali Abu'l Haſan* hoc adjumenti accepit. *v. fig.* 271. (*ſive ſchema primum Borelli, ad paginam.* 393.)

B C ⊥ A G. quod in triang A B C per F occurſum perpendicularium B E, C D tranſit. Junge D E. Circulus A D F [l]ibit per E, ob rectum [c] A E F. Æquantur autem [n]D A E, D E F, atque [n] D E B, D C B, hoc eſt, B A G, D C B. & B communis eſt. Unde [o] A G B (C D B), [c] = recto A G C. Recta [p]igitur eſt C B, ſive in ſchemate *Archimedeo* C G.

2. Deinde Adnotator *Naſvæus* cæteros caſus hujuſce quinti Theorematis ad mentem *Abi Sahl Cûhenſis*, percelebris Mathematici, hoc ferè modo exponit. Fig. 268.

Caſus ſecundus. Vel ſemicirculi A P N, O P C ſe mutuò ſecent in P. Sitque D P ⊥ A C: æquales invicem erunt circuli H E B, M F L, qui ſemicirculos & perpendicularem contingunt.

Fig. 268. Æquidiſtant H I, A C, & agantur A B, A H K [a] tranſeuntes per
a *lem.* 1. I, E. atque conveniant A G & D P in G. Dein jungatur recta [b] C K
b ⊥ K G, & I N ⊥ C B [a] tranſeuntes per E, H.
c 31.3 : 28.1. Propter parallelas [c] C K N I, eſt [d] C A. C N :: (A G. G I ::) A D.
d 2.6. H I. adeóque [e] C N × A D = C A × H I. Verùm C D × D O =
e 16.6. [f] D Pq = A D × D N, atque [e] C N. D A :: (N D. D O ::) [g] C N.
f *cor.* 13.17.6. O A. Quare [e] C D × O A = D A × C N [h] = C A × H I. Paritérq;
g 19.5. C A × L M = C D × O A. Unde æquantur & diametri L M, H I,
h *ut priùs.* & circuli [k] M F L, H E I.
k *ult.* 1 : 2.12.

Caſus tertius. Vel ſemicirculos jam disjunctos A E N, O F C tangant partes rectæ D F, D P : æquantur circuli H E B, M F L, qui tam ſemicirculos quàm perpendicularem à tangentium occurſu (D) erectam contingunt in punctis E, B, H, & F, R, L.

Æquidiſtent A C, H I, L M diametri, & jungantur C B, I N, rectæque A H K, C G tranſeuntes per H, E, & K; quia [c] C G ∥ C N, erit [d] A D. H I :: (A G. G I ::) A C. C N, adeóque A D × C N = A C
1 36.3. × H I. Ac pariter C D × A O = A C × L M. Eſt autem [l] C D ×
D O = (D Qq = D Pq) A D × D N, atque C D. A D :: (D N.
m 18.5. D O ::) [m] C N. A O. Quocirca A D × C N [e] = (C D × O A) [h] = A C × H I = A C × L M = C D × O A. Pares igitur invicem ſunt diametri L M, H I, circulique [k] L F M, H E I.

Lemma VI.

Fig. 270. *Circuli* E F B, *qui tres ſemicirculos ſuper* A C, A D $= \frac{r}{s}$ D C, *&* *ipſam* D C *deſcriptos contingit, diameter* G H *diametro* A C *æquidiſtet; quæratur autem proportio diametrorum ad invicem.*

Ductis rectis A G, G B, C H, H B, H E, E A, G F, F C, item D G, D H, D I, D K, G L O, H M P, erit G O ⊥ A O, & H P ⊥ A C.

Et (propter H G, D K, D I ∥ A C, A B, C B) erit O P. P C :: G M. M C :: A D. D C :: A L. L H :: A O. O P :: O P. P C, hoc eſt, $\frac{r}{s}$ P C. P C.

Unde aggregatum ex 3 continuè proportionalibus,
$$\frac{r^2\,PC^2}{s^2\,PC} + \frac{r\,PC}{s} + PC.\ \frac{r\,PC}{s} :: AC.\ PO = GH.$$

Ex.

Digitized by Google

Ex. gr. (ſic enim vult Arabs) ſit P C = 4. Erit O P = 6, O A = 9, adeóque diam. A C . G H :: 19 . 6.

Adnotata in Lemma V & VI.

§ 1. Lemmatum *Archimedis* quod putant, quintum ex *Pappi* inventis aſſumptiſque tranſcriptum eſt, quâ arte illuſtrius eſſet id quod ſequitur.

Præmonet adeò, priuſquam oſtenderet principem illam veteremque propter quam appellitat ex vett. membranis, Libro *IV.* Floridorum *Prop. XIV.* eiſdem poſitis quæ in Schemate noſtro 270, & ab α deductâ α μ ⊥ A C & = G O, eſſe μ D . $\frac{1}{2}$ H G :: A D — D C . A D + D C.

Rectæ etenim ſunt [a] A E H, G E D, C F G, D F H; ſimiliáque trig. [b] D E A; D O G, itemque D H P, D F C, quare A D . D E :: G D . D O, & A D O = E D G: pariter D C . D E :: H D . D P, & C D P (= HDE = EDG) = ADO.

a Lemma 1.
b 31, 3 32, 1. & 4. 6.

Unde AD . DC :: PD . DO. & componendo convertendoque AC . AD—DC :: PO = GH . PD—DO :: Pμ = $\frac{1}{2}$ G H . $\frac{1}{2}$ PD — DO. *Q. E. D.*

Syntheorema 1. Tum propter ſim. trigona D O G, (DEA,) HPA, erit D O . O G :: H P . P A; & D O × P A = G O × P H = HPq = Q. α μ.

2. Imò, quia C D . D A :: O D . D P. erit componendo tam AD . AC :: PD . PO. & diam. AD × (PO) GH = PD × AC. quàm CD . AC :: OD . PO. & diam. CD × (PO) GH = DO × AC.

§ 2. Deinde *prop. XVII. l.* 4. quæ decimam ſextam ejuſdem adjuvat, ut D H q . H I q :: A C . C D. Ponantur eadem quæ in Figurâ 267. fiatque I O ⊥ A C, Rectæ gr. ſunt [n] H E A, I E D, & propter ea C A × A O = [a] (coeuntibus D, P.) A D q. [b] A C . (A C — A D) D C :: A D . (A D — A O) D O = H I :: (obſim. trigona [c] A E D, H E I) DE . E I :: [h] D E q . E H q :: [f] D H q . H I q.

Eſt etenim propter I H D [i] rectum, & [k] H E ⊥ D I; [g] D E . E H :: H E . E I :: D H . H I.

Hinc ſtatim conſtat horum Lemmatum quintum, viz. [l] AC . DC :: ⊙ circa D H . ⊙ circa H I pariter, A C . A D :: ⊙ circa D H . ⊙ circa L M. Æquanturque [m] circuli ad H I, L M. Quod ex *Pappo* comprobatum volui.

a per preced.
b 17. 6 : 19. 5.
c 34. 1. eſt.
d 4. 6.
e 31. 3 : 29. 1.
f 22. 6.
g 8. 6.
h 20. 6.
i 18. 3.
k 31. 3.
l 12. 2.
m 19. 5.
n Lem. 1.

§ 3. Propoſitio autem illa Antiqua & *Archimedea*, quam vocant, talis erat referente *Pappo lib.* 4. *prop. XVI.*

Tres ſemicirculos in ſpatio *Arbelico* tangat circulus G F H, ipſum verò binóſque ſemicirculos alter circa N etiam tangat, atque ita porro. Erit $\alpha\mu = GH$, & $QN = 2RI$, &c. juxta naturalem numerorum ſeriem. (Ponantur ea quæ in Schem. 270.)

a § 1. ſch. 1° Æquantur [a]C A O, P A D, atque A C P, O C D, unde [b]AD.
b 16. 6. A C :: A O. A P, necnon A C. C D :: O C. C P. Quare, [d]A O.
c 17. 5. (P A—A O) O P :: A D. D C [c] :: O P. P C, & [e]$OPq = AO \times$
d 19. 5. $PC^2 = Q : \alpha\mu$. Ergo [f]$\alpha\mu = (OP)$ [g]$= GH$.
e 17. 6.
f ult. 1. 2. Et, quia [h] $\frac{2}{1} = \frac{\alpha\mu + GH}{GH} = \frac{NQ}{RI}$, erit $QN = 2RI$.
g 34. 1.
h 15. Papp. l. 4. Et ſic deinceps.

3. Quinimò ſi fuerint A C, D C in fig. 267. inter ſe ſicut numeri
i 9. 10. quadrati, [i]erit D H commenſurabilis diametro H I, aliàs non. Nam per § 2 univerſè, $\frac{AC}{CD} = \frac{DFq}{HIq}$. Sit igitur $\frac{AC}{CD} = \frac{4}{1}$, erit $DF = 2HI$: pariter $QN = 3RI$, &c. juxta vulgatiſſimam numerorum conſequentiam.

4. Quæ eſt *Pappi* propoſitio *XVIII.* Manifeſtum etiam eſt, ſi circuli *f*, *g*, *h*, & ſemicirculos A D E, A B C, ſéque invicem tetigerint, fueritque Cathetus *fn* æqualis radio, fore $go = 3gi$, & $hp = 5hq$, &c. juxta numeros deinceps impares. Nam per § 3. $\frac{fn + 2fn}{\text{diam.}} = \frac{go}{2gi} = \frac{3}{2}$, & $go = 3gi$, &c. (vide fig. 282. ſive illam *Pappi* ad *XVIII pr. lib.* 4.)

Lemma VII.

Fig. 272. *Circulus* A B C *quadrato* A C *circumſcriptus duplus eſt inſcripti circuli* E F G.

a 34. & ult. 1 Ductâ [a]etenim diametro E G ∥ B C, erit diam. BDq [b]$= (2BCq)$
b 47. 1. $2EGq$, & circulus circuli duplus.
c 2. 12. Adnotat *Abu'lHaſan Naſvæus*, tanquam ex libello quem de Circulo fecit, tritum illud,

Vis $\frac{r}{s}$ polygoni ſive circuli dati E H G. Habes latus aut diametrum

trum E G, & $\frac{r}{s}$ – E G, necnon (per 13. 6.) quadratum par rectan-
gulo $\frac{EG^2 r}{s}$. unde, E G. $\frac{EGr}{s}$ :: E G². $\frac{EG^2 r}{s}$ :: [c] circulus datus quæſito :: per 20. 6.

Lemma VIII.

In circuli ſecante A C *ſtatuatur* B C *par radio, & per circuli centrum* D *agatur* C E : *arcus* A E *triplus eſt ipſius* B F. Fig. 273.

Ductis enim E G ∥ A B, radiiſque D G, D B : erit D G F [a] = D E G $\left(\frac{GDF}{2}\right)$ [c] = C [a] = F D B [d] = $\frac{1}{3}$ G D B, & arcus B F [e] = ($\frac{1}{3}$ B G) [f] $\frac{1}{3}$ A E, ob A G E [c] = G A B. unde conſtat propoſitum.

Alf. Borell. hoc fermè modo. Adjunctâ E B, erit (B D C) [a] C = 2 D E B [a] (E + E B D) : unde A B E [b] = C + E [5] = 3 E, & arcus A E [e] = 3 B F.

Quod in hoc theoremate ponitur, datæ peripheriæ *τριχοτομίαν*, quod vides, inducit, atque ita Geometriam planam, ut ritè conſtruatur, omninò ſuperat. Id tamen facili opere præſtat *Solida*, multóque adhuc plura *Linearis* quam vocant.

Lemma IX.

In circulo bina quævis chordæ A B, C D *ſeſe ad angulos rectos ſecantes, intercludunt arcus* A D + C B, *pares arcubus* A C + D B. Fig. 274.

Agatur diameter E F ∥ A B, eſt igitur G D [a] = G C, A E [b] = B F, & A E + A D [c] = E C. unde ſemicirculus C F + E A + A D = C F + F B + A D [e] = A C + D B.

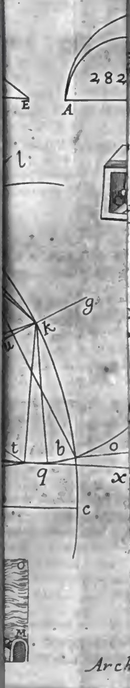
a 3. 3.
b *cor.* 26, 3. & *conſtr.*
c *cor.* 28. 3.
d *ax.* 1. *def.* 17.
e *ax.* 7.

Lemma X.

Circulum A E B *tangant rectæ* C A, C B, *ſecent verò* C D, *& huic parallela* B E, *& connexa* A E *ſecanti* C D *conveniat in* F : *Cathetus* F G *biſecabit ipſam* E B. Fig. 275.

Junge A B, eſt igitur C A B [a] = (A E B) [b] A F C, & D communis utrique triang [b] C A F, A H C ; unde [c] F C. C A :: C A. C H, &

a 32. 3.
b *conſtr.* 29. 1.
c 32. 1 : 4. 6.

C B :: C B,
= G A B k)
que l ad G re-

arum chorda-

= A C F, &
rva quàm re-
A Cq, hoc

In triangulo
g = ſemicir-
, hoc eſt, qua-

nſeat per F in-
diametri ter-

A B + D B A
= D A B +
D B + C E F.
= C F D) +
uare k C G ⊥

vocatum eſt ad
ſupplet tamen

H, H E,) C D H
C F E : quare
D H E

D H E = C D H + C E H majore C D F + C E F, pars toto: Rurſum ais C F < D C = C G. Erit pariter (jungenti D G, G E,) D G E, hoc eſt, C D G + C E G minor C D F + C E F, totum parte. Ergo C F = C D.

2. *Cl. Borellus* Methodo idem directâ commonſtrat, hâc puta.

Fac C N = C E, & adjunge N E. Anguli igitur [m] plani N D F E valent quatuor rectos, atque anguli [n] oppoſiti E F D (CDF + CEF) + N [o] (C E N) = F D N + F E N = 2 rectis. Quare circulus ex centro C (ob [p] C N = C E = C D) plano N E F D circumſcriptilis [p] auferet [q] C F = C D. m *ſch.* 32. 1. n *ax.* 3. o 19. 3. p 22. 3. q *def.* 15.

Lemma XIII.

Catheti A E, B F, *à diametri circularis extremis* A, B *cadentes, exſecante à diametro* C D *ſegmenta* C E, F D *invicem æqualia auferunt.* Fig. 278.

Junge E B, & per centrum G adige G I ∥ A E, quæ biſecat [a] C D & æquidiſtat ipſi B F. Erit (ob A G = G B) E I [b] = I B, & E H [b] = H F. Et H D (H C) minus H E æquales ipſi F D [c] = F E. a 3. 3: 30. 1. b 2. 6. c *ax.* 3.

Lemma XIV.

Super A B *ejuſque paria ſegmenta* A C, D B, *atque ſub interſegmento* C D *deſcribantur quatuor ſemicirculi, & per* E *centrum circulorum* A F B, D G C *pertrahatur*, F G ⊥ A B: *Circulus circa* F G *æqualis eſt figuræ curvilineæ* A F B D G C A, *quam Salinon appellat Archimedes.* Fig. 280.

Sunt enim diam. F G q [a] (D A q) + C A q [a] = 2 D E q [b] (C E q) + E A q [c] = ½ A B q + D C q. Pariterque [e] ipſi circuli Quare [f] ſemicirculi ſuper A B, D C, æquantur circulis ad F G, C A. Et [g] Circulus ad F G minus illo ad A C, hoc eſt minus paribus ſemicirculis ſuper A C, D B æqualis eſt Salino, ſive figuræ à quatuor ſemicirculis A B, B D, D C, C A concluſæ. a 10. 2. b *hyp.* & *ult* 2. c *hyp.* & 4. 2. d 15, *def.* e 2. 12. f *ax.* 7 g *ax.* 3.

Nota.

(Salinon) ſive σέλινον Luna eſt, quatenus vultu planiſſimè ſuo appartet, hoc eſt, μηνοειδής. Unde nomen antiquitùs erat puerorum amuletis.

Lemma

Lemma XV.

In ſemicirculo A C B, *ſit* C B *chorda Pentagoni & recta* C D
Fig. 281. *per arcûs* C A *punctum medium* D *tranſiens diametro* A B *productæ occurrat in* E, *atque connectatur* D A *Cathetus* F G *auferet* G F *ſemidiametro circuli parem.*

Junganturr CA, GD, DB, & è centro HD. Eſt igitur (ob [a] CAB $= \frac{2}{5}$ recti) CAD [b] = DAB $= \frac{1}{5}$ recti : utque (2 D A H) [d] D H B $= \frac{2}{5}$ recti. Sed rectus C [c] = G, & F A commune, quare (in trigonis
a Cor. 10. 4. A C F, G A F) A C = [f] A G : necnon (in trigonis A C D, A G D)
b 17. 3. ob pares angulos ad A, A D commune, & A E = A G, erit [f] A C D
c 9. 5. = A G D = [g] $\frac{3}{5}$ 2 rect. $= \frac{6}{5}$ recti. atque A C D = [h] D B E, &
d 5, 32. 1. D B A [k] = D G B. Unde D B = [l] D G.
e 31. 3. Item quia D H G $= \frac{2}{5}$ recti, & D G H $= \frac{6}{5}$ recti, erit H D
f 26. 1. G [k] $= \frac{2}{5}$ recti, & D G [l] = G H.
g ſch. 22. 3. Poſtremò quoniam (in triang. E D B, H D G) B D E [h] = (C
h cor. 22. 3. A B [a] $= \frac{2}{5}$ recti) G D H, & utprius D G H = E B D, & DB = DG,
k 32. 1. erit E B [f] = G H, & E G [m] = radio B H.
l 6. 1.
m ax. 2.

Coroll. I.

Annexis C H, C G, erunt A C E, H D E, & H C G, G D B trigona iſoſcelia & ſimilia, ſimiliterque poſita & ad baſes ſecta. Nim. duas quintas recti æquant hinc H C B, H C G, G C E ; inde E D B, B D G, G D H.

Coroll. II.

Liquet inſup. E C (= C A, chordæ $\frac{1}{10}$ totius circuli) diviſam eſſe in D mediâ ac extremâ ratione, cujus ſegmentum majus E D (= radio D H, ob D B E = D G H,) eſt latus hexagoni ordinat circulo A C B inſcribendi, minuſque D C decagoni, per *9, e.* 13. pariterque juxta mediam extremamque rationem ſectas eſſe E G in B, B H in G, & E H tam in B quàm G, E A denique in centro H. Deinde æquantur cùm E C B tum $\frac{1}{2}$ G C E parti quintæ recti.

Binæ prop. quæ ſequuntur in editione Florentinâ ad indubium æternumque opus *Archimedis* de Spherâ prorſus pertinent. Codices etenim Arabici in 15. Lemma omnes deſinunt.

Archi-

Digitized by Google

ARCHIMEDIS ΧΑΜΜΙ'ΤΗΣ

SIVE

Liber de Arenæ numero.

ARbitrantur nonnulli, rex *Gelo*! arenæ numerum infinitum eſſe. Dico autem non ſolùm ejus, quæ eſt circa *Syracuſas* reliquamque *Siciliam*, ſed etiam quæ in omni regione habitabili pariter atque inhabitabili continetur. Sunt Autem alii, qui non illum quidem infinitum putent, ſed nullum dari denominatum numerum poſſe credant qui illius multitudinem exuperet.

Itaque eos qui ita opinantur, ſi ejuſmodi arenæ molem animo comprehenderent, cujuſmodi eſſet, ſi univerſa terra, repleto in eâ mari & cavitatibus omnibus, altiſſimorum montium vertices exæquaret; atque hujus ipſius rurſus alterum multiplicem excogitarent, nonimè dubium eſt exiſtimaturos illius multitudinem numeros longe omnes, multúmque ſuperare. Ego verò id oſtendere conabor demonſtrationibus Geometricis quas tu ipſe aſſequeris: eorum videlicet numerorum, qui à nobis expreſſi tradití que ſunt in iis, quæ ad *Zeuxippum* Scripſimus, nonnullos non ſolùm arenæ multitudinem ſuperare, quæ terræ undique repletæ ut diximus æqualis eſſet, ſed etiam quæ ipſi mundo parem haberet magnitudinem. Non enim ignoras mundum à compluribus Aſtrologis appellari Sphæram, cujus centrum quidem eſt terræ centrum, ſemidiameter autem eſt æqualis lineæ inter centrum ſolis & centrum terræ interjectæ. Hæc igitur in iis, quæ ab Aſtrologis ſcripta ſunt, redarguens *Ariſtarchus Samius* poſitiones quaſdam edidit, ex quibus ſequitur Mundum proximè dicti mundi multiplicem eſſe. Ponit enim ſtellas inerrantes atque ſolem immobiles permanere, terram ipſam circumferri circa ſolem ſecundùm circumferentiam circuli, qui eſt in medio curſu conſtitutus; ſphæram autem inerrantium ſtellarum circa idem centrum cum ſole ſitam, tantâ eſſe magnitudine, ut circulus ſecundum quem ponit terram circumferri, eam habeat proportionem ad diſtantiam ſtellarum fixarum, quam centrum Sphæræ habet ad ſuperficiem. (Vide *Copernic*. revol. *l*. 3. *c*. 15.) Id verò manifeſtò conſtat fieri non poſſe. Quoniam enim Sphæræ centrum nullam

D habet

habet magnitudinem, neque perfectè ullam habere proportionem ad ſphæræ ſuperficiem exiſtimandum eſt. Quare credibile eſt *Ariſtarchum* ita intellexiſſe, *utpote in hypotheſium primâ, &c.*

Suis igitur numeris notiſque (captu ſanè perfacilibus) ut exhiberet Senex ille Siculus quantum arenarum capiendo eſſet fixarum orbis jam penitus oppletus, imò eo pluſculum, hæc ante cætera poni voluit.

Hypotheſes.

1. Eſt ſecundùm *Ariſtarchum*, qui inter ſphæras fixarum ſoliſque quàm inertes & defixas globum noſtrum circum agitabat, ut hæc tellus: ad orbem Revolutionis Annuæ, (qui veterum Aſtronomorum Mundus fuit,) ita iſte. ad orbem fixarum: Fiatque adeò horum diametrìs ἀνάλογον, per 18. *e.* 12.

2. Terræ autem ambitus, quem Antiqui Geometræ 300000 ſtadiorum eſſe comprobarunt, (quia decuplo liberalior maluit illis eſſe *Archimedes* ἀναμφιλόγου ἕνεκεν) haud ſuperet trecentas ſtadiorum Myriadas, ſitquè ita (per Cyclometrica *Archim.*) diameter terreſtris minor quàm ſtadiorum centrum Myriades.

3. Statuatur ſolis diameter & terreſtri major, & quidem trigecupla diametri Lunaris, neque plus. Quid enim? hanc *Eudoxus* noncuplam Lunaris diametri pridem aſſeruerat, *Phidiaſquè* duodecuplam: & demonſtraverat ſanè *Ariſtarchus* (*prop.* 9. libelli aureoli qui adhuc adſervari meruit,) nè vix vigecuplam, atqui eſſe pluſquam ipſius octodecuplâm.

Obſervationes.

1. *Ariſtarchus* quidem capto ſolis angulo viſuali (quâ in re & manus & viſus & organa nimiùm fallere ſolent,) aiebat ſolis diſcum partem Zodiaci vigeſimam & ſeptingenteſimam ſubtendere: Veruntamen *Siculus* noſter, quoniam Problema ſuum ſubtilius eo quicquam haud poſtulat, obſervavit binos modò angulos, alium quidem angulo ſolis paulò majorem, aliumque eo minorem. Is autem erat obſervandi modus.

Dummodo in crenâ regulæ ſuper palum verſatilis jaciat Cylindrulus, ſolis jàm exorti oppoſitos ſolum margines viſui ad extremum regulæ poſito permittens, angulus quem capiunt rectæ à mediò viſu Cylindrulum tangentes, major fuerit viſuali ſolis angulo ſi

viſiò

Digitized by Google

viſio fieret in puncto: Quia vero hoc aliter fit, ponatur jam ad regulæ extremum, ubi priùs erat viſus, globulus, diametrum habens non minorem latitudine pupillæ: atque hunc globum necnon Cylindrulum tangant binæ rectæ; eæ accurſu ſuo angulum efficient minorem angulo ſolis viſuali, cùm utrinque aliquid ſolaris diſci compareat. Cæterem magnitudo viſu non minor hac arte inveſtigatur: Sumantur duo Cylindri bene tornati, terſi, & æquè craſſi, quorum alter ſit albus, alter non albus: Non-albus verò ad oculum quam proximè ſtatuatur in crenâ regulæ prædictæ, alter autem ab oculo magis diſtet; ſiquidem viſo non-albo albus juxta varia intervalla promotus diſpareat, magnitudo paris craſitudinis cum Cylindris iſtis non minor erit diametro viſûs, quod ſuprà requirebatur. Ubi denique Cylindrulus in crenâ regulæ collocatus totum ſolis diſcum à viſu penitus abripit, rectæ quæ à viſu ducuntur Cylindrulum contingentes continebunt coeundo angulum haud minorem $<$° ſolis viſuali. Ita autem deprehenſus eſt angulus ſolis viſualis major eſſe $\frac{1}{200}$ recti anguli, minorque $\frac{1}{164}$ recti: Modos tamen alios ſtellarum diametros & quidem accuratius paulò captandi vide apud *Ricciolum* in Almag.

2. Obſervatum eſt 25 papaveres (*μήκωνα;*) in rectam lineam diſpoſitos longitudinem digitalem ſuperare.

Sit tamen, majoris evidentiæ ergo, diameter papaveris haud minor quàm digiti pars quadrageſima: atque conſtet corpus papavere non majus decem millibus arenarum, neque pluribus.

Lemmata.

1. Solis diameter major eſt latere chiliagoni orbitæ revolutionis annuæ inſcripti.

Plano per terræ centrum *h*, viſúmque *d* ſecentur, ſole jam exorto, Orbis annuæ revolutionis, terra ipſa, & Sol ſecundum circulos *abc*, *def*, & *ſq.* quem quidem tangant rectæ *dn*, *dt*, itemque *hr*, *hq* ſecantes circulum *abc* in *a*, *b*. Quoniam, dum *k* horizontem ſtingit, [a] $<$ [g] *hdk* rectus *e*, exceditquè [b] terreſtrem diameter ſolis, erit ſole jam prorſus elevato, $<$ *hdk* obtuſus, [c] & *hk* $>$ *dk*, necnon *rhq* ($<$ [d] *ndt*, angulo ſolis) $<$ $\frac{1}{164}$ recti: adeòque recta *ab* $<$ ſubtenſâ $\frac{1}{4\times164}$ circuli *abc*. Atqui perimeter 656-goni. *kb* :: ⊏ 44 . 7 :: ⊏ 656. $104\frac{4}{11}$, atque adeò latus 656-goni. *kb* :: ⊏ 1. $104\frac{4}{11}$: quare $\frac{ba}{kb}$ :: ⊏ ($\frac{1}{1148}$, *i. e.* in integris, :: ⊏ $\frac{1}{100}$)

Fig. 283.

a 18. 3. Commandini.
b *hyp.* 3. *pag.*
c 32, 19. 1.
d 24 *opt.* Aucl.
e *Obſerv.* 1.
f *cor.* 33. 6.

Digitized by Google

g Ptol. Alm. l. 1. c. 9. $\frac{1}{100}$: atque *ba* multò $\sqsupset \frac{bk}{100}$. eſt autem *ba* diameter circuli *ſg.*
h 13. 5. quippe (ob *aub*, *bkr*, rectos [m] & *b* communem) eſt [n] *hk.ba* [i]
i 6. 1. $= bk :: kr . au$: unde [o] $kr = au$, & diameter $(= 2kr)$
k 28. 5. $= ab$; Eſtque [p] $2\,by \sqsupset ab$ ſive $2\,ks$, unde $by + ks \sqsupset \frac{1}{100} bk$,
l 15. def. 1. & reliquum $ys \sqsubset \frac{22}{100} hk$, adeòque $bk.ys :: \sqsupset 100 . 99$.
m 3. 18. 3. Quia autem tam *hr* [c] $\sqsupset hk$, quàm $ys \sqsupset dt$, (Scil. junctis
n 4. 6. *dy*, *st*, obtuſi [r] ſunt $<$ [l] *dyz*, *zst*, & [c] $dz \sqsubset yz$ necnon $zt \sqsubset zs$,
o 9. 5. eòque [s] $ys \sqsupset dt$.) erit $\frac{hr}{dt}\left(::{}^{q} \sqsupset \frac{hr}{ys} :: \sqsupset \frac{hk}{ys}{}^{t}\right) :: \sqsupset \frac{100}{99}$
p hyp. 3.
q 8. 5.
Fig. 284.
r Cor. 16. 3. Præterea in trigonis rectangulis *hkr*, *dkt*, quia $kr = kt$,
s 4. ax. ac *hr* (*hq*) $\sqsubset dt$, erit angulus [d] major *tdk* . *rhk* ::
t ut prius. $\sqsubset hk . dk . \sqsupset hr . dt$. [Compoſitis etenim ad rectos trigonis *ktd*, *kbr*,
u cor. 37. 3. & 15. 5. ſit $df = hk$, & [x] $fi \parallel kr$, circuli igitur pares circa pares diametros
x 12, 28. 1.
y ſch. 31. 3. *df*, *hk*, y tranſibunt per *i*, *r*, eritque $\frac{\angle fdi}{\angle rhk}\left(:: {}^{z}\frac{\text{arcus } fi}{\text{arcus } kr}\right)^{g}$
z 33. 6.

Fig. 285. $:: \sqsubset {}^{h} \frac{\text{recta } fi}{\text{rect. } kr} :: \sqsubset {}^{n} \frac{(fd)\,kh}{kd}$ Vel Componantur triangula iſta ad acutos, *h*, *d*, & centro *d*, intervallo *do*, deſcribatur circulus *poq*, Erit igitur $\frac{\angle kdo}{\angle odt}\left(h.\ e.\ {}^{f}\frac{\text{ſector } pod}{\text{ſect. } oqh} :: \sqsupset {}^{q} \frac{\text{ſect. } pod}{\Delta\, oth}\right)$ $:: \sqsupset {}^{q} \frac{\Delta\, kod}{\Delta\, oth}$ ſive [i] $\frac{ko}{ot}$; & componendi, $\frac{\angle kdt}{\angle kbr}\left(:: \sqsupset {}^{k}\frac{(kt)kr}{ot}\right)$, [n] $:: \sqsupset e. \frac{hr}{dt}$.]

Inde [u] $\frac{ndt}{rhk}\left(:: \sqsupset \frac{hr}{dt}\right)$ multò $:: \sqsupset \frac{100}{99}$. Tum, quia *ndt* (major $\frac{1}{200}$ recti) $rhq :: \sqsupset \frac{1}{200} . \frac{22}{20000}$, *h. e.* 1001 . 99, eſt *rhq* ($\sqsubset$ [l] $\frac{22}{20000}$ recti, *h.e.* $\sqsubset \frac{1}{201} . \frac{1}{99}$ recti) multò $\sqsubset \frac{1}{203}$ recti. Solis igitur diameter *ba* major eſt ſubtenſâ parti $\frac{1}{812}$ circumferentiæ totius, & adhuc major ſubtenſâ $\frac{1}{1000}$ circumferentiæ ſeu latere Chiliagoni Orbitæ ἐγγωνίᾳ inſcripti.

Coroll.

Hinc autem ſequitur, quia ambitus Chiliagoni, (qui quidem
α 21. 1. α excedit tres diametros Orbitæ annuæ cui inſcribitur, cùm vel
β cor. 15. 4. ambitus hexagoni β æquet tres diametros ſui circuli,) minor eſt mille diametris

diametris ſolis, & adhuc minor tricies mille diametris Lunæ aut terræ, Diametrum Orbis revolutionis annuæ (quem mundum vocant, minorem eſſe decies mille diametris terræ, multoque minorem γ centrum Myriadibus myriadum ſtadiorum, ſive 10000 × 1000000. *γ hyp. 2.*

2. *Τῶν ἀριθμῶν κατονόμαξις.*

Novem primi gradus ſeu Periodi ab unitate in ratione decuplâ (quæ ad præſens inſtitutum abundè ſufficit) progredienti vocentur Numeri Primi: & gradus octo præter unitatem Octas Prima. Iſti verò numeri commodè ſatis exprimi ſolent, notis puta diſtinctis ad Myriades & ad Myriadum Myriades notis illis repetitis. Dein novem gradus, qui proximè ſequuntur incipiendo à nono ſeu ultimo gradu, numerorum primorum, appellentur Numeri Secundi necnon octo ipſius gradus excepto itidem primo, Octas ſecunda: Atque ita porro

3. Si numeri ab unitate proportionalis fuerunt, ut $\iota = \alpha . \beta . \gamma . \delta . \varepsilon . \zeta . \eta . \theta . \iota . \kappa . \lambda .$ ſeu $1 . b . b^2 . b^3 . b^4 . b^5 . b^6 . b^7 . b^8 . b^9\ b^{10}$ & aliqui δ, θ ex eadem analogeâ ſeſe multiplicaverint, factus inde numerus ($\delta \times \theta =$) χ æqualis erit ipſi λ, qui tantum diſtet à θ majore multiplicantium, quantum minor ab unitate in eadem analogiâ.

Quippe [a] $\frac{\alpha . \beta :: \theta . \bar{\iota}}{\beta . \delta :: \bar{\iota} . \lambda}$ & $\alpha . \delta :: \theta . \lambda$: quare [b] $\theta\lambda$ ſeu $\chi = \alpha\lambda$ $=$ [c] λ. Patet etiam $\lambda - \iota$ diſtare ab unitate quantus eſt numerus ex utriſque conflatus, quibus ſe invicem multiplicantes δ, θ ab unitate abſunt. Sunt equidem $\alpha, \beta, \gamma, \delta, \varepsilon, \zeta, \eta, \theta$, quot ipſe θ ab unitate diſtat, at ι, κ, λ, ſunt uno minores, quàm quibus δ diſtat ab unitate: etenim unà cum θ totidem erunt.

a *hyp.* & 14. 7.
b 19. 7.
c 5 *ax.* 7.

His igitur partim poſitis, partim verò demonſtratis, quod jam propoſitam eſt, oſtendemus.

Propoſitio Princeps.

Arenæ numerus, quæ magnitudinem obtineat æqualem Sphæræ ſtellarum inerrantium ab *Ariſtarcho* poſitæ, minor eſt mille Myriadibus octavorum, quos vocamus, numerorum, tantum abeſt ut ſit vel infinitus vel ineffabilis.

Quia diameter papaveris eſt ad digitum :: (1 . 40 [a] :: 40 . 1600 ::) 1600 . 64000; Sphæra ex diametro digitali non [b] continebit pluſquam 64000 papaverum globoſorum, ſive [a] arenarum 64000 × 10000,

a *Obſerv.* 2.
b 1ſ 2.

10000, hoc eſt, ſex myriades myriadum quatuorque myriadum millia $=$ ſex n^{II} $+$ quatermillibus myriadum α^{I} : atqui $\sqsubset$ decem α^{II}. Numerus autem arenarum, quas capit ſphæra ex diametro centum digitorum, adeóque [b] ſphæræ ex digitali diametro multiplex centum myriadibus, minor eſt 1000000 × decem n^{II}, hoc eſt, minor mille myriadibus α^{II}: Nam 10 α^{II} × 1000000, qui fit ex 10 n^{II} termino decimo ab unitate in ratione decuplâ, & ex 1000000 termino ſeptimo

c *Lemma* 3.

[c] erit progreſſionis iſtius terminus decimus ſextus ; octo autem primi termini pertinent ad n^{I}, & octo ſequentium ultimus valet mille myriades ℞ n^{II}. Rurſus numerus arenarum, unà cum monade quibus conſtat ſphæra ex diametro decies mille digitorum, qui quidem ſtadium ſuperant, hoc eſt, ſphæra [b] centum myriadibus multiplex ſphæræ ex diametro digitali, minor eſt 1000000 × mille myriades n^{II}, hoc eſt, minor decem myriadibus ℞ n^{III}, ſive progreſſionis iſtius termino $(16+7-1=^{c})$ 22do, quandoquidem octo primi termini cum unitate pertineant ad n^{I}, octo ſequentes ad n^{II}, & cæterorum ſex ultimus deſinat in decem myriades n^{IV}. Numerus etiam arenarum, quibus repletur ſphæra centum ſtadiorum diametrum habens adeóque ſphæræ ex diametro unius ſtadii multiplex myriadibus centum, minor erit 1000000 × decem myriades n^{III}, ſive progreſſionis termino $(22+7-1)$ 28vo, hoc eſt, minor mille unitatibus ℞ n^{IV}. Pariter ſphæra ex diametro denum millium ſtadiorum, adeóque ſphæræ centum ſtadiorum diametrum habentis multiplex centum myriadibus, continet arenarum numerum minorem 1000000 × 1000 unitates ℞ n^{IV}, ſive termino progreſſionis $(28+7-1)$ 34to, hoc eſt, minorem decem unitatibus ℞ n^{V}. Dein ſphæra ex diametro centum myriadum ſtadiorum continet arenas pauciores quàm 1000000 × 10 unitates ℞ n^{V}, ſeu quantitatem termini 40^{mi}, hoc eſt, pauciores quàm mille myriades ℞ n^{V}. Item ſphæra ex diametro decies mille myriadum ſtadiorum habet arenarum numerum minorem 1000000 × mille myriades ℞ n^{V}, ſeu termino 46to, hoc eſt, minorem myriadibus decem ℞ n^{VI} : Et ſphæra ex diametro centum myriadum myriadum ſtadio-

d *Cor. lem.* 1.

rum, quæ [d] orbis annui diametro major eſt continet arenarum numerum minorem 1000000 × myriades decem ℞ n^{VI}, ſive termino 52do, hoc eſt, minorem mille unitatibus ℞ n^{VII}. Ergo mundus veterum Aſtrologorum ſeu orbis revolutionis annuæ non capit tot arenas quot ſunt mille unitates ℞ n^{VII}. Denique numerus arenarum quæ repleant fixarum ſphæram *Ariſtarchicam*, minor eſt mille myriadibus ℞ n^{VIII}. Quoniam enim diametri terræ, mundi Aſtrolo-

e *Hyp.* 1.

gorum, orbiſque fixarum fuit $\div\!\div$ [e], oſtenſáque eſt diameter mundi iſtius

Digitized by Google

iſtius minor 10000 diametris terræ, erit etiam fixarum orbis diameter minor 10000 diametris mundi, & fixarum orbis [b] minus decies millies decies mille myriades mundorum: unde numerus arenarum, quas continebit ſphæra æqualis fixarum orbi juxta *Ariſtarchum*, minor erit 1000000000000 × mille unitates [illegible] n^{vii}, ſive progreſſionis termino (13+52—1) 64to, qui eſt gradus octavus [illegible] n^{viii}, minor mille myriadibus [illegible] n^{viii}. Patet ergo propoſitum. Hæc autem, rex *Gelo!* quamplurimis quidem, qui Mathematicis inſtructi non ſunt, non admodum credibilia fore arbitror: illis verò qui ea didicerunt, & circa diſtantias & magnitudines terræ, ſolis, mundique totius elaborarunt, credibilia prorſus eſſe propter demonſtrationem. Quapropter & de his ipſis ſpeculari aliquos non abſurdum eſſe exiſtimavi.

ARCHI-

Digitized by Google

ARCHIMEDIS

EXOTERICA.

PRæter illa *Archimedis* opera quæ hic exponuntur, alia memorat *Rivaltus* partim ab *Archimede* ſcripta, partim ab illo facta; ſed quorum particularis notitia, præ temporum injuriâ, ad nos non pervenit.

1. Ex *Vitruvio* ad hunc ſenſum narrat. Cùm *Hiero Syracuſarum* Rex, Aurum certo pondere Artifici tradiderat, qui Coronam inde conficeret; poſteaque intellexerat Artificem, Auri parte ſurreptâ, Argentum æquali pondere ſubſtituiſſe; *Archimedem* ea de re conſuluit. Ille autem Balneum ingreſſus, effluentem aquam conſpicatus, hinc anſam cepit determinandi, quantum Auri ſurreptum fuerat; ſtatimque præ gaudio nudus exiliens Balneo, vociferatus Ἑυρηκα, Ἑυρηκα, domum ſe contulit. Nempe, cum Aurum, ejuſdem ponderis, minoris molis ſit quàm Argentum; moleſque corporis irregularis non aptiùs colligi poſſit, quàm ex Aquæ menſurâ cujus locum occupet; explorato primùm, quantum ſpatii in Aquâ occuparet Corona, quantumque Aurum purum ejuſdem ponderis, & quantum denique æqualis ponderis Argentum; hinc calculo colligendum eſſe, quantum Auri & quantum Argenti miſcuerat Artifex.

Inventum certè *Archimede* dignum. Sed, quomodo ille calculum inſtituerit, & quantâ ſubtilitate ſingulorum molem rimatus eſt, non exponit *Vitruvius*; contentus rem craſſiùs expoſuiſſe, quam ipſam (puto) executus eſt *Archimedes*. Et, ſiquid ea de re ſcripſit *Archimedes* ipſe, periit. Alii alios modos expoſuerunt; inter quos *Ghetaldus*, in ſuo *Archimede promoto*; atque *Johannes Baptiſta Hodierna* in ſuo *Archimede Redivivo*, impreſſo *Panormi Siculorum*, in 4°, Anno 1644 Italicé.

Calculus ſic commode inſtituitur. Pondus Auri quantum eſt Coronæ, occupet ſpatium L; Pondus Argenti huic æquale, ſpatium L + M. Pondus Coronæ, ſpatium L + N. Ergo, ut N ut ad M, ſic pondus Argenti admixti, ad pondus Coronæ. Nempe ſpatii incrementum

crementum M prodiret ſi totum Aurum Argento commutatum foret; adeóque incrementum N, oſtendet quantum jam commutatum ſit.

2. Ex *Athenæo* & *Diodoro*, Cochleam *Archimedis* memorat ad Aquam ex Sentinâ ſtupendi Navigii *Hieronis* exhauriendam, unius hominis operâ: eandemque machinam ad aquas ex Fodinis, Lacubus, ſimilibuſque exhauriendis adhibitam. Recentiores ex conjecturâ hujuſmodi figuram accommodant: & ſpeciatim *Guido Ubaldus* in peculiari Tractatu. Fig. 284.

3. Ex *Athenæo*, memorat *Archimedis Helicem*, cujus ope (cum paucis aliis inſtrumentis) ſtupendum illud navigium in mare deduxit *Archimedes*. Figuram hujuſmodi, ex conjecturâ ſupplent. Fig. 285.

4. Ex *Zetze* & *Oribaſio*, recenſet *Archimedis* Triſpaſtum, quo 7000 mediorum pondus attrahebat. (Neſcio an 50000 legendum ſit, propter πεντεμυριάδιμν.κ.) Figuraſque adhibet has duas. Fig. 286, 287.

5. Ex *Polybio*, & aliis, memorat *Archimedis* Tormenta Bellica, Balliſtas, Catapultas, Sagittarios, Scorpiones, Manum ferream cum catena (Tollenovis inſtar) aliúmque apparatum, quibus contra copias, naveſque, *Marcelli* & *Appii* pugnatum eſt.

6. Ex *Galeno* & *Zetze*, *Archimedis* Πύρεια memorat, ſeu ſpecula Uſtoria, quibus *Marcelli* Naves incendebat. De quibus *Cavalerius*, in tractatu poſthumo, *Del Specchio Uſtorio*, (*Bononiæ* impreſſo in 4°, Anno 1650.) Italicè fuſius agit.

7. Ex *Zetze*, *Pappo*, & *Tertulliano*, memorat *Archimedis* Pneumatica & Hydroſcopica: nec hujuſmodi tantum Inſtrumenta conſtructa, ſed & libros ab *Archimede* conſcriptos.

8. Ex *Claudiano*, *Archimedi* Σφαιροποιΐαν memorat; ſeu machinam Cœleſtium motuum æmulam.

Verùm quum horum omnium nihil jam exſtet ab *Archimede* conſcriptum; non niſi ex dubiis conjecturis ſuppleri poſſunt.

FINIS.

A01 1461361

Digitized by Google

A01 146/361

Digitized by Google